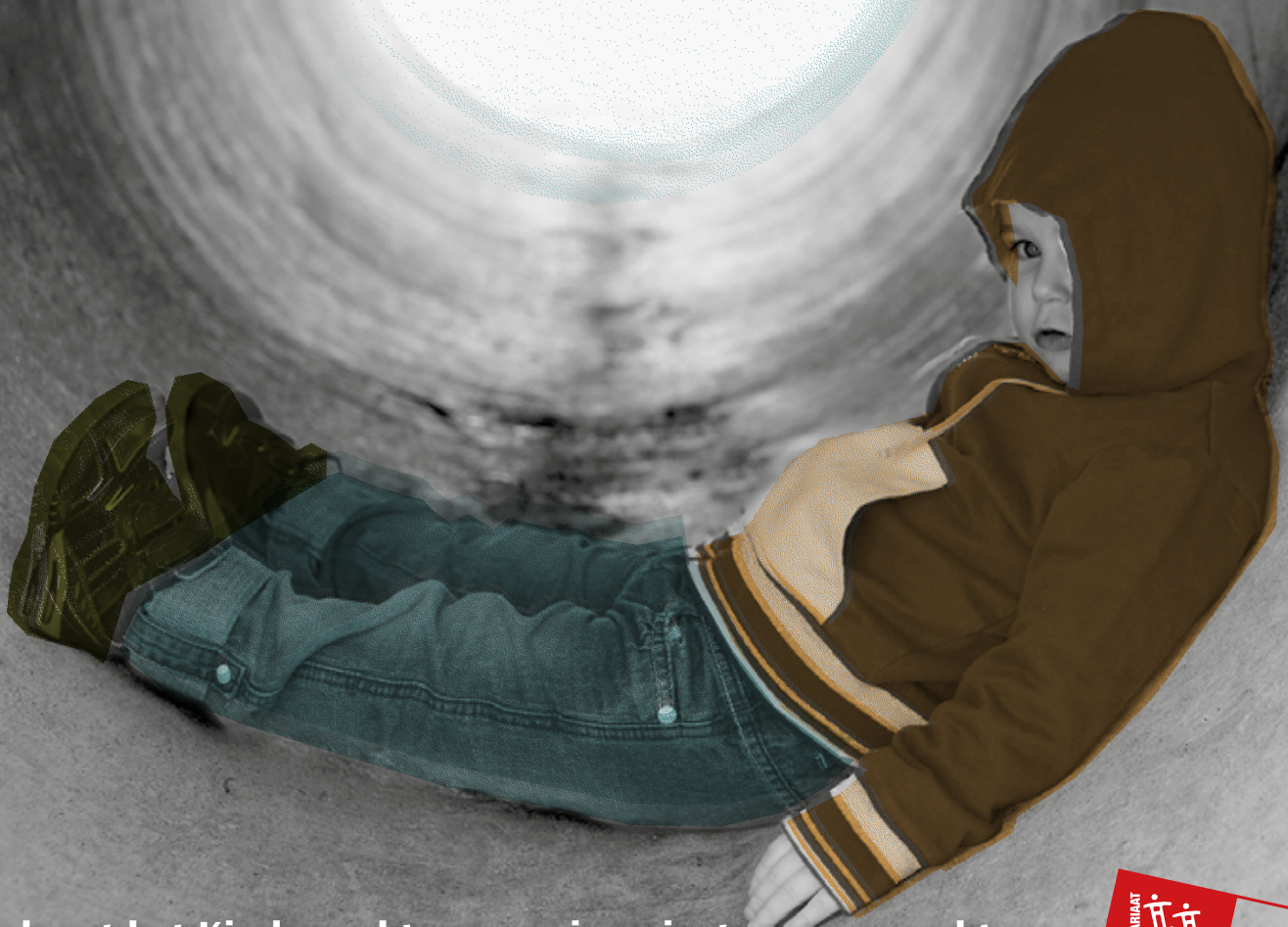

13-14 Jaarverslag

Kinderen vragen tijd

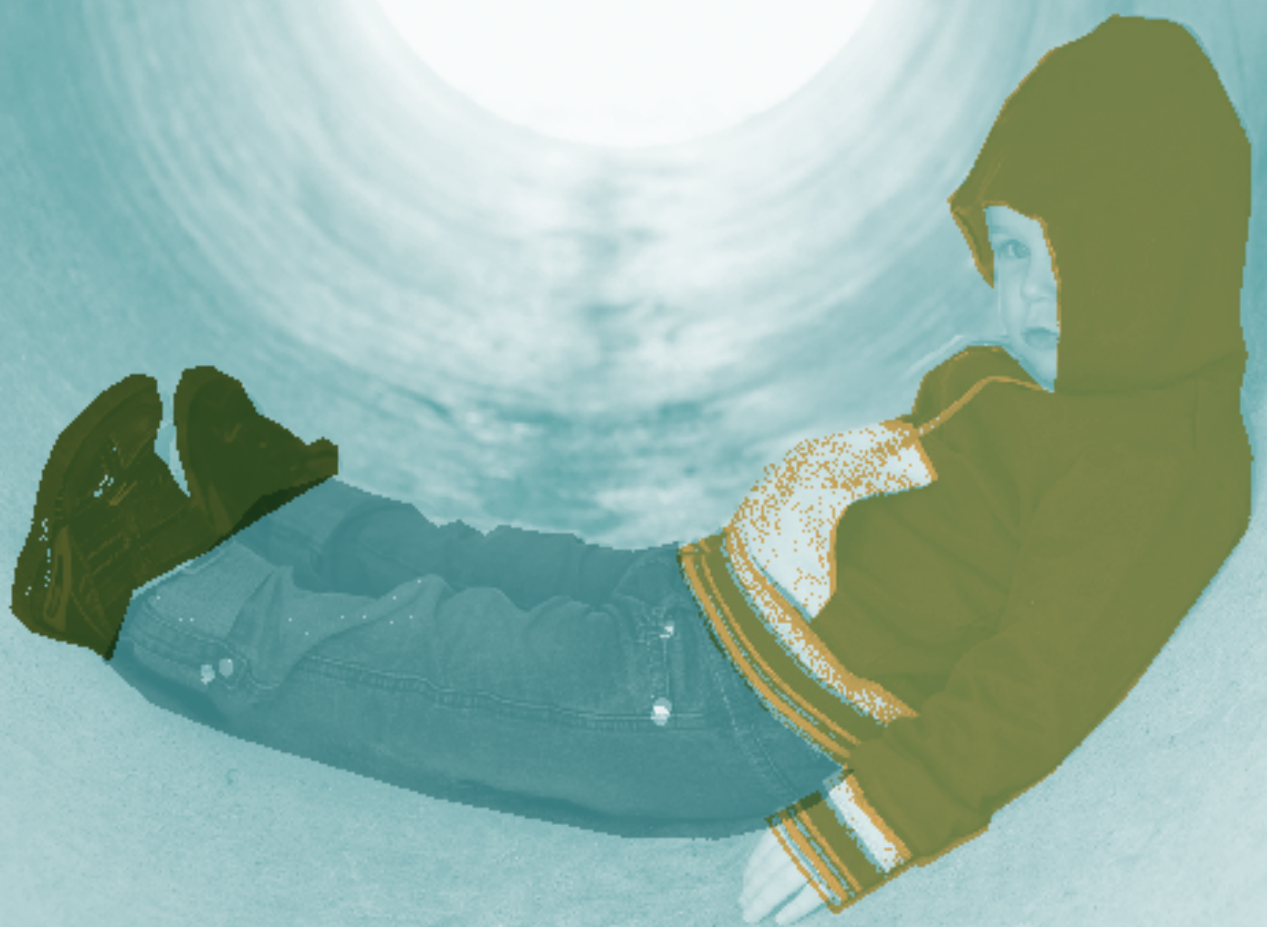

Hoe komt het Kinderrechtencommissariaat op voor rechten van kinderen? Hoe detecteert, signaleert en adviseert het? Waar knelt het voor kinderen en hun rechten?

13-14 Jaarverslag

Kinderen vragen tijd

Kinderen vragen tijd

“

Ik maak me zorgen om een jongen van 12 jaar. Hij is uit de voorziening gezet en op time-out gestuurd naar een gemeenschapsinstelling. Die time-out kwam er vooral omdat de jeugdhulp niet goed weet hoe het verder moet. De consulent is nu een maand op vakantie. Waarom de jongen uit de voorziening gezet is, is heel vaag. Hij zou te moeilijk en onhandelbaar zijn. Het is onduidelijk welke stappen er gezet werden om aan zijn gedrag te werken. Het is een probleem als jongeren niet functioneren binnen de regeltjes van een voorziening. Er is vaak weinig ruimte om individueel te kunnen werken. En net dat hebben sommigen nodig. Ervan uitgaan dat iedereen in een groepsstructuur kan meedraaien, is een utopie.

”

Het is maar een van de duizend signalen, vragen en klachten die we het voorbije werkjaar binnenkregen op het Kinderrechtencommissariaat. En dit is geen unieke situatie. Tijd – of gebrek aan tijd – loopt in dit jaarverslag als een opvallende rode draad door de signalen van kinderen, ouders en professionals. ‘Kinderen vragen tijd’ werd het centrale thema.

Dat kinderen tijd vragen, laat zich lezen op verschillende manieren. Er is de noodkreet van de vele professionals die elke dag actief zijn met kinderen en jongeren. Opvoeders, leerkrachten, verplegers, consulenten stellen vast dat ze steeds minder tijd krijgen om hun zorg, onderwijs en engagement ernstig vorm te geven. Kinderen en jongeren voelen dat ook duidelijk aan. Ze merken dat er minder tijd is voor overleg en inspraak, dat ze minder gemakkelijk geïnformeerd raken of dat ze soms heel lang moeten wachten voor ze een gepast antwoord krijgen op hun eigenlijke hulpvraag. De gevolgen van dat gebrek aan tijd zijn ook structureel. Zo slagen we er nog niet in om minder door te verwijzen naar buitengewoon onderwijs. En blijven er te veel kinderen en jongeren terechtkomen in een carrousel van zorg en hulp.

Relatief nieuw is het gebruik en het oneigenlijke gebruik van time-out. Waar deze methodiek onder duidelijk afgelijnde voorwaarden ongetwijfeld zijn waarde heeft, botsen we vandaag te vaak op tijdgebrek als belangrijk motief om

moeilijke kinderen en jongeren even kwijt te willen. Dat vandaag meer en meer heel jonge kinderen een time-out opgelegd krijgen, maakt ons ongerust.

Naast professionals kloppen ook ouders aan onze deur. Ouders runnen vandaag een gezin. Opvoeden lukt niet zonder timemanagement. Ouders kijken naar de overheid als belangrijke ondersteunende partner. Heel wat kinderen zijn maar al te vertrouwd met kinderopvang, de school, de buitenschoolse opvang en de vele vrijetijdsvoorzieningen. Problemen of conflicten op die plaatsen vertragen de tijd. Tijd maken om ze aan te pakken, is niet altijd evident. Het maakt dat wij steeds vaker tussenbeide komen als bemiddelaar. Tegelijk botsen we nog altijd op een grote ongelijkheid in de participatie aan deze initiatieven. Er is geen kinderopvang in de directe buurt. Er is geen plaats op school. Het speelplein werd 25% duurder. In de vakantiewerking zijn kinderen met ADHD niet welkom want zij vragen te veel tijd.

Tot slot zijn er de kinderen en jongeren zelf. Zij vragen letterlijk tijd. Tijd om gehoord te worden. Bij een vechtscheiding van hun ouders vragen kinderen tijd van de rechter om hun verhaal te doen. Daar is het wachten tot de Familierechtbank echt uit de startblokken schiet. Kinderen op de vlucht vragen tijd en kansen om gehoord te worden over hun situatie en hun behoeften. Het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen bekijkt vandaag hoe kinderen een sterkere plek kunnen krijgen in asielaanvragen. Dat is ontzettend belangrijk.

Kinderen en jongeren vragen ook tijd voor zichzelf. In zijn boek ‘Tussen ankertijd en vrijbuitertijd’ laat Johan Meire van het onderzoekscentrum Kind en Samenleving heel mooi zien hoe kinderen vandaag hunkeren naar meer tijd voor zichzelf. Kinderen vragen van volwassenen houvast in hun dagelijkse omgeving. Tegelijk hechten ze veel belang aan de verbeeldbaarheid van tijd. Het gaat dan om tijd die kinderen zelf vrij mogen invullen. Thuis, op school, in de opvang, in de instelling.

Kortom: de hele samenleving lijkt wel te smachten naar een time-out. Bovendien valt op hoe we discussies over belangrijke maatschappelijke thema's grotendeels vanuit een volwassen

Time-out

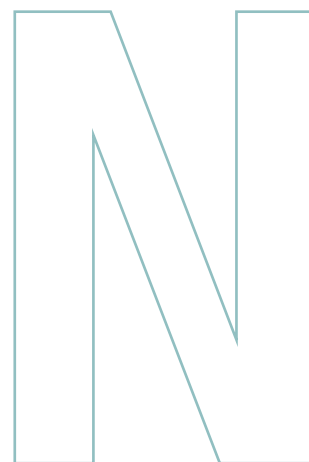
perspectief blijven voeren. Over de impact van flexibel werken op het gezinsleven wordt de discussie telkens weer gevoerd tussen volwassenen. Hoe zien of ervaren kinderen dat zelf? Of neem de vele discussies over de hervorming van het secundair onderwijs. Of over het verbod om op school religieuze symbolen te dragen. Is het niet vreemd om die discussies te voeren over de hoofden heen van een belangrijke groep betrokken actoren?

We vieren dit jaar de 25e verjaardag van het kinderrechtenverdrag. En ja, we mogen vieren want er is in al die tijd heel wat gerealiseerd in het voordeel van kinderen en jongeren. Lang leve het kinderrechtenverdrag. Toch stel ik voor dat we een vijfde van de kaarsjes niet uitblazen. Om de gedachte brandend te houden dat nog altijd te veel kinderen en jongeren hun deel van de koek niet krijgen. De groep kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties is en blijft te groot. Armoedebestrijding slaagt er nog niet in de kern van maatschappelijke en sociale uitsluiting aan te pakken zodat alle kinderen een waardig leven kunnen leiden.

Met dit jaarverslag maken we duidelijk waar vandaag de belangrijkste knelpunten zitten. De overheid moet ervoor zorgen dat alle kinderen aanspraak kunnen maken op hun rechten. De nieuwe Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement spelen daar een sleutelrol in. Om te zorgen voor middelen en voor goede beleidslijnen die rekening houden met kinderen in kwetsbare situaties. Daarop valt niet te beknibben. Pas zo zal er een dag komen met een kers op de taart voor alle 1,2 miljoen minderjarigen in Vlaanderen.

Bruno Vanobbergen
Kinderrechtencommissaris

November 2014

25 jaar kinderrechten in Vlaanderen

Het Kinderrechtenverdrag viert zijn zilveren jubileum. Dat is bijzonder en daarom blikken we samen met experts terug en vooruit. We leggen ze twee vragen voor:

1 Wat is volgens u de belangrijkste verwezenlijking voor kinderen en jongeren in Vlaanderen de voorbije 25 jaar?

2 Waar moet Vlaanderen volgens u dringend werk van maken om rechten van kinderen te respecteren? Wat is uw grootste zorg?

Ankie Vandekerckhove
voormalig Vlaams
kinderrechtencommissaris

Belangrijkste verwezenlijking?

Ik blijf het enorm belangrijk vinden dat er een onafhankelijk, overkoepelend toezichtsorgaan is – het Kinderrechtencommissariaat – waar alle kinderrechtenkwesties aan bod komen, niet alleen de meest sexy of mediagenieke thema's.

Belangrijkste uitdaging?

Het zal weinig mensen verbazen dat ik hier terugkom op mijn stokpaardje: een eigen rechtstoeegang voor wie toevallig nog geen 18 jaar is, maar wel rechten heeft, mét bijstand van een degelijk opgeleide jeugdadvocaat en bij voorkeur in een steeds kindvriendelijker wordend rechtssysteem.

Jan Peumans
voorzitter Vlaams
Parlement

Belangrijkste verwezenlijking?

Inspraak van kinderen en jongeren in de omgangsregeling bij een echtscheiding. Kinderen ouder dan twaalf hebben het recht gehoord te worden door de rechter. Het standpunt van de jongeren is wel niet afdwingbaar, maar een rechter zal rekening houden met de wensen of de ernstige bezwaren van een kind en dat is een goede zaak.

Belangrijkste uitdaging?

Veel jongeren zitten in moeilijke familiale omstandigheden. Soms is een plaatsing in een voorziening een oplossing, maar er is een tekort aan gespecialiseerde opvang. Sommigen worden 'opgevangen' in een politiecel. Dat is compleet onaanvaardbaar en daar moet iets aan gedaan worden. In het belang van de jongeren moeten we ook ouders van kwetsbare kinderen helpen.

Iris Van der Veken
voorzitter overleg- en
adviesorgaan Kinderrechten-
commissariaat en vice-
voorzitter Global Compact
Network Belgium

Belangrijkste verwezenlijking?

Dat er stilaan een consensus is dat kinderrechten een zaak zijn van iedereen, dus ook van het bedrijfsleven. En het doorzettingsvermogen en harde werk elke dag opnieuw van het Kinderrechtencommissariaat en zoveel anderen hier in Vlaanderen en in België om kinderrechten als een prioriteit op de politieke agenda te zetten.

Belangrijkste uitdaging?

Het beleid versterken in het belang van het kind. Meer dan ooit moeten we samenwerken over grenzen en instellingen heen om onze kinderen een gezonde toekomst te geven. Alle CEO's roep ik op om positief bij te dragen aan het leven van kinderen, en om kinderrechten onderdeel te maken van hun beleid rond maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Eugeen Verhellen
Professor emeritus
Rechten van het Kind

Belangrijkste verwezenlijking?

De onverwachte snelheid waarmee het Vlaams Parlement belangrijke instrumenten installeerde die een gecoördineerd kinderrechtbeleid mogelijk 'zouden moeten' maken: zoals de decreten over het Kinderrechtencommissariaat, het kindeffectrapport en de, bij bevoegdheidsbesluit aangestelde, 'coördinerend' minister voor Kinderrechten.

Belangrijkste uitdaging?

Het ontbreekt in Vlaanderen nog altijd aan een uitermate belangrijk intentioneel, systematisch kinderrechteneducatie-'beleid'. Daardoor blijven, vaak aanzienlijke, maar nogal versnipperde inspanningen uiteindelijk weinig efficiënt.

Caroline Verschueren
secretaris Vlaamse
Jeugdraad

Belangrijkste verwezenlijking?

De 'empowerment' van kinderen en jongeren in Vlaanderen. Ze worden geïnformeerd over hun speciale rechten en dat ze daarvoor kunnen opkomen. Ook dat ze volwassenen kunnen aanspreken als die hun rechten niet naleven. In Vlaanderen kunnen ze bij verschillende organisaties terecht als hun rechten geschonden worden.

Grootste zorg?

Meer werk maken van artikel 12 van het VN-kinderrechtenverdrag: kinderen moeten mogelijkheden krijgen om gehoord te worden in beslissingen die hen aangaan. Ze moeten weten dat ze hun mening kunnen geven over nieuw onderwijsbeleid, als hun ouders gaan scheiden, als ze op de vlucht zijn of een straf krijgen. Ze moeten informatie op maat krijgen om een mening te kunnen vormen.

Kaylee Surgeloose
voorzitter Vlaamse
Scholierenkoepel

Belangrijkste verwezenlijking?

Als Vlaamse Scholierenkoepel hebben wij altijd geijverd voor leerlingenparticipatie, dus voor ons was de goedkeuring van het participatiedecreet een belangrijke stap. De inspraak van leerlingen op school werd meer verankerd.

Belangrijkste uitdaging?

Leerlingen moeten adviesplicht krijgen over belangrijke beslissingen op school zoals schoolkosten en schoolregels. Ook zou er bij conflicten op school ingezet moeten worden op dialoog en bemiddeling om tuchtprocedures te vermijden.

Sibille Declercq
coördinator Awel vzw

Belangrijkste verwezenlijking?

'Bedankt om naar mij te luisteren.' Met die zin sluiten veel kinderen en jongeren hun gesprek met Awel af. En dat lijkt me meteen ook een van de belangrijkste evoluties van de voorbije 25 jaar: kinderen en jongeren kregen een stem.

Belangrijkste uitdaging?

Luide stemmen moeten ook opgaan om kindermoe in Vlaanderen aan te pakken. Dat raakt het hart van onze samenleving. Kinderen zijn onze toekomst. En dat moet ook het hart van elke beleidsmaker raken. Een integrale aanpak op korte termijn is een must.

25 jaar kinderrechten in Vlaanderen

Winok Seresia
alias Kapitein Winokio

Belangrijkste verwezenlijking?

Er zijn trefpunten en meldpunten voor kinderen of voor ouders met kinderen in nood. Van racisme, pesten, stalken, rechten en plichten tot culturele ontwikkeling. Kinderen weten veel beter dan vroeger waar ze naartoe kunnen met hun vragen. Een kindertelevisiezender lijkt me ook wel een fameuze verwezenlijking.

Belangrijkste zorg?

Gewiekste marketeers mogen zich nog te veel richten tot kinderen. Kinderen kunnen zich niet verdedigen tegen hun tactieken. En sommige ouders ook niet. In mijn tijd leerde een economieleraar me een levensles: alles is erop gericht om jou (iets) te doen kopen, of je nu wilt of niet. Kinderen zijn de meest fragiele doelgroep.

Kristel Verbeke
alias K'tje van K3

Belangrijkste verwezenlijking?

De voorbije 25 jaar slaagden veel mensen erin om kinderrechten onder de aandacht te brengen bij bedrijven, gemeenten, professionals, scholen, opvoeders en kinderen. Dat op zich, het verankeren van kinderrechten in onze maatschappij, vind ik een belangrijke verwezenlijking.

Belangrijkste uitdaging?

Kinderen zijn onze toekomst. Ik hoop dat elk kind in Vlaanderen de weg kan vinden naar een dienst zoals de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat. Dat het kind weet dat iemand die echt om hem geeft, maar een telefoontje verwijderd is. Ik heb een stem, dat is een van mijn talenten. Ik zal ze voluit gebruiken om kinderen te helpen en te ondersteunen.

Veerle Beel
journalist De Standaard

Belangrijkste verwezenlijking?

Dat kinderen via het Kinderrechtencommissariaat een stem kregen en iemand die het voor hen opneemt, ook als zij zelf onmondig zijn of van de jeugdrechter of hun ouders niet mogen spreken.

Belangrijkste zorg?

Dat we kinderen niet zot draaien met verplichtingen en drukke agenda's en technologie waardoor ze voortdurend met iedereen en elkaar verbonden blijven. Ik wens ze vooral veel ruimte om te spelen en af en toe een paar uur verveling toe. Voor de politici: zorgen dat er minder kinderen moeten opgroeien in armoede.

Jef Geboers
Kinderrechtencoalitie
Vlaanderen

Belangrijkste verwezenlijking?

In 1989 sprak ik over kinderrechten en bekeken sommigen mij alsof ik van een andere planeet kwam. 'Hebben die kinderen nu ook al rechten? En hebben ze dan geen plichten meer, meneer?!' 25 jaar later moet je al van Mars komen om te durven stellen dat kinderen geen dragers van rechten zijn. Ze kregen een stem in het maatschappelijk debat.

Belangrijkste uitdaging?

Vlaanderen moet dringend de schande van de kinderarmoede bovenaan op de agenda zetten en ervoor zorgen dat onze kinderen en jongeren niet bezwijken onder prestatiedruk en hun toevlucht moeten nemen tot medicatie. En we moeten blijven luisteren naar wat kinderen en jongeren ons vertellen en rekening houden met hun mening.

Hilde Linssen
Vlaams Netwerk van
verenigingen waar armen
het woord nemen

Belangrijkste verwezenlijking?

De aandacht voor participatie van kinderen en jongeren. Inspanningen die zeker ook loonden. Denk maar aan 'What do you think?!' Al jaren nemen overheid, lokale besturen, media en politiek maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren nu ook serieus als betrokken actor in het debat over armoedebestrijding.

Belangrijkste uitdaging?

Opgroeien in armoede is het grootste onrecht voor een kind. We pleiten voor een structurele aanpak van kinderarmoede, een aanpak die verder kijkt dan opvoedingsondersteuning met een degelijke participatie van ouders en kinderen en jongeren.

Dirk Van Maele
directeur Plan Belgie vzw

Belangrijkste verwezenlijking?

De huidige generatie kinderen en jongeren is beter dan ooit geïnformeerd over haar rechten. Rechten die onze samenleving – gelukkig! – meer dan ooit als vanzelfsprekend begint te beschouwen.

Grootste zorg?

Dat de rechten van kinderen en jongeren in het Zuiden ook vandaag nog op grote schaal geschonden worden. Daarover onze jongeren in Vlaanderen de volgende 25 jaar blijven sensibiliseren, is een topprioriteit. Dat zal bijdragen tot de vorming van verantwoordelijke jongeren, en van een solidair Vlaanderen in een geglobaliseerde wereld.

Maud Dominicy
kinderrechten officer
WDYT?, Unicef België

Belangrijkste verwezenlijking?

De grootste verwezenlijking van het kinder-rechtenverdrag is zonder twijfel de vertegenwoordiging en deelname van kinderen aan onze samenleving.

Belangrijkste zorg?

We mogen ons niet veroorloven om tevreden te zijn met gedeeltelijke vooruitgang als we weten dat nog duizenden kinderen hun rechten niet kunnen uitoefenen. Armoede bij kinderen is een wereldwijde realiteit en het is de taak van ons allemaal om daar een dringende prioriteit van te maken, ook in Vlaanderen.

Dr. Didier Reynaert
voorzitter Kenniscentrum
Kinderrechten (KeKi)

Belangrijkste verwezenlijking?

Het erkennen van het actorschap en de handelsbekwaamheid van kinderen. Dat heeft niet alleen bijgedragen aan de individuele erkenning van de eigen mening en stem van kinderen, maar misschien nog meer aan de versterking van de maatschappelijke positie van kinderen en jongeren in onze samenleving.

Grootste uitdaging?

Ervoor zorgen dat kinderrechten ook relevant zijn voor zij die opgroeien in de meest kwetsbare opvoedingsomstandigheden. Daarvoor moeten de kinderrechten meer aansluiten bij de dagelijkse leefwereld van kinderen en jongeren, en moet er meer aandacht gaan naar de vraag hoe ze kunnen bijdragen aan maatschappelijke herverdeling in de samenleving.

25 jaar kinderrechten in Vlaanderen

**Professor dr. Wouter
Vandenhole**
Unicef leerstoel
kinderrechten Universiteit
Antwerpen

Belangrijkste verwezenlijking?

De voorbije decennia is in België en Vlaanderen een indrukwekkend geheel van normen, instellingen en instrumenten ontwikkeld, die het volwaardig mens-zijn van kinderen en jongeren zoals erkend in de kinderrechten als leidraad nemen.

Belangrijkste zorg?

In beleid en praktijk moeten we door kinderrechten heen leren kijken, naar de onderliggende problemen van menselijke waardigheid en sociale rechtvaardigheid. Alleen door die bezorgdheid systematisch in het achterhoofd te houden, kunnen kinderrechten een effectieve hefboom zijn voor de betere bescherming of de sterkere stem van kinderen en jongeren.

Inhoud

Deel 1: Kinderrechtencommissariaat komt op voor rechten van kinderen en jongeren	14
1. Wat doet het Kinderrechtencommissariaat?	16
2. Wie is wie op het Kinderrechtencommissariaat?	17
3. Ingebed in Vlaams Parlement	18
3.1. Overleg- en adviesorgaan	18
3.2. Partner van parlementaire en paraparlementaire diensten	19
De Kracht van je Stem, Vlaams Parlement	19
Gidsen in het Vlaams Parlement	19
Festival van de Politiek	19
Boeken in bibliotheek Vlaams Parlement	20
Talentendag Vlaams Parlement	20
Vlaamse Ombudsdienst	20
Samenwerking met het Algemeen Secretariaat van het Vlaams Parlement	20
Deel 2: Van signaal tot advies	22
1. De Klachtenlijn onderzoekt klachten, bemiddelt, verwijst door en adviseert bij problemen	24
1.1. Klachtenlijn in cijfers	25
Hoeveel meldingen komen er binnen?	25
Wie doet een beroep op de Klachtenlijn?	26
Hoe nemen melders contact op?	26
Waarover gaan de meldingen?	27
Hoe worden vragen en klachten behandeld?	27
1.2. Klachtenlijn bekendmaken	28
Klachtenlijn gaat lokaal	28
Informatiefolders	28
Website Klachtenlijn Kinderrechten.be	29
Filmpjes Klachtenlijn door en voor jongeren op YouTube	30
Kinderrechtendag	31
Advertenties	31
2. Van signaal naar beleidsadvies	32
2.1. Adviserend werk	32
2.2. Kinderrechtenperspectief uitdragen	34
Website kinderrechtencommissariaat.be	34
Artikels in tijdschriften en boeken	36
Opiniestukken en persberichten	36
3. Externe samenwerking	40
3.1. Samenwerking met kinderrechtenactoren	40
3.2. Samenwerking met universiteiten en hogescholen	40
3.3. Actief in stuurgroepen en projecten	40
3.4. Debatten, lezingen en studiedagen	42
3.5. Redacties	44
Redactie Tijdschrift Jeugd en Kinderrechten	44
3.6. Kinder- en jongerenmedia	44
Klasse	44
Jommekeskrant	44
Ketnet en Karrewiet	44

Inhoud

StampMedia	45
Kinderkranten en radio	45

Deel 3: Waar knelt het? 46

1. Recht op basiszorg en hulp	48
1.1. Kinderopvang	48
Recht op spel hoeksteen buitenschoolse kinderopvang	48
Kwaliteitsinstrument kinderopvang	48
1.2. Huizen van het Kind	49
1.3. Jonge mantelzorgers	50
1.4. Kinderen en jongeren in de jeugdhulp	50
Moeizame start 'nieuwe' integrale jeugdhulp	50
Hindernissen in de jeugdhulp	53
Actieplan Jeugdhulp is er bijna	57
1.5. Kinderen en jongeren in de gezondheidszorg	59
Patiëntenrechten en gezondheidszorg	59
Euthanasie voor oordeelsbekwame minderjarigen	60
Geestelijke gezondheidzorg	60
Zorgprogramma Pediatrie	62
1.6. Zelfstandig wonen als jongere	62
Hopelijk volstaat 5%	62
1.7. Pleegzorg: maatwerk door dezelfde dienst	63
Zak- en spaargeld afgeschaft voor pleegkinderen	63
Dagvergoeding moet noodzakelijke kosten dekken	64
Vraag naar inspraak en begeleiding	64
1.8. Kinderen en jongeren als persoonlijke assistent	65
2. Rechten van kinderen op de vlucht	66
2.1. Nieuw dossier 'Heen en retour'	66
Kinderen op de vlucht: humane oplossingen dringen zich op	66
2.2. Perspectief voor jongeren op de vlucht	67
Signalen uit het onderwijs	67
Signalen uit het welzijnswerk	69
2.3. Ter zitting	69
2.4. Het leven gaat verder	70
Open Terugkeercentrum en terugkeren? Of onderduiken?	70
Adoptie een uitkomst?	72
Kraakpanden	72
2.5. Plots 'sans papiers' - Kinderen verliezen hun verblijfsrecht	73
Fraude! Draconische gevolgen voor kinderen	73
Verloren generatie?	74
Niet-begeleide minderjarige fraudeurs (sic)	74
2.6. Ouders en kinderen gescheiden	75
2.7. Repatriëring: wat met de kinderen?	75
Positieve signalen	76
2.8. Moeder van Belgische kinderen zoekt asiel	77
2.9. Romakinderen: weinig beterschap in zicht	77
2.10. Op de vlucht in eigen land: kinderen van woonwagenbewoners	78
Rechten van kinderen op de tocht	78
Over wie gaat het?	78
Wonen op wielen: recht niet rond	78
Gevolgen voor de kinderen	79
Knelpuntennota	79

3.	Rechten bij politieoptreden	80
3.1.	Vragen en klachten over politie	80
3.2.	Politie en onderwijs	81
4.	Rechten van jongeren in detentie	83
4.1.	Jeugdgevangenis Tongeren	83
	Open voor primo-delinquenten?	83
	Aparte regimes	84
	Maandcommissaris oefent toezicht uit	84
	Infrastructuur nog altijd ondermaats	84
4.2.	Te lange isolatie door gebrek aan gespecialiseerde zorg	85
4.3.	Kinderrechtenvriendelijke toezicht- en klachtenmechanismen	85
4.4.	Children's rights behind bars	86
4.5.	Rechten van minderjarigen zijn bouwstenen voor kwaliteitsvol beleid	86
4.6.	Videoconferenties ondersteunen recht op informatie van jongeren	87
4.7.	CPT bezoekt België	88
5.	Rechten op en in onderwijs	89
5.1.	Rechtspositie leerlingen krijgt vorm	89
5.2.	Onderwijsverstrekkers informeren over Klachtenlijn	91
5.3.	Een school vinden: inschrijvingsrecht	91
	Voorrang in Nederlandstalig onderwijs in Brussel: geen discriminatie maar wel graag aanpassing	92
	Onaangepaste schoolreglementen	93
5.4.	Huisonderwijs: naar examencommissie	93
5.5.	Informatie aan ouders	94
5.6.	Onderwijs voor leerlingen met specifieke behoeften	95
	Eerder een beperking van de school?	95
	Graag meer rechtszekerheid voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften	96
	Recht doen aan kinderen zonder een label	97
5.7.	Maximumfactuur voor secundair onderwijs en schooltoelagen automatisch toekennen	98
5.8.	Leerlingen van buitengewoon onderwijs te lang en in slechte omstandigheden op schoolbus	99
5.9.	Lange weg naar geweldvrije school	101
	Helpt tieners af en toe gepest	101
	Bejegening leerlingen door leerkrachten	103
5.10.	Sanctie of verbindend omgaan met conflicten?	104
	Voorstander van een maatregelencontinuüm	105
	Blijven investeren in relaties	105
	Persoonlijke bezittingen controleren en in beslag nemen	105
	Ordemaatregelen	106
	Gedrags- en begeleidingscontracten 'juiste' timing?	107
	Preventieve schorsing uit grijze zone gehaald	108
	Tuchtmaatregelen	109
	Zorg voor permanente monitoring	111
6.	Rechten op en in vrije tijd	112
6.1.	Nieuwe GAS-regeling geeft gas	112
	Pogingen tot ingrijpen tevergeefs?	112
	Nee tegen de GAS	112
6.2.	Sporten is gezond	113
	Gezond en ethisch sporten	113
	Kansen om te scoren	114

Inhoud

6.3.	Toegang tot vrijetijdsaanbod	114
	Drempels om mee te doen	115
	Inclusief werken	115
	Tolerantie zoek	116
6.4.	Vakantie-initiatieven: solidariteit zonder grenzen	116
	Geen gewoon vakantiecamp	116
	Vakantieverblijf wordt langverblijf	117
	Uitwisseling van expertise en goede praktijken	117
6.5.	Aangepaste mobiliteit	118
6.6.	Media	119
	Onbekend is onbemind: publicatieverbod voor jongeren onder een maatregel	119
	Extra bescherming voor kinderen zonder maatregel?	120
	Kinderen uit beeld verdwenen?	120
	Richtlijnen voor de media	121
	Ongewild afgebeeld en gepubliceerd	121
6.7.	Minderjarige consument beter beschermd	123
7.	Rechten op en in het gezin	125
7.1.	Recht op afstammingsinformatie	125
	Breder debat nodig over afstamming	125
	Toegang tot afstammingsinformatie	125
	Discreet donorschap en discreet bevallen	125
	Onafhankelijke registratie donorschap, draagmoederschap en discrete bevalling	125
	Belang van goede begeleiding	126
7.2.	What's in a name? Over voor- en achternamen	126
	Nieuwe regeling over de achternamen	126
	Schaamnamen	126
7.3.	Opvoeden in het licht van kinderrechten	127
	Spanning tussen kinderrechten en rechten van ouders?	127
	Geweld in het gezin	128
7.4.	Scheiding van ouders	128
	Goede regelingen vragen tijd, geduld en inzet	129
	Moeilijk hulp bij scheiding	131
	Bezoekruimte	132
	Tijd en ruimte voor kinderen om hun verhaal te doen	133
	Kinderontvoering	135
8.	Vlaams integraal kinderrechtenbeleid	137
8.1.	Gedachtewisseling in Parlement	137
8.2.	Eindverslag jeugd- en kinderrechtenbeleid op valreep goedgekeurd	137
	Koester hogere verwachtingen voor het eindverslag	138
	4 - 2 = 1	138
8.3.	Kinderrechtenindicatoren en -monitor	138
	Vlaamse kinderrechtenmonitor en nationale kinderrechtenindicatoren	138
	Stadsmonitor met kindfocus	139
8.4.	Nieuw jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan in de maak	139
8.5.	Kinderrechten waarmaken op alle beleidsniveaus	140
9.	Kinderrechten internationaal	141
9.1.	Klachtenprotocol geland	141
9.2.	Europese kinder-ombudsdiensten	141
	Jaarvergadering over kinderen op de vlucht	141
	Open brief aan de Europese Raad over de rechten van kinderen op de vlucht	142
9.3.	Raad van Europa en kinderrechten	143

9.4. Samenwerking met Polen	143
Polen grondlegger kinderrechten	143
Bilaterale afspraken Polen-Vlaanderen	143

Deel 4: Bijlagen 146

Naar wie wordt doorverwezen?	148
------------------------------	-----

Kinderrechten in de media	149
---------------------------	-----

Gevolgde studiedagen (september 2013 tot en met augustus 2014)	160
--	-----

Verdrag inzake de Rechten van het Kind	
Aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1989	162

Facultatief protocol bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind inzake een mededelingsprocedure	
Aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 19 december 2011	183

Inhoud

Deel

1 K K K K

Kinderrechten- commissariaat komt op voor rechten van kinderen en jongeren

vooraf

Met het decreet van 15 juli 1997¹ richtte het Vlaams Parlement het Kinderrechtencommissariaat op. Het internationaal kinderrechtenverdrag onderstreept het belang van onafhankelijke instanties voor kinderrechten. Het Kinderrechtencommissariaat is de officieel erkende vertolker van de rechten, noden en belangen van minderjarigen bij het Vlaams Parlement. Het ziet toe op de naleving van kinderrechten in Vlaanderen.

1. Decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van het Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van kinderrechtencommissaris, *BS* 7 oktober 1997. Decreet van 31 januari 2003 houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van kinderrechtencommissaris en van het decreet van 7 juli 1998 houdende instelling van de Vlaamse Ombudsdienst, *BS* 13 februari 2003. Decreet van 6 juli 2005 houdende wijziging van diverse decreten, wat het statuut van de mandaathouders in de aan het Vlaams Parlement verbonden instellingen betreft, *BS* 9 september 2005. Zie www.kinderrechtencommissariaat.be voor de tekst van de drie decreten.

1. Wat doet het Kinderrechtencommissariaat?

Het Kinderrechtencommissariaat vangt signalen op van kinderen, jongeren en professionals. Het bemiddelt, onderzoekt klachten en adviseert het beleid. Altijd met het oog op de goede naleving en toepassing van kinderrechten in Vlaanderen.

Het Kinderrechtencommissariaat brengt maatschappelijk onrecht tegenover kinderen en jongeren onder de aandacht en waakt erover dat de nodige instrumenten, kanalen en voorzieningen uitgebouwd worden en kwaliteit blijven leveren. Om zijn opdracht uit te voeren, richt het Kinderrechtencommissariaat zich tot verschillende doelgroepen. Het formuleert adviezen voor het Vlaams Parlement, de Vlaamse Regering, administraties en agentschappen, internationale of buitenlandse overheden. De belangrijkste signaalfunctie naar het beleid is zo verzekerd. Als dat nodig is, formuleert het Kinderrechtencommissariaat voorstellen en aanbevelingen over nieuwe wetgevingsinitiatieven die van belang zijn voor minderjarigen of over bestaande regelgeving of praktijken die indruisen tegen kinderrechten.

Kinderen en jongeren informeren we over de dienstverlening van onze Klachtenlijn. Met professionals bouwt het Kinderrechtencommissariaat netwerken uit. Het debat over kinderrechten voeren we ook in lezingen, debatten en via andere kanalen en media. Om zo het maatschappelijk draagvlak voor kinderrechten te versterken en de maatschappelijke positie van kinderen te verbeteren.

In het beleidsplan 2014-2019 legt het Kinderrechtencommissariaat de grote lijnen voor de volgende jaren vast.

Strategische doelstellingen 2014-2019

■ Strategische doelstelling 1

Het Kinderrechtencommissariaat adviseert het Vlaams Parlement helder en concreet bij ontwerpen en voorstellen van decreet.

■ Strategische doelstelling 2

Het Kinderrechtencommissariaat informeert, signaleert en adviseert over problemen rond de toepassing van kinderrechten in Vlaanderen.

■ Strategische doelstelling 3

Het Kinderrechtencommissariaat zorgt voor een onafhankelijke en kwaliteitsvolle behandeling van individuele klachten over schendingen van kinderrechten.

■ Strategische doelstelling 4

Het Kinderrechtencommissariaat ondersteunt het Vlaams Parlement in zijn (educatieve) werking ten aanzien van kinderen en jongeren.

■ Strategische doelstelling 5

Het Kinderrechtencommissariaat zet maximaal in op het bereiken van kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties.

■ Strategische doelstelling 6

Het Kinderrechtencommissariaat zet verontwaardiging over schendingen van kinderrechten om in een appel aan belanghebbenden en beleidsverantwoordelijken.

■ Strategische doelstelling 7

Het Kinderrechtencommissariaat is partner op afstand van alle (middenveld)organisaties die actief zijn rond kinderrechten, kinderen en jongeren.

■ Strategische doelstelling 8

Het Kinderrechtencommissariaat werkt actief samen met andere ombudsdiensten en klachtenbehandelaars.

■ Strategische doelstelling 9

De kinderrechtencommissaris bestuurt en beheert het Kinderrechtencommissariaat goed en zorgvuldig.

► Zie verder www.kinderrechtencommissariaat.be/beleidsplan-kinderrechtencommissariaat voor het volledige beleidsplan 2014-2019.

2. Wie is wie op het Kinderrechtencommissariaat?

Aan het hoofd van het Kinderrechtencommissariaat staat kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen. Zijn mandaat loopt zes jaar, en is één keer verlengbaar. Op 2 juni 2009 benoemde het Vlaams Parlement hem.

Een multidisciplinair team ondersteunt hem. In totaal werken er veertien mensen bij het Kinderrechtencommissariaat, samen goed voor 11,8 fulltime banen.

Naam	Functie
Bruno Vanobbergen	Kinderrechtencommissaris
Leen Ackaert	Beleidsadviseur Kinderrechtencommissariaat
Hilde Cnudde	Communicatieadviseur en coördinerend adviseur Kinderrechtencommissariaat
Lieven De Rycke	Beleidsadviseur Kinderrechtencommissariaat
Isabel Moerman	Directiesecretaresse kinderrechtencommissaris
Marjan Rom	Beleidsadviseur Kinderrechtencommissariaat
Inge Schoevaerts	Adviseur Klachtenlijn
Maureen Van Canneyt	Administratief medewerker Klachtenlijn
Dominique van den Akker	Coördinerend adviseur Klachtenlijn
Alex Van Hecke	Adviseur Klachtenlijn
Els Van Hemelrijck	Communicatieadviseur Klachtenlijn en Adviseur Personeel en Financiën
Jean Pierre Verhaeghe	Beleidsadviseur Kinderrechtencommissariaat
Chris Vleugels	Adviseur Klachtenlijn
Julie Ryngaert	Beleidsadviseur Kinderrechtencommissariaat

Vandaag werken er veertien mensen bij het Kinderrechtencommissariaat. Maureen Van Canneyt nam een half jaar bijzonder onbezoldigd verlof. Heidi Daniels was bereid haar te vervangen.

3. Ingebed in Vlaams Parlement

Het Kinderrechtencommissariaat is de Vlaamse pleitbezorger van kinderrechten, opgericht door het Vlaams Parlement. De informatie over de leef-situatie van kinderen en jongeren vanuit onze Klachtenlijn en onze contacten met het middenveld en kinderrechtenactoren vertalen we naar het Vlaams Parlement. Zo proberen we de stem van kinderen en jongeren maximaal te vertolken en te vertegenwoordigen.

Het Kinderrechtencommissariaat onderzoekt, verheldert en vertaalt kinderrechtenproblemen naar beleids- en regelgevend niveau.

3.1. Overleg- en adviesorgaan

Het overleg- en adviesorgaan is een klankbord voor de kinderrechtencommissaris en zijn medewerkers om de opdrachten van het Kinderrechtencommissariaat vorm geven en de

strategische doelstellingen uit de beleidsnota 2014-2019 te realiseren. Het zorgt mee voor een breed maatschappelijk en politiek draagvlak voor het Kinderrechtencommissariaat.

In het overleg- en adviesorgaan zijn alle politieke fracties vertegenwoordigd samen met actieve personen uit het maatschappelijk veld en de wetenschappelijke wereld.

De leden van het advies- en overlegorgaan zeten een hele legislatuur. De nieuwe samenstelling wordt in november 2014 vastgelegd. Een mandaat is hernieuwbaar. De voorzitter is Iris van der Veken. Zij is voormalig voorzitter van het UN Global Compact Network Belgium.

Samenstelling overleg- en adviesorgaan tot april 2014

Politieke partijen	Vanuit de VLIR (Vlaamse Interuniversitaire Raad)	Vanuit de Verenigde Verenigingen
Vast lid		
Boudewijn Bouckaert (LDD)	Peter Adriaenssens (KU Leuven)	Ursula Jaramillo (Minderhedenforum)
Tom Dehaene (CD&V) (tot 13 december 2013)	Joke Bauwens (VUB, Vakgroep Communicatiewetenschappen)	Caroline Verschueren (Vlaamse Jeugdraad)
Jo De Ro (Open Vld)	Bea Cantillon (UA, Departement Sociologie)	Christel Verhas (Gezinsbond)
Danielle Godderis-T'Jonck (N-VA)	Didier Reynaert (UGent, Vakgroep Sociale Agogiek)	Hilde Linssen (Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen)
Chris Janssens (Vlaams Belang)		Iris van der Veken, voorzitter (UN Global Compact Network Belgium)
Els Kindt (CD&V)		
Chokri Mahassine (sp.a)		
Elisabeth Meuleman (Groen)		
Katrien Schryvers (CD&V)		
Plaatsvervangend lid		
Bart Caron (Groen)		
Jean-Jacques De Gucht (Open Vld)		
Cindy Franssen (CD&V)		
Lies Jans (N-VA)		
Tinne Rombouts (CD&V)		
Erik Tack (Vlaams Belang)		
Güler Turan (sp.a)		
Ulla Werbrouck (LDD)		

3.2.

Partner van parlementaire en paraparlementaire diensten

De Kracht van je Stem, Vlaams Parlement

De kinderrechtencommissaris is lid van de stuurgroep van De Kracht van je Stem, de educatieve dienst van het Vlaams Parlement. Regelmatig bundelen we krachten door samen te werken. Op 28 februari 2014 organiseerde De Kracht van je Stem een lerarendag in het Vlaams Parlement in het teken van de verkiezingen van 25 mei. Het Kinderrechtencommissariaat bemande er een infostand tijdens de middagpauze. De werkmap 'Oprechte deelneming' over leerlingenparticipatie in de basisschool van het Kinderrechtencommissariaat en de vzw Doedèskadèn herwerken we samen met de Kracht van je Stem tot een gezamenlijke uitgave waarin aandacht voor kinderrechten en democratie centraal staat.

Gidsen in het Vlaams Parlement

Het Vlaams Parlement is een open huis. In een rondleiding krijgen bezoekers informatie over werking en rol van het Vlaams Parlement en van de paraparlementaire instellingen. Ook de architectuur en de geïntegreerde Vlaamse hedendaagse kunst komen aan bod. Voor schoolgroepen is er een aangepast dagprogramma. Enkele medewerkers van het Kinderrechtencommissariaat gidsen op vraag van het Vlaams Parlement.

Festival van de Politiek

Op zaterdag 19 en zondag 20 oktober 2013 opende het Vlaams Parlement zijn deuren voor het Festival van de Politiek. Zo'n drieduizend mensen zakten af naar Brussel. Ook de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat was van de partij. We stonden met onze stand in de Schelp. Heel wat kinderen en jongeren stuurden postkaarten met eigen boodschappen. Zo kreeg elke kinder- en jongerenstem een gezicht.

Beursstand Festival van de Politiek

Boeken in bibliotheek Vlaams Parlement

Het Kinderrechtencommissariaat stelt zijn boeken- en tijdschriftcollectie over kinderrechten-thema's ter beschikking van het Parlementair Informatiecentrum van het Vlaams Parlement. Op die manier is de collectie over kinderrechten gemakkelijk raadpleeg- en uitleenbaar voor volksvertegenwoordigers, hun medewerkers en het grote publiek. De boeken zijn terug te vinden via de zoekmachine Limo.

Ook dachten we mee na over de toekomst van het Parlementair Informatiecentrum door deel te nemen aan het behoefteonderzoek.

Talentendag Vlaams Parlement

Op woensdag 14 mei verzorgde het Kinderrechtencommissariaat voor de collega's in het Vlaams Parlement een workshop over de fijne en minder fijne kanten van sociale media.

Vlaamse Ombudsdienst

Het Kinderrechtencommissariaat en de Vlaamse Ombudsdienst overleggen geregeld over klachten die ze binnenkrijgen. Sommige individuele dossiers bezorgen we aan elkaar of bespreken we samen.

Samenwerking met het Algemeen Secretariaat van het Vlaams Parlement

Het Kinderrechtencommissariaat werkt als parlementaire instelling in het Huis van de Vlaamse Volksvertegenwoordigers. Het Algemeen Secretariaat van het Vlaams Parlement biedt ondersteunende diensten in personeelszaken, financiën, informatica en algemene logistiek. De samenwerking met de ondersteunende diensten loopt volgens een samenwerkingsprotocol.

Deel

Van signaal tot advies

Het Kinderrechtencommissariaat is de pleitbezorger van kinderen en hun rechten. Die rol maken we waar door signalen van kinderen, jongeren en professionals actief te detecteren en om te zetten in beleidsadvies. Tegelijk probeert het Kinderrechtencommissariaat de vastgelopen minderjarige vooruit te helpen.

1. De Klachtenlijn onderzoekt klachten, bemiddelt, verwijst door en adviseert bij problemen

Elke dag bereiken ons signalen via onze Klachtenlijn. Kinderen, jongeren en hun belangbehartigers stellen ons de meest uiteenlopende concrete vragen en signaleren problemen. Iedereen die vindt dat de rechten van een kind geschonden zijn door een dienst of overheid, kan terecht bij de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat.

Die onderzoekt grondig en onafhankelijk de klachten over kinderrechten. Die klachten gaan over minderjarigen die vastlopen in regelgeving en procedures of in hun relaties met organisaties of instanties. Vaak gaat het over problemen die niet opgelost raken langs de gewone administratieve of juridische weg.

Onderzoek start als andere middelen uitgeput zijn of geen oplossing brachten. Toetsen doen we in de eerste plaats aan het kinderrechtenverdrag en het wettelijk kader. Daarnaast zijn de algemeen aanvaarde ombudsnormen een belangrijk toetsingskader. Die normen hebben vooral te maken met behoorlijkheid en zorgvuldigheid van de dienstverlening van overheden, diensten en voorzieningen.

- ▶ De ombudsnormen werden vastgelegd in de samenwerkingsverbanden POOL (Permanent Overleg Ombudslieden) en ENOC (European Network of Ombudspersons for Children).

Onze Klachtenlijn bemiddelt, geeft helder advies en streeft ernaar de klachten om te buigen naar een oplossing in het belang van de minderjarige.

Voor optimale kwaliteit van de klachtenbehandeling bouwen we voor melders garanties in en passen we interne werkingsprincipes toe.

Kwaliteitsgaranties

- We zijn onafhankelijk.
- We richten ons op samenwerking en bemiddeling.
- We ondernemen niets zonder de toestemming van de 'melder'.
- We geven regelmatig feedback over het verloop van de klacht.
- We behandelen of onderzoeken een vraag of klacht binnen een aanvaardbare termijn.
- Waar mogelijk vragen we het mandaat van de minderjarige.
- We behandelen alle informatie discreet. We houden rekening met de beroepspositie van een melder en met het delicate karakter van elke melding.
- Externe rapportage van cases gebeurt altijd anoniem.

Het onderzoek naar klachten heeft een dubbel doel:

- Analyseren waar de geboden dienst, hulp of zorg vastliep
- Het conflict met de dienst- of hulpverlening proberen te herstellen.

Klachten toetsen we aan verschillende maatstaven

- Het kinderrechtenverdrag is het referentiekader in het onderzoek naar klachten. Het Verdrag is de kapstok waaraan we praktijken toetsen over kinderen en jongeren, zowel individueel als structureel.
- Decreten, wetten, regelgeving en omzendbrieven.
- Voor de beoordeling van klachten gaan we na of voldaan werd aan de behoorlijkheids- en zorgvuldigheidsnormen.

Kwaliteitsbewaking

- Uniforme fasering in de behandeling van klachten
  - De klacht moet in de eerste plaats behandeld worden op de plaats waar het probleem zich voordoet.
  - Als er geen intern klachtenmechanisme is of als een oplossing uitblijft, treedt de Klachtenlijn op.
  - Als de Klachtenlijn geen individuele oplossing vindt omdat er sprake is van een structureel knelpunt, signaleren we dat aan de beleidsmedewerkers.
- Duidelijke communicatie tussen alle partijen
- Zo groot mogelijke openheid en transparantie
- Ondersteuning van elke klachtenbehandelaar door een beleidsmedewerker
- Multidisciplinaire bespreking en onderzoek van complexe klachten over kinderrechten.

1.1.

Klachtenlijn in cijfers

Hoeveel meldingen komen er binnen?

Vragen en klachten die kaderen in de ombudsfunctie

Informatie	470
Klachten	465
Signaal	33
Standpunt/visie	7
Totaal	975

Meldingen die buiten de eigenlijke werking van de Klachtenlijn vallen

Schoolopdrachten	49
Geen kinderrechtentema	18

Vragen en klachten per werkjaar

Werkjaar	2002 2003	2003 2004	2004 2005	2005 2006	2006 2007	2007 2008	2008 2009	2009 2010	2010 2011	2011 2012	2012 2013	2013 2014
Vragen en klachten	933	769	796	992	1.188	1.198	1.070	966	1.077	1.035	969	975

Wie doet een beroep op de Klachtenlijn?

Meldingen volgens de hoedanigheid van de melder

Privépersonen	Minderjarige	177
	Ouder	469
	Familie	73
	Student	6
	Onbekend	19
	Andere	51
Professionelen	Hulpverlener	108
	Onderwijspersoneel	24
	Jurist	6
	Ombudsman	3
	Middenveld	9
	Geneesheer	7
	Journalist	4
	Andere	8
	Overheden	Federaal
Brusselse Hoofdstedelijke Raad		1
Vlaams		3
Provincie		1
OCMW		1
Gemeentelijk		5
Totaal		975

Hoe nemen melders contact op?

Telefoon	401
Website	256
E-mail	237
Brief	60
Bezoek	21
Totaal	975

Minderjarige melders volgens leeftijd

	Aantal
6 jaar	1
8 jaar	1
9 jaar	4
10 jaar	4
11 jaar	9
12 jaar	12
13 jaar	14
14 jaar	26
15 jaar	21
16 jaar	25
17 jaar	22
18 jaar	11
Onbekend	27
Totaal	177

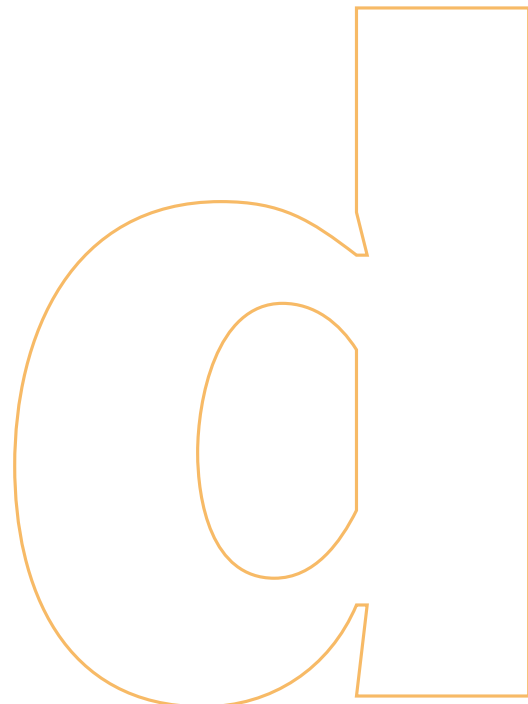

Waarover gaan de meldingen?

			Totaal
Gezin			340
	Echtscheiding	227	
	Opvoeding	97	
	Afstamming	16	
Onderwijs			262
Hulp aan minderjarigen			201
	Eerstelijns- en basisvoorzieningen	19	
	Zorg voor personen met een handicap	6	
	Gezondheidszorg	16	
	Bijzondere jeugdzorg	157	
	Andere	3	
Vluchtelingen			67
Vrije tijd			26
Justitie: daders en slachtoffers			26
Media			13
Vrienden, relaties en seksualiteit			16
Andere			24
	Totaal		975

Hoe worden vragen en klachten behandeld?

Informatie/advies	321
Advies en doorverwijzing	203
Doorverwijzing	178
Onderzoek/bemiddeling	141
Nog in behandeling	78
Geen afhandeling mogelijk	39
Standpunt/visie	8
Knelpuntennota - beleidsadvies	7
Totaal	975

1.2.

Klachtenlijn bekendmaken

De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat richt zich tot kinderen, jongeren en volwassenen. De Klachtenlijn zet in op toegankelijkheid door een gratis 0800-nummer, een aparte website, een YouTubekanaal en gratis spreekuren in twee steden.

Klachtenlijn gaat lokaal

In maart en april 2014 gaven we in Gent en Antwerpen de aftrap voor het project 'Klachtenlijn gaat lokaal'. De Ombudsvrouwen van de twee steden zetten de deur open voor een maandelijks spreekuur van de Klachtenlijn. Elke tweede donderdag van de maand kunnen kinderen, jongeren en volwassenen van 16 tot 18 uur terecht in de 'Mammelokker' op de Gentse Botermarkt. En elke vierde donderdag van 16 tot 18 uur in Permeke op het De Coninckplein in Antwerpen.

Op 10 maart en 22 april ontvingen we ruim 130 professionals uit de Gentse en Antwerpse eerstelijns hulp voor de infosessie over de werking van de Klachtenlijn en het lokale spreekuur. Want vaak bereiken klachten over kinderrechtschendingen ons via beroepsmensen die in hun werk botsen op onrecht tegenover kinderen en jongeren. Dat is ook logisch: zij staan elke dag in contact met de minderjarigen, zij krijgen vertrouwen en zijn dus belangrijke doorverwijzers.

Midden 2015 evalueren we het project 'Klachtenlijn gaat lokaal': Vinden kinderen en jongeren en doorverwijzers de weg naar ons spreekuur? En is het wenselijk dat we het spreekuur uitbreiden naar andere steden?

Informatiefolders

Om helder te informeren over onze Klachtenlijn, ontwikkelden we een informatiepakket met een folder voor praktijkwerkers en meegeeffolders en posters voor ouders en jongeren. Dit informatiepakket ging naar meer dan 1.500 Gentse en Antwerpse doorverwijzers en eerstelijnsorganisaties.

- ▶ De informatie kun je ook downloaden van www.kinderrechten.be/informatiefolders.
- ▶ Praktijkwerkers kunnen ook altijd voor hun eigen behoeften en doelgroepen folders bestellen via www.kinderrechtencommissariaat.be/publicaties.

Folder praktijkwerkers

Folder jongeren

Folder ouders

Website Klachtenlijn Kinderrechten.be

Kinderrechten.be is de site van de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat. Het filmpje 'Wat doet de Klachtenlijn?' en de 'Verhalen van kinderen en jongeren' maken kinderen, jongeren en doorverwijzers wegwijs in wat de Klachtenlijn doet. Via 'Stuur een klacht' kun je meteen een klacht versturen van op de website. Er zijn aparte klachtenformulieren voor minderjarige klagers en voor tussenpersonen.

Voor wie informatie zoekt over kinderrechten, zijn er nog altijd de 'veelgestelde vragen' en brochures over kinderrechten. In november 2013 lanceerden we samen met de Kinderrechtswinkel 'De Bende van :P. 3 helden vechten voor jouw rechten' voor de derde graad basisonderwijs. Ze is gratis downloadbaar van op onze website, net als de De Wblft?!-brochure voor jongeren.

De website is een heel belangrijk communicatie-instrument. Heel wat klachten komen binnen via de site. Om de toegankelijkheid voor alle surfers te vergroten, leverden we in 2014 inspanningen om zoveel mogelijk te voldoen aan de eisen van AnySurfer.

Van 1 september 2013 tot en met 31 augustus 2014 werd de site www.kinderrechten.be 37.144 keer bezocht. Dat leverde 134.714 pageviews op. Gemiddeld blijven mensen 3,07 minuten op de website.

Maand	Aantal bezoeken
September 2013	3.439
Oktober 2013	4.020
November 2013	5.786
December 2013	2.713
Januari 2014	4.468
Februari 2014	3.829
Maart 2014	3.282
April 2014	2.321
Mei 2014	3.026
Juni 2014	2.246
Juli 2014	874
Augustus 2014	1.140

Filmpjes Klachtenlijn door en voor jongeren op YouTube

Eind 2013 maakten vier klassen van de Provinciale Kunsthumaniora Hasselt een bekendmakingsfilmpje voor de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat. Ze gebruikten de verhalen van kinderen en jongeren op de website van de Klachtenlijn als inspiratiebron. Het mooie resultaat is te zien op het YouTubekanaal van de Klachtenlijn.

► www.youtube.com/user/KlachtenlijnKRC

Kinderrechtendag

Op 20 november – de verjaardag van het Kinderrechtenverdrag – zet het Kinderrechtencommissariaat traditiegetrouw kinderrechten extra in de schijnwerpers.

We stelden ons jaarverslag voor en lanceerden samen met de Kinderrechtswinkel de educatieve brochure 'De Bende van P: 3 helden vechten voor hun rechten' voor de derde graad van het basisonderwijs. Verschillende media brachten de brochure onder de aandacht van verschillende doelgroepen. 20 november was ook een hoogdag door andere initiatieven waaraan we meewerkten of die we ondersteunden, zoals de uitreiking van het label Kinderrechtenschool van Plan België.

De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat werkte ook mee aan een paar andere events:

- Festival van de Politiek
- Safer Internet Day
- Lerarendag van De Kracht van je Stem, Vlaams Parlement

Advertentie Klasse voor Leraren, oktober 2013

Advertenties

Het Kinderrechtencommissariaat maakt zijn Klachtenlijn ook bekend via advertenties. Kinderen en jongeren vertellen waarvoor ze terecht kunnen bij de Klachtenlijn. We adverteerden in print en online in Yeti, Maks!, TMF StressFactor, Tumult, schoolagenda's en de jaar kalender van de Vlaamse Scholierenkoepel.

Tussenpersonen die met jongeren in contact komen, spreken we aan in advertenties en in redactionele bijdragen in Klasse voor Leraren en Klasse voor Ouders.

Advertentie Maks, oktober 2013

2. Van signaal naar beleidsadvies

2.1.

Adviserend werk

Verschillende individuele klachten en meldingen van knelpunten in de toepassing van kinderrechten hebben een signaalfunctie. Wijst een individuele klacht op onduidelijke, inconsequente, discriminerende of ontbrekende regelgeving? Of op regels of praktijken die in strijd zijn met het kinderrechtenverdrag? Dan signaleren we dat bij de bevoegde overheid. Dat lost het probleem van de minderjarige niet meteen op. Maar het helpt mee voorkomen dat de problemen blijven voortduren.

Het Kinderrechtencommissariaat vertaalt de structurele problemen in dossiers, adviezen, standpunten en knelpuntnota's voor het Vlaams Parlement. Het onderzoekt diepgaand sommige kinderrechten thema's en de onderliggende problemen om het Vlaams Parlement te informeren en te adviseren. Het wijst ook op de mogelijke vertaling ervan in Vlaamse regelgeving. Het toetst beleidsinitiatieven zoals ontwerpen en voorstellen van decreet aan het kinderrechtenverdrag.

Het Kinderrechtencommissariaat organiseerde het voorbije jaar een studiedag over kinderen op de vlucht. We organiseerden speciaal voor de Vlaamse volksvertegenwoordigers een KRUNCH (Kinderrechtenlunch) over leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs en één over kinderen in de media.

Op eigen initiatief of op vraag van het Vlaams Parlement formuleert het Kinderrechtencommissariaat adviezen. Het laatste jaar hoorden de commissies van het Vlaams Parlement de kinderrechtencommissaris over deze kinderrechten thema's:

- Het advies bij de Resolutie met betrekking tot een wetenschappelijk onderzoek over de aanpak van pesten (Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen)
- Het advies bij het decreet Gezinsondersteuning (Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid)
- Een toelichting van de knelpunten en beleidsaanbevelingen uit het jaarverslag 2012-2013 van het Kinderrechtencommissariaat (Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen, Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid en Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media)
- Het advies bij de conceptnota over toezicht- en klachtenmechanismen in de jeugdzorg (Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid)
- Het advies bij het decreet rechtspositie en participatie van leerlingen (Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen)
- Het advies bij de tussentijdse rapportage over het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid (Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media).

Het Kinderrechtencommissariaat bracht schriftelijk advies uit over verschillende onderwerpen die raken aan kinderrechten:

■ **Jongeren in de media**

Knelpuntennota Onbekend is onbemind: publicatieverbod voor jongeren onder een maatregel (2013-2014/11)

■ **Rechtspositie en participatie leerlingen**

Advies Rechtspositie leerlingen in basis- en secundair onderwijs en participatie op school (2013-2014/10)

■ **Toezicht- en klachtenmechanismen**

Advies Kind(errechten)vriendelijke toezicht- en klachtenmechanismen (2013-2014/9)

■ **Gezinsondersteuning**

Advies Voorlopig besluit gezinsondersteuning moet meer recht doen aan kinderen en hun context (2013-2014/8)

■ **Persoonlijke assistent**

Advies Kinderen en jongeren als persoonlijke assistent (2013-2014/7)

■ **Specifieke onderwijsbehoeften**

Advies ontwerp van decreet over maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (2013-2014/6)

■ **Kinderen op de vlucht**

Dossier Heen en retour. Rechtspositie van kinderen op de vlucht.

■ **Sport**

Adviesbrief Gezond en ethisch sporten voor kinderen en jongeren (2013-2014/5)

■ **Knelpunten kinderrechten**

Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat 2012-2013. Kinderen en jongeren vallen tussen de plooiën (2013-2014/4)

■ **Leerlingenvervoer**

Knelpuntennota Leerlingenvervoer Buitengewoon Onderwijs (2013-2014/3)

■ **Gezinsondersteuning**

Advies Ruime visie gezinsondersteuning mist vertaling naar praktijk (2013-2014/2)

■ **Pesten**

Advies Onderzoek en aanpak pesten (2013-2014/1)

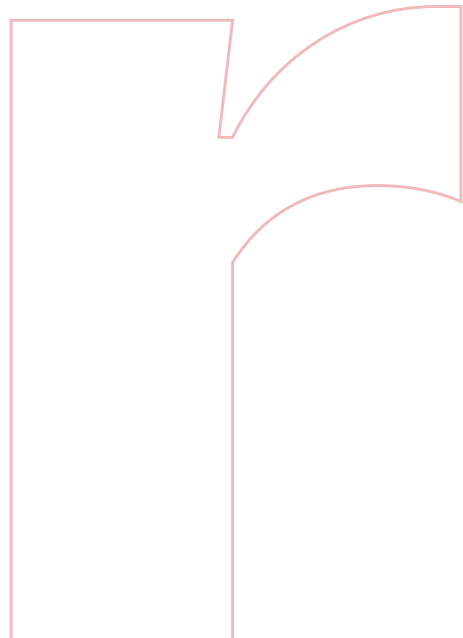
■ **Moeder van alle verkiezingen ontfermt zich over haar kinderen en hun rechten**

Memorandum Kinderrechtencommissariaat 2014-2019

Het Kinderrechtencommissariaat bracht een memorandum uit waarin vooral de vele signalen spreken die onze Klachtenlijn opving. De beleidsaanbevelingen gaan over onderwijs, jeugdhulp, politie, scheiding, conflict met de wet, milieu en mobiliteit, en sociale media. Bijzondere aandacht gaat naar de rechten van kinderen op de vlucht, kinderen in armoede en kinderen in gesloten opvang.

► Adviezen en memorandum zijn na te lezen op www.kinderrechtencommissariaat.be/adviezen_en_standpunten.

Het Kinderrechtencommissariaat organiseerde op 3 april 2014 een 'signaleermoment' om knelpunten uit het jaarverslag 2012-2013 diepgaander te bespreken met de aanspreekpunten kinderrechten.

2.2.

Kinderrechtenperspectief uitdragen

Als Kinderrechtencommissariaat willen we het beleid en het middenveld zo goed mogelijk informeren. Daarom signaleren en ontsluiten we onze adviezen en knelpunten rond kinderrechten in Vlaanderen via Twitter, onze website, nieuwsbrief en blog. En geven we lezingen en schrijven we opiniestukken, persberichten en artikels in tijdschriften en bijdragen aan boeken.

Website [kinderrechtencommissariaat.be](http://www.kinderrechtencommissariaat.be)

www.kinderrechtencommissariaat.be

De site kinderrechtencommissariaat.be richt zicht vooral naar Vlaamse volksvertegenwoordigers, andere beleidsmakers en middenveldorganisaties. We verhoogden de toegankelijkheid van de site voor gebruikers met een beperking. Daarvoor werkten we samen met Blindenzorg Licht en Liefde vzw om zoveel mogelijk te voldoen aan de ijkpunten van AnySurfer. De bestelmogelijkheid online en opvolgbaarheid van publicaties loopt in samenwerking met Vlaanderen.be.

Van 1 september 2013 tot en met 31 augustus 2014 werd de site www.kinderrechtencommissariaat.be 42.667 keer bezocht. Dat leverde 155.788 paginaweergaven op. Gemiddeld blijven mensen 3,49 minuten op de website. Kinderrechtenmaand november blijft de meest populaire bezoekmaand voor de website.

Maand	Aantal bezoeken
September 2013	2.731
Oktober 2013	4.724
November 2013	6.367
December 2013	3.346
Januari 2014	4.195
Februari 2014	4.597
Maart 2014	3.830
April 2014	3.279
Mei 2014	3.798
Juni 2014	2.775
Juli 2014	1.362
Augustus 2014	1.663

De meeste bezoekers gebruiken nog altijd een desktop (90,32 %). Een kleine minderheid bezoekt de site via tablet (5,47 %) of gsm (4,22 %).

Twitter

Sinds 20 november 2012 twittert de kinderrechtencommissaris. Op 31 augustus 2014 telden we 820 tweets en 1647 volgers.

LinkedIn

Netwerken uitbouwen en informatie uitwisselen doen we ook via het profiel van de kinderrechtencommissaris op LinkedIn.

Blog

Er verschenen drie blogs van de kinderrechtencommissaris:

- Schaamnamen. *Over voornamen van kinderen die uit den boze zijn.*
- Jonge mantelzorgers. *Over het belevingsonderzoek van Kind en Samenleving.*
- Zuidag Rules in het Kinderrechtencommissariaat. *Jongeren namen de blog over en vertellen over hun ervaring op het Kinderrechtencommissariaat.*

- ▶ Te lezen op www.kinderrechtencommissariaat.be/blog.

Nieuwsbrief

Het Kinderrechtencommissariaat stuurde het voorbije werkjaar zes nieuwsbrieven met informatie over de eigen activiteiten, ontwikkelingen rond kinderrechten en initiatieven van partnerorganisaties. Eind augustus zijn er 490 personen ingeschreven.

- ▶ Onze nieuwsbrief lezen of een abonnement nemen: www.kinderrechtencommissariaat.be/nieuwsbrieven-overzicht.

Facebook

Het Kinderrechtencommissariaat heeft een pagina op Facebook. In een eerste fase vooral om informatie en activiteiten van andere organisaties te delen.

- ▶ www.facebook.com/kinderrechtencommissariaat

Artikels in tijdschriften en boeken

Het Kinderrechtencommissariaat laat ook van zich horen in tijdschriften en boeken. Een overzicht van de artikels van medewerkers van het Kinderrechtencommissariaat:

■ Het kind als burger. Kinderrechten als hefboom en inspiratiebron.

- ▶ In Streven, Cultureel Maatschappelijk Maandblad, themanummer 'Project Kind', juni 2014, www.streventijdschrift.be

■ Recht op vergetelheid

- ▶ In Ouders Online, de grootste ouderscommunity van Nederland, mei 2014, www.ouders.nl/opinie/recht-op-vergetelheid

■ Een leidraad voor het politieel verhoor van de minderjarige in het kader van de Salduz-Wet

- ▶ In Verslagboek studienamiddag Salduz, TJK. Door Lieve Balcaen, stafmedewerker Steunpunt Jeugd, Nele Desmet, juriste Kinderrechtswinkel, Christine Melkebeek, vice-voorzitter Kinderrechtencoalitie Vlaanderen, Marjan Rom, beleidsadviseur Kinderrechtencommissariaat, Gent, Larcier, 2014, 3-27.

■ Onderwijs aan kinderen op de vlucht: knelpunten en aanbevelingen vanuit kinderrechtenspectief

- ▶ In Tijdschrift voor onderwijsrecht en onderwijsbeleid (TORB), Kinderen en onderwijs: Ook voor kinderen in kwetsbare situaties, nr. 2-3, 2013-14.

■ Tussen de plooiën

- ▶ In Dropzone, tijdschrift voor lokaal jeugdbeleid, VVJ, Jaargang 23, nr. 2, april 2014. www.vvj.be/documenten/dropzone/dropzone-april-2014

■ Voorwoord kinderrechtencommissaris

- ▶ In boek 'Kwetsbare vrije tijd? Uitdagingen voor emanciperend jeugdbeleid'. Redactie Carmen Mathijssen, Maarten Loopmans en Robert Crivit, Leuven, Uitgeverij Acco, 2014.

Opiniestukken en persberichten

Het Kinderrechtencommissariaat schreef het voorbije jaar zeven opiniestukken.

■ Hoe ver kun je kinderen 'terug naar start' sturen? De Morgen, 20 juni 2014

'Onze kinderen zijn de toekomst.' Het is een van de meest gehoorde citaten als het over kinderen gaat. Het wil zeggen dat we zorg moeten dragen voor kinderen. Omdat ze kwetsbaar zijn en dus bescherming nodig hebben. Maar ook omdat ze een creativiteit in zich dragen waarvan we hopen dat ze die volop kunnen ontplooiën. We willen alle kinderen alle kansen geven. Op Wereldvluchtelingendag trok de kinderrechtencommissaris samen met alle onderwijskoepels aan de alarmbel. Kinderen op de vlucht zijn niet genoeg verzekerd van recht op onderwijs, hun toegangsticket naar een sterke toekomst. Te vaak geldt voor hen het principe 'terug naar start', ondanks de vele inspanningen van de kinderen zelf en van hun directe (school)omgeving.

■ Vlaams Parlement erkent slachtoffers van geweld op school en in jeugdinstituten, De Standaard, 22 april 2014

Op 22 april verontschuldigde het Vlaams Parlement zich publiek tegenover de slachtoffers van 'historisch' geweld en misbruik in jeugd- en onderwijsinstellingen in Vlaanderen. Ruim een jaar geleden getuigden 'overlevende' in verschillende media over het fysiek, psychisch en seksueel geweld dat ze ondergingen vóór de jaren 90. Wat gebeurde is onrechtvaardig. Laat dat voor iedereen die vandaag verantwoordelijkheid draagt tegenover kinderen en jongeren een krachtig signaal zijn dat geweld en misbruik onmogelijk getolereerd kunnen worden. Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen schreef het opiniestuk samen met kinder- en jeugdpsychiater Peter Adriaenssens.

■ **Naar een stemrecht voor alle minderjarigen, Knack, 12 maart 2014**

Minderjarigen hebben maar weinig wezenlijk democratische rechten om het beleid te beïnvloeden, wetten en decreten vorm te geven of hun vertegenwoordigers in parlementen te kiezen. Toch zijn ze met veel. Zo leven er in Vlaanderen meer dan 1 miljoen minderjarigen en in heel België ruim 2 miljoen. Stemrecht is het krachtigste middel om de verkozenen van het volk rekening te laten houden met de grote diversiteit tussen burgers. Daarom is het zinvol na te denken over stemrecht voor alle kinderen en jongeren in ons land. Ook recente (wets) voorstellen in Nederland en Duitsland pleiten daarvoor. Het klinkt op het eerste gezicht misschien wat naïef, maar op een ogenblik waarop we ons het hoofd breken over de toekomst van onze samenleving, lijkt het aangewezen ook toekomstige generaties een stem te geven. Het kan de steun aan dringende maatregelen voor kinderopvang, scholenbouw en wachtlijsten in de jeugdzorg een noodzakelijke duw in de rug geven.

■ **Is het verschil tussen kinderen en volwassenen achterhaald? De Morgen, 18 februari 2014**

De verruiming van de euthanasiewet naar minderjarigen heeft veel mensen geraakt. Ook Paul De Grauwe. In de weekendkrant vroeg hij zich oprecht af of we het verschil tussen kinderen en volwassenen niet beter opgeven nu ook kinderen bekwaam geacht worden een oordeel te vellen over de keuze tussen leven en dood. Het verschil tussen kinderen en volwassenen is ook de inzet in de discussies over het nieuwe jeugdrecht. In de maandagkrant pleitte de werkgroep jeugd-sanctierecht ervoor om de uithandengeving van minderjarigen te schrappen, net vanwege het verschil tussen kinderen en volwassenen. De twee discussies – hoe verschillend ook – raken aan eenzelfde belangrijk vraagstuk: verdwijnt het verschil tussen kinderen en volwassenen, of is het net cruciaal om dat verschil behoedzaam te bewaken?

■ **Belang van het kind moet bij elke beslissing vooropstaan, De Morgen, 11 januari 2014**

Al maanden duiken ‘de Afghaanse families’ op in het nieuws. Ze hebben alle mogelijke verblijfsprocedures doorlopen, maar blijven zonder wettige verblijfsdocumenten in België. Toch is terugkeren naar Afghanistan voor hen momenteel geen optie. Bij de gezinnen zijn er heel wat kinderen. Bezoeken aan verschillende panden waar zij tijdelijk verblijven, tonen ons keer op keer de precaire toestand waarin de kinderen met hun gezin proberen te overleven. Een regularisatie om humanitaire redenen dringt zich duidelijk op. De wettelijke basis daarvoor is er. Helaas schiet de humanitaire regularisatieprocedure op twee vlakken schromelijk te kort. Niet alleen zijn de regularisatiecriteria vaag en veranderlijk, ook wordt er niet genoeg rekening gehouden met het belang van het kind.

■ **Sluiting van psychiatrische afdeling? Dat doet de deur dicht, De Standaard, 30 november 2013**

Het was een bericht in de marge, een fait divers bijna: ‘Psychiatrische instelling voor jongeren sluit de deuren’. Waarover gaat het? De Meander, een psychiatrische afdeling van het Psychiatrisch Ziekenhuis Caritas in Melle voor jongeren met een verstandelijke beperking en met zware gedrags- en psychische problemen, moet eind 2013 zijn werking stoppen. De beschikbare overheidsmiddelen zijn ontoereikend om de jongeren professioneel op te vangen. Was dat nieuws? Een zoveelste besparingsmaatregel? Moet iedereen vandaag niet meer doen met minder? Toch niet. Kan niet. Mag niet. In een sector die vandaag al zo zwaar kampt met lange wachtlijsten en waar het aantal instellingen dat specifieke zorg op maat kan bieden al zo klein is, is het onaanvaardbaar dat instellingen als De Meander hun deuren moeten sluiten.

■ Kinderrechtendag: kinderen en jongeren vallen tussen de plooiën, Knack.be, 20 november 2013

'Mijn zoon kreeg 0 op 10 voor wiskunde, want hij sprak Turks in de les. Kan dat?' Het is een van de vele vragen die we als Kinderrechtencommissariaat het voorbije werkjaar kregen. We bundelden alles samen in ons jaarverslag 'Kinderen vallen tussen de plooiën', dat we in het Vlaams Parlement presenteerden. En hoewel de signalen en klachten gaan over de jeugdzorg, de sportclub, problemen in het gezin en Facebook, zoomen we specifiek in op wat kinderen en jongeren ons over hun school vertellen. Uit deze verhalen komt een school naar voren waar bestraffing, sociale controle en uitsluiting centrale begrippen zijn. De school lijkt zo steeds meer op onze samenleving. Terwijl de school net een plek zou moeten zijn die de samenleving en haar dominante discours voortdurend kritisch bekijkt.

Het Kinderrechtencommissariaat stuurde het voorbije jaar zeven persberichten uit.

■ Kinderrechtencommissaris en onderwijswereld roepen nieuwe regering op huiswerk te maken, 19 juni 2014

Aan de vooravond van Wereldvluchtelingendag gaf kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen samen met de grote onderwijsverstrekkers Mieke Van Hecke (VSKO), Raymonda Verdyck (GO!), Patrick Weyn (POV) en Patriek Delbaere (OVSG) een signaal aan de nieuwe regeringen. Het schooljaar zit er bijna op. Wie zit er na de zomervakantie opnieuw op de schoolbanken? Wie verdwijnt zonder enige begeleiding of voorbereiding? Scholen maken zich ernstig zorgen over het welzijn en de toekomst van een deel van hun leerlingen. Geef leerlingen de mogelijkheid om met een diploma in de hand sterker terug te keren. Overweeg leerlingen die hier al jaren schoollopen in hun belang een plek te geven in de samenleving.

■ Kinderen uit beeld verdwenen? 28 april 2014

Kinderen en jongeren krijgen een belangrijke plaats in programma's of nieuwsberichten. Meestal zijn dat leuke of zinvolle ervaringen doordat journalisten en programmamakers hun verhaal met respect registreren. Of omdat ze hun droom waarmaken door even in de belangstelling te staan. Toch voelen niet alle kinderen en jongeren zich fair behandeld door de media. Omdat ze bijvoorbeeld bij problemen van volwassenen onbedoeld mee in beeld komen. Of omdat media hun privacy te grabbel gooien.

■ Klachtenlijn Kinderrechtencommissariaat in kantoren Antwerpse ombudsvrouw, 22 april 2014

Antwerpse kinderen en jongeren, ouders en praktijkwerkers die met kinderen en jongeren werken, vinden de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat vanaf april in hun stad. Elke vierde donderdag van de maand kunnen ze met signalen en klachten over onrecht tegen kinderen en jongeren terecht in het kantoor van de Antwerpse ombudsvrouw, in Permeke (ingang Muizenstraat) aan het De Coninckplein.

■ **Klachtenlijn Kinderrechtencommissariaat gaat lokaal: Gent bijt spits af, 10 maart 2014**

Gentse kinderen en jongeren, ouders en praktijkwerkers die met kinderen en jongeren werken, vinden de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat vanaf maart in hun stad. Elke tweede donderdag van de maand van 16 uur tot 18 uur kunnen ze er terecht met signalen en klachten over onrecht tegenover kinderen en jongeren. Een medewerker van de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat is in het kantoor van de Gentse ombudsvrouw, in de Mammelokker op de Botermarkt om te luisteren en op zoek te gaan naar een oplossing.

■ **Schendingen kinderrechten aanklagen bij VN-Kinderrechtencomité? 22 januari 2014**

Op 19 december 2011 versterkten de Verenigde Naties het controlemechanisme van het kinderrechtenverdrag met een nieuw derde facultatief protocol dat een 'communicatieprocedure' met bijhorende klachtenprocedure instelt. Kortweg het Klachtenprotocol genoemd. Om de ratificatieprocedure door België te versnellen, stuurden heel wat kinderrechtenactoren samen een bericht uit. Het persbericht werd opgesteld op initiatief van de Kinderrechtencoalitie.

■ **Nood breekt wet. Kinderen op de vlucht: menswaardige oplossingen dringen zich op, 11 december 2013**

In het dossier 'Heen en retour' over de rechtspositie van kinderen op de vlucht in België schuift kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen 24 aanbevelingen naar voren: 'De schrijnende realiteit waarin veel minderjarigen op de vlucht vandaag in ons land leven, vraagt een aanpak die meer rekening houdt met het belang van de kinderen en hun kindspecifieke behoeften. Dat vereist een doorgedreven aanpak vanuit kinderen en mensenrechten.'

De Belgische staat is verantwoordelijk voor alle minderjarigen op zijn grondgebied. Kinderen hebben recht op de volle uitoefening van hun rechten. Beschouw kinderen op de vlucht als individuele rechthebbenden.

■ **Kinderrechtencommissaris stelt nieuw jaarverslag voor, Kinderen en jongeren vallen tussen de plooiën, 20 november 2013**

Op de internationale Kinderrechtendag schetst de kinderrechtencommissaris de belangrijkste knelpunten voor kinderrechten in Vlaanderen. Een duizendtal meldingen toont aan dat kinderen en jongeren nog te vaak tussen de plooiën vallen. Tussen de plooiën van hun ouders bij een scheiding, waardoor ze zich niet gehoord en niet begrepen voelen. Of van sectoren waardoor inclusief onderwijs dode letter blijft. Of scholen die meer en meer uitsluiten en straffen. In de jeugdhulp passen jongeren niet in het juiste vakje, is de hulp of zorg niet beschikbaar of zijn er ellenlange wachtlijsten. Dat beïnvloedt duidelijk de kansen op ontplooiing en welzijn van veel kinderen en jongeren.

► Alle persberichten en opiniestukken kunt u lezen op www.kinderrechtencommissariaat.be/persberichten-en-opiniestukken.

Achteraan in het jaarverslag staat een overzicht van onze aanwezigheid in de media.

3. Externe samenwerking

3.1.

Samenwerking met kinderrechtenactoren

Het Kinderrechtencommissariaat werkt samen met verschillende actoren. In die samenwerking staan expertise-uitwisseling, inhoudelijke verdieping en netwerking centraal. Hieronder volgt een greep uit die vele samenwerkingsverbanden.

Er zijn regelmatig contacten met de Kinderrechtencoalitie en haar leden. We werkten mee aan de rondetafel van de Kinderrechtencoalitie over sancties op school en over begeleide kinderen op de vlucht. Omgekeerd werkte de Kinderrechtencoalitie ook mee aan de luistergroep voor ons dossier 'Heen en retour' 2013.

We werkten nauw samen met de Kinderrechtswinkel voor de kinderrechtenbrochure 'De bende van :P. 3 helden vechten voor jouw rechten'. Op initiatief van de Kinderrechtencoalitie lanceerden we mee een online-enquête over kinderrechteneducatie in de aanloop naar 25 jaar kinderrechtenverdrag.

De kinderrechtencommissaris was bij de uitreiking van het label 'kinderrechtenschool' door Plan België. Samen met de Privacycommissie organiseerden we op 28 april 2014 een studienamiddag over jongeren en media: 'Kinderen uit beeld verdwenen?'. Het Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi) stelde toen zijn onderzoeksresultaten voor over de impact van mediabeeldvorming op het zelfwaardegevoel van jongeren.

Op de Safer Internet Day steunden we Child Focus en de bioscopen van Kinepolis in hun actie.

Ook met de Franstalige collega's van de Délégué Général aux droits de l'enfant en CODE werken we samen rond thema's als kinderen op de vlucht, politie en de achternamendiscussie voor kinderen. De Délégué Général aux droits de l'enfant is een belangrijke partner als we adviezen formuleren op federaal niveau.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft nauwe banden met de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind. Dit jaar werkten we vooral samen om nationale kinderrechtenindicatoren te ontwikkelen. Met die indicatoren moeten we de evolutie kunnen meten van het respect voor kin-

derrechten in België. In het voorjaar en de zomer ontwikkelde de Nationale Commissie indicatoren voor het recht op gezondheid. In het najaar starten de werkzaamheden om indicatoren uit te werken voor recht op onderwijs, rust en vrije tijd.

In het kader van het nieuw op te richten mensenrechteninstituut overlegden we geregeld met de federale en regionale ombudsmannen en -vrouwen, het interfederaal centrum voor gelijkheid van kansen en andere organisaties en instanties die waken over kinderrechten en mensenrechten.

3.2.

Samenwerking met universiteiten en hogescholen

Ook het voorbije jaar versterkten studenten ons team. Jolien Potemans (opleiding Rechten, KU Leuven) dacht mee na over sanctiebeleid op school. Anne Meertens (opleiding Rechten, KU Leuven) bracht verschillende klachtenmechanismen in kaart. Jole Carlé (opleiding Rechten, UGent) werkte mee aan een kinderrechtenvisie over het publicatieverbod van jongeren die onder een maatregel van de jeugdrechter staan.

3.3.

Actief in stuurgroepen en projecten

Het Kinderrechtencommissariaat heeft systematisch contacten met verschillende actoren, in werk- en stuurgroepen en op verschillende fora.

De kinderrechtencommissaris zat in de jury van kindvriendelijke steden van de Vlaamse Vereniging voor Jeugdconsulenten en was voorzitter van de jury van het Fonds Filson Steers Mariman van de Koning Boudewijnstichting.

Het Kinderrechtencommissariaat werkt actief mee aan	Georganiseerd door
Adviesraad Kenniscentrum Kinderrechten	Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi)
Advisory group: Children's rights behind bars: Human Rights of children deprived of liberty; improving monitoring mechanisms	Defence for Children International (DCI)
Commissie Diversiteit en Gelijke Onderwijskansen	Vlaamse Onderwijsraad (Vlor)
Commissie Jeugdinformatie	De Ambrassade
Denkgroep Eigenheid Basisonderwijs	Vlor
European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)	European Network of Ombudspersons for Children (ENOC)
Gebruikerscommissie Procrustes	SBO-onderzoeksproject: Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs (KU Leuven), Cultural Diversity: Opportunities & Socialisation (UGent), Departement Educatiewetenschappen (VUB)
Gebruikersgroep 'Security and Privacy in Social Networks' (SPION)	IWT-SBO onderzoeksproject SPION: Studies on Media, Information and Telecommunication (SMIT, VUB), Vakgroep Onderwijskunde (OWK, UGent), Heinz College (Carnegie Mellon University), Interdisciplinary Centre for Law & ICT (ICRI, KU Leuven), Declaratieve Talen en Artificiële Intelligentie (DTAI, KU Leuven), Computer Security and Industrial Cryptography (COSIC, KU Leuven), DistriNet (KU Leuven)
Klankbordgroep MeMoQ: Meten en Monitoren van de Kwaliteit in de kinderopvang voor baby's en peuters	Vakgroep Sociale Agogiek UGent en Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs KU Leuven
Klankbordgroep Meerjarenplan Vlaamse Scholierenkoepel	Vlaamse Scholierenkoepen (VSK)
Klankbordgroep Samenleven op de speelplaats	Kruispunt Migratie-Integratie
Netwerkgroep Jeugd- en Kinderrechten	Vlaamse Jeugdraad
Netwerkgroep Integrale Jeugdhulp	De Ambrassade
Netwerkgroep Onderzoek kinderen en jongeren in Vlaanderen	Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, afdeling Jeugd
Network for Children's Rights	Hope for Children UNCRC Policy Center
Netwerk Onderwijs en Discriminatie	Meldpunt discriminatie Antwerpen
Permanent Overleg Ombudslieden	POOL
Platform Kinderen op de Vlucht	Service Droit des Jeunes
Reflectiegroep JOP-Jeugdmonitor	JeugdOnderzoekersPlatform (JOP)
Reflectiegroep Kinderrechten en Jeugd	Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, afdeling Jeugd
Stuurgroep De Kracht van je Stem	De Kracht van je Stem (Vlaams Parlement)
Stuurgroep Implementatie decreet rechtspositie minderjarige in de jeugdhulp	Departement Welzijn Volksgezondheid en Gezin, afdeling Beleidsontwikkeling Integrale Jeugdhulp
Stuurgroep Geweld op school	Interuniversitair centrum onderwijsrecht (ICOR)
Stuurgroep WDYT kinderen en armoede	Unicef België
Stuurgroep jonge mantelzorgers	Kind & Samenleving
Project Kind- en jongerenvriendelijk meldpunt 1712	Kind & Samenleving
Werkgroep Kinderrechtenmonitor	Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, afdeling Jeugd
Werkgroep Jeugdsanctierecht	Vzw Jongerenbegeleiding-Informant
Staten-Generaal Opvang en Vrije Tijd van Schoolkinderen	Kind en Gezin op vraag van de ministers Jo Vandeurzen, Pascal Smet en Philippe Muyters
Stuurgroep voetbalvaders	Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen
Reflectiegroep bij het project vroeghulp bij scheiding	Steunpunt Algemeen Welzijnswerk
Werkgroep gemeentelijke administratieve sancties	De Ambrassade
Werkgroep geweld: ontwikkeling ondersteuningstool jeugdsector en beleidsadvies	De Ambrassade

Werkgroep 'Naar een kindvriendelijke implementatie van het klachtenprotocol'	Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind
Werkgroep Stadsmonitor en kindfocus	Agentschap voor Binnenlands Bestuur Team Stedenbeleid
Werkgroep Welbevinden Jeugd en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP)	Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen

3.4. Debatten, lezingen en studiedagen

Het Kinderrechtencommissariaat gaat in debat, geeft lezingen en werkt mee aan studiedagen, congressen en evenementen. Daardoor proberen we een brede waaier van sectoren te bereiken: jeugddiensten, jeugdwerk, scholen, lerarenopleiding, sociaal-cultureel werk voor volwassenen, en ouders en beleidsmakers. Allemaal dragen ze verantwoordelijkheid in het leven van kinderen.

De kinderrechtencommissaris en zijn medewerkers gaven het voorbije werkjaar deze lezingen of namen deel aan debatten:

- Voorstelling Kinderrechtencommissariaat en (In)(Proef)Druk, Hogeschool Gent postgraduaat Pediatrie, Gent, 12 september 2013
- Lezing 'Jongeren en politie: enkele aanbevelingen', Studiedag 't Zitemzo... politie en minderjarigen, Kinderrechtswinkel in samenwerking met de Unie van Jeugdadvocaten, Gent, 12 september 2013
- Plenumlezing 'Het kind achter het gelabelde kind', Centrum Nascholing Onderwijs UA, Antwerpen, 17 september 2013
- Panelgesprek, Etikettering in de geestelijke gezondheidszorg, 9e Vlaams Congres Kinderen Jeugdpsychiatrie en Psychotherapie: 'Mag het iets meer zijn', 19 september 2013
- Workshop 'Children on the move', ENOC-Congres, Brussel, 26 september 2013
- Lezing 'Mijn vriend heeft 15% ADHD, ik 1%. Het perspectief van kinderen met het label gedragsstoornis op zorg en onderwijs', Congres 'Moeder, waarom leren wij?', Dienst voor Taal-, Ontwikkelings- en Leerstoornissen, Brugge, 4 oktober 2013
- Lezing 'De aanpak van geweld tegen kinderen', VIRBO (Vereniging directies BaO GO!), Mechelen, 10 oktober 2013
- Lezing 'Kinderen met labels in het onderwijs', VIRBO (Vereniging directies BaO GO!), Mechelen, 10 oktober 2013
- Panelgesprek, Debatavond 'Ieper Gas(t)stad?', Jong CD&V, Ieper, 18 oktober 2013
- Panelgesprek, Reflecting on the image of the child, Internationale Conferentie 'The Unfolding', van Alliance for Childhood en Learning for Well-being Consortium, Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, Brussel, 23-26 oktober 2013
- Lezing 'Kinderpsychiatrie en kinderrechten: ethiek in de praktijk', Symposium OLV-Ziekenhuis Aalst, 24 oktober 2013
- Lezing 'Kinderrechten', Rotary Club Gent-Zuid, Zwijnaarde, 28 oktober 2013
- Lezing 'Mijn vriend heeft 15 % ADHD, en ik 1%', Congres 'Guess who? PXL-Congres, Hasselt, 7 november 2013
- Workshop 'Jeugdwerk en politie', Congres 2013 - Iedereen bij de les!, Uit De Marge, Antwerpen-Berchem, 21 november 2013
- Lezing 'What's in a name', studiedag Vrije-CLB-Koepel, Brussel, 22 november 2013
- Voorstelling Kinderrechtencommissariaat, Project Okidoo, Oudenburg, 28 november 2013
- Panelgesprek 9e studiedag Klinische psychotherapie 'Jongeren in therapie', OPZ Geel, Geel, 5 december 2013
- Lezing als discussant bij de presentatie van dr. Van Mechelen over 'de activering van eenoudergezinnen', Studiedag Kinderen, sociaal beleid en de zesde staatshervorming, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Antwerpen, 6 december 2013
- Focusgroep Politie en sociaal werk, Hogeschool Gent, 11 december 2013
- Lezing 'Kinderen en echtscheiding', Inspiratiedag: Vroeghulp bij scheiding vanuit een CAW, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, Brussel, 12 december 2013
- Lezing 'Re-imagining the child: right here, right now', International Conference inspired bij Janusz Korczak 'The relation with socially vulnerable children and adults, Janusz Korczak

Vlaanderen, Gent, 14 december 2014

- Lezing 'Impact crisis op kinderen en jongeren', Slot Openforum, Kinderrechtencoalitie, Brussel, 16 december 2014
- Lezing, Opening Anne Frank-auditorium, Katholieke Hogeschool Limburg, Limburg, 18 december 2014
- Panelgesprek, Debat 'Conflicthantering in het secundair onderwijs', Vakgroep Onderwijskunde, Gent, 5 februari 2014
- Panelgesprek 'Wetenschapscafé kinderrechten', Gent, 11 februari 2014
- Lezing 'Van lijfstraffen tot GAS-boetes. Kinderrechten voor onze Jeugd!', Sint-Jozefcollege Turnhout, 13 februari 2014
- Lezing 'Mijn vriend heeft 15% ADHD, en ik 1%. Aandacht voor het kindperspectief bij kinderen met een gedragsstoornis', Studiedag 'Samen werken aan inclusieve kinderopvang', vzw Landelijke Kinderopvang, Wijgmaal, 18 februari 2014
- Lezing 'We eten ze niet op hoor in een normale school', Symposium 'Breedbeeld van Inclusie', Ouders voor Inclusie, Brussel, 19 februari 2014
- Lezing 'Kinderen en kinderrechten', Trefdag co-begeleiders in de kleuterklas, Konekt, Gent, 15 maart 2014
- Vorming 'Kinderrechtenverdrag', SNPB-project competentieontwikkeling - vorming kerngroep competentiebegeleiders, Brussel, 18 maart 2014
- Lezing 'Kinderrechten en hun betekenis voor maatschappelijk kwetsbare kinderen', 6th International EFECT congres 'Who cares? I'm in trouble!', 21-22 maart 2014
- Lezing 'Hoe gaat het met de kinderen en hun rechten in Vlaanderen?' 22 juli Comité, Vredeshuis Antwerpen, 23 maart 2014,
- Moderator panelgesprek 'Child-friendly health-care', High-level event 'Growing with Children's Rights', Raad van Europa, Kroatië, 27-28 maart 2014
- Panelgesprek, Studienamiddag 'Het politieel verhoor van minderjarigen: een leidraad voor het politieel verhoor van minderjarigen in het kader van de Salduz-wet', een samenwerking tussen TJK, Larcier en Unie van jeugdadvocaten, Antwerpen, 28 maart 2014
- Lezing 'Reflectie beleidsnota GAS in Gent', Open tref- en debatdag over de toepassing van de nieuwe wet op de gemeentelijke administratieve sancties, Stad Gent, 7 april 2014
- Panelgesprek 'Impact van leven zonder wet-
 tig verblijf op kinderen?' Platform Kinderen op de Vlucht, Samenlevingsopbouw Brussel (Meeting) en Unicef België, Muntpunt Brussel, 10 april 2014
- Lezing 'Reflecties op aanbevelingen Staten-Generaal Opvang en vrije tijd van schoolkinderen', slotcolloquium van de Staten-Generaal, Brussel, 24 april 2014
- Lezing 'Wat doet het Kinderrechtencommissariaat?' Strategic Youth Policy planning on the national level, Brussel, Ambrassade, 24 april
- Lezing 'Pestenvanuit Kinderrechtenperspectief', Lokale Raad Kindermishandeling, Oudenaarde, 25 april 2014
- Deelname panelgesprek 25 jaar Vertrouwenscentrum Kindermishandeling Oost-Vlaanderen, Gent, 29 april 2014
- Lezing 'Kinderen en gezondheid (op school)', Symposium 'Op uw gezondheid', Logo Gezond+, Gent, 9 mei 2014
- Lezing 'Spreken of de durf zichzelf op het spel te zetten. Jongeren en hun recht op integriteit', Opening centrum Molenmoes, De Wissel, Wezemaal, 20 mei
- Interne ronde tafel 'Schorsen van leerlingen', Kinderrechtencoalitie, 6 juni 2014
- Lezing 'Kinderen en jongeren: hoe ga je er als journalist mee om?' Media-academie, Mechelen, 11 juni 2014
- Lezing 'Right here, right now. The Flemish Children's Rights Commissioner's Office, Studiedag naar aanleiding van 11 juliviering in Polen over 'Children's rights and child poverty', Polen, 25-26 juni 2014
- Panelgesprek, Stakeholdersforum Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2015-2019, Brussel, 4 juli 2014
- Lezing 'Children's rights: a pedagogical perspective', International interdisciplinary course on children's rights (Kenniscentrum Kinderrechten), Gent, 12 augustus 2014

3.5.

Redacties

Redactie Tijdschrift Jeugd en Kinderrechten

Steunpunt Jeugdhulp, Kenniscentrum Kinderrechten, de werkgroep rechtspraak en uitgeverij Larcier staan samen in voor de publicatie van vier papieren nummers van het wetenschappelijke Tijdschrift Jeugd en Kinderrechten en acht praktijkgerichte TJK e-zines per jaar.

Het Kinderrechtencommissariaat maakt deel uit van de redactie van het e-zine omdat we geloven dat we recht doen aan kinderen en jongeren door het werkveld goed en begrijpelijk te informeren over de rechtspositie van jongeren. En ook omdat we er zo voor zorgen dat bepaalde signalen van onze Klachtenlijn nader juridisch onderzocht worden en een antwoord uiteindelijk – in de vorm van een artikel – zijn weg vindt naar het werkveld.

Het e-zine is gekoppeld aan een database op www.jeugdinkinderrechten.be. Praktijkwerkers kunnen daar nuttige en toegankelijke informatie opzoeken over de rechtspositie van kinderen en jongeren (0-25 jaar).

- ▶ Artikels uit het e-zine zijn na een jaar vrij toegankelijk op de databank www.jeugdrecht.be. Daar kan iedereen terecht voor gratis toegankelijke informatie over de rechtspositie van kinderen en jongeren.

3.6.

Kinder- en jongerenmedia

Klasse

De bladen van Klasse blijven een belangrijke vaste samenwerkingspartner in de communicatie over kinderrechten. Zij zorgen ervoor dat informatie tot bij onze doelgroepen komt.

Ook dit jaar werkte het Kinderrechtencommissariaat redactioneel samen met de maandbladen van het departement Onderwijs: Klasse voor Leraren, Klasse voor Ouders, Yeti en Maks! Zo informeerden we lezers over de nieuwe spreekuren van onze Klachtenlijn in Gent en Antwerpen of formuleerden we antwoorden op complexe kinderrechtenvragen.

Jommekeskrant

De Jommekeskrant blijft voor het Kinderrechtencommissariaat een belangrijke partner. De krant staat los van het schoolcircuit en biedt de mogelijkheid om kinderen te bereiken via hun krantenlezende ouders. We werkten samen rond Kinderrechtendag en rond de bekendmaking van de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat.

Ketnet en Karrewiet

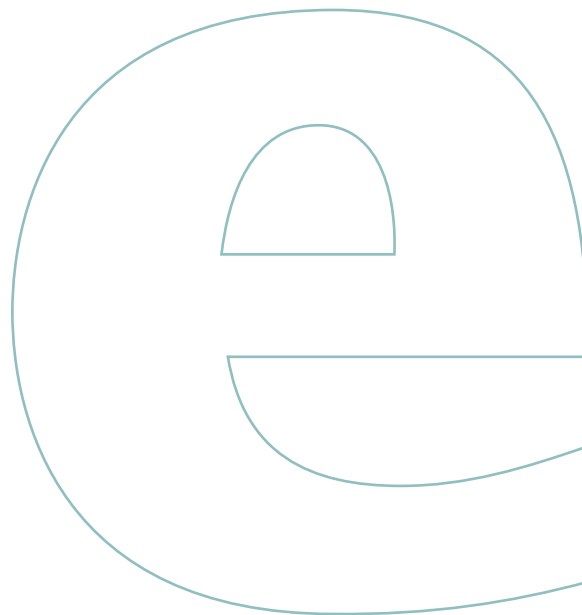
Het Kinderrechtencommissariaat werkt al jaren systematisch samen met Ketnet en Karrewiet. Op vraag van Ketnet las het Kinderrechtencommissariaat vanuit een kinderrechtenbril scenario's na van D5R, de nieuwe serie op Ketnet. En zoals elk jaar konden we rekenen op Ketnet en Karrewiet om rond 20 november kinderrechten en het kinderrechtenverdrag onder de aandacht te brengen. Ketnet.be spoorde alle Ketnetfans aan om een exemplaar te bestellen van onze nieuwe kinderrechtenbrochure 'De bende van :P. 3 helden vechten voor jouw rechten'.

StampMedia

Ook dit jaar werkte het Kinderrechtencommissariaat samen met StampMedia. Het persagentschap van jongeren tussen 16 en 26 jaar die hun stempel op de media willen drukken, blijft uniek in zijn soort. Als inhoudelijke partner reflecteerden ze mee over richtlijnen voor jongeren in de media. Ze zorgden voor het live-streamen van onze studiedag 'Kinderen uit beeld verdwenen?'

Kinderkranten en radio

We werkten ook dit jaar samen met verschillende kindermedia zoals de uitzending met kinderen van Stadradio FM Brussel, de kinderkrant Zazie en de krant Kits over de knelpunten gesignaleerd in het jaarverslag van het Kinderrechtencommissariaat 2012-2013 en het dossier 'Heen en retour' over de rechtspositie van kinderen op de vlucht.

Deel

3

Waar knelt het?

Kino

1. Recht op basiszorg en hulp

1.1.

Kinderopvang

Recht op spel hoeksteen buitenschoolse kinderopvang

Naar gelang de leeftijd van het kind doet 39 tot 70% van de ouders een beroep op naschoolse opvang. De vraag naar opvang in schoolvakanties stijgt. Onderzoeken en statistieken tonen aan dat concrete acties en engagement nodig zijn.

In 2009 beloofde de Vlaamse Regering werk te maken van de kinderopvang. Ze hertekende de kinderopvang van baby's en peuters. Toen dat rond was, startte ze met een Staten-Generaal over de opvang van kinderen voor en na schooltijd. Drie werkgroepen gingen aan de slag en formuleerden beleidsaanbevelingen. Op 24 april 2014 was het slotcolloquium van de Staten-Generaal. De aanbevelingen werden toegelicht.

► Zie www.kindengezin.be/vernieuwing/kinderopvang/staten-generaal-opvang-vrije-tijd-schoolkinderen

De kinderrechtencommissaris was uitgenodigd om vanuit een kinder- en kinderrechtenperspectief mee te denken over de buitenschoolse kinderopvang.

Voor het Kinderrechtencommissariaat is het belangrijk dat opvang en vrije tijd van schoolkinderen vertrekken vanuit het recht op spel. Kinderen hebben recht op spel, vrije tijd en deelname aan artistieke en culturele activiteiten.

- Het VN-Comité voor de Rechten van het Kind in Genève stelt dat het recht op spel nooit onderschat mag worden. Het draagt bij tot de gezondheid, ontwikkelt creativiteit, zelfvertrouwen en fysieke, sociale, cognitieve en emotionele kracht. Het is even belangrijk als eten en drinken.
- Het kinderrechtenverdrag vraagt extra aandacht voor het recht op spel van kwetsbare groepen kinderen. Door hun financiële, maatschappelijke, fysieke of mentale kwetsbaarheid vallen ze gemakkelijker uit de boot. Vlaanderen moet vermijden dat de opvang en de vrije tijd van schoolkinderen uitsluit in plaats van insluit.

Daarnaast pleiten we voor een integraal beleid. De opvang en de vrije tijd van schoolkinderen zijn niet alleen de verantwoordelijkheid van één beleidsniveau of -domein.

- Voor de vrije tijd en de opvang van kinderen en jongeren zijn er extra inspanningen nodig van de Vlaamse en lokale overheid. Het is van belang om de organisatie open te trekken naar alle relevante beleidsdomeinen zoals welzijn, jeugd, sport, onderwijs, mobiliteit en tewerkstelling. De opvang en de vrije tijd van schoolkinderen wordt niet het minst bepaald door de arbeidsuren van de ouders. De opvang en de vrije tijd van schoolkinderen wordt nu te veel ingevuld als verplicht te overbruggen werktijd van de ouder.
- De buitenschoolse kinderopvang moet verbinden met de samenleving en moet zelf een plek van verbinding zijn. Ze moet aandacht hebben voor de verbinding tussen generaties – waarom er niet vaker grootouders bij betrekken? – en tussen sectoren.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Lezing *Slotcolloquium Staten Generaal Opvang en Vrije tijd van Schoolkinderen*, www.kinderrechtencommissariaat.be – Artikels en Lezingen

Kwaliteitsinstrument kinderopvang

Vorig werkjaar startte het project MeMoQ. Dat staat voor Meten en Monitoren van de Kwaliteit in de Kinderopvang. In opdracht van Kind en Gezin ontwikkelen de Vakgroep Sociale Agogiek van de UGent en het Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs van de KU Leuven een instrument om de pedagogische kwaliteit in de kinderopvang voor baby's en peuters te meten en te bevorderen.

Het Kinderrechtencommissariaat is lid van de klankbordgroep. Vanuit kinderrechten geven we suggesties. We pleiten voor een pedagogisch kader dat vertrekt van de rechten van het kind, en dat de behoefte aan betrokkenheid van kinderen en ouders bij de kinderopvang erkent en respecteert. We vragen om de klassieke ontwikkelingsdomeinen meer los te laten. Ideaal vermijdt het pedagogisch kader het deficitmodel: liever spre-

ken over kansen en mogelijkheden creëren in plaats van ontwikkelingsresultaten nastreven.

Daarnaast pleiten we voor een kader dat iedereen begrijpt. Klassieke ontwikkelingsdomeinen brengen een specifiek jargon mee: begrippen als fijne motoriek, grove motoriek, emotionele ontwikkeling, morele ontwikkeling. Voor psychologen en pedagogen zijn ze evident. Ouders of andere mensen denken er wellicht voor terug.

1.2.

Huizen van het Kind

Eind november 2013 keurde het Vlaams Parlement het decreet goed over de organisatie van preventieve gezinsondersteuning.

- ▶ Decreet van 29 november 2013 houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning, *BS* 29 januari 2014

Het decreet maakt werk van de Huizen van het Kind, een samenwerkingsverband tussen herkenbare ontmoetings- en ondersteuningsplaatsen voor alle gezinnen. Het Kinderrechtencommissariaat gaf advies bij het decreet. We schaarden ons achter de ambities ervan. Samenwerking tussen relevante actoren is een stap vooruit in de realisatie van een integraal kinderrechtenbeleid.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Advies Ruime visie gezinsondersteuning mist vertaling naar praktijk*, 2013-2014/2, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

Het uitvoeringsbesluit houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning concreetiseert het decreet. Het zet onder andere de erkennings-, subsidie- en administratieve voorwaarden uiteen voor de Huizen van het Kind en voor de preventieve gezinsondersteuning.

In de aanloop naar het besluit vroeg Kind en Gezin advies aan het Kinderrechtencommissariaat (7 januari 2014).

Vanuit het decreet van 20 november 2013 en ons eerder advies pleit het Kinderrechtencommissariaat ervoor om het voorlopige besluit aan te passen.

- Het voorlopige besluit vergat dat kinderen en jongeren een expliciete doelgroep zijn van de Huizen van het Kind. Nochtans had het Vlaams Parlement daarop aangedrongen met een amendement.
- Het gezinsondersteunend aanbod richtte zich vooral tot het individuele gezin. Ideaal verruimde het voorlopig besluit zijn scope zodat ook de context van het gezin ondersteund wordt. Contextkenmerken moeten een leidraad zijn voor de subsidiëring en de vijfjaarlijkse rapporteringen.
- Bijstand in het recht op toegang tot basisvoorzieningen, gezondheidszorg, onderwijs, vrijetijdsaanbod maakt beter deel uit van het universele aanbod. Het voorlopige besluit kende deze bijstand alleen toe aan het supplementaire aanbod voor maatschappelijk kwetsbare gezinnen.
- Het voorlopige besluit moest vermijden dat de Huizen van het Kind geen Huizen van Probleemkinderen worden.
- De relatie tussen de Huizen van het Kind en de 'brede instap' van de integrale jeugdhulp was onduidelijk. Ideaal verwees het voorlopige besluit naar het Rechtspositiedecreet voor minderjarigen in de integrale jeugdhulp. Waardoor duidelijk wordt dat kinderen specifieke rechten hebben tegenover sommige actoren.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Advies Voorlopig besluit gezinsondersteuning moet meer recht doen aan kinderen en hun context*, 2013-2014/8, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

Op 28 maart 2014 keurde de Vlaamse Regering het uitvoeringsbesluit goed.

- ▶ Besluit Vlaamse Regering 28 maart 2014 tot uitvoering van het decreet van 29 november 2013 houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning, *BS* 4 augustus 2014

De Vlaamse Regering pikte enkele aanbevelingen op. Bijvoorbeeld: bijstand in het recht op toegang tot basisvoorzieningen maakt nu wel deel uit van het universele aanbod. Andere suggesties pikte ze niet op:

- Het uitvoeringsbesluit blijft kinderen en jongeren als expliciete doelgroep negeren. De preventieve gezinsondersteuning blijft zich richten tot aanstaande gezinnen en gezinnen met kinderen.
- Context- en buurtkenmerken blijven onderbelicht in de toekenning van de subsidies en de rapportering. Wel is bijsturing nog mogelijk. Het uitvoeringsbesluit stuurt aan op rapportageverplichtingen op het niveau van het aanbod (artikel 39) en op het niveau van de Huizen van het Kind (artikel 11). De minister zal de nadere regels en de categorieën voor de rapportage nog bepalen.
- De relatie tussen de Huizen van het Kind en de brede instap blijft vaag. De rechten van minderjarigen tegenover sommige actoren zijn niet uitgeklaard.

1.3. Jonge mantelzorgers

Al jaren vraagt het Kinderrechtencommissariaat aandacht voor jonge mantelzorgers. Die jongeren die zorgen voor een ouder met een ernstige chronische ziekte of handicap blijven onderbelicht. Sporadisch duiken ze eens op als KOPP-kinderen, kinderen van ouders met psychische problemen. Of verschijnen ze als kinderen voor wie de bezorgdheid leeft dat ze te veel een ouderrol moeten opnemen. Zelden komen ze aan bod als jongeren die hun steentje bijdragen in de zorg voor een ouder en daarvoor ook erkenning verdienen zoals de volwassen mantelzorger.

Kind & Samenleving bracht daar verandering in met het eerste kwalitatief onderzoek bij en met jonge mantelzorgers.

- ▶ H. Lauwers, *Jonge mantelzorgers, Kinderen van ouders met een chronische ziekte of handicap. Een belevingsonderzoek*, Kind & Samenleving, 2013, <http://k-s.be/perspectief-van-kinderen/welzijn/jonge-mantelzorgers/>

Kinderen nemen veel zorg op: ze helpen hun ouder, staan voor een groot deel in voor het huis-

houden, dragen zorg voor broer en zus. Die extra taken hebben een weerslag op hun schoolwerk en hun vrije tijd.

Het Kinderrechtencommissariaat werkte mee in de stuurgroep van het onderzoek.

We werden uitgenodigd om mee te denken over de resultaten en de aanbevelingen bij de voorstelling van het onderzoek.

- Frappant is de onzichtbaarheid van mantelzorg vandaag. De ondervraagde kinderen en jongeren steken vaak weg dat ze zorg dragen voor hun vader of moeder. De schrik voor negatieve reacties uit de buitenwereld is groot. Ook de betrokken ouders lopen liever niet te koop met hun verhaal. Scholen hebben het lastig om kinderen bepaalde faciliteiten toe te staan. Onder het motto 'iedereen gelijk voor de wet' botsen kinderen en jongeren vaak tegen een muur. Toch zou een versoepelde regeling voor examens of huiswerk deze kinderen een eind verder op weg helpen.
- Hoe ondersteun je deze kinderen en hun gezin het best? Het Britse model kan hier inspirerend werken met de mogelijkheid dat kinderen een financiële vergoeding kunnen krijgen voor hun zorg. Maar het benadrukt tegelijk het belang van een ruimer ondersteuningsbeleid. De centrale bekommernis moet telkens zijn: 'Welke zorg heeft dit gezin nodig?' Daarop is geen simpel beleidsantwoord mogelijk. Maar dat er een krachtiger antwoord nodig is, illustreert het onderzoek heel duidelijk.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Blog *Jonge mantelzorgers*, www.kinderrechtencommissariaat.be – Blog

1.4. Kinderen en jongeren in de jeugdhulp

Moeizame start 'nieuwe' integrale jeugdhulp

Op 15 maart 2014 trad het nieuwe decreet integrale jeugdhulp voor heel Vlaanderen in actie. Sindsdien moet elke voorziening of instantie met het decreet aan de slag gaan. Diensten en voorzieningen werden omgevormd of zijn nog bezig met die omvorming. Nieuwe diensten

werden opgericht. Andere procedures en formulieren werden uitgewerkt om minderjarigen de nodige zorg te geven. De pilootfase van het decreet in Oost-Vlaanderen werd geëvalueerd. In de Commissie van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebelief werden de knelpunten en mogelijke oplossingen besproken.

- Gedachtewisseling over de voorstartregio Oost-Vlaanderen van de integrale jeugdhulp, *Parl.St. VI.Parl. 2013-2014, nr. 2539/1*

Dubbele rol CLB's

Een belangrijk signaal bij de Klachtenlijn kwam vanuit de CLB's. Zij zitten in de brede instap. Daardoor krijgen zij heel wat hulpvragen van jongeren en blijven ze verantwoordelijk voor het verdere hulpverleningstraject. Ook door het M-decreet kreeg het CLB bijkomende opdrachten (zie hoofdstuk onderwijs). Een grondige reflectie dringt zich op. Met aandacht voor de dubbele rol die CLB-medewerkers vandaag moeten opnemen. Ouders en leerlingen zien ze als schakel in de jeugdhulp, maar tegelijk beschouwen scholen ze als metgezel. Dat wekt niet alleen bij jongeren weerstand op om bij het CLB te gaan aankloppen, maar plaatst ook de CLB-medewerker zelf soms voor moeilijke situaties.

Achter dossiers schuilen jongeren

Andere meldingen laten zien dat de omschakeling naar integrale jeugdhulp niet altijd vlekkeloos verloopt. Diensten en organisaties hebben nog veel vragen en worden geconfronteerd met situaties waar het geschreven en theoretisch plan Integrale Jeugdhulp niet altijd een antwoord op biedt. Dat geeft onzekerheid bij het middenveld en het blijft een zoektocht naar de juiste oplossing.

De Klachtenlijn volgt de meldingen op. Zo houdt ze de vinger aan de pols bij de uitvoering van het nieuwe decreet. Het vraagt tijd om een nieuw jeugdhulpplandschap optimaal te laten functioneren. Maar achter 'de dossiers' schuilen wel kinderen en jongeren. Zij hebben recht op de beste zorg en mogen de gevolgen niet dragen van de invoering van een nieuwe jeugdhulp.

Overstap van bijzondere jeugdzorg naar integrale jeugdhulp

In het MFC (multifunctioneel centrum) hebben we een heel traject afgelegd met een meisje van 14 jaar. Haar ouders zitten in een vechtscheiding. Ondertussen zijn we overgestapt van de module residentieel verblijf naar een verblijf van drie dagen per week in de voorziening. De andere dagen woont het meisje bij haar moeder. Een weekend om de veertien dagen gaat ze naar haar vader. In februari hadden we een overleg met de ouders en de consulent. We zouden eind maart overstappen naar alleen nog dagbegeleiding in de groep. Iedereen was akkoord. De consulent van het toenmalige Comité voor Bijzondere Jeugdzorg wou het dossier afsluiten. We hebben een observerend casemanagement gevraagd, wat een optie is bij de omschakeling naar integrale jeugdhulp, omdat we de situatie al jaren kennen. We konden zo voorspellen dat de kans groot was dat de vader alsnog zijn akkoord zou intrekken als het kind definitief bij de moeder ging wonen. De consulent weigerde. En nu zijn we zover. Volgende week is de overstap naar dagbegeleiding. De vader laat nu weten dat hij niet meer akkoord is. Hoe moeten we dit nu aanpakken? Wij zitten al in het aanbod niet rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp maar er is geen voortraject.

Wie communiceert waarover?

Van het CLB kregen we als hulpverleningsdienst het signaal dat een jongen thuis lijfstraffen krijgt. Hij wil graag hulp. We hebben contact opgenomen met een gemandateerde voorziening om ons te coachen. Daarna gingen we praten met de ouders. De vader vertelde dat hij zelf als kind een traumatische ervaring had en daarna een erg negatieve ervaring met de jeugdhulp. De ouders gaan na een moeizaam en motiverend gesprek akkoord om thuisbegeleiding te vragen rond opvoedingsondersteuning. Ze vragen om niets te vermelden over hun eigen verleden. Het CLB gaat akkoord en maakt de vader wegwijs in het aanbod voor volwassenen om zich te laten begeleiden rond zijn eigen verleden. De aanvraag wordt naar het MDT (Medisch Disciplinair Team) gestuurd. Dat laat weten dat de problematiek niet zwaar genoeg is om een A-document in te dienen. Mondeling lichten ze toe dat hulp wel nodig is omdat het eigen verleden van de

ouders het moeilijk maakt om een stabiele en juiste opvoeding te geven. Met dit verhaal contacteert het MDT het indicatiestellingsteam. Zij adviseren de geschiedenis toch neer te schrijven in het A-document. Dat gebeurt dan ook. CLB en de ouders worden niet ingelicht. Het MDT vraagt het indicatiestellingsteam om in de communicatie met de ouders niets te vermelden over hun verleden. Centraal staat dat het in het belang van de kinderen is dat er thuisbegeleiding komt.

De ouders krijgen thuis een brief met de besissing en lezen 'dat de problematiek en geschiedenis van de vader verhindert om een goede opvoeding te geven'. Alle vrijwilligheid voor hulp wordt door de ouders ingetrokken. Ze zijn erg boos op het CLB. Er wordt nu door het MDT een M-document ingediend wegens 'geen vrijwilligheid bij de ouders'. Dat had volgens ons vermeden kunnen worden.

Maatschappelijke noodzaak of niet?

Een jongere klopte bij onze dienst aan voor hulp. Haar verhaal maakt duidelijk dat er thuis dringend hulp nodig is. Het meisje zit er emotioneel door en durfde eindelijk de stap te zetten naar de hulpverlening. De ouders zijn verslaafd aan alcohol en de situatie is onveilig. Ik heb advies gevraagd aan een voorziening zoals het nieuwe plan voorschrijft. Ik kreeg het advies om zelf met het gezin te werken en de opvoedingsproblemen, de verwaarlozing en de psychische mishandeling te bespreken. En ik kreeg de opdracht om de ouders te motiveren om vrijwillig hulp aan te vragen. Na het eerste gesprek nam ik opnieuw contact op. De ouders weigerden mee te werken en ik maakte me ernstige zorgen om het meisje. Opnieuw kreeg ik de opdracht om met de ouders te gaan praten. Het werd nog niet gekwalificeerd als maatschappelijke noodzaak. Ook dat gesprek was geen succes. Een week later is het meisje thuis weggelopen. Opnieuw nam ik contact op met de voorziening. Ik kreeg te horen dat de situatie te ernstig was, maar niet meer in de jeugdzorg opgenomen kon worden. Het dossier wordt nu doorgestuurd naar het jeugdparquet, iets wat het meisje helemaal niet wilde. Ik wil met deze case signaleren dat er nog te veel fouten zitten in het nieuwe systeem van jeugdhulp.

De filter van de toegangspoort belet sommige jongeren de toegang tot zorg op maat. Soms hebben niet-begeleide minderjarigen bijzondere aandacht nodig. In de jeugdhulp bestaat die categoriale zorg, zowel ambulante als residentieel. Maar blijkbaar blijft het moeilijk voor voogden om toegang te krijgen.

Verhuizen van centrum naar centrum

Ik ben voogd van een Pakistaanse jongen van 16 jaar. Hij is sterk getraumatiseerd door een verschrikkelijk verleden. Hij kan zich moeilijk houden aan de regels van de centra en komt telkens weer in conflict met het personeel. Hij wordt nu terug naar een ander Rode Kruiscentrum gestuurd. Sinds vorig jaar vraag ik aan de toegangspoort bescherming voor een problematische opvoedingssituatie in een aangepast centrum van de bijzondere jeugdbijstand, maar dat lukt niet. Uiteindelijk kon de jongen begeleiding krijgen in het project Begeleid Zelfstandig Wonen van het OCMW van Antwerpen, wat dus duidelijk geen antwoord was op mijn vraag naar een 'beschermingsmaatregel'.

Het gepingpong tussen OCMW's en Jongerenwelzijn blijft duren. In het kader van een eigen BZW-project of in samenwerking met een ander project nemen de OCMW's de zorg op voor niet-begeleide minderjarigen. We stellen vast dat dat niet voor alle OCMW's het geval is.

Comité of toegangspoort? Er is geen verschil

Ik kom als hulpverlener tussenbeide voor een Afgaanse jongen en stel vast dat het OCMW de hulpverlening niet wil ondersteunen zonder een formele schriftelijke weigering van de toegangspoort. De toegangspoort kan me die niet geven en verwijst me terug naar het OCMW. Net zoals ik in het verleden meemaakte met het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg.

Hindernissen in de jeugdhulp

De Klachtenlijn krijgt heel wat klachten over de jeugdhulp in Vlaanderen. De meldingen gaan zowel over de periode vóór de start van de nieuwe integrale jeugdhulp als erna. Daardoor toont het klachtenbeeld een mix van meldingen.

Opgelegde zorginterventies

Onder jeugdhulp vallen heel wat organisaties en sectoren. Het gaat over de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp en over de meer ingrijpende en gespecialiseerde vormen van hulp. Zodra er zich problemen voordoen in de ouder-kindrelatie kunnen mensen een beroep doen op de jeugdhulp. In problematische of verontrustende opvoedingsituaties en in situaties waarin er sprake is van als misdrijf omschreven feiten, kan jeugdhulp opgelegd worden. In die situaties worden soms ingrijpende maatregelen genomen. De meeste klachten gaan dan ook over die bijzondere jeugdzorginterventies.

Jeugdhulp raakt aan verschillende levensdomeinen. Moeilijkheden bij jongeren en in gezinnen kennen verschillende oorzaken die op elkaar inspelen. Denk maar aan vechtscheidingen, schoolmoeheid, armoede, gezondheid of psychisch functioneren.

De knelpunten die de Klachtenlijn vaststelt, zijn enerzijds **structureel**, bijvoorbeeld door ontoereikende regelgeving, slechte onderlinge samenwerking tussen sectoren of organisaties, wachtlijsten of te weinig middelen.

Daarnaast is de persoon van de **individuele hulpverlener** belangrijk. Problemen escaleren soms door de relatie tussen de hulpverlener en de jongere of zijn gezin: Is de hulpverlener toegankelijk? Maakt de hulpverlener genoeg tijd? Hoe gaat de hulpverlener om met conflicten? Natuurlijk wordt de individuele handelingsruimte van een hulpverlener ook bepaald door het organisatiebeleid en het ruimere beleidskader.

Tijd om kinderen en hun gezin te helpen

Tijd speelt een cruciale rol. Werken met kinderen en jongeren en hun gezinnen vraagt tijd. Tijd om te luisteren, tijd om een situatie te doorgronden in zijn complexiteit, tijd om een band op te bouwen met jongeren, tijd voor overleg met diensten. En net daar knelt het vaak. De werkdruk voor hulpverleners ligt erg hoog. Er wordt veel van hen verwacht en ze dragen veel verantwoordelijkheid. Daarnaast bepaalt een beleid ook de frequentie van de begeleidingsgesprekken of de toegelaten tijdsverdeling. Dat is contradictorisch voor een sector met als opdracht net de hulpvraag, visie en mening van de hulpvrager centraal te stellen en contextgericht te werken.

Recht op toegankelijke jeugdhulp

De Klachtenlijn krijgt vragen naar informatie en advies over de jeugdhulp. De vragers zoeken vooral een geschikte hulpverleningsdienst of zitten met vragen over de toepassing van de wet- en regelgeving rond kinderen en jongeren.

Hulp nodig! Maar waarnaartoe?

Loyaliteitsconflict

Ik ben 14 jaar en woon bij mijn zus. Dat is al een tijdje zo. De jeugdrechtbank heeft dat beslist. Ook al woon ik niet bij mijn moeder, ik mag wel contact met haar hebben. Mijn moeder moet uit haar huis. Ze vraagt mij om een nieuwe woonst te zoeken. Ik wil dat eigenlijk niet, want ik weet niet hoe ik dat moet doen. Maar mijn moeder eist het wel van mij. Mijn zus zegt dat ik haar niet hoeft te helpen. Ik weet niet naar wie ik moet luisteren en waar ik goed aan doe. Ik wil ergens te rade gaan maar weet niet waar ik kan aankloppen. Kunnen jullie mij wegwijs maken of zeggen waar ik goed aan doe?

Wie zorgt er morgen voor mij?

Ik begeleid een 15-jarige jongen. Zijn moeder is overleden. De jongen woont bij zijn vader maar die moet binnenkort voor de correctionele rechtbank verschijnen. De kans is groot dat hij een gevangenisstraf krijgt. Verder is er geen familie meer. De vader weet niet dat wij zijn zoon begeleiden. De jongen zit met heel wat vragen. Waar kan hij gaan wonen? Wie zal voor hem zorgen? Ik wil weten waar de jongen terecht kan voor hulp. Waar en hoe gaan ze hem helpen?

Ik wil hulp

Ik heb een probleem met mijn vader. Hij gedraagt zich vreemd. Hij praat soms uren tegen zichzelf. Hij reageert overdreven woedend als ik hem iets vraag. Hij wisselt soms heel snel tussen vriendelijk en boos zijn. Zo kan ik niet meer met hem samenleven. Mijn moeder ondergaat het allemaal. We spreken er thuis niet over. Waar kan ik terecht voor hulp? Ik voel me niet meer goed thuis en daardoor functioneer ik niet goed meer. Ik wil zelfstandig hulp zoeken. Kan dat?

Hulp ontoereikend

Het persoonlijke-assistentiebudget (PAB) van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) is een belangrijke steun om kinderen met een handicap betere ontwikkelingskansen te geven. Jammer genoeg blijven ouders en kinderen vaak in de kou staan omdat er véél meer vraag is naar budgetten dan aanbod. Sinds dit jaar heeft de toegangspoort in het kader van de integrale jeugdhulp het mandaat om prioriteiten voor PAB toe te kennen, maar ook dan blijft de steun soms uit.

Dat een PAB lang uitblijft, kan ook invloed hebben op andere leefsfere van jongeren. Denk maar aan inclusief onderwijs. Dat vraagt passende middelen en het PAB is er een van. De Klachtenlijn stelt vast dat sommige kinderen door financieel onhoudbare situaties ook onderwijskansen kunnen missen.

Vijfjarige kleuter gedwongen naar buitengewoon onderwijs

Jo is 5 jaar. Zijn ouders klopten vorig jaar al aan bij de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat. Jo heeft een handicap waarvoor hij een-op-eenbegeleiding nodig heeft. Hij kon vroeger in het gewone onderwijs terecht dankzij de steun van de school en van vrijwilligers. De twee uren GON-begeleiding waren als ondersteuning ontoereikend en de nodige steun van een PAB bleef uit. De ouders hadden het gevoel dat ze gedwongen werden om te kiezen voor buitengewoon onderwijs.

Een jaar later werd hun vraag weer voorgelegd. Deze keer aan de toegangspoort. Maar ook die gaf geen prioriteit. De ouders blijven wel gaan voor inclusief onderwijs. Jo en zijn ouders worden nu door een dienst ondersteund, maar dat vraagt van hen heel zware financiële inspanningen. Op termijn is het niet duidelijk hoe lang de dienst de ondersteuning kan blijven geven. Inclusief onderwijs blijft dus in de toekomst onzeker voor Jo.

Tussen de regels door

Vragen naar advies en verduidelijking over de toepassing van de wet- en regelgeving zijn heel verschillend. Het gaat over de toepassing van het kinderrechtenverdrag, het decreet rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp en de vraag naar verduidelijking.

Bijstandspersoon

Ik ben leerlingenbegeleider op een school. Ik ben gevraagd als bijstandspersoon in het kader van het decreet rechtspositie van de minderjarige in de hulpverlening. Maar ik weet niet wat dat precies inhoudt. Heb ik dan nog beroepsgeheim? Mag ik dan contact opnemen met alle betrokken diensten? Moet ik een dossier opvolgen?

Pro-deadvocaat, wat is dat?

Onze zoon moet volgende week voor de jeugdrechter verschijnen. Dat werd ons telefonisch gemeld door de consulent. Ze vertelde ook dat er op de zitting een pro-deadvocaat zal zijn. Wij begrijpen niet goed wat dat betekent. Al die professionals denken altijd dat iedereen maar begrijpt hoe alles werkt. Moeten wij dan iemand zoeken tegen volgende week? Waar vinden wij een pro-deadvocaat? Wat moet onze zoon daarvoor betalen?

Gesprek met mijn lief

Mijn dochter is geplaatst in een residentiële voorziening. Zij heeft al een paar weken een vriendje. Volgend weekend zou ze eens naar hem gaan. De voorziening wil eerst een gesprek met de jongen en zijn ouders. We willen weten welke informatie een voorziening mag doorgeven. Hoe kan de privacy van onze dochter en ons gezin gewaarborgd worden? Is het gangbaar dat hulpverleners praten met derden? Hebben zij het recht om zich te verzetten tegen dit gesprek of om te bepalen welke informatie ze delen?

Verzet tegen medicatie door ouders

Een jongen uit een MPI moet medicijnen nemen. Neemt hij ze niet, dan krijgt hij angsten, psychotische opstoten en crisissen. De ouders verzetten zich tegen de medicatie. Wat moeten we nu doen? De medicatie stoppen is niet in het belang van de minderjarige. Wie kan tussenbeide komen in situaties waarin het belang en de rechten van het kind anders zijn dan wat de ouders willen?

Recht op een eigen keuze?

Ik woon in een voorziening. Dat is goed want ik heb geen goede band met mijn moeder. Het probleem is dat zij volgens de wet nog wel het ouderlijk gezag heeft. Dus als ik in het weekend wil gaan logeren bij vrienden of eens een weekendje weg wil, dan moet de voorziening mijn moeder haar toestemming vragen. En dan zegt zij altijd nee. Alleen om mij te kunnen dwarsbomen. Wie kan dit verhelpen? Wie kan mijn moeder duidelijk maken dat ze moet stoppen met haar gedrag? Ik kan best zelf eigen keuzes maken, samen met de opvoeders van de voorziening. Heb ik het recht om haar beslissingen naast mij neer te leggen?

”

Recht op passende jeugdhulp en zorg op maat

Onvrede over maatregel

De praktijk laat zien dat het niet evident is om te bepalen welke maatregel in het belang van het kind is. Verschillende afwegingen worden gemaakt. Vaak hebben de ouders, het kind of de hulpverlening een andere visie op de situatie en het zorgaanbod. Dat leidt tot conflicten.

De Klachtenlijn krijgt meldingen over onvrede over de genomen maatregelen. Ouders en minderjarigen voelen zich te weinig betrokken, hebben het gevoel dat de hulpverleners te weinig tijd maakten om hun situatie te doorgronden, en ervaren de hulpverlening als een keurslijf. Kinderen vragen tijd om gehoord te worden door de hulpverleners en door de jeugdrechtbank.

Ouders en minderjarigen klagen aan dat de genomen maatregel niet de juiste oplossing is voor het probleem. Vooral bij residentiële plaatsing is de weerstand en de ontevredenheid groot. Ze zijn vragende partij om ambulante hulpverleningsvormen op tijd en maximaal toe te passen. Een plaatsing van een kind is altijd ingrijpend, zowel voor het kind als voor de ouders.

“

Beslist is beslist

Al een paar maanden vangen we als gastgezin een jongen op van 16 jaar. Hij is bij ons geplaatst door de jeugdrechtbank in afwachting van een plaats in een MPI. Hij aardt goed in ons gezin en wil graag hier blijven. Wij zien dat ook wel zitten. Nu laat de jeugdrechtbank weten dat er plaats is in een MPI en hij moet daar naartoe ondanks zijn en onze vraag om hem bij ons te laten. Zo was het maanden geleden namelijk beslist. We vinden dit niet in het belang van de jongen. Heeft hij het recht om in ons gezin te blijven?

Te bruuske overgang

Ik ben de pleegmoeder van een 6-jarig meisje. We vangen haar al op sinds een paar weken na haar geboorte. Haar moeder beweert dat haar situatie nu gestabiliseerd is en ze wil haar dochter terug. Nu is er een bezoekenregeling van drie dagen per maand waarvan één weekend. Dat loopt niet altijd even goed. Het meisje is aan ons gehecht en is altijd blij als ze na een bezoek weer thuiskomt.

Onlangs werd er een nieuwe consulent aangesteld en die adviseerde ineens positief op de vraag van de moeder. De jeugdrechter volgt nu dat advies. Dat is een erg bruske overgang voor een kind dat nauwelijks een band heeft met haar moeder. Omdat wij niet akkoord gaan, worden wij als de moeilijke pleegouders bestempeld. Er wordt ons nu verweten dat wij geen plaats geven aan de biologische moeder. Terwijl wij altijd meegewerkt hebben aan de bezoekenregeling. De situatie wordt bestempeld als een machtsstrijd tussen ons en de nieuwe consulent. Zelfs de moeder was overrompeld door de snelle beslissing en moet nog allerlei spullen kopen om haar dochter definitief bij haar thuis te laten wonen. Er wordt thuisbegeleiding opgelegd voor de moeder maar die kan pas opstarten over vier maanden. Wij dienen een klacht in omdat deze maatregel het belang van het kind niet dient. We stellen ons vragen rond de psychische veiligheid van onze pleegdochter. Naar haar wordt niet gekeken. Zij moet maar volgen wat de volwassenen boven haar hoofdje beslissen.

Onrecht aan kleindochter door plaatsing

Door de vechtscheiding van haar ouders werd mijn kleindochter van twee jaar voor drie maanden geplaatst in een onthaal-, oriëntatie- en observatiecentrum (OOOC). De hulpverleners verwijten mijn dochter dat zij de bezoeken van de vader boycot. Mijn kleindochter wordt hysterisch als ze haar vader ziet. Ze was ook maar een paar weken oud toen haar ouders uit elkaar gingen. Mijn dochter werd door haar man psychisch mishandeld. Daardoor is zij ook bang om mijn kleindochter naar hem te laten gaan. Vroeger bezocht de vader mijn kleindochter bij mij thuis. Dat liep niet goed. Hij had geen besef van wat een kind van 8 maanden nodig heeft. Hij hield haar bijvoorbeeld wakker om te spelen, terwijl zij duidelijk aangaf moe te zijn. Hij wou haar chips en cola geven. Wij zijn gestopt met de bezoeken. Dan is de vader naar de rechtbank gegaan. Daar werd een bezoek bevolen in de bezoekenruimte. Op vraag van de bezoekenruimte is dat ook gestopt. Dan is de vader een klacht gaan indienen tegen mijn dochter voor verwaarlozing van het kind. Uiteindelijk kwam de zaak voor bij het Hof van Beroep. De rechter besliste dat mijn kleindochter rust nodig heeft en liet haar voor drie maanden in een OOOC plaatsen. Ze is nu een maand in het OOOC en het gaat niet goed met haar. Ze eet niet, huilt veel en slaapt slecht. Van een vrolijk kind is

zij veranderd in een bang, verdrietig meisje. Nu wordt gezegd dat er een symbiotische relatie is tussen de moeder en het kind omdat zij zo slecht reageert op het verblijf. Ik begrijp de houding van de hulpverleners niet. Dit is geen oplossing voor mijn kleindochter. Wie kan voor haar opkomen? Wie kan zorgen dat het onrecht voor haar ophoudt?

”

Recht op participatie

In een voorziening verblijven, is voor jongeren vaak moeilijk. Net zoals jongeren vragen stellen over de opvoeding thuis, stellen zij ook vragen over de opvoeding in de voorziening. De Klachtenlijn stelt vast dat sommige voorzieningen zelf bewust omgaan met de rechten van minderjarigen als ze leefregels opstellen. Voor advies wenden ze zich tot de Klachtenlijn. Het is positief dat het thema leeft in de residentiële opvang.

“

Digitale rechten

In onze voorziening stellen jongeren vaak vragen over hun digitale rechten. Graag hadden we advies gekregen rond de rechten van minderjarigen zodat we onze afspraken daar goed op kunnen afstemmen.

Recht op bellen

Ik zit in een gemeenschapsinstelling en heb het recht om mijn moeder te bellen. Zij woont in het buitenland. Dat staat ook in mijn dossier. De begeleiding weigert dit nu al drie keer op rij. Ik ben ervan overtuigd dat de begeleiding mijn recht op contact met mijn ouders moet naleven. Hoe pak ik dat het best aan?

Facebook

Sinds kort staan wij in onze voorziening vrij gebruik van Facebook toe. Toch hebben wij vragen over de bescherming van minderjarigen tegenover hun recht om te participeren aan het leven buiten de voorziening. En wat dan met jongeren die onder toezicht staan van de rechtbank?

”

Troebel opnamebeleid

Een ander aspect is hoe het voorzieningenbeleid omgaat met aanvragen tot opname. Jongeren en ouders hebben nauwelijks zicht op het opnamebeleid en de wachtlijsten.

De Klachtenlijn krijgt ook signalen van professionals die aanklagen dat voorzieningen heel vrij zijn in hun opnamebeleid of om een opname te stoppen. Als een voorziening zegt dat ze niet langer voor de opvang van de jongere kan zorgen, start vaak een nieuwe zoektocht naar gepaste opvang.

Het probleem ontstaat als andere voorzieningen op basis van de voorgeschiedenis een opname weigeren. De Klachtenlijn stelt vast dat jongeren dan regelmatig verplaatst worden in afwachting van een meer definitieve opname in een andere voorziening. De Klachtenlijn staat er nog altijd versteld van dat kinderen en jongeren dit moeten ondergaan. Trajecten van een crisispleeggezin, naar een OOOC, een OBC, naar voorziening X, naar opname in een gemeenschapsinstelling, naar kinderpsychiatrie en ten slotte naar voorziening Y komen jammer genoeg nog te veel voor. De Klachtenlijn roept de voorzieningen op om dit zoveel mogelijk te vermijden. Jeugdhulp is geen doorgeefluik.

40 km verder

Er verblijft een jongen in onze voorziening. Het gaat om een opname voor drie maanden. De opnameperiode is afgerond. Hij stond op de wachtlijst voor een andere voorziening, maar plots stellen we vast dat die hem van de wachtlijst heeft laten schrappen. Ze hebben ervaring met het gezin omdat de broer ook bij hen verbleven heeft. Die broer heeft daar niet echt voorbeeldgedrag gesteld. Bovendien vinden ze dat de thuissituatie ‘moeilijk werkbaar’ is. Dat geldt natuurlijk voor heel wat van onze gezinnen in de jeugdzorg. De jongen die bij ons verblijft, is hier heel rustig. Hij is anders dan zijn broer. En toch. Doordat hij in de voorziening niet welkom is, moet hij 40 km verderop naar een instelling.

Gemeenschapsinstelling als tussenoplossing?

Ik maak me zorgen om een jongen van 12 jaar. Hij is uit de voorziening gezet en op time-out

gestuurd naar een gemeenschapsinstelling. De time-out is er vooral omdat de jeugdhulp niet goed weet hoe het verder moet. De consulent is nu een maand op vakantie. Waarom de jongen uit de voorziening gezet is, is heel vaag. Hij zou te moeilijk en onhandelbaar zijn. Het is onduidelijk welke stappen er gezet werden om aan zijn gedrag te werken. Het is een probleem als jongeren niet functioneren binnen de regeltjes van een voorziening. Er is vaak weinig ruimte om individueel te kunnen werken. En net dat hebben sommigen nodig. Ervan uitgaan dat iedereen in een groepsstructuur kan meedraaien, is een utopie.

Geen aangepast MPI

Mijn zoon van 14 gaat naar school in een MPI en zit op internaat. Hij heeft autismespectrumstoornissen en gedragsproblemen. Na tien jaar willen ze hem nu uitsluiten in plaats van gerichte begeleiding te geven. Onze zoon is niet gemakkelijk en soms agressief, maar hij kan nergens anders terecht omdat er geen aangepast MPI is. De regels voor hem zijn nu zo zwaar dat hij nog meer gefrustreerd is en zichzelf verminkt.

Uiteindelijk mocht de jongen toch in het MPI blijven, maar dan alleen de eerste helft van de week. Van woensdagmiddag tot maandagochtend bleef hij thuis waardoor hij op donderdag en vrijdag niet meer naar school ging. Voor de ouders was dat geen aanvaardbare oplossing. Een ander MPI, met meer draagkracht maar met een wachtlijst, kan de jongen niet opnemen.

Actieplan Jeugdhulp is er bijna

Onlangs finaliseerde Jongerenwelzijn het Actieplan Jeugdhulp. Dat biedt een geïntegreerd antwoord op de vele ontwikkelingen die de organisatie van de jeugdhulp tekenen. Er was de Staten-Generaal Jeugdhulp, de ad-hoccommissie Jeugdzorg in het Vlaams Parlement, de decreten over integrale jeugdhulp, de pleegzorg en de preventieve gezinsondersteuning.

► wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/assets/docs/nieuws/2014/4/actieplan-jeugdhulp-20140401.pdf

Het Kinderrechtencommissariaat gaf mondeling advies bij het Actieplan Jeugdhulp. Vanuit de klachten over jeugdhulp bij onze Klachtenlijn gaven we in ons gesprek met Jongerenwelzijn aandachtspunten mee.

■ Terecht prioriteit voor kinderen met complexe problemen

Het actieplan schuift drie prioritaire groepen kinderen en jongeren naar voren: heel jonge kinderen, kinderen en jongeren met een complexe problematiek en jongvolwassenen. Het actieplan pleit voor extra middelen voor deze risicovolle groepen. Terecht. Klachten bij onze Klachtenlijn leggen elk jaar een tekort aan zorg bloot voor jongeren met een complexe problematiek of met psychiatrische problemen.

■ Laat jongeren decreet integrale jeugdhulp mee evalueren

Het Actieplan Jeugdhulp schuift een evaluatie van de keuzes in het decreet integrale jeugdhulp naar voren. Het is belangrijk dat het decreet integrale jeugdhulp geëvalueerd wordt. We hopen dat kinderen en jongeren in de jeugdzorg betrokken worden bij die evaluatie, samen met hun belangenbehartigers.

■ Liefst extern intersectoraal klachtenbureau

We kijken uit naar het vernieuwde klachtenmodel voor jongeren in de jeugdhulp. We pleiten voor een extern intersectoraal klachtenbureau dat vaak ter plaatse gaat om klachten van minderjarigen te aanhoren, samen met hen naar oplossingen zoekt en waar nodig aanbevelingen formuleert, wantoestanden aankaart en daarover rapporteert.

■ Stap uit hokjesdenken

Jongerenwelzijn blijft inzetten op innovaties. We hopen dat die leiden tot een bredere kijk op jeugdhulpverlening. Te vaak kiest de jeugdhulpverlening uit een lijst van standaardoplossingen.

■ Behoud garantie op jeugdzorg

De denktank 'vermaatschappelijking van de jeugdhulp' staat voor een uitdagend vraagstuk. De keuze voor contextgericht werken houdt een verhoogde verantwoordelijkheid in voor de minderjarige en zijn omgeving.

Het is een goede zaak dat een denktank zich buigt over deze gevaren. De vermaatschappelijking van de zorg mag de garantie op jeugdzorg nooit ondermijnen.

■ Stem het nieuwe forum cliëntparticipatie af op de bezorgdheden van cliënten

Vertegenwoordigers van cliënten benadrukken dat participatie zich niet mag beperken tot vertegenwoordiging. Er is te weinig ondersteuning en ruimte om bezorgdheden en belangen van cliënten te laten doorwegen. Er is een participatiesteunpunt nodig voor kinderen, jongeren en hun gezinnen.

■ Sluit gesloten jeugdinstantie Tongeren

De zesde staatshervorming zorgt voor een overheveling van de gesloten jeugdinstanties in Tongeren en Everberg. Het actieplan wil ze integreren in de werking van de gemeenschapsinstanties. We hopen dat die integratie leidt tot de sluiting van de gesloten jeugdinstantie in Tongeren.

■ Vergeet trajectbegeleiding en vertrouwenspersoon niet

In het Actieplan Jeugdhulp blijft het belang van trajectbegeleiding en de vertrouwenspersoon onderbelicht. Het decreet integrale jeugdhulp vraagt aan elke actor om zijn verantwoordelijkheid in trajectbegeleiding op te nemen. Iets of iemand moet het mandaat krijgen om vanuit het belang van de minderjarige instanties rond te tafel te zetten. Ideaal neemt de jeugdhulpregisseur dat op.

Het liefst kunnen vertrouwenspersonen van minderjarigen rekenen op een steunpunt dat hen ondersteunt in de uitoefening van hun functie.

1.5.

Kinderen en jongeren in de gezondheidszorg

Patiëntenrechten en gezondheidszorg

De Klachtenlijn krijgt vooral adviesvragen over de toepassing van patiëntenrechten bij minderjarigen, over de relatie tussen artsen en minderjarigen en over de rechten van minderjarigen in de ruimere gezondheidszorg. Het is een positieve evolutie dat in de gezondheidszorg nagedacht wordt over de positie van minderjarigen. De gezondheidssector gaat niet alleen over ziekte en gezondheid. De focus blijft liggen op herstel en genezing. Maar de rechten op en in gezondheidszorg zijn daar een belangrijk aspect van.

Vraag naar attestering

Ik werk in een centrum voor ambulante revalidatie. De moeder van een kind vraagt een attest over de diagnose. Ze wil dat gebruiken in een gerechtelijke procedure voor haar scheiding. Mogen wij dat als centrum geven? Enerzijds hebben ouders recht op verslaggeving en wij hebben de diagnose in alle onafhankelijkheid gesteld. Anderzijds worstelen we met ons beroepsgeheim om die informatie in te zetten in een rechtszaak. Wat adviseert de Klachtenlijn vanuit het belang van het kind?

Neptelefoons

Ik verblijf op de kinderafdeling. Al een paar keer belde de telefoon op de dienst en werd er meteen weer ingehaakt. Ik vind dat wel grappig. Nu verdenken ze mij ervan dat ik die telefoontjes pleeg. Ze willen mijn gsm controleren om te zien of ik gebeld heb. Mag dat?

Aan de anticonceptiepil

Ik ben 16 jaar en verblijf in een voorziening. Ik wil graag starten met de pil. De begeleiders vinden dat goed. Maar mijn moeder geeft geen toestemming. Heb ik het recht om zelf naar een arts te stappen en de pil te vragen?

De Klachtenlijn onderzoekt naast de adviesvragen ook effectief klachten over gezondheidszorg.

Narcose

Ons dochttertje van 3 jaar heeft vorige week een ingreep ondergaan. Er werd ons gezegd dat mijn vrouw haar mee mocht begeleiden tot aan het operatiekwartier zodat ze haar rustig onder narcose konden brengen. Toen het zover was, kregen we te horen dat dat toch niet kon. Mijn vrouw heeft daar emotioneel op gereageerd maar is rustig gebleven. Ons dochttertje was wel hard aan het huilen omdat haar bedje werd meegenomen door mensen die ze niet kent. Toen alles achter de rug was, hebben we een klacht ingediend bij de ombudsdienst van het ziekenhuis. De arts zou verteld hebben dat mijn vrouw hysterisch werd en dat het niet in het belang van het kind was om haar te begeleiden. Voor de ombudsdienst is de klacht afgehandeld. Wij willen dat de Klachtenlijn dit opneemt. Dit mag niet met andere ouders en kinderen gebeuren en we willen weleens weten waarom we plots te horen kregen dat mijn vrouw niet mee mocht gaan met ons kind.

Voor het Kinderrechtencommissariaat was deze klacht gegrond. Het ging uiteindelijk om een praktisch probleem. Het meisje was het eerste patiëntje van de dag en dan moet het sneller vooruitgaan. De Klachtenlijn heeft geadviseerd een oplossing te zoeken voor de ochtendoperaties. Dat het praktisch moeilijker is, doet geen afbreuk aan de boodschap die ze meegeven aan ouders en die ook op de website staat: ouders mogen hun kinderen begeleiden tot aan het operatiekwartier als dat rustig verloopt. Behalve als het gaat om dringende medische ingrepen en er onmiddellijke actie nodig is. Dat wordt ook zo bepaald in het Europees Charter voor de rechten van gehospitaliseerde kinderen.

Euthanasie voor oordeelsbekwame minderjarigen

Het was al langer duidelijk dat de wetgeving over euthanasie niet meer voldeed. Ook omdat minderjarigen, met uitzondering van ontvoogde minderjarigen, finaal buiten de euthanasiewetgeving vielen.

Op 12 december 2013 keurde de Senaat het wetsvoorstel goed dat de euthanasiewet uitbreidt. Wat de nieuwe wet zegt? Een oordeelsbekwame of een handelingsbekwame ontvoogde minderjarige kan om euthanasie vragen bij aanhoudend en ondraaglijk fysiek lijden dat over afzienbare tijd het overlijden tot gevolg heeft. De minderjarige moet bewust zijn op het ogenblik van het verzoek. De ouders (of de wettelijke vertegenwoordiger) moeten hun schriftelijk akkoord geven. Een kinder- en jeugdpsychiater of psycholoog stelt de oordeelsbekwaamheid van de minderjarige vast, op vraag van de behandelende arts.

Voordat de euthanasiewet goedgekeurd werd, lagen er bij de Senaat verschillende voorstellen over euthanasie bij minderjarigen voor om te bespreken. Het Kinderrechtencommissariaat bracht toen op vraag van de Senaat advies uit over euthanasiewetgeving voor minderjarigen.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Euthanasie en levensbeëindiging van minderjarigen*, 2012-2013/3, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

Geestelijke gezondheidszorg

Kinderen met psychiatrische problematiek hebben gespecialiseerde zorg nodig.

Jeugdpsychiatrie en jeugdzorg moeten violen stemmen

De groep minderjarigen met een psychiatrische stoornis vraagt om extra aandacht. Schakelen tussen jeugdzorg en kinder- en jeugdpsychiatrie loopt in de praktijk moeilijk. Jeugdzorg en kinderpsychiatrie zijn twee aparte sectoren met eigen regels en opdrachten. Toch kunnen ze elkaar ondersteunen in hun werking. De Klachtenlijn stelt vast dat de verschillende verwachtingen de vlotte samenwerking kunnen verstoren. De jeugdzorg verwacht bijvoorbeeld

dat kinderpsychiatrie elke aanmelding opneemt en adviseert over een vervolgtraject. De kinderpsychiatrie verwacht dan weer dat jeugdzorg zelf al een vervolgtraject plant, want anders kan een opname niet doorgaan. Het Actieplan Jeugdhulp heeft oog voor het probleem. Het heeft prioriteit aandacht voor kinderen en jongeren met een complexe en meervoudige problematiek. Het Kinderrechtencommissariaat volgt dit verder op.

Wachlijsten residentiële kinder- en jeugdpsychiatrie zijn onaanvaardbaar

Onze samenleving benadert individuele problemen erg medisch en psychiatrisch. Ook bij kinderen en jongeren is dat een trend. We moeten voor deze evolutie waakzaam blijven. Tegelijk spreekt het voor zich dat een noodzakelijke psychiatrische behandeling beschikbaar moet zijn.

Wachlijsten in de residentiële kinder- en jeugdpsychiatrie zijn onaanvaardbaar. Het aanbod is beperkt. Het Kinderrechtencommissariaat was dan ook verbaasd dat in november 2013 De Meander, met sluiting bedreigd werd, een werking voor jongeren met een licht mentale beperking in combinatie met een psychiatrische problematiek. Meldingen bij de Klachtenlijn laten zien dat uitgerkend die doelgroep extra kwetsbaar is. Er is weinig aangepast aanbod voor jongeren met een mentale beperking in combinatie met andere problemen. Het is ontoelaatbaar om die doelgroep in de kou te laten staan. Uiteindelijk ging de sluiting van De Meander niet door.

Ambulante outreachende psychiatrische zorg

Een residentiële opname op kinder- en jeugdpsychiatrie is niet in elke situatie nodig. Het VN-Kinderrechtencomité verwees in 2010 in zijn aanbevelingen naar de vele kinderen en jongeren in de residentiële zorg in ons land. Een uitgebreid ambulant aanbod is wel nodig. Dat moet niet alleen het klassieke consult tussen kind en psychiater voor ogen houden maar ook outreachend werken. Zo kan de expertise van de kinderpsychiatrie binnengebracht worden in de jeugdzorgvoorzieningen of bij kinderen thuis. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk dat een overheid genoeg tijd en geld vrijmaakt om in de sector te investeren.

Basisvoorwaarde is natuurlijk dat er genoeg kinder- en jeugdpsychiaters zijn. Dat blijkt in de praktijk niet het geval te zijn.

Forensische kinderpsychiatrie moet uit grijze zone

De forensische kinderpsychiatrie (For-K) en andere intensieve behandel eenheden (IBE's) werken met kinderen en jongeren die een misdrijf pleegden in combinatie met een psychiatrische zorgnood. Het Kinderrechtencommissariaat bezocht dit jaar IBE De Patio in Kortrijk en psychiatrisch ziekenhuis Bethaniënhuis in Zoersel om de praktijk van binnenuit te leren kennen.

De hervorming van het jeugdrecht (2006) voorziet in de mogelijkheid dat jeugdrechters gedwongen therapie en begeleiding opleggen aan minderjarige plegers van delicten. Maar de uitvoeringsmogelijkheid van het artikel werd in januari 2014 opnieuw twee jaar uitgesteld. Dat heeft een grote impact voor minderjarigen. Er wordt hun de mogelijkheid op juiste zorg ontnomen.

Een bijkomend probleem is dat de For-K-diensten nog altijd een 'proefproject' zijn. Daardoor is er geen inspectie mogelijk. De praktijk laat bovendien sterke werkingsverschillen zien. In het proefproject is er geen referentiekader dat de werking stuurt. In de jeugdzorg werkt het decreet rechtspositie van de minderjarige in de jeugdhulp als kapstok. Zoiets bestaat niet in de residentiële kinder- en jeugdpsychiatrie terwijl de twee sectoren toch vaak met dezelfde doelgroep werken. Voor de psychiatrische hulpverlening is er wel de wet op de patiëntenrechten, maar die biedt minderjarigen een minder heldere houvast dan het decreet rechtspositie. Tegelijk heeft psychiatrie dan weer meestal meer expertise in omgaan met crisissituaties. De uitbouw van een overkoepelend referentiekader is hier essentieel.

Ook de opname van minderjarigen in de volwassenenpsychiatrie vraagt blijvende alertheid. Instellingen voelen zich niet bekwaam en uitgerust genoeg om minderjarigen de gepaste zorg te geven. Bovendien kan de confrontatie met sommige volwassen populaties voor minderjarigen extra gevaren inhouden.

Geen plek? Dan maar naar volwassenenpsychiatrie

Op onze afdeling verblijft een jongen van 16 jaar. Hij werd opgenomen voor psychiatrische diagnose en behandeling. Er zijn geen klinische redenen meer om hem hier te houden. Vanuit de jeugdzorg krijgen we het signaal dat er geen volgtraject voor hem is. Hij staat op een wachtlijst voor begeleid wonen. Hij heeft geen ouders meer. Er is geen oplossing. Wij weigeren hem op straat te zetten. Maar we kunnen hem niet langer op kinderpsychiatrie houden omdat er heel wat jongeren wachten op een opname. Momenteel verblijft de jongen op de afdeling voor volwassenen van het psychiatrisch ziekenhuis. Hij gaat van daaruit naar school en volgt daarna de dagstructuur van de volwassenen. Het is ongehoord dat dit de enige oplossing is. Het is niet in het belang van een kind en zijn verdere ontwikkeling om in de volwassenenpsychiatrie te verblijven.

Gedwongen opname

Ik wil vanuit het werkveld het signaal geven dat gedwongen opname van minderjarigen alleen kan in de volwassenenpsychiatrie. Dat is ontoelaatbaar. Het werkingskader van de forensische kinderpsychiatrie bepaalt dat zij bevoegd zijn voor gedwongen opnames van minderjarigen. Maar doordat het om een proefproject gaat, kan dat nu nog niet.

'Hij heeft structuur en duidelijkheid nodig, mevrouw'

Mijn zoon heeft een mentale beperking en stelt moeilijk gedrag. Hij verdraagt weinig en kan erg opvliegend en agressief zijn. Hij staat onder toezicht van de jeugdrechtbank. Hij was vroeger al geplaatst in een MPI. Daar wilden ze hem niet meer. Dan heeft hij op kinderpsychiatrie verbleven. Van daaruit ging hij voor zes maanden naar een gemeenschapsinstelling want er was geen andere oplossing. Nu verblijft hij in een psychiatrische behandel eenheid voor jongeren. Vorige week hoorde ik dat hij grensoverschrijdend gedrag stelde. Ze hebben hem naar de isolatiecel gebracht omdat hij de andere jongeren in gevaar brengt. De sanctie was normaal gepland voor twee dagen, maar ze lieten hem weten dat hij nog niet rustig was en dat de isolatie verlengd wordt. Daar heeft hij agressief op gereageerd. Hij zit nu al zeven dagen in isolatie. Ik hoor vandaag dat de

behandeling stopgezet wordt omdat hij veel te moeilijk gedrag stelt en mentaal beperkt is waardoor ze niet met hem kunnen werken. En nu? Ik vermoed dat ze hem naar huis willen sturen. Ik kan dat niet aan want ik word niet ondersteund om hiermee om te gaan. Wat mij als moeder vooral frappeert, is dat ze me bij de diagnose en behandeling vertelden dat mijn zoon regelmaat, duidelijkheid en structuur nodig heeft. Vandaar dat ze hem thuis weghaalden en in een MPI plaatsten. Als je zijn geschiedenis bekijkt, is dit allesbehalve een vaste structuur en duidelijkheid bieden.

Zorgprogramma Pediatrie

Op 2 april 2014 werd het 'Koninklijk Besluit houdende de vaststelling van de normen waaraan het zorgprogramma voor kinderen moet voldoen om erkend te worden' goedgekeurd.

- ▶ Koninklijk Besluit houdende de vaststelling van de normen waaraan het zorgprogramma voor kinderen moet voldoen om erkend te worden, BS 18 april 2014

Om iets te doen aan het nijpend tekort aan pediaters, stelt het koninklijk besluit in drie zorgprogramma's een functiedifferentiatie voor en concentratie van meer gespecialiseerde zorg. Op zich is het Kinderrechtencommissariaat voorstander van die echelonnering van de zorg. Toch uitten we bij de bevoegde minister een paar bezorgdheden.

Het gevaar is dat veel ziekenhuizen vanwege de besparingen het A-zorgniveau verkiezen boven een meer gespecialiseerd zorgniveau. En dat daardoor in veel ziekenhuizen de omkadering van pediaters en ander paramedisch personeel te klein wordt. Dat zal zeker een impact hebben op de continuïteit en de kwaliteit van de zorg in dit basiszorgprogramma. Kinderen hebben aangepaste zorg nodig, niet alleen maar basiszorg.

Het kinderrechtenverdrag en het daaruit afgeleide Handvest van de Rechten van het Gehospitaliseerde Kind stellen dat kinderen het recht hebben om behandeld en verzorgd te wor-

den door medisch, verpleegkundig en ander personeel dat speciaal opgeleid is voor zorg aan kinderen.

- ▶ Handvest van Rechten van het gehospitaliseerde kind, Vlaamse vereniging voor kindergeneeskunde, http://vkindergeneeskunde.be/userfiles/files/Publicaties/Handvest_rechten_gehospitaliseerde_kind.pdf
- ▶ European Association for Children in Hospital (EACH) werkte het Europees Handvest uit, www.each-for-sick-children.org

Ook voor de meer gespecialiseerde zorgniveaus B en C stellen we ons vragen over de impact van een beperktere omkadering in de zorg. Blijft in zorgniveau B de kwaliteit van de zorg verzekerd met één arts-diensthoofd en drie halftime pediaters? In het tertiaire zorgniveau is het ons niet duidelijk hoe de gespecialiseerde zorg van verschillende subdisciplines vorm zal krijgen.

We vragen de minister om bij de reorganisatie van het zorgprogramma maximaal de belangen van het zieke kind te dienen. En om ook de mogelijke impact van de nieuwe voorstellen op de zorg voor zieke kinderen zo duidelijk mogelijk in kaart te brengen.

1.6.

Zelfstandig wonen als jongere

Hopelijk volstaat 5%

Als jongeren alleen willen gaan wonen, botsen ze op verschillende drempels. Zowel op de privé- als op de sociale huurmarkt: de huurprijzen zijn te hoog, er is een tekort aan sociale huurwoningen, het aanbod voor begeleid zelfstandig wonen kan de vraag niet bijbenen. Niet-begeleide minderjarigen in precare situaties komen terecht bij malafide eigenaars of in erbarmelijke huizen.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Huisvesting voor minderjarigen in Begeleid Zelfstandig Wonen*, 2006-2007/3, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

De overheid heeft weet van die drempels. Daarom stelde ze in 2011 de sociale huur ook wettelijk open voor minderjarigen. En in oktober 2013 paste ze nog eens het Kaderbesluit Sociale Huur aan, zodat jongeren op een versnelde toewijzing van een woning kunnen rekenen. Zolang de grens van 5% versnelde toewijzing niet bereikt is, kunnen jongeren die begeleid worden door een dienst begeleid zelfstandig wonen of een CAW rekenen op versnelde toewijzing.

Het Kinderrechtencommissariaat hoopt dat die wijzigingen in de regelgeving ook in de praktijk iets veranderen. Zolang er niet méér sociale huurwoningen komen, zijn we bang dat 5% niet genoeg is. Onder de 5% vallen niet alleen minderjarigen maar ook andere maatschappelijk kwetsbare groepen zoals daklozen of mensen met geestelijke gezondheidsproblemen die begeleid worden. Daarnaast vangen de wijzigingen niet alle minderjarigen op. Niet-begeleide minderjarigen die als vluchteling erkend worden maar door het OCMW begeleid worden, kunnen niet op versnelde toewijzing rekenen. Ze moeten door een CAW begeleid worden.

- Besluit van de Vlaamse Regering van 4 oktober 2013 tot wijziging van diverse bepalingen betreffende het woonbeleid, BS 13 december 2013

1.7. Pleegzorg: maatwerk door dezelfde dienst

Het pleegzorglandschap veranderde grondig. Vanaf januari 2014 zit pleegzorg volledig onder de vleugels van het Agentschap Jongerenwelzijn. Voordien waren er nog drie andere sectoren bij betrokken: Kind en Gezin, Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap en het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum Geel.

Maatwerk staat centraal door vier vormen van pleegzorg aan te bieden: ondersteunende, perspectiefzoekende, perspectiefbiedende en behandelingspleegzorg in één dienst per provincie. Bij uithuisplaatsing is pleegzorg bovendien de eerste optie. De jeugdrechter die bij een uithuisplaatsing niet voor pleegzorg kiest, moet dat verantwoorden. Pleegzorg kan vanaf nu gecombineerd worden met andere hulpverleningsvormen.

Ten slotte kwam er ook een administratieve gelijkenschakeling met een uniform financierings- en vergoedingssysteem. Ook daarover kregen we vragen.

Zak- en spaargeld afgeschaft voor pleegkinderen

Een hulpverleningsdienst vroeg de visie van het Kinderrechtencommissariaat over de afschaffing van het recht op zakgeld voor pleegkinderen. Principieel staan we achter het idee van zakgeld voor alle kinderen in de jeugdhulp die niet thuis kunnen wonen. Een ander uitgangspunt is de gelijke behandeling tussen de verschillende groepen pleegkinderen.

Voor de fusie kregen sommige pleegkinderen wel zakgeld, andere niet, afhankelijk van de sector die verantwoordelijk was voor de pleegsituatie. Soms waren er zelfs verschillen tussen de pleegkinderen in dezelfde sector.

Door het recht op zakgeld voor alle pleegkinderen af te schaffen, ligt de lat inderdaad meteen gelijk. Een andere optie was geweest om *alle* pleegkinderen zakgeld toe te kennen.

Zakgeld om even te ontsnappen aan collectiviteit

Het recht op zakgeld is ontstaan om te kunnen ontsnappen aan de collectiviteit van het leven in residentiële opvang. Het laat een jongere toe iets 'voor zichzelf' te kiezen en te kopen. In een pleeggezin speelt dat argument allicht minder. Bovendien wordt het nu aan de pleegzorgers overgelaten hoe ze hiermee omgaan.

Belangrijk is wel dat de diensten voor pleegzorg ze daarin ondersteunen: Hoe ga je als pleeggezin om met zakgeld? Past dat in de opvoeding? Krijgen de andere kinderen ook zakgeld?

Tegelijk pleiten we voor een maximale invulling van het recht op zakgeld in de andere vormen van residentiële opvang. Alle kinderen en jongeren moeten zakgeld krijgen als ze geplaatst worden in een voorziening. Bovendien mag het zakgeld niet dienen als pasmunt in een conflict.

Spaargeld opstap naar zelfstandigheid?

Samen met het zakgeld werd ook het spaargeld afgeschaft voor pleegkinderen. De overheid zet niet langer een bedrag opzij op een rekening

voor pleegkinderen. Niet evident om dit af te schaffen, want dat spaargeld is vaak hun enige appeltje voor de dorst als ze 18 worden. Je kan van pleegzorgers niet verwachten dat zij sparen voor hun pleegkind. Het argument van het beleid dat de regeling beter afgeschaft wordt omdat de jongeren hun spaargeld op 18 jaar vaak snel verbrassen, overtuigt niet. De 'uitbetalingspraktijk' moet inderdaad herbekeken worden, zonder het systeem in vraag te stellen. We hopen dat dit thema aan bod komt in de oefening over de harmonisering en vereenvoudiging van de bijdrage-regelingen uit het Actieplan Jeugdhulp.

Dagvergoeding moet noodzakelijke kosten dekken

Een andere bezorgdheid kwam van een hulpverlener uit een dienst voor pleegzorg. Of het wel billijk is dat de dagvergoeding daalde voor pleegkinderen met een beperking? Zonder ons uit te spreken over het gewenste bedrag van de dagvergoeding, pleiten we er wel voor dat de vergoeding gedifferentieerd wordt. Zeker voor kinderen met een beperking moet de dagvergoeding in verhouding staan tot de noodzakelijke kosten. Pleegkinderen mogen niet de dupe worden van een hervormde pleegzorgsector.

Vraag naar inspraak en begeleiding

De Klachtenlijn krijgt meldingen over individuele pleegzorgsituaties. Het zijn vooral de ouders die klachten uiten. Ze klagen aan dat ze als ouder niet meer meetellen, te weinig inspraak hebben, te weinig begeleiding krijgen en geen kansen om te bewijzen dat het goed gaat. Ouders klagen aan dat het herstellen van de bezoeken aan hun kind te traag gaat. Het ligt moeilijk dat een ander gezin hun kind opvoedt.

Pleegouders hebben gelijkaardige klachten. Ook zij ervaren weinig inspraak bij de aanpassing van de bezoeksregeling of andere afspraken met de ouders. Ze geven aan dat ze in een moeilijke positie zitten. Ze dragen de zorg en verantwoordelijkheid voor de kinderen, maar niet het ouderlijk gezag.

Heen-en-weerschriftje

Ik behandel een conflict tussen een moeder, een onthaalmoeder en een dienst voor pleegzorg. De moeder heeft beperkt contact met haar kind in de weekends. Omdat ze graag wil weten hoe haar zontje het doet bij de onthaalmoeder, neemt ze af en toe contact met haar op. De onthaalmoeder zag daar geen probleem in. Nu beslist de dienst pleegzorg dat er alleen gecommuniceerd mag worden met de pleegouders omdat zij instaan voor het kind. De moeder krijgt alleen inzage in het heen-en-weerschriftje. Ik vraag me af of dat kan. De moeder behoudt toch het ouderlijk gezag? Of is dat veranderd sinds het nieuwe pleegzorgdecreet?

Tempo, tempo, tempo

Mijn kinderen zijn geplaatst in een pleeggezin. Ik zie ze nu al twee jaar één dag in het weekend. Onlangs vroeg ik om dat uit te breiden naar een weekend met overnachting. Pleegplaatsing is toch tijdelijk? De dienst pleegzorg kan me niet echt duidelijk zeggen waar ze bezorgd om zijn. Ik krijg als antwoord dat ze het tempo van de kinderen volgen. Nu overwegen ze een weekend om de veertien dagen en misschien willen ze dat anderhalf jaar uitproberen. Ik begrijp er niets meer van. Als het goed gaat, wat is het probleem dan nog?

Uw tijd is op

Ik ben het beu dat ik mijn kinderen zo weinig zie. Toen ik een moeilijke periode doormaakte, heb ik zelf hulp gezocht bij jeugdzorg. Mijn twee dochtertjes werden geplaatst in een pleeggezin omdat ik niet wou dat ze naar een voorziening moesten. Ik heb de indruk dat de pleegouders mijn kinderen niet meer willen loslaten. Ze zeggen me ook dat ik moet begrijpen dat zij ze graag zien. De problemen en spanningen tussen ons escaleren. Ik vraag geregeld om een gesprek met de dienst pleegzorg om dit uit te klaren. Ze zeggen me dat zij er zijn om het pleeggezin te ondersteunen. Ze zitten al boven de toegestane tijd die ze mogen of kunnen spenderen aan gesprekken met mij. Ze gaan niet op mijn vraag in.

45 minuten

Onze twee zontjes zijn geplaatst in een pleeggezin. Ze wonen ongeveer 45 minuten rijden van bij ons. Tot voor kort was dat geen probleem om

mijn zontjes te gaan halen voor het bezoek. Maar ondertussen is mijn echtgenoot invalide en kunnen wij niet meer met de auto rijden. Met het openbaar vervoer is het onmogelijk. Ik heb een pleeggezin gevonden bij ons in de buurt. Ze willen mijn zontjes opvangen. Maar nu zitten de diensten verveeld met onze vraag. Ze zeggen dat de kinderen gehecht zijn aan het pleeggezin. Ze begrijpen wel dat het gezien de omstandigheden beter is dat de jongens dicht bij ons wonen. Maar dan moeten ze zich opnieuw aanpassen aan een ander gezin. Als ze ons niet meer zien, is dat ook niet in hun belang. Kunnen jullie ons helpen?

1.8. Kinderen en jongeren als persoonlijke assistent

Sinds begin dit jaar kunnen minderjarigen ook als persoonlijke assistent werken voor een zorg-behoevende ouder, iemand anders uit de dichte omgeving of een 'derde' die niet tot het naaste netwerk behoort. Een erkenning van minderjarigen als mantelzorger. Toch kunnen er voor die jongeren het best garanties ingebouwd worden.

In een adviesbrief vraagt het Kinderrechtencommissariaat extra garanties.

- Een jongere in dienst van zijn ouder of van een ander familielid is niet evident. Voor welke taken krijgt de jongere een vergoeding? Wat zijn gewone huishoudelijke taken of karweien die je in elke ouder-kindrelatie of opvoeding mag verwachten? Kan een jongere echt zelf kiezen om wel of niet als assistent te werken?
- Aan het VAPH vragen we om minderjarige persoonlijke assistenten en budgethouders te ondersteunen en genoeg informatie te geven over de draagwijdte van de overeenkomst en over waar de minderjarige terecht kan met vragen, problemen of klachten. Bovendien kan die verantwoordelijkheid in conflict komen met andere kinderrechten zoals recht op onderwijs, vrije tijd en spel, zoals Kind & Samenleving aanhaalt in zijn rapport over mantelzorg.

- ▶ Kinderrechtencommissariaat, Adviesbrief *Kinderen en jongeren als persoonlijk assistent*, 2013-2014/7, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten Besproken op 21 januari 2014 in de Commissie Welzijn (Verslag, *Parl.St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 2239/2)
- ▶ H. Lauwers, *Jonge mantelzorgers, Kinderen van ouders met een chronische ziekte of handicap. Een belevingsonderzoek*, Kind & Samenleving, 2013, <http://k-s.be/perspectief-van-kinderen/welzijn/jonge-mantelzorgers-/>.

Binnenkort treedt het nieuwe decreet in werking over de persoonsvolgende financiering voor personen met een handicap. Daardoor verdwijnt het PAB-systeem. Toch hopen we dat onze bezorgheden ook bij de uitwerking van het nieuwe budgetsysteem meegenomen worden.

2. Rechten van kinderen op de vlucht

2.1.

Nieuw dossier 'Heen en retour'

Kinderen op de vlucht: humane oplossingen dringen zich op

Op 11 december 2013 stelde het Kinderrechtencommissariaat het vernieuwde dossier 'Heen en retour' voor, over de rechtspositie van kinderen op de vlucht in België. Dat dossier schetst de situatie van minderjarigen op de vlucht, begeleid of niet begeleid door hun ouders, asielzoekers en niet-asielzoekers, mét of zonder papieren. In het dossier doet het Kinderrechtencommissariaat 24 aanbevelingen.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Dossier *Heen en retour. Rechtspositie van kinderen op de vlucht*, 2013, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

'De schrijnende realiteit waarin veel minderjarigen op de vlucht vandaag in België leven, vraagt een aanpak die meer rekening houdt met het belang van de kinderen en hun kindspecifieke behoeften. Dat vereist een doorgedreven aanpak vanuit kinder- en mensenrechten.'

(Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris)

Naar de studiedag kwamen 165 deelnemers, een staalkaart van de betrokken maatschappelijke actoren: Vlaamse en federale officiële instanties, provinciale en lokale overheden, opvangcentra, voogden, hulpverleners, onderwijs, gerecht en advocatuur, vluchtelingenorganisaties en kinderrechtenorganisaties. Er waren ook verschillende parlementsliden. De kinderrechtencommissaris verwelkomde ze en gaf een algemene situering. Twee panels van experts bogen zich over de aanbevelingen uit het dossier.

Het eerste paneldebat ging over knelpunten en aanbevelingen bij de verblijfs- en terugkeerprocedures. Deelnemers aan het debat waren: Katja Fournier (Platform Kinderen op de Vlucht), Aintzane de Aguirre (UNHCR), Brecht De Schutter

(advocaat), Katrien Van Gelder (Project Vrijwillige Terugkeer Stad Gent) en Lucia De Haene (KU Leuven). Hun gesprek werd ingeleid door Julie Ryngaert van het Kinderrechtencommissariaat met een uiteenzetting over onze aanbevelingen om:

- het belang en het welzijn van de kinderen als leidende principes te hanteren bij verblijfsbeslissingen en bij het zoeken naar duurzame oplossingen,
- begeleide kinderen meer te betrekken bij de verblijfsprocedures,
- (ook begeleide) kinderen beter voor te bereiden op hun eventuele terugkeer,
- de verschillende procedures die nu voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen bestaan beter met elkaar combineerbaar te maken,
- een aangepaste regeling uit te werken voor kwetsbare niet-begeleide Europese minderjarigen die geen afbreuk doet aan het vrij verkeer van personen.

Het tweede paneldebat focuste op de knelpunten en aanbevelingen rond opvang, zorg en onderwijs aan kinderen op de vlucht. Deelnemers waren: David Lowyck (Minor-Ndako), Geertrui Serneels (Solentra), Mieke Van Hecke (Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs) en Evelyne Schoeters die Raymonda Verdyck verving als vertegenwoordiger van het GO! Jean Pierre Verhaeghe van het Kinderrechtencommissariaat gaf de voorzet tot het debat met een uiteenzetting over de aanbevelingen om:

- een menswaardige en kindvriendelijke opvang te verzekeren voor gezinnen met kinderen zonder verblijfspapieren die in precaire omstandigheden leven,
- werk te maken van de wettelijk voorziene terugkeerbegeleiding aan huis en de opvang in de open terugkeerplaatsen en in het open terugkeercentrum te beperken tot de gezinnen die werkelijk geen opvang meer hebben,
- te garanderen dat OCMW's hun plicht tot maatschappelijke dienstverlening aan erkende niet-begeleide minderjarige jongeren daadwerkelijk nakomen,
- projecten begeleid zelfstandig wonen voor erkende niet-begeleide minderjarige jongeren structureel in te bedden,
- de hulpverlening aan niet-begeleide jongeren op hun 18e verjaardag niet abrupt stop te zetten,

- meer en betere psychologische hulp te verzekeren voor kinderen op de vlucht,
- erover te waken dat in de toegang tot de integrale jeugdhulp voor kinderen en jongeren op de vlucht geen bijkomende drempels opgeworpen worden,
- in het onthaalonderwijs meer aandacht te hebben voor de diversiteit in de doelgroep en om de opvolging van alle anderstalige nieuwkomers mogelijk te maken,
- het voor kinderen en jongeren op de vlucht beter mogelijk te maken om de band met de taal en de cultuur van hun land van herkomst te onderhouden,
- te onderzoeken onder welke voorwaarden jongeren op de vlucht de kans kunnen krijgen om hun opleiding eerst af te maken voor ze terugkeren.

Op 18 maart 2014 organiseerden we bij het GO! in Brussel een studiedag waarop we ons dossier voorstelden aan 36 coördinatoren van onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers (OKAN) in het secundair onderwijs uit de verschillende onderwijsnetten.

2.2. Perspectief voor jongeren op de vlucht

De overheid kiest voor een afgewogen humaan terugkeerbeleid. De signalen en klachten bij het Kinderrechtencommissariaat en vanuit het onderwijs laten zien dat de praktijk soms tekortschiet. Of de jongeren hier wonen of ergens anders opgroeien, de overheid moet ze een toekomst geven.

Signalen uit het onderwijs

Aan de vooravond van Wereldvluchtelingendag (19 juni 2014) riep kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen samen met de onderwijswereld de nieuwe regering op om haar huiswerk te maken. Samen met het Kinderrechtencommissariaat maken scholen zich ernstig zorgen over het welzijn en de toekomst van een deel van hun leerlingen.

‘Onderwijs en kinderen op de vlucht: de overheid mag niet op de vlucht slaan voor haar verantwoordelijkheid.’

(Mieke Van Hecke, Vlaams Secretariaat van het Katholiek Onderwijs)

‘Heb respect voor het recht van elk kind op onderwijs. Garandeer kinderen en jongeren die hier langer verblijven dat ze hun studies kunnen afmaken. Geef ze op zijn minst het voordeel van die bagage.’

(Raymonda Verdyck, GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap)

‘Onderwijs biedt altijd kansen, ook aan kinderen en jongeren op de vlucht.’

(Patriek Delbaere, Onderwijssecretariaat van Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap)

‘Onderwijs opent deuren, hier en in de hele wereld. Geef kinderen op de vlucht de kans een thuis te vinden op school en hun opleiding af te maken.’

(Patrick Weyn, Provinciaal Onderwijs Vlaanderen)

Voor veel kinderen en jongeren op de vlucht is de harde realiteit dat ze geen toekomst in België hebben. De overheid kiest voor een terugkeerbeleid. Laat de terugkeer voor die kinderen en jongeren dan ook humaan, met een toekomstperspectief, ondersteund en voorbereid verlopen.

Geef leerlingen de mogelijkheid om met een diploma in de hand sterker terug te keren. Overweeg om leerlingen die hier al jaren schoollopen in hun belang een plek te geven in de samenleving.

‘Geïntegreerd, gemotiveerd en dan pas uitgeprocedeerd. Wij leerkrachten leven mee met leerlingen die al jaren in België verblijven en nog altijd uitgewezen dreigen te worden. Daarom vragen we voor deze leerlingen een kinderpardon.’

(Jeroen De Wolf, OKAN-leerkracht en initiatiefnemer Zonderwijs)

‘Sali was mijn beste vriend. Wij voetballen elke dag na school. Plots moest hij terug naar Macedonië net voor de paasvakantie. Nu hoor ik niets meer van hem, zelfs niet op Facebook.’

(Blend, medeleerling van Sali, in het Technisch Berkenboom-Instituut)

”

Aan de basis moet een humaan asielbeleid liggen dat gezinnen zo snel mogelijk zekerheid geeft. Zeker voor kinderen en jongeren moet de periode van onzekerheid zo kort mogelijk duren om pijnlijke toestanden te vermijden.

Niet-begeleide minderjarige keert sterker terug mét diploma

Op 18 jaar moeten ‘niet-begeleide minderjarige vreemdelingen’ doorgaans het land verlaten. Van de ene op de andere dag verlaten ze ook de vertrouwde omgeving van hun school. Ook al staan ze op het punt een diploma secundair onderwijs te halen.

De uitwijzing belet ze om hun opleiding af te maken. Dat hypothekeert hun toekomstkansen. Die opleiding afmaken zou ze wel sterker maken en beter in staat stellen om een toekomst uit te bouwen, ook in hun land van herkomst.

Tegelijk zou het een sterk signaal zijn voor de leerkrachten die zich elke dag vol overgave inzetten voor die kinderen op de vlucht: het is allemaal niet voor niets geweest.

Aansluiten bij taal en cultuur in land van herkomst

Jongeren op de vlucht kunnen in het secundair onderwijs terecht in aparte onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers. In het basisonderwijs kan elke school onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers organiseren.

Voor die kinderen, van wie een groot deel het land zal moeten verlaten, moeten we een specifiek leertraject uitbouwen waarin hun taal en cultuur van herkomst een plek krijgen. Dat kan ze aan de competenties helpen die ze nodig hebben

om na een eventuele terugkeer beter aansluiting te vinden bij de cultuur en het onderwijs van hun land.

“

Vreemde taal

Ik ben vijf jaar in België met mijn twee kinderen. Nu krijgen we te horen dat we terug moeten naar Rusland. De kinderen waren 3 jaar toen we naar hier kwamen. Ze zijn nu 8 jaar. Ze kennen geen woord Russisch, kennen het leven daar niet. Een van hen heeft autisme. Hij gaat nooit begrijpen dat wij ons leven hier moeten achterlaten. Help ons!

”

Belang van kind meer laten doorwegen bij beslissing terugkeer

Veel leerkrachten en leerlingen vallen telkens weer uit de lucht: plots duikt die ene leerling niet meer op of wordt hij ineens van school geplukt.

Veel kinderen lopen vijf tot zes jaar school, soms zelfs tien jaar, en worden dan uitgewezen. Sommigen zijn nooit in ‘hun’ land van ‘herkomst’ geweest, maar worden er na zoveel jaar wel naartoe gestuurd.

“

Na tien jaar schoollopen naar vreemd land

Een advocaat meldt: In 1999 arriveert een Armeens koppel in België. Hun twee kinderen worden geboren in België, in 2000 en 2003. De oudste zit nu in het tweede jaar secundair onderwijs, de jongste in het vijfde leerjaar lager onderwijs. Het gezin kreeg in 2006 een verblijfsrecht van onbeperkte duur. Maar het verblijfsrecht werd in 2011 ingetrokken omdat de ouders een valse naam gebruikten. Het gezin wordt nu uitgewezen.

”

Kinderen op de vlucht die met hun ouders in België verblijven, moeten om uiteenlopende redenen het land verlaten. Vaak is niet of veel

te weinig rekening gehouden met het belang van het kind. De vele signalen vanuit scholen en organisaties over de huidige praktijken tonen dat de overheid dringend werk moet maken van een beleid waarin het belang van kinderen veel sterker doorweegt in beslissingen over gezinnen.

Signalen uit het welzijnswerk

'Hulpverleners ervaren dat het proces dat vluchtelingen doormaken, ziek maakt'. Zo staat het in een nota van het Antwerps Netwerk Cultuursensitieve Zorg. Dat is een samenwerkingsverband dat intervisie, vorming, overleg en ervaringsuitwisseling organiseert voor hulpverleners die mensen op de vlucht (volwassenen, kinderen en jongeren) over de vloer krijgen. Tot hun partners behoren onder andere het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) Antwerpen en de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) Andante en Vagga. Door hun werk worden die hulpverleners geconfronteerd met de psychische nood van mensen op de vlucht. Naar aanleiding van ons dossier 'Heen en Retour' bezorgden ze ons een nota met hun bevindingen. Die bevindingen versterken het beeld dat ook al tevoorschijn kwam uit de signalen van het onderwijsveld.

Ziek makende onzekerheid

Vanwege hun angsten, trauma's of depressies volgen sommige vluchtelingen jaren therapie, terwijl ze voortdurend in onzekerheid verkeren, niet wetend of ze uiteindelijk wel of niet teruggestuurd zullen worden. In de asielprocedure tellen vooral de interviews bij de Dienst Vreemdelingenzaken en het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen. Onder die omstandigheden kunnen die interviews een vertekend beeld geven.

Ook voor de kinderen zijn de gevolgen niet te onderschatten van het vaak moeilijke verloop van de procedures en de leefomstandigheden die daarmee samenhangen.

Kinderen van de rekening

Een vrijwillig opvanginitiatief voor vluchtelingen: Er wordt met de kinderen onheus omgegaan. Een Albanese familie verblijft al een paar jaar

in België. De verblijfsdocumenten raken niet in orde. Het gezin kreeg een bevel om het grondgebied te verlaten en verbleef in een terugkeercentrum. De advocaat ging in beroep en het bevel om het grondgebied te verlaten werd opgeheven. Het gezin heeft het terugkeercentrum verlaten en woont weer op hun appartement. De vader ondertekende een contract dat hij de vorige huurschulden zal betalen. Maar er is geen geld. De kinderen staan onder grote stress. Wat zijn hun rechten?

Eerst alles geven en daarna weer afnemen

Voor niet-begeleide minderjarige vreemdelingen worden veel inspanningen geleverd om ze te helpen aan een plek in onze samenleving: zoeken naar een woonst, Nederlandse les, een schoolopleiding. Als ze 18 worden, valt dat allemaal weg. Dat maakt het voor de hulpverleners moeilijk om die jongeren vóór hun achttiende te motiveren om zelf inspanningen te leveren. Wat levert het ze uiteindelijk op?

2.3. Ter zitting

Als niet-begeleide jongeren in het kader van een asielf- of verblijfsprocedure gehoord worden, is het van het grootste belang dat ze vrijuit kunnen spreken. Omstandigheden die dat beletten, moeten zoveel mogelijk vermeden worden.

Overweldigd door publiek

In een brief aan de kinderrechtencommissaris en de Délégué général au droits de l'enfant klaagt een advocaat aan dat de zittingen van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen voor niet-begeleide jongeren niet altijd in optimale omstandigheden verlopen. Jongeren worden er vaak geconfronteerd met een zittingzaal vol volwassenen. Meestal mensen die hun beurt zitten af te wachten om zelf gehoord te worden. Sommige jongeren die voor de Raad moeten verschijnen, voelen zich door de overweldigende aanwezigheid van dat publiek geïntimideerd en durven

niet vrijuit te spreken, zeker niet als ze moeten getuigen over persoonlijke belevenissen.

De advocaat: Gisteren moest ik een dossier pleiten voor de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen over de asielaanvraag van een meisje van 15 jaar in een heel slechte psychische toestand. Mijn jonge cliënte moest dus in de zittingszaal gaan, waar een twintigtal volwassenen zaten met hun advocaten en tolken, met vooraan de rechter en een griffier. Toen ik mijn cliënte uitnodigde om samen naar binnen te gaan, blokkeerde ze volledig en barstte ze in tranen uit. Ik kan me goed inbeelden dat zij zich sowieso al niet goed voelde om voor een rechter te moeten staan en haar verhaal te doen, laat staan met zo'n groot publiek.

”

De zittingen voor de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen zijn in principe openbaar. Iedereen kan ze bijwonen. Als de advocaat dat voor zijn cliënt nodig vindt, kan hij een gesloten zitting vragen. Maar zoals deze advocaat ook aanhaalt, is het niet nodig om de principiële openbaarheid van de zittingen in vraag te stellen. De omstandigheden die hij aanklaagt, zijn vooral het gevolg van de manier waarop de zittingen praktisch georganiseerd worden. Zittingen voor niet-begeleide minderjarigen en voor volwassenen worden niet apart gehouden. En iedereen wordt op hetzelfde uur opgeroepen. In afwachting van hun beurt gaan de mensen dus al in de zittingszaal zitten. Dat die mensen daar gewoon hun beurt zitten af te wachten en niet naar het verhaal van een tiener komen luisteren, maakt de situatie voor de jongere niet minder intimiderend.

In een brief aan de hoofdgriffier van de Raad, mee ondertekend door de Délégué général au droits de l'enfant kaartten we de situatie aan en vroegen we of het mogelijk is om aparte zittingen voor niet-begeleide minderjarigen in te plannen. In haar antwoord liet de hoofdgriffier weten dat *het verzoek haar niet ongegrond lijkt* en dat ze de vraag zal voorleggen aan de eerste voorzitter en de voorzitter van de Raad.

2.4.

Het leven gaat verder

Klachten over de situatie van kinderen op de vlucht blijven binnenstromen. Sommige gaan over situaties die in het dossier 'Heen en Retour' nog onderbelicht bleven. Andere bevestigen de problemen die daar al uitvoerig aan bod kwamen.

Heel wat kinderen op de vlucht en hun gezinnen keren niet terug naar hun land van herkomst. Ook niet nadat hun asielvraag definitief afgewezen is. Dat geldt ook voor veel van de niet-begeleide jongeren die er niet in slagen asiel of subsidiaire bescherming te krijgen. Een duidelijk zicht op het aantal achterblijvers is er niet omdat die gezinnen en jongeren in de marge van onze samenleving leven – 'onder de radar' van officiële instanties. Het is niet eens zeker of ze nog wel allemaal in België zijn. Ze kunnen ook in een buurland verblijven of na verloop van tijd van daaruit naar hun land van herkomst of een derde land doorgereisd zijn.

Sinds mei 2013 worden behoeftige gezinnen zonder verblijfsdocumenten via het OCMW doorverwezen naar het Open Terugkeercentrum in Holsbeek.

Open Terugkeercentrum en terugkeren? Of onderduiken?

Uit het klachtenonderzoek blijkt dat veel gezinnen 'onderduiken'. Daarvoor hoeven ze niet eens te *ontsnappen*: het Open Terugkeercentrum is een schakel in een *vrijwillig* terugkeertraject. Vaak gaat het over schrijnende situaties. Het perspectiefloze ervan is beangstigend.

Sommige gezinnen gaan moegestreden en ontredderd uiteindelijk toch noodgedwongen terug naar hun *land van herkomst*. Voor veel van de kinderen is dat een land dat ze nauwelijks of niet meer kennen of zelfs nooit gekend hebben. Van enige voorbereiding van de kinderen op de repatriëring is vaak geen sprake. Dat is zonder meer zorgwekkend.

Eens terug breekt er voor de kinderen dikwijls een nog moeilijker periode aan, vol onzekerheid over huisvesting en onderwijs en met veel heimwee naar België, waar ze jaren opgroeiden.

“

Onzekerheid in land van herkomst

Jelena is een 16-jarig Tsjetsjeens meisje. Ze woonde met haar gezin ruim vier jaar in België. Haar moeder was overleden en ze nam als een van de oudste kinderen veel zorg op voor het gezin van acht kinderen. Ze studeerde goed en droomde van verpleegkundige worden. Het gezin probeerde alles om verblijfsdocumenten te krijgen, maar tevergeefs. Uiteindelijk besloot haar moegestreden vader kort na de start van het schooljaar in september 2013 terug te keren naar Tsjetsjenië. Jelena was diep ontgoocheld en ook boos op haar vader omdat hij niet meer de moed had om verder te vechten.

Haar steunfiguur in België laat ons in het begin van de zomervakantie weten: Om de twee maanden bel ik eens naar Tsjetsjenië. De vader wil nu met de vijf jongste kinderen terugkeren naar België. Zelf hebben ze nu drie maanden zomervakantie. Op school gaat het iets beter. Ze mist België en haar school hier heel erg.

”

Andere gezinnen keren niet terug, duiken onder en dan blijven de ongemakkelijke vragen: Wat gebeurt er uiteindelijk met de kinderen? In welke situaties belanden ze? Hoe overleven ze?

“

Contact verbroken

Een leerkracht meldt: Sinds september zit in het derde leerjaar een kind uit Rwanda. De moeder wil hier met een man trouwen (met een wettelijk verblijfsstatuut) maar haar scheidingsprocedure loopt nog in Rwanda. Nu kreeg de moeder het bevel om België te verlaten en is ze ondergedoken. Sindsdien komt het kind niet meer naar school. Kunnen wij daar als school iets tegen doen?

”

Als ze niet langer de nodige verblijfspapieren hebben, proberen sommige gezinnen hun leven hier gewoon verder te zetten. De kinderen blijven naar school gaan. Het gezin probeert te overleven en dient een nieuwe aanvraag in, voor asiel of voor regularisatie.

“

Afghaans gezin overleeft hier verder

Juist voor de kerstvakantie neemt een leerkracht contact op. Een sikhgezin uit Afghanistan wordt uit hun huis gezet. De kinderen zijn 16 en 18 jaar en lopen hier drie jaar school.

De leerkracht: We begrijpen niet waarom het gezin uitgewezen wordt. Ze kunnen niet terug naar Afghanistan.

Een van de kinderen vertelt: We weten niet waar we na het weekend naartoe moeten. We krijgen nu alleen nog steun van de school, maar we keren zeker niet terug naar Afghanistan.

Na drie maand laat een van de kinderen weten: We hebben een nieuwe asielaanvraag ingediend en hebben een oranje kaart [attest van immatriculatie, geldig tijdens het onderzoek van de asielaanvraag door het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen]. We gaan nog altijd naar school en overleven met de hulp van de leerkrachten. Papa heeft een appartement kunnen huren met geleend geld. Hij gaat een arbeidskaart vragen en hoopt als zelfstandige aan de slag te kunnen.

”

Soms beslissen ouders terug te keren zonder kinderen. Kinderen krijgen dan het statuut van 'niet-begeleide minderjarige vreemdeling'.

“

Meisje bereddert zich alleen

Een CLB-medewerker meldt: Een meisje van 16 en geboren in de Mongoolse Volksrepubliek woont momenteel alleen in een appartement in Antwerpen. Haar twee ouders waren illegaal in België. De ouders hebben het kind ingeschreven in de school en daarna had de directie met hen geen enkel contact meer. Nu blijken de ouders gewoon teruggekeerd te zijn naar Mongolië.

Het meisje kan terecht bij een 'vriendin' van de mama. Zelf heeft ze geen hulpvraag. Ze wil eigenlijk niet dat we vanuit het CLB hierrond werken. Ze hoopt dat alles blijft zoals het is. Volgens mij heeft dat meisje toch wel minstens recht op een voorgd?

”

Maar met hun achttiende verjaardag breekt ook voor 'niet-begeleide minderjarige vreemdelingen' een periode van onzekerheid aan.

“

Na twee jaar omzwervingen in Noord-Europa dakloos in België

Arhat is een Iraaks-Koerdische jongen. Hij woonde van zijn 16e in België als niet-begeleide minderjarige. De bijzondere jeugdbijstand vertrouwde hem toe aan een pleeggezin. Hij kreeg geen verblijfsrecht. De plaatsing werd na zijn 18e niet verlengd en de jongen vluchtte weg, bang voor uitwijzing. Hij werd aangetroffen in Noorwegen en in een asielen centrum in Zweden en teruggestuurd naar België. Nu twee jaar later vertelt zijn pleegmoeder: Arhat, onze vroegere pleegzoon, is voor de derde keer terug naar België gestuurd. Hij zit helemaal in zak en as en weet echt niet meer welke kant op. Momenteel slaapt hij in het Noordstation en wordt hij overdag opgevangen door een vereniging waar armen het woord nemen. Deze vereniging nam al contact op met de sociaal assistente van het LOI waar Arhat vroeger verbleef. Ze zoeken opvang voor hem, maar tot nu toe vonden ze nog geen plek.

”

Adoptie een uitkomst?

Het kan niet de bedoeling zijn een adoptieprocedure te gebruiken om voor kinderen verblijfsdocumenten te krijgen. Maar in een radeloze zoektocht wordt ook al eens gedacht aan niet voor de hand liggende oplossingen en zo wordt meer dan eens gevraagd of de verblijfsregeling in orde zou kunnen komen door een adoptie, voor de kinderen althans.

“

Ondergedoken

Een Armeens gezin woont 14 jaar in België, waarvan een periode met wettig verblijf. Het gezin verloor zijn verblijfstatuut en kreeg al in 2011 een bevel het land te verlaten, maar gaf daar geen gevolg aan. Onlangs werd de vader bij een controle opgepakt en overgebracht naar een gesloten centrum. Het gezin zou uitgewezen worden.

De moeder is met de twee kinderen van 9 en 13 ondergedoken uit schrik om opgepakt en gedeporteerd te worden.

De CLB-arts: Is het aan te raden om de kinderen thuis te houden in plaats van ze naar school te laten gaan? Kunnen de kinderen de Belgische nationaliteit krijgen? Kunnen ze geadopteerd worden?

”

Kraakpanden

Het gebeurt ook dat verschillende gezinnen samen hun intrek nemen in grote kraakpanden. Het gaat vaak om tientallen gezinnen met tientallen kinderen. Er komt dan media-aandacht. Zoals met de bezetting van de Begijnhofkerk in Brussel. De problematiek en de staatssecretaris komen in beeld. Maar verder lijkt dit niet echt veel op te lossen. De 'bezettingen' mondden meestal uit in een uitdrijving door de ordediensten. De mensen zonder papieren staan weer op straat en moeten opnieuw onderdak zoeken.

Niet alleen de uitdrijvingen zijn voor de kinderen traumatiserend. Het dagen, soms weken durend verblijf in panden waar elk comfort ontbreekt, is dat ook.

“

Van de regen in de drop

Na de ontruiming van een kraakpand ontstaat er op straat een spontane manifestatie. De politie pakt verschillende manifestanten op en brengt ze naar een politiekantoor. De politie scheidt verschillende Afghaanse moeders van hun kinderen. Zij klagen het politieoptreden aan bij het Kinderrechtencommissariaat.

Bij ons bezoek aan de moeders en hun kinderen stellen we vast dat in het pand waar zij ondertussen nieuw onderdak vonden, een veertigtal kinderen met hun gezinnen in mensonterende omstandigheden leven – geen meubelen, geen verwarming, schrijnend ruimtegebrek, geen educatief materiaal voor de kinderen, laat staan speelgoed. Veel kinderen gaan niet naar school, ook al spreken ze voortreffelijk Nederlands.

”

2.5.

Plots 'sans papiers' – Kinderen verliezen hun verblijfsrecht

De Belgische overheid tilt erg zwaar aan *fraude* in asiel- en verblijfsprocedures. Terecht. Het kan nooit de bedoeling zijn dat valse verklaringen de uitkomst van een asielprocedure of een aanvraag tot regularisatie bepalen.

Asielzoekers gebruiken weleens een valse identiteit. Om verschillende redenen: de hoop op betere kansen bij de asielaanvraag of bescherming van achtergebleven familieleden in het thuisland bijvoorbeeld.

Het fenomeen *fraude* mag in de context van de vluchtelingenproblematiek geen verwondering wekken. Het fenomeen is van alle tijden. Soms wordt gelogen over het land van herkomst, zodat de asielvoorwaarden vervuld zouden zijn. Soms gebruiken ze alleen een andere naam.

Fraude! Draconische gevolgen voor kinderen

De Klachtenlijn stelt vast dat heel wat kinderen de gevolgen dragen van het 'bedrieglijk handelen' van hun ouders. Fraude die gepleegd werd in een asiel- of regularisatieprocedure, ook al gebeurde dat jaren geleden, leidt tot het verlies van het verblijfsrecht. En dat geldt meteen voor het hele gezin, ook voor de kinderen. Ook als die hier geboren of ondertussen volwassen zijn. Toch wel een draconische straf voor kinderen en jongeren die zelf geen aandeel hadden in de fraude. Ze raakt dikwijls kinderen die nooit een 'vluchtelingenstatuut' hadden omdat ze pas geboren werden nadat hun ouders verblijfsdocumenten kregen. Die kinderen zijn niet op de vlucht, ze worden van de ene op de andere dag uitgesloten uit de samenleving waar ze soms al sinds hun geboorte deel van uitmaken.

Kinderen krijgen boodschap het land te verlaten

Een veertigtal kinderen van Jordaanse origine verliezen hun verblijfsrecht in België. Veel van die kinderen waren nog niet geboren toen hun ouders jaren terug (sinds eind 1996) in België toekwamen als immigranten. De ouders kregen een vluchtelingenstatuut door te liegen over hun land van herkomst. Ze gaven onder andere Irak aan in plaats van Jordanië. Ook gaven ze een andere naam op. De fraude kwam in 2010 aan het licht. De gezinnen verloren hun verblijfsrecht. De gevolgen zijn dramatisch, vooral voor de gezinnen die geen bestaansmiddelen meer hebben.

Overleven van giften en voedselbedeling

Ik kwam in 1999 aan in België met mijn man die naar België wou immigreren. In heb vijf kinderen tussen 2 en 13 jaar. Sinds 2010 krijg ik geen OCMW-steun meer, omdat we ons legaal verblijf verloren. Ik overleefde van de kinderbijslag. Sinds 2013 krijg ik ook geen kinderbijslag meer en moet ik meer dan 8.000 euro onterecht ontvangen kinderbijslag terugbetalen. Ik kan dat niet. Ik overleef nu van giften en voedselbedelingen. Mijn kinderen zelf begrijpen niet wat er gebeurt. Ze begrijpen niet waarom ze niet meer in hun stad of land mogen blijven wonen.

'In Jordanië ben ik analfabeet'

Ik ben 17 jaar. Ik ben hier geboren en nooit in Jordanië geweest. Wat kan ik in Jordanië gaan doen? Ik ben er analfabeet. Binnenkort maak ik mijn opleiding autotechniek af. Ik mocht mijn autorijexamen niet afleggen omdat ik geen papieren heb. Mijn ouders hebben geen geld. Vrienden helpen me en trakteren me weleens met een bioscoopticket of een hamburger.

Contract niet verlengd

Een moeder keerde terug naar Jordanië om de scheiding met haar man te regelen. Ze kreeg geen visum om terug te keren. De oudste dochter van de vijf kinderen, afgestudeerd als bachelor en aan het werk in het onderwijs, draagt ondertussen zorg voor de andere vier kinderen. Maar haar contract wordt niet verlengd omdat ze niet meer wettelijk in België verblijft. 'Wat staat er te gebeuren?' vraagt een hulpverlener.

De oplossing voor deze ronduit schrijnende situaties is niet eenvoudig. Sommigen pleiten ervoor om, net als voor fiscale fraude, ook hier een verjaringstermijn te laten gelden. Het tegenargument is dan dat voor asielzoekers de fraude blijft voortduren, waardoor ze niet kan verjaren.

Anderen wijzen op een bepaling in de vreemdelingenwet waardoor de meeste van die kinderen eigenlijk het land niet uitgezet kunnen worden. Het gaat om artikel 21 waarvan paragraaf 1 zegt: 'Mag nooit worden teruggewezen, noch uitgezet uit het Rijk: 1° de vreemdeling die geboren werd in het Rijk of aangekomen is voor hij de leeftijd van twaalf jaar bereikte en die er sindsdien voorname-lijk en op regelmatige wijze verblijft'.

Het addertje onder het gras schuilt in de woorden *op regelmatige wijze*. Omdat het verblijf berust op een valse verklaring van de ouders, zegt de tegenargumentatie, is dat verblijf niet *regelmatig*.

Verloren generatie?

Het is duidelijk dat deze kinderen niet *terugkeren* naar Jordanië. Hun ouders zeggen: 'Dat kunnen we onze kinderen niet aandoen'.

Advocaten en hulpverleners wijzen ons op de dringende nood aan regularisaties in deze schrijnende situaties. Vroeger werd in die omstandigheden gemakkelijker een humanitaire regularisatie toegestaan. Dat is nu niet langer het geval. Er wordt dan een nieuwe asielprocedure gestart. Met welke slaagkansen?

De asielvraag van de alleenstaande moeder met vijf kinderen wordt in overweging genomen, maar na vijf maanden is er nog altijd geen uitnodiging van het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen voor een gesprek. De moeder kreeg dus alleen maar een 'oranje kaart' [attest van immatriculatie] in het kader van de asielprocedure. Dat betekent dat zij en haar kinderen ondertussen het land niet uitgezet kunnen worden, maar het geeft ze geen bestaansmiddelen. Hooguit kunnen ze terecht in een Fedasilcentrum.

De gewaarborgde gezinsbijslag aanvragen kan ook niet meer omdat sinds 30 juni 2014 de Rijksdienst voor Kinderbijslag voor Werknemers (die sinds 1 juli 2014 Famifed heet) geen gewaarborgde gezinsbijslag meer toekent aan personen met een attest van immatriculatie.

Niet-begeleide minderjarige fraudeurs (sic)

Soms waren de *fraudeurs* zelf minderjarig en verliezen ze na jaren hun verblijfsdocumenten als fraude vastgesteld wordt. Hebben ze op dat moment zelf al kinderen die hier geboren zijn, dan dragen ook die kinderen de gevolgen. Of het werkelijk over fraude gaat, is niet altijd zo helder. Niet alleen door de minderjarigheid van de pleger van de feiten maar ook vanwege de aard van de feiten.

Gelogen over eigen seksuele geaardheid?

Ik was 16 toen ik vanuit Ghana vertrok. Ik ben homo en had schrik vervolgd te worden. Ik kreeg een verblijfsvergunning met onbeperkt verblijf en ben hier nu acht jaar. Ik had een kindwens en trouwde met een vrouw. We hebben drie kinderen, de oudste is 4 jaar. Op basis van mijn huidige gezinsamenstelling heeft de Dienst Vreemdelingenzaken mijn asielerkenning ingetrokken en kreeg ik het bevel het grondgebied te verlaten en terug te gaan naar Ghana. In Ghana heb ik geen familie meer. Ik leefde er op straat en sliep op het strand. Mijn kinderen hebben geen paspoort of visum om naar Ghana te gaan. Ik ben ten einde raad.

De burgemeester ondersteunt de vraag van de man om te mogen blijven. Hij verklaart dat de man nooit voor enige overlast zorgde, altijd gewerkt heeft en nooit een beroep gedaan heeft op het OCMW. Het gezin staat goed aangeschreven en het zijn goede huurders. Door het faillissement van zijn werkgever is vader toch werkloos geworden. Zonder papieren geraakt hij niet aan werk. Uit humanitaire overwegingen steunt het OCMW het gezin, zij het beperkt.

Ook de school wil helpen. De twee oudste kinderen gaan naar de kleuterschool. De kinderen evolueren heel goed op school, hun taal ontwikkelt

goed. De ouders zijn bezorgd om de kinderen en vinden school belangrijk.

”

Kun je hier spreken van fraude? Het gebeurt dat vanuit een kinderwens homoseksuele mannen een relatie opbouwen met een vrouw en kinderen krijgen. Zo tonen ze hun seksuele geaardheid inderdaad niet aan de buitenwereld. Maar dat betekent niet dat hij destijds als 16-jarige jongen gelogen of gefraudeerd zou hebben.

2.6.

Ouders en kinderen gescheiden

In principe worden in de opvang- en uitwijzingsprocedures gezinnen niet gescheiden. Van die regel wijkt de Dienst voor Vreemdelingenzaken af als een van de gezinsleden een misdrijf gepleegd heeft of als ze van oordeel zijn dat iemand een gevaar is voor de openbare orde. Maar zeker in de moeilijke omstandigheden van een gedwongen repatriëring is het van belang dat kinderen bij hun ouders kunnen blijven en hun bescherming krijgen.

De Klachtenlijn kreeg van hulpverleners verschillende klachten over situaties waarin ouders van hun kinderen gescheiden werden zonder dat er sprake was van een inbreuk.

“

Kind ziek – vader alleen gerepatriëerd

Een Tsjetsjeens gezin krijgt het bevel om het grondgebied te verlaten en vertrekt naar Frankrijk. De vader keert terug naar België om een nieuwe aanvraag in te dienen, maar wordt opgepakt en ondergebracht in het gesloten centrum 127bis in Steenokkerzeel.

De moeder blijft met de kinderen in Parijs omdat een van de kinderen zwaar ziek is en naar de kliniek moet.

Kan de vader gescheiden worden van zijn gezin om alleen teruggestuurd te worden naar zijn land van herkomst? Ja. Als de moeder en de kinderen op korte termijn niet terugkeren naar België, kan de vader inderdaad afzonderlijk gerepatriëerd worden.

Gescheiden maar weer verenigd

Een vader met Sri Lankaanse nationaliteit wordt gescheiden van zijn Russische vrouw en twee kinderen van 3 en 1 jaar. Hij is overgebracht naar het gesloten centrum 127bis in Steenokkerzeel voor een individuele repatriëring. De moeder en twee kinderen zijn overgebracht naar een terugkeerwoning.

Een hulpverlener vraagt het Kinderrechtencommissariaat om een tussenkomst bij de Dienst Vreemdelingenzaken. Die krijgt een positieve afloop. De advocaat van het gezin slaagt er uiteindelijk in het gezin herenigd te krijgen.

”

Of er is sprake van een administratieve vergissing die na een tijd rechtgezet wordt.

“

Getrouwd maar toch aparte dossiers

Een vluchteling uit Ingoesjetië wordt na een nieuwe asielaanvraag bij de Dienst voor Vreemdelingenzaken opgepakt en overgebracht naar het gesloten centrum 127bis in Steenokkerzeel. De man heeft een kind van 9 maanden. Hij leerde de moeder kennen in België en trouwde met haar. Het kind is hier geboren en erkend door de vader. De moeder en het kind worden naar een terugkeerwoning gebracht. Waarom wordt de vader van zijn vrouw en kind gescheiden?

Blijkbaar was het dossier van de vader niet ‘gelinkt’ aan dat van de moeder en hun kind. Het euvel werd rechtgezet en na enkele weken kon de man terug naar zijn vrouw en kind.

”

2.7.

Repatriëring: wat met de kinderen?

De federale overheid stimuleert vrijwillige terugkeer. Gezinnen kunnen dan ondersteuning krijgen. De kinderen worden maar zijdelings betrokken bij het terugkeertraject. Dat is de verantwoordelijkheid van de ouders. Door allerlei besloomingen kunnen die niet altijd genoeg aandacht geven aan hun kinderen, stellen hulpverleners

vast. Hebben ouders hun kinderen op voorhand degelijk voorbereid op een terugkeer? Konden de kinderen afscheid nemen van school en van hun andere sociale contacten? Is alles klaar, zijn de schoolattesten meegegeven of eventuele andere belangrijke psychosociale informatie (informatie over revalidatie of hulpverlening)?

De bezorgdheid is nog groter bij een gedwongen repatriëring. Dan is er veel minder ruimte om de kinderen voor te bereiden op de terugkeer. Tegelijk is de kloof met het land van herkomst soms nog veel groter. Net als de onzekerheid over wat het gezin te wachten staat. Het totale gebrek aan voorbereiding van de kinderen komt nog harder aan als ze voor een gedwongen repatriëring onverwacht opgehaald worden van school.

“

Van school gehaald zonder voorbereiding
Twee Kameroense meisjes van 7 en 8 worden half mei op de middag door hun moeder en agenten in burger van school gehaald en samen met hun moeder overgebracht naar een terugkeercentrum in Wallonië. Ze zaten er sinds vorig schooljaar op school. De kinderen en de school waren daar niet op voorbereid.

”

Dat de meisjes op geen enkele manier voorbereid werden op een terugkeer was wellicht meer traumatiserend dan dat ze onverwacht van school gehaald werden.

Ook in hoe het hele terugkeerproces in gang gezet wordt, wordt soms weinig rekening gehouden met de kinderen. Nadat de einddatum van het bevel om het grondgebied te verlaten verstreken is, kunnen behoeftige gezinnen in principe alleen nog onderdak krijgen in het Open Terugkeercentrum in Holsbeek, waar meteen aan een vrijwillig terugkeertraject gewerkt wordt. Maar eerst moeten ze weg uit de plek waar ze daarvoor verbleven.

“

Op straat gezet
Verontwaardiging bij hulpverleners: een Tsjetsjeens gezin wordt uit de OCMW-woning op straat gezet. Een van de kinderen heeft een

handicap. Ze krijgen alleen maar een treinticket aangeboden.

”

Wat voor de kinderen ook onaanvaardbaar is in het terugkeerproces, is dat geen rekening gehouden wordt met het taalregime waar de kinderen tot vóór de uitwijzing van het gezin onder vielen.

“

Nog een nieuwe taal

Een schooldirectie, in het begin van het schooljaar: Een gezin uit Moldavië wordt uitgewezen. Ze werden vorige week ondergebracht in een terugkeertent. De dochter van 10 jaar volgde vorig schooljaar Nederlandstalig onderwijs op onze school. Ze spreekt nu vlot Nederlands en doet het goed op school. Nu moet ze naar het Franstalig onderwijs omdat de terugkeertent in Wallonië is. Kan het meisje voor de resterende tijd in België niet gewoon verder naar onze school in Laken komen? De vader is bereid om zijn dochter elke dag te brengen met de trein.

”

Hoger wezen we er al op dat het belangrijk is dat kinderen de kans krijgen om de band met de taal en de cultuur van hun land van herkomst te onderhouden. Bij een terugkeer zijn ze dan toch wat beter voorbereid. Dat de gemiddeld drie weken in een terugkeertent in afwachting van hun terugkeer daarvoor niet volstaan, is duidelijk. De voorbereiding moet vroeger beginnen. Maar helemaal gek is het dat ze tijdens hun korte verblijf in een terugkeertent eerst nog een andere Belgische landstaal moeten leren.

Dat wisselen van taalregime is in strijd met het continuïteitsprincipe uit artikel 20 van het kinderrechtenverdrag. Dat zegt dat kinderen recht hebben op continuïteit in hun opvoeding en onderwijs, onder andere voor de taal waarin ze opgevoed en onderwezen worden.

Positieve signalen

Sommige lokale besturen proberen via kleine projecten in samenwerking met Fedasil en Caritas International de kinderen beter te betrekken bij het terugkeertraject. Door feedback te geven

ondersteunt het Kinderrechtencommissariaat dit soort initiatieven.

2.8. Moeder van Belgische kinderen zoekt asiel

En het kan nog vreemder.

Asiel om de opvang

Een Soedanese dame houdt aan haar huwelijk twee Belgische kinderen over. Na een verblijf in Afrika keert ze met haar kinderen terug naar België. Op basis van gezinshereniging met haar kinderen krijgt ze verblijfsrecht. Ze hoeft dus geen asiel aan te vragen.

Ze komt hier aan zonder bestaansmiddelen. De eerste drie maanden van haar verblijf kan ze geen OCMW-steun krijgen. Haar materiële nood situatie verplicht haar uiteindelijk om toch asiel aan te vragen. Als asielzoeker kan ze met haar kinderen in een asielcentrum terecht. De vrouw en haar twee kinderen worden effectief opgenomen in een opvangcentrum van Fedasil. Doordat ze geen OCMW-steun kregen, was andere opvang niet mogelijk.

Het spreekt voor zich dat dit een oneigenlijk gebruik is van de asielpcedure. De vraag is of de weg die deze vrouw bewandelt, zonder risico is. Wat gebeurt er als haar asielaanvraag afgewezen wordt? Verliest ze dan ook het verblijfsrecht dat ze nu eigenlijk heeft? En kan ze dat dan opnieuw aanvragen op basis van gezinshereniging? Wat gebeurt er ondertussen met de kinderen?

2.9. Romakinderen: weinig beterschap in zicht

De Klachtenlijn krijgt heel wat signalen van hulpverleners, leerkrachten en anderen over de erg kwetsbare leefsituatie van Romakinderen. Het gaat om Romagezinnen die pas sinds de jaren 90, na de val van het IJzeren Gordijn, uit Centraal- en Oost-Europa naar hier kwamen. Veel van die kinderen komen uit een EU-land. Ze hebben

daardoor een ander verblijfsstatuut dan kinderen op de vlucht uit 'derde landen'. Maar voor de Romakinderen betekent dat niet dat hun rechten beter gewaarborgd zijn of dat ze betere perspectieven zouden hebben.

Vaak horen we dat Romakinderen in Centraal- of Oost-Europa een mensonwaardig leven hadden, onder andere door de discriminatie waarvan ze bij hun terugkeer opnieuw het slachtoffer zouden worden. Maar ook in België is hun pad niet bepaald bezaaid met rozen.

In de steden zoeken Romafamilies soms in groep een onderkomen. Soms in kraakpanden. Soms in overleg met de gemeentelijke autoriteiten, soms niet. Maar nooit leidt dat tot een duurzaam leefklimaat. De kraakpanden worden na een tijd ontruimd. De bestaansonzekerheid bij de kinderen blijft. We zien ze dan bedelen in onze steden. Bij hulpverleners, leerkrachten en vrijwilligers leeft het gevoel dat voor Romakinderen de toegang tot de jeugdhulp moeilijker loopt.

De vragen die ons bereiken, zijn heel uiteenlopend: van vragen over verblijfsprocedures, opvang en onderdak tot vragen over hulp aan kinderen in specifieke noodsituaties.

Leerkrachten luiden de bel

- Een 14-jarig meisje en haar 12-jarige broer uit een Romagezin lopen bij ons school. Hun oudere broer heeft verblijfspapieren maar zij krijgen er geen omdat hun vader er geen heeft. Kan ik die leerlingen helpen? Of naar welke dienst of instantie kan ik ze doorverwijzen?
- Op onze school zitten twee Romajongens (9 en 4) van Servische afkomst. Het gezin is uitgewezen. Hoe kunnen we ze helpen bij de beroepsprocedure?
- Een Romameisje van 14 jaar werd met haar familie al tot drie keer toe uitgewezen, maar is nooit vertrokken. Er is nu sprake van dat ze door haar ouders uitgehuwelijkt zou worden aan een man van 23. Wat kunnen we als school doen?

Onderdak gezocht

Tientallen Romakinderen verblijven met hun ouders in een pand dat de stad ze ter beschikking stelde. Volgende week moeten ze het pand verlaten. Er is geen oplossing. De gezinnen leven in de grootste onzekerheid. Sommige hebben een verblijfsstatuut, de meeste niet.

Pleeggezin gezocht

Onze integratiedienst heeft speciale aandacht voor de opvolging van Romagezinnen. Een gezin wordt al lang opgevolgd. Er is een duidelijk verontrustende opvoedingssituatie. Er is al lang minstens een crisisleeggezin nodig. We stellen vast dat dat een moeizaam proces is. Ook al zorgt een medewerker van het centrum zelf ondertussen voor de kinderen als 'pleeggezin', dan nog raakt de pleegplaatsing niet geregeld. Waarom moet dat allemaal zo lang duren?

2.10.

Op de vlucht in eigen land: kinderen van woonwagenbewoners

Rechten van kinderen op de tocht

Onlangs bereikten ons verschillende klachten van woonwagenbewoners die verdreven worden omdat ze met hun caravan of woonwagen ergens staan waar dat wettelijk niet mag. Het probleem voor die mensen en hun kinderen is dat ze nergens anders naartoe kunnen. Doordat de jongste maanden in veel gemeenten het vroegere, vaak jarenlange gedoogbeleid kennelijk afgelopen is, werd dat een acuut probleem.

Over wie gaat het?

Het Vlaamse integratiedecreet van 30 april 2009 omschrijft in artikel 3 woonwagenbewoners als personen die legaal in België verblijven en in een woonwagen wonen of woonden, of van wie de ouders dat deden. Tellen niet mee: bewoners van campings of weekendverblijven. In de Vlaamse regelgeving zitten in de categorie *woonwagenbewoners* dus ook gezinnen die niet of niet meer in een woonwagen wonen.

Op basis van hun origine onderscheidt Vlaanderen verschillende groepen woonwagenbewoners die permanent in België verblijven. Daarvan horen er twee tot de bredere groep van de Roma (in de ruimere Europese betekenis van het woord) met roots in de Indusvallei: de *Sinti* of *Manoesjen*,

een honderdtal families van wie de voorouders rond 1500 in West-Europa neerstreken en de *Rom*, ongeveer driehonderd families, die hier pas sinds de 19e eeuw aankwamen en vaak afstammelingen zijn van Roma die tot in de 19e eeuw als slaven in Groot-Roemenië (het huidige Roemenië, Moldavië en Transnistrië) leefden. De derde groep is de grootste: mensen van West-Europese origine van wie de voorouders in de 19e eeuw een rondtrekkend bestaan begonnen te leiden. Zij worden bij ons *voyageurs* genoemd. Veruit de meeste gezinnen uit de drie groepen hebben de Belgische nationaliteit.

In de zomermaanden trekken ook veel andere woonwagenbewoners, afkomstig uit onze buurlanden (Nederland, Frankrijk, Duitsland, Engeland, Ierland), door België. Over die mensen gaat het niet. Het gaat ook niet over de Romagezinnen die pas sinds de jaren 90, na de val van het IJzeren Gordijn, uit Centraal- en Oost-Europa naar onze streken kwamen en die niet de Belgische nationaliteit hebben. Zij wonen niet in woonwagens.

Wonen op wielen: recht niet rond

In tegenstelling tot sommige andere landen en regio's (zoals Nederland of het Waals gewest) is er in Vlaanderen uitdrukkelijk een recht op wonen op wielen. Daarin is een regeling opgenomen voor *residentiële woonwagenterreinen* naast *doortrekkersplaatsen*. Pleisterplaatsen kunnen als voorlopige noodoplossing georganiseerd worden. Door de inrichting van woonwagenterreinen voor 100% te subsidiëren, probeert de Vlaamse overheid lokale besturen en andere actoren te motiveren om genoeg terreinen ter beschikking te stellen. Maar precies op lokaal niveau – de gemeenten – zit het vaak strop. Gemeenten worden wel restrictiever in hun beleid tegen *illegaal geparkeerde* woonwagens, maar zorgen niet voor alternatieven waar die woonwagenbewoners en hun kinderen dan wel naartoe kunnen. Om aan de vraag tegemoet te komen zou – naargelang van het uitgangspunt – het huidige aantal van bijna vijfhonderd residentiële staanplaatsen verdubbeld of verdrievoudigd moeten worden.

De behoefte aan extra residentiële staanplaatsen staat los van de vraag naar extra doortrekkers-

terreinen. De behoefte aan doortrekkersterreinen laat zich vooral voelen in de zomer, als ook woonwagenbewoners uit onze buurlanden hier op doortocht zijn.

Gevolgen voor de kinderen

Het actieve verdrijvingsbeleid in combinatie met een tekort aan residentiële staanplaatsen maakt dat meer en meer families zich nu verplicht zien voortdurend rond te trekken, terwijl ze eigenlijk veel liever het grootste deel van het jaar op een vaste plek zouden staan. Dat schaadt ook de rechten van de kinderen. Zo wordt het voor hen nog moeilijker om regelmatig naar school te gaan. Ook andere kinderrechten komen in het gedrang: gezondheidszorg, een stabiele woonomgeving, georganiseerde vrijetijdsbesteding.

Broos evenwicht op school afgebroken

Wij waren rondtrekkende woonwagenbewoners en hebben vijf jaar geleden een stuk grond gekocht om er in onze caravan te wonen. Onze kinderen moeten kunnen studeren en naar een vaste school gaan. Veel mensen van onze generatie zijn nog analfabeet en dat kunnen we onze kinderen niet aandoen. Op het einde van het schooljaar, in de zomer van 2013, zijn we door het gemeentebestuur van onze vaste standplaats verdreven. Ondertussen trekken we rond. Wij blijven rond het Brusselse, maar rondtrekken maakt het voor de kinderen heel moeilijk.

De Klachtenlijn nam opnieuw contact op. Hoe ging het verder?

Verhuizen van de ene plaats naar de andere maakte het voor dit gezin met vijf kinderen, van wie er twee leerplichtig zijn, heel moeilijk om voor de kinderen een stabiele schoolomgeving te creëren. Als ze dan toch een school vonden, was het voor de kinderen moeilijk om zich aan te passen. En ook voor de nieuwe school was het niet evident om het aangepaste leerpakket van de vorige school verder te zetten. Uiteindelijk haakten de kinderen af. Sinds de krokusvakantie (voorjaar 2014) gaan ze niet meer naar school. Toch hadden ze de vorige schooljaren, vóór ze van hun vaste woonplek verdreven werden, regelmatig schoolgelopen. Die vroegere school bevestigde ons dat de kinderen positief evolueerden.

Eind augustus keerde het gezin terug naar hun vroegere ‘vaste’ woonplek en werden de kinderen weer ingeschreven in hun vroegere school, na een ‘verloren’ schooljaar. Nog voor het schooljaar startte, kreeg het gezin opnieuw het bevel om het terrein te verlaten.

Ook medische zorgen in het gedrang

Een schooldirectie meldt: Sinds enige tijd zijn de vier kinderen van een Romfamilie uit de buurt ingeschreven in onze school. Na een lange weg zijn de kinderen eindelijk elke dag op school en maken ze grote vorderingen, zowel sociaal als qua kennis en taal. Nu moet het gezin weg van het terrein waarop ze wonen. Dat is nefast voor de kinderen. Er worden hier twee grote basisrechten met voeten getreden: het recht op wonen en het recht op onderwijs. Wat kan daar tegen gedaan worden?

We stellen als Klachtenlijn daarbij vast dat ook het recht op medische zorgen in het gedrang komt. Want een van de kinderen heeft kanker en krijgt elke dag chemotherapie in het revalidatiecentrum in de buurt. Haar situatie is zorgwekkend en verhuizen van de ene plek naar de andere is zeker niet aangewezen.

Knelpuntennota

Het Kinderrechtencommissariaat overlegt met verschillende actoren die bij de problematiek betrokken zijn: het Minderhedenforum, Kruispunt Migratie-Integratie, lokale besturen (burgemeesters en OCMW-voorzitters), provinciale administraties. Vanwege de coördinerende rol die zij kunnen vervullen, hebben we ook overleg gepland met de vijf Vlaamse provincies. Daarop zijn de bevoegde gedeputeerden uitgenodigd. Op basis van dat overleg maken we een knelpuntennota op die we aan het Vlaams Parlement en de bevoegde overheden bezorgen.

3. Rechten bij politieoptreden

3.1.

Vragen en klachten over politie

Minderjarigen komen in contact met de politie. Op straat, op school, thuis of in hun vrije tijd. Dat contact leidt tot vragen en klachten bij de Klachtenlijn.

Minderjarigen en ouders zoeken juiste informatie over de rechten van minderjarigen bij politieoptreden. Het gaat om kinderen en jongeren die dader, slachtoffer of getuige zijn. Wat kan en mag de politie van hen verwachten? Wat kunnen zij van de politie verwachten? Mogen ze geboeid worden? Wat na een proces-verbaal? De eerste keer dat minderjarigen in contact komen met de politie, zorgt dat vaak voor onzekerheid, angst en verwarring. De eerste contacten zijn vaak bepalend voor het beeld van minderjarigen over de politie. Wederzijds respect en begrip ontstaan doorgaans na positieve ervaringen.

Naast de informatievragen krijgt de Klachtenlijn ook klachten over politieoptreden. De politie heeft een eigen systeem voor klachtenbehandeling. Maar het is niet altijd duidelijk bij wie je waarvoor terecht kunt. Er is de lokale korpschef, de dienst Intern Toezicht, het Comité P en de Algemene Inspectie. De onduidelijkheid schrikt minderjarigen af om een klacht in te dienen. Terwijl een klachteninstantie net toegankelijk en laagdrempelig hoort te zijn.

Het is de taak van de overheid om duidelijkheid te scheppen over wat burgers en zeker minderjarigen mogen en kunnen verwachten van de politie. Alleen is er vaak geen duidelijke regelgeving over de relatie tussen minderjarigen en politie. Bovendien is het nodig regels die wel bestaan bekend te maken. Minderjarigen hebben het recht duidelijk, helder en correct geïnformeerd te worden over alle facetten van de dienstverlening van de politie. Ook over hun klachtmogelijkheden.

Foto's en vingerafdrukken

Na een winkeldiefstal werd mijn dochter van 16 meegenomen door de politie. Ze werd in een cel gezet waar ook meerderjarigen vast zaten. Even later werden er foto's en vingerafdrukken

genomen. Daarna werd ze overgebracht naar het hoofdkantoor en werden wij gewaarschuwd. We zijn haar gaan ophalen maar kregen geen verdere uitleg. Het verhoor volgt later nog. Mijn dochter heeft heel wat vragen, maar wij kennen het antwoord ook niet: Wat gebeurt er met de foto's en de vingerafdrukken? Waar worden die bewaard? Hoe lang? Kan dat in haar nadeel spelen als ze meerderjarig is? Het zou handig zijn meer informatie te krijgen, want zowel zij als wij zijn onder de indruk.

Vreemde advocaat?

Ik heb net telefoon gekregen van de politie. Ze hebben mijn zoon opgepakt om hem te verhoren in het kader van drugsdelicten. Ze zeggen me dat de nieuwe wet vereist dat daar een advocaat bij is. Ze hebben een advocaat gebeld, maar die kan pas over vier uur daar zijn. Ik mag mijn zoon niet zien. Ze geven zelf een seintje als ze klaar zijn. Ik ben helemaal overstuur. Handelt de politie correct? Wie is die advocaat? Moet dat? Wie gaat dat betalen? Ik weet van niets.

Getuigen over verkrachting

Ik ben 15 jaar en onlangs verkracht. Ik heb hulp en ondersteuning gezocht bij een jongerenadviescentrum. Ik voel me nu sterk genoeg om een klacht in te dienen. Ik wil echt niet dat mijn ouders dit te weten komen. Ik vind zo weinig informatie over wat kan en niet kan. Dat houdt mij tegen om alsnog de stap te zetten. Ik zou graag weten of het kan dat mijn ouders het niet te weten komen. Moet ik getuigen tegen mijn verkrachter? Word ik met hem geconfronteerd? Wat als het woord tegen woord is? Moet ik een advocaat nemen? Kan ik alleen met een vrouwelijke agente spreken? Gaan ze me uitlachen? Kan ik gewoon over mijn zaak gaan vertellen tegen de politie en de opties bespreken vóór er een echte klacht van te maken?

De Klachtenlijn geeft informatie aan minderjarigen, ouders en professionals. Dit jaar werkten we mee aan een overzichtsartikel in Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten over de rechtpositie van minderjarige getuigen, slachtoffers en getuigen tijdens het politieverhoor.

We ondersteunen ook minderjarigen die een klacht willen indienen bij de eerstelijnsklachten-

diensten van de politie. Dat helpt jongeren om hun verhaal in perspectief te zetten en maakt ze wegwijs in de verschillende procedures. De Klachtenlijn volgt de klachtenbehandeling mee op.

Huiszoeking werkt na op kinderen

Vijf maanden geleden kregen we politie op bezoek voor een huiszoeking.

Onze drie jonge kinderen waren toen ook thuis. De politie wist nochtans dat er kinderen thuis zouden zijn. Ze hielden daar absoluut geen rekening mee. Onze kinderen waren overstuur en we kregen de kans niet om ze te troosten of ze uit te leggen wat er gebeurde, want we kregen allerlei vragen over ons heen. We begrijpen dat de politie toen die huiszoeking deed. Maar onze kinderen zijn het nog altijd niet vergeten. Het is een trauma voor hen. Bestaat er regelgeving dat er ten minste een sociaal assistent of iemand van de jeugdpolitie bij een huiszoeking moet zijn als er kinderen zijn? Waar kan ik dat aanklagen? Kan ik bij de korpschef een klacht indienen in de hoop dat ze dit niet opnieuw doen bij een ander gezin met kinderen?

Geweld door politie

Ik ben gisteren door de politie opgepakt in verband met feiten. Op het politiebureau moest ik mijn schoenen uittrekken en naar de cel gaan. Ik geef toe dat ik geweigerd heb en dat ik wat tegendraads deed. Ik ben niet agressief geworden. Ik heb ze wel gejeind. Toen heeft een agent op mijn gezicht geslagen en hebben ze me tegen de grond gedrukt door hun handen rond mijn nek te klemmen. Ik dien een klacht in want dat was niet nodig. Ik heb ook een doktersattest. Hoe ze reageerden, was helemaal niet in verhouding met wat ik deed. Ik ben enorm geschrokken.

Onder andere deze klacht heeft de Klachtenlijn mee opgevolgd. Na vijf maanden geduld oefenen kreeg de jongen een brief van de klachtenbehandelaar van de bevoegde politiezone met alleen maar deze boodschap: ‘Uw klacht werd geklasseerd.’ De Klachtenlijn nam dan zelf contact op met de klachteninstantie want dit is geen correcte manier om een klacht af te handelen. De jongen heeft het recht om geïnformeerd te

worden over hoe zijn klacht behandeld werd, welke stappen gezet werden en wat de bevindingen waren. Bovendien vroegen we waarom het onderzoek vijf maanden was blijven aanslepen. De reden was ‘onvoorziene afwezigheid van de klachtenbehandelaar, overdracht naar een andere verantwoordelijke en het niet prioritair behandelen van de klacht’. De Klachtenlijn uitte daarover zijn ongenoegen bij de verantwoordelijke van de klachtendienst en wees erop dat dit geen correcte dienstverlening is. We bezorgden ook het advies van het Kinderrechtencommissariaat over politie en minderjarigen aan de dienst omdat daar richtlijnen in staan voor een dienstverlening met de rechten van minderjarigen als uitgangspunt. De reden om de klacht te klasseren was: ‘onvoldoende bewijslast’. Het resultaat van onze tussenkomst was dat de jongen een uitvoeriger toelichting kreeg over hoe het onderzoek gevoerd werd en hoe de politie tot haar eindconclusie kwam. Over de concrete inhoud van de gesprekken in het kader van het onderzoek kreeg de Klachtenlijn geen toelichting. Ook al was de klacht voor de politiedienst ongegrond, toch staat de Klachtenlijn erop dat de beslissing duidelijk gemotiveerd en beargumenteerd wordt. Jongeren hebben het gevoel dat een klacht indienen tegen politiegeweld niets uithaalt en toch niet serieus genomen wordt. Alle klachteninstanties van de politie zijn verantwoordelijk om dat beeld bij te stellen.

3.2.

Politie en onderwijs

Uit de klas geplukt voor verhoor

De politie is mij vandaag uit de klas komen halen. Er was twee weken geleden een incident geweest op school. Daarover werd ik vandaag verhoord. Moet de politie niet wat meer respect tonen? Mogen ze mij van school meenemen? De directie stelde nog voor om een kantoortje op school te gebruiken, maar dat wilden ze niet. Ik heb de indruk dat ze wilden intimideren door hun actie.

In de praktijk werken scholen en politie soms samen. Bijvoorbeeld rond preventie of verkeersveiligheid. Maar ook in individuele situaties kan

de politie op school komen. De Klachtenlijn stelt vast dat alles dan heel wat moeilijker en gevoeliger ligt. Scholen vragen zich af of ze moeten meewerken. Of de politie de leerling mag meenemen van school. Wie de ouders belt en wie verantwoordelijk is voor de jongere. Anderzijds schakelen scholen de politie zelf in om bijvoorbeeld een grootschalige drugscontrole te houden op school.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor dat scholen met de lokale politie duidelijke afspraken maken over heldere regels. Dat voorkomt verwarring, wrevel en misbehandeling als er zich iets voordoet. Scholen en politie moeten elkaar leren kennen en elkaars functie en rol respecteren. Voor hun afspraken moeten de rechten van de minderjarige de leidraad zijn. De school moet een veilige plek blijven voor kinderen en jongeren. Minderjarigen ophalen voor verhoor op school kan alleen in uitzonderlijke situaties of voor de veiligheid van het kind. Het mag geen gemakkelijke oplossing worden om jongeren te bereiken. En het moet met de nodige discretie gebeuren. Bepaalde onderwijsnetten hebben al een leidraad uitgewerkt voor hun scholen over de randvoorwaarden als er politie op school komt die hun medewerking vraagt.

Een te nauwe verwevenheid tussen gerechtelijke instanties en onderwijs kan perverse gevolgen hebben. Zo vernam het Kinderrechtencommissariaat dat in bepaalde arrondissementen magistraten de school gebruiken als een soort controle instantie en extra informatie kanaal.

“

School als verlengde arm der wet?

Een jongere pleegt feiten en de parketmagistraat beslist om de jeugdrechter nog niet meteen in te schakelen. De magistraat geeft de school wel de opdracht om te melden wanneer de jongere de afspraken en leefregels niet respecteert. Wanneer hij bijvoorbeeld te laat op school komt, ongewettigd afwezig is of de les stoort. Respecteert hij de afspraken niet, dan gaat het dossier toch nog naar de jeugdrechtbank. Houdt hij zich wel aan de afspraken, dan volgt er geen voorleiding bij de jeugdrechter.

”

Het Kinderrechtencommissariaat ziet heel wat gevaren als politie en parket de school als verlengstuk gebruiken. De school komt in een dubbele positie terecht: de jongere onderwijs geven en begeleiden en tegelijk controleur spelen voor het parket. Het Kinderrechtencommissariaat begrijpt dat niet elk dossier van een jongere door een jeugdrechter behandeld moet worden. Maar de school als een soort probatiebegeleidingsdienst gebruiken is geen oplossing. Onderwijs moet onderwijs blijven.

4. Rechten van jongeren in detentie

De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat krijgt klachten en vragen van jongeren die opgesloten zitten in de jeugdgevangenis van Tongeren of in een gemeenschapsinstelling.

“

‘Recht om naar een andere gevangenis te gaan?’

Ik ben 16 jaar en zit in de gevangenis van Tongeren. Over mijn straf moet nog beslist worden. Mijn advocaat zegt wel dat ik ‘uit handen gegeven’ ben. Hij noemt het een voorhechtenis. Ik heb bepaalde feiten gepleegd omdat ik me heb laten meeslepen door anderen. Dat is mijn grootste probleem, zegt mijn advocaat: ik laat me telkens weer beïnvloeden en denk niet na over de gevolgen. Ik probeer goed te begrijpen wat de rechter en mijn advocaat zeggen. Ze zeggen dat ik niet kan functioneren in de samenleving. Ik voel dat zelf ook zo aan. Ik vind mijn plek niet en voel me niet goed. Ze spreken over internering, maar dat zou niet bestaan voor minderjarigen. Ik voel me niet meer goed in Tongeren. Het is hier zo klein en somber. Heb ik het recht om naar een andere gevangenis te gaan? Kunnen jullie me nog eens duidelijk uitleggen wat er gaande is?

‘Fase van eenzaamheid’

De jeugdrechter heeft me naar een gemeenschapsinstelling gestuurd. Er zijn al jaren problemen thuis, maar het grootste probleem is dat ze me thuis altijd weghalen. Mijn consulent zegt dat ze ouders niets kunnen opleggen. Dat vind ik niet eerlijk. Ze zouden mijn ouders meer dwingende maatregelen moeten kunnen opleggen. Ik heb al op veel plekken gezeten en daardoor interesseert het mij allemaal niet veel meer. Ik heb het toch altijd gedaan. Mijn begeleiders en consulent baseren zich op mijn dossier en daar word ik altijd op afgerekend. Ze nemen de tijd niet om te luisteren. Ik doe ook veel goede dingen, maar een compliment krijg ik daar niet voor. Er is altijd die focus op wat niet goed loopt. In mijn laatste voorziening ben ik gaan lopen. Ze behandelen ons daar als kleine kinderen terwijl ik in mijn leven altijd mijn plan heb moeten trekken. Die strikte regels werken niet voor mij. Omdat ik ging lopen, zit ik nu opgesloten in een gemeenschapsinstelling. Maar door mijn contact met de andere gasten hier leer ik alleen maar meer foute dingen. Wat mij vooral stoort, is dat ik ook als een crimineel behandeld word. Ik heb nochtans geen strafbare

feiten gepleegd. Ik moest eerst in een cel. Dat is de procedure, zeggen ze. Meer uitleg kreeg ik niet. Dan moest ik ook de strenge fase doorlopen waarin er nauwelijks contact is met de rest. De fase van eenzaamheid noem ik dat. Kan iemand mij eens uitleggen waar dat goed voor is? Ik heb niets misdaan. Ik klaag aan dat ze met minderjarigen doen wat ze willen. En telkens weer krijg je het zinnetje te horen: ‘Maar het is in jouw belang, wij weten wat goed voor je is.’

”

Opgesloten minderjarigen vragen extra waakzaamheid vanuit het Kinderrechtencommissariaat.

4.1.

Jeugdgevangenis Tongeren

Het Kinderrechtencommissariaat bezoekt regelmatig instellingen waar minderjarigen opgesloten zitten. Op 11 februari 2014 trokken we opnieuw naar de jeugdgevangenis van Tongeren. De bezoeken kaderen in de opvolging van het dossier ‘Binnen(ste) buiten’ dat we in juni 2010 voorstelden over de rechten van minderjarigen in detentie.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Dossier *Binnen(ste) buiten. Rechtswaarborgen voor minderjarigen in detentie doorgelicht*, 2010, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

Het federaal detentiecentrum in Tongeren heeft in zijn korte bestaansgeschiedenis al grote veranderingen doorgemaakt. Eerst ving het centrum uit handen gegeven jongeren op en diende het als bufferzone voor Everberg. Het voorbije jaar kwam daar een nieuwe doelgroep bij.

Open voor primo-delinquenten?

Door een koninklijk besluit van 8 januari 2013 werd de gevangenis van Tongeren opnieuw opengesteld voor meerderjarigen. Het gaat om ‘primo-delinquenten’, jongvolwassenen tussen 18 en 24 jaar die voor de eerste keer en langdurig veroordeeld zijn tot opsluiting.

Omdat Tongeren nu drie verschillende populaties huisvest, wilden we een zicht krijgen op hoe het beleid voor die groepen vorm krijgt. Er verblijven tussen de 20 en 25 primo-delinquenten in Tongeren, met een maximumcapaciteit van 25. De maximumcapaciteit voor de uit handen gegeven jongeren is vastgelegd op 20 gedetineerden. Voor jongeren die een als misdrijf omschreven feit pleegden en die dus onder de Everbergwet vallen, zijn er vier plaatsen. Op 11 februari 2014 verbleven er drie van die jongeren. Zij blijven doorgaans maar kort in Tongeren (van enkele dagen tot een maand) en komen daarna meestal terecht in Everberg.

De maximumcapaciteit van het federaal detentiecentrum in Tongeren is 49. Dat betekent concreet dat gedetineerden met twee op een cel kunnen verblijven (behalve de Everbergjongeren). Samen op cel verblijven is altijd een vrijwillige keuze. Gedetineerden kunnen ook uitdrukkelijk aangeven dat ze niet langer met iemand op cel willen blijven.

Aparte regimes

De diversiteit van de populatie leidt tot drie aparte regimes in de gevangenis. De dagindeling en de activiteiten zijn zo georganiseerd dat minderjarigen en meerderjarigen van elkaar gescheiden worden. Ook voor de jongeren die onder de Everbergwet vallen, werd een apart regime uitgetekend. Ook zij komen niet in contact met de uit handen gegeven minderjarigen en de primodelinquenten. Meerderjarige uit handen gegeven jongeren en primo-delinquenten kunnen bij werk en opleiding wel contact hebben met elkaar.

In het jaarverslag 2011-2012 merkte het Kinderrechtencommissariaat al op dat de directies van de jeugdgevangenis blijven zitten met de bezorgdheden die ze al in juni 2010 uitten. Zo kregen de projecten rond e-learning en de voorbereidende lessen voor een getuigschrift via de Centrale Examencommissie verder vorm. Dit jaar maakten wij kennis met een nieuw initiatief rond opleiding en vorming. De directies van de jeugdgevangenis zijn gaan samenwerken met omliggende scholen om in de gevangenis een gecertificeerde technische opleiding te organiseren. Vier jonge gedetineerden halen dit schooljaar hun certificaat. Ook een sportopleiding krijgt vorm in de gevangenis.

Maandcommissaris oefent toezicht uit

De voorzitter van de Commissie van Toezicht voor de gevangenis van Hasselt is nog altijd maandcommissaris in de jeugdgevangenis. Zij bezoekt de jonge gedetineerden (behalve de Everbergjongeren) verschillende keren per maand. Gedetineerden kunnen in een interne postbus voor haar berichten achterlaten, waarna zij individuele bezoeken op cel aflegt. De meeste klachten gaan over de bejegening door de penitentiair beambten, van pestgedrag tot racisme. Klachten worden alleen na toestemming van de gedetineerde besproken met de directie. Alle klachten worden wel bijgehouden bij de Commissie van Toezicht. In februari was net op initiatief van Chantal Burin een aparte Commissie van Toezicht voor Tongeren opgericht. Voortaan worden verschillende maandcommissarissen in Tongeren actief. Het Kinderrechtencommissariaat stelt vast dat de contacten tussen de maandcommissaris en de directies van Tongeren positief verlopen. De twee partijen ervaren de bezoeken door een externe toezichter als een meerwaarde. De bezoeken verbeteren de kwaliteit van het leven tussen de gevangenis muren.

Infrastructuur nog altijd ondermaats

De inzet van medewerkers en directies van de jeugdgevangenis van Tongeren leidt tot positieve evoluties. Ze gaan creatief om met de beperkte mogelijkheden. Toch blijven we benadrukken dat de infrastructuur van Tongeren niet voldoet aan internationale kinderrechtenstandaarden voor de gesloten opvang van jongeren. Er rijzen ook grote vraagtekens over de toekomst van het centrum. Zeker is dat het door de zesde staats hervorming vanaf 1 januari 2015 definitief onder Vlaamse bevoegdheid valt. We hopen dat de overheveling leidt tot de sluiting van de gesloten jeugdinstelling in Tongeren.

4.2.

Te lange isolatie door gebrek aan gespecialiseerde zorg

Minderjarigen hebben recht op een menswaardige behandeling. Altijd en overal. Ook als ze een sanctie of een vrijheidsbeperkende maatregel opgelegd krijgen.

Het decreet rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp stelt: 'Tijdelijke afzondering of tijdelijke vrijheidsbeperking is alleen mogelijk indien en zolang als het gedrag van de minderjarige:

- 1° risico's inhoudt voor zijn eigen fysieke integriteit; of
- 2° risico's inhoudt voor de fysieke integriteit van medebewoners of personeelsleden of materieelvernielend werkt.'

In 2012 varieerde het aantal isolaties van 21 in De Grubbe tot 155 in Ruiselede. De gemiddelde isolatieduur varieert van 6,71 dagen in de Hutten tot 0,58 dagen in De Markt.

- ▶ Schriftelijke vraag over integrale jeugdhulp en tijdelijke afzondering of vrijheidsbeperking aan Jo Vandeurzen, *Parl.St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 133

In principe kan een jongere tot vijf dagen in isolatie blijven, behalve als de voorziening motiveert dat langere isolatie nodig is en daarvoor de goedkeuring krijgt van het afdelingshoofd gemeenschapsinstellingen van het Agentschap Jongerenwelzijn.

Het Agentschap Jongerenwelzijn brengt het Kinderrechtencommissariaat systematisch op de hoogte van verlengde isolaties. Vorig jaar ging het over twee minderjarigen. Door overleg met de directies hield het Kinderrechtencommissariaat een vinger aan de pols.

De signalen tonen dat jongeren met specifieke problemen specifieke zorg nodig hebben. Door hun gedragsproblemen en mentale beperking stellen ze gedrag dat hun eigen fysieke integriteit en die van anderen in gevaar brengt. Ter bescherming van zichzelf en de anderen worden

de jongeren verschillende keren enkele dagen in isolatie geplaatst terwijl ze ideaal zouden moeten kunnen rekenen op een plaats in een gespecialiseerde voorziening.

4.3.

Kinderrechtenvriendelijke toezicht- en klachtenmechanismen

Op 29 januari besprak de Commissie Welzijn de conceptnota over extern toezicht en externe klachtenbehandeling bij hulp- en dienstverlening aan kinderen, jongeren en hun gezinnen. Met de conceptnota nam het Vlaams Parlement het initiatief om het klachtrecht en het extern toezicht voor minderjarigen te regelen.

- ▶ Conceptnota voor nieuwe regelgeving over extern toezicht en externe klachtenbehandeling inzake hulp- en dienstverlening aan kinderen en jongeren en hun gezinnen. *Parl. St.* VI.Parl. 2013-2014, nr. 2312/1

Het Kinderrechtencommissariaat schaaft zich achter het eerste deel van de conceptnota. We pleiten al jaren voor een beter klachtenkader en een verdergaand toezicht voor jongeren in gesloten opvang.

Op 29 januari 2014 lichtte het Kinderrechtencommissariaat zijn advies toe in de Commissie Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid.

De manier waarop de conceptnota toezicht- en klachtenmechanismen uittekent, strookt met een kinderrechtenvriendelijke toezicht- en klachtenmechanisme.

- Ombudsnormen en mensenrechtelijke bepalingen zijn de toetssteen.
- Het toepassingsgebied omvat de jeugdgevangenissen in Everberg en Tongeren, de gemeenschapsinstellingen, de K-diensten, de proeftuinen en hopelijk ook de proefprojecten.
- Ouders, vertrouwenspersonen en jongvolwassenen in gesloten opvang kunnen ook een klacht indienen.
- Ook na de opsluiting kunnen jongeren terecht bij het Klachtenbureau.

- De maandcommissaris bemiddelt, begeleidt en ziet toe.
- De Commissie van Toezicht is extern en onafhankelijk.

Wel pleiten we voor eenduidig toegankelijke klachtenmechanismen met een interne klachtenregeling en een onafhankelijk Klachtenbureau. Interne klachtenmechanismen situeren we op voorzieningsniveau, niet op sector- of agentschapsniveau.

Daarnaast vragen we de term 'Commissie van Toezicht' te gebruiken in plaats van 'visitatiecommissie'. Visitatiecommissies zoals we die kennen aan de Vlaamse universiteiten, zijn het antwoord op de afwezigheid van inspectie in het universitair onderwijs.

Deel 2 van de conceptnota pleit voor regionale klachtenbureaus voor minderjarige gebruikers van welzijns- en gezondheidsvoorzieningen en hun ouders. Dat zijn klachtenbureaus voor minderjarigen die gebruik maken van de diensten van welzijns- en gezondheidsvoorzieningen zoals de voorzieningen van Jongerenwelzijn, Kind en Gezin, het Algemeen Welzijnswerk, het VAPH, en die dus niet in gesloten opvang zitten.

Terecht schuift de conceptnota een intersectorale aanpak voor de regionale klachtenbureaus naar voren. Het regionale karakter van de klachtenbureaus is een extra stimulans om vaker ter plaatse te gaan. Wel zien we de regionale klachtenbureaus als het eindpunt van een proces van lange adem.

- We raden aan om het toepassingsgebied te beperken tot de integrale jeugdhulp.
- We pleiten voor interne klachtenregelingen op voorzieningsniveau en externe klachtenbureaus op intersectoraal niveau.
- We vragen een duidelijke erkenning van de vertrouwenspersoon als klachtenbegeleider voor minderjarigen.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Kind(errechten)vriendelijke toezicht- en klachtenmechanismen*, 2013-2014/9, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten
- ▶ Gedachtewisseling over de conceptnota voor nieuwe regelgeving over extern toezicht en externe klachtenbehandeling inzake hulp- en

dienstverlening aan kinderen en jongeren en hun gezinnen, Verslag Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid, *Parl.St.* VI. Parl. 2013-2014, nr. 2312/2

4.4.

Children's rights behind bars

In verschillende Europese landen worden minderjarigen beroofd van hun vrijheid. Ze komen terecht in instellingen en voorzieningen die verschillend omgaan met de detentie van minderjarigen.

Sommige EU-lidstaten hebben toezichtmechanismen die de leefsituatie van minderjarigen in detentie opvolgen. Vanuit ervaring en internationale standaarden stelden die EU-landen richtlijnen op voor het toezicht. Andere landen staan nog niet zo ver. De minderjarigen in die landen kunnen nauwelijks rekenen op toezicht.

Het project 'Children's Rights behind bars' wil klaarheid scheppen in die diversiteit. Met EU-middelen willen kinderrechtenorganisaties en experts uit 14 Europese landen het toezicht op de detentie van minderjarigen versterken en kwaliteitsvol uitbouwen. De volgende twee jaar screenen en analyseren ze de detentie van minderjarigen in verschillende Europese landen en werken ze een kindspecifieke praktische gids uit voor toezicht op die detentie. In België trekt Defence for Children (DCI-Belgium) het project, ondersteund door een adviesraad. Het Kinderrechtencommissariaat werkt mee in de adviesraad, samen met experts, academici en directies van de gemeenschapsinstellingen.

4.5.

Rechten van minderjarigen zijn bouwstenen voor kwaliteitsvol beleid

In 2012 inspecteerde Zorginspectie voor de eerste keer de gemeenschapsinstellingen en het federaal detentiecentrum De Grubbe. Zorginspectie formuleerde werkpunten en verwacht dat de voorzieningen die ter harte nemen. Op vraag van Zorginspectie werkte een expertenwerk-

groep 'Actieplan gemeenschapsinstellingen en de Grubbe' een visietekst uit om de rechten van jongeren in de gemeenschapsinstellingen te waarborgen. Het Kinderrechtencommissariaat werkte mee in de expertengroep.

- ▶ Visietekst voor het waarborgen van de rechten van jongeren in de gemeenschapsinstellingen, zie <http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/assets/docs/ons/jeugdhulp/publieke-jeugdinstellingen/waarborgen-rechten-van-jongeren-gi-extern-20140107.pdf>

In onze tussenkomsten drukten we meer dan eens onze waardering uit voor de visievorming. Het recente informatiefilmje van Jongerenwelzijn voor jongeren in detentie toont dat de voorzieningen het belang van een rechtspositie voor minderjarigen in detentie erkennen.

- ▶ Film over de gemeenschapsinstellingen, zie <http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/jeugdhulp/publieke-jeugdinstellingen/gemeenschapsinstellingen/>

Anderzijds waarschuwden we op de bijeenkomsten van de expertengroep voor een te voorwaardelijke invulling van rechten in de visietekst. We benadrukten dat minderjarigen in detentie sowieso rechten hebben. Rechten zijn geen beloning of iets dat je stapsgewijs verwerft. Rechten hebben ze altijd, maar de modaliteiten kunnen verschillen naargelang van tijd, gedrag of context.

We pleitten voor een visietekst die niet vertrekt vanuit een spanningsveld tussen de rechten van minderjarigen en de werking van voorzieningen. Rechten van de minderjarigen zijn voor ons de bouwstenen voor een kwaliteitsvol beleid. Ze zijn het raamwerk waarin de verhouding minderjarige-voorziening zich afspeelt.

We betreurden de te grote focus op het gedrag van de minderjarigen in de visietekst. Als alternatief schoven we een contextuele benadering van de minderjarige naar voren.

4.6.

Videoconferenties ondersteunen recht op informatie van jongeren

In 2010 startten de gemeenschapsinstellingen met audio- en videocontact tussen de jongere en de jeugdrechter. Het Kinderrechtencommissariaat liet de gemeenschapsinstellingen weten dat het geen voorstander is van videoconferenties als alternatief voor face-to-facecontact tussen jongere en jeugdrechter. De meerwaarde voor het belang van de jongeren en zijn rechtswaarborgen werd te weinig aangetoond. We sloten ons advies af met een oproep tot een grondige evaluatie waar ook jongeren bij betrokken moeten worden.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Videoconferentie: een volwaardig alternatief voor face-to-facecontact tussen de jongere en de jeugdrechter?*, 2009-2010/1, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

Het Kinderrechtencommissariaat waardeert de manier waarop alle gemeenschapsinstellingen nu omgaan met de videoconferenties. De videoconferenties worden ingezet om het recht op informatie te ondersteunen, niet om het face-to-facecontact met de jeugdrechter te vervangen.

- De gemeenschapsinstellingen melden dat er geen videoconferenties zijn tussen jongeren en de jeugdrechter. Een officiële zitting met de jeugdrechter verloopt nooit via een videoconferentie.
- Er zijn wel videoconferenties tussen jongeren en hun consulent. Dan krijgt de jongere de gelegenheid om zijn zorgen en vragen met zijn consulent te bespreken. Via videoconferentie doet de consulent ook mee aan de rondetafelgesprekken.
- Jongeren in Mol, bijvoorbeeld, geven weinig commentaar op de videoconferenties. Wordt er expliciet om gevraagd, dan vertellen de jongeren dat het wat wennen is, maar dat ze wel sneller weten wat ze willen weten.

4.7. CPT bezoekt België

Het Europees Comité ter preventie van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing (CPT) bezoekt België in september 2013.

Als onafhankelijk comité van de Raad van Europa ziet het toe op de menswaardige behandeling van kinderen en volwassenen in detentie. Het CPT bezoekt gemeenschapsinstellingen, jeugd-gevangnissen, politiekantoren en psychiatrische instellingen. Het praat met mensen in detentie, rapporteert daarover en verwacht van België een antwoord op de problemen die het in zijn rapport aankaart. Vooraf spreekt het CPT met instanties en organisaties die informeren over detentieomstandigheden. Ook het Kinderrechtencommissariaat werd uitgenodigd voor zo'n gesprek (op 24 september 2013).

In dat gesprek benadrukten we positieve evoluties voor minderjarigen in detentie. De Vlaamse overheid maakte de laatste jaren werk van inspectie, onderwijs en visievorming op de rechtspositie van de minderjarigen in de Vlaamse gemeenschapsinstellingen en detentiecentra. De gemeenschapsinstellingen staan positief tegenover een hertekening van het klachtrecht voor minderjarigen in detentie. Daarnaast kaartten we blijvende knelpunten aan.

De blijvende knelpunten:

- De gemeenschapsinstellingen blijven kiezen voor structureel uitgebouwde afzonderingsfasen bij aankomst in de gemeenschapsinstellingen.
- De infrastructuur van Tongeren laat te wensen over.
- Er is een prangend tekort aan gespecialiseerde zorg voor minderjarigen met psychiatrische problemen. In 2011 bijvoorbeeld werden 89 minderjarigen gedwongen opgenomen op basis van de wet van 26 juni 1990 over de bescherming van de geesteszieke. 38 van die jongeren kon niet rekenen op een plaats in een K-dienst en verbleef op een afdeling voor volwassenen.

► Zorginspectie. Jaarverslag 2011. Jaarverslag omtrent de toepassing van de wet op de bescherming van de persoon van de geesteszieke in Vlaanderen. Zie www.zorginspectie.be

- Er is een tekort aan jeugdhulpvoorzieningen. Daardoor verblijven jongeren langer in gemeenschapsinstellingen.
- De intensieve behandelingseenheden (IBE's) vallen onder het statuut van 'proefproject'. Zo vallen ze buiten de bevoegdheid van de Zorginspectie.
- Vrijheidsberoving moet een exclusieve bevoegdheid blijven van de Vlaamse of federale overheid. Opsluiting op initiatief van gemeenten zet die exclusiviteit onder druk.

5. Rechten op en in onderwijs

5.1.

Rechtspositie leerlingen krijgt vorm

Het Kinderrechtencommissariaat pleit al jaren voor een versterkte rechtspositie van leerlingen. Via onze Klachtenlijn botsen we regelmatig op problemen en conflicten op school waarin de rechten van de leerling te vaak op de laatste plaats komen en er te weinig rekening gehouden wordt met hun belangen. We zijn ervan overtuigd dat een duidelijke rechtspositie voor leerlingen een belangrijk vertrekpunt is voor de dialoog tussen leerlingen, ouders en onderwijzend personeel.

Definitieve uitsluiting overroepen

Gisteren kregen we te horen dat onze 13-jarige zoon definitief uitgesloten is. In zijn tuchtdossier staat dat hij de lessen stoort door zijn speelse gedrag. Maar de school weet dat hij ADHD heeft. Sommige leerkrachten houden daar geen rekening mee en vergroten zijn gedrag net uit. Onze zoon kreeg nooit eerder een sanctie. Wel had hij een gedragscontract: als hij nog één keer de lessen zou storen, zou hij uitgesloten worden. Door zijn ADHD kan hij zich moeilijk concentreren en verstoortde hij inderdaad de les. We zochten een andere school in de buurt, maar daar zeggen ze dat hij pas volgend schooljaar welkom is. We zijn nu al eind april. We overwegen in beroep te gaan tegen de definitieve uitsluiting. De directeur gaf al aan dat als dat niets uithaalt, de school een attest zal geven. Hij zou dan vier maanden moeten thuiszitten.

Het Kinderrechtencommissariaat neemt contact op met de schooldirecteur om het verhaal van de school te horen. De directeur erkent dat de zwaarste sanctie te snel kwam. Hij erkent ook dat zijn leerkrachten niet zonder fouten zijn. De directeur herroept de beslissing en plant overlegmomenten met de ouders en met de leerkrachten. Hij schakelt ook het CLB in.

In het belang van de leerling?

Een school neemt wel érg veel informatie op in het leerlingendossier. Daarom vraagt een CLB-medewerker zich af of het in het belang is van de leerling dat in het leerlingendossier staat dat vader ooit in de gevangenis zat.

Die rechtspositie is belangrijk vanaf het begin en niet alleen als de conflicten al escaleren. Dat de Vlaamse overheid de rechtspositie van leerlingen herbekeek, vinden we dan ook heel positief.

Op 31 januari 2014 keurde de Vlaamse Regering het ontwerp van decreet goed over 'diverse maatregelen van de rechtspositie van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs en van de participatie op school'. In de aanloop naar het decreet nodigde de Commissie voor Onderwijs en Gelijke kansen het Kinderrechtencommissariaat uit voor advies. Op 27 februari lichtten we ons advies toe. Eind maart 2014 keurde het Parlement het decreet goed. Het gaat om een aanpassings-decreet. De wijzigingen en aanvullingen werden in het Decreet Basisonderwijs en de Codex Secundair Onderwijs opgenomen en zijn sinds 1 september 2014 van toepassing.

Het Kinderrechtencommissariaat lichtte zijn advies toe op 27 februari 2014 op de hoorzitting in de Commissie. Hier volgt een overzicht vanuit het goedgekeurde decreet. Sommige bezorgdheden bleven overeind, andere verdwenen.

Het decreet is op heel wat vlakken een vooruitgang:

- Het bepaalt dat scholen geen getuigschriften of attesten mogen weigeren om financiële redenen of om andere redenen buiten de wil van de leerling.
- Het zegt dat zwangere leerlingen recht hebben op moederschapsverlof en op tijdelijk onderwijs aan huis.
- Het werkt regels uit over de leerlingengegevens die scholen mogen opvragen en doorgeven.
- Het verplicht scholen om open te communiceren over hoe ze leerlingen evalueren.
- Het somt voorwaarden op waaraan scholen zich moeten houden als de leerling de leefregels overtreedt:
  - Straffen moeten in verhouding zijn met de gepleegde feiten. Scholen moeten een maatregelencontinuüm gebruiken: als een lichtere straf ook kan werken, dan mag de school niet kiezen voor een zwaardere straf.
  - Preventieve schorsing wordt gezien als een

bewarende maatregel om rust te brengen en om na te gaan of een tuchtmaatregel aangevoerd is.

- Er staat een maximum op het aantal dagen tijdelijke uitsluiting en preventieve schorsing.
- Definitieve uitsluiting kan pas na advies van de klassenraad waarin een medewerker van het CLB zit met adviserende stem. Scholen moeten bij definitieve uitsluiting samen met het CLB actief op zoek gaan naar een andere school. Ze moeten rekening houden met de studiekeuze, de afstand van de school en of de school tot hetzelfde onderwijsnet behoort.
- Het expertisecentrum leerlingenparticipatie blijft behouden.

Helaas zitten er in het goedgekeurde decreet nog te veel leemtes om een volwaardige rechtspositie met waarborgen en oplossingsgerichte acties tot stand te brengen.

- Het decreet heeft weinig aandacht voor de communicatie- en informatieplicht over het schoolreglement.
- Het richt zich vooral op sancties, en heeft te weinig aandacht voor herstelbemiddeling.
- Basisscholen kunnen argumenteren dat zij niet voor opvang kunnen zorgen bij een preventieve schorsing of uitsluiting. Vroeger gold dat argument niet, en dat is een stap achteruit. Het is niet evident voor ouders om ad-hocopvang te vinden.
- De neutraliteit van de beroepscommissie waar ouders terechtkunnen als ze schoolresultaten (geen getuigschrift basisonderwijs, B- of C-attest in het secundair onderwijs) of de beslissing tot definitieve uitsluiting willen betwisten, is twijfelachtig. Dat er in de beroepscommissie naast interne leden nu ook externe leden zitten, is een voorzichtige stap vooruit. Toch vragen we ons af of de voorgestelde externe leden – leden van ouderraad en schoolraad – objectiviteit en onafhankelijkheid garanderen en of ze de nodige expertise hebben in tuchtmaatregelen en studieresultaten.
- Het decreet laat het bepalen van termijnen om beroep aan te tekenen over aan scholen, wat verschillen tussen scholen veroorzaakt. Ouders en leerlingen zijn aangewezen op het schoolreglement. Een vaste termijn voor alle

scholen dient veel meer het belang van de leerling.

- We missen duidelijke garanties op steun en begeleiding van leerlingenraden.
  - ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Rechtspositie leerlingen in basis- en secundair onderwijs en participatie op school*, 2013-2014/10, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten
  - ▶ Verslag hoorzitting over het ontwerp van decreet houdende diverse maatregelen betreffende de rechtspositie van leerlingen in het basis- en secundair onderwijs en betreffende de participatie op school in de Commissie voor Onderwijs en Gelijke Kansen, *Parl.St. VI.Parl. 2013-14, nr. 2421/5*. Ontwerp van decreet, tekst werd aangenomen door de plenaire vergadering op 26 maart 2014, *Parl.St. VI.Parl. 2013-14, nr. 2421/8*.

Geen kans op herstel en starten met bezoedelde lei

De 15-jarige Mathias heeft al een tijdje een conflict met enkele jongeren uit zijn buurt. Om ze te ontlopen, neemt Mathias regelmatig een bus later, waardoor hij te laat komt op school. Na enkele weken wordt hij samen met zijn ouders bij de directie geroepen. Mathias krijgt een contract waarin staat dat hij altijd op tijd moet komen en altijd zijn agenda bij zich moet hebben. Mathias probeert zich aan de afspraken te houden, al wordt hij elke week belaagd aan de bushalte en op de bus. Dat bezorgt hem veel stress. Op een dag komt hij weer te laat op school. Een leerkracht spreekt hem daarop aan. Mathias reageert verbaal agressief en werkt zijn frustraties uit op de schoolbank. Hij wordt uit de klas gezet. De directie beslist Mathias preventief te schorsen en een tuchtprocedure op te starten. Bij dat tuchtverhoor zijn ook de leerlingenbegeleider, het CLB en een medewerker van het JAC. Mathias gaat al twee maanden langs op het JAC voor hulp bij het conflict met de jongeren uit zijn buurt. Iedereen rond de tafel toont begrip voor Mathias' situatie. Hij vraagt zelf een verzoeningsgesprek met de leerkracht. Er wordt ook besproken hoe de school samen met het JAC een eind kan maken aan het conflict met de jongeren uit zijn buurt. Iedereen rekt op een goede afloop, al zegt de directie dat ze nog het advies moet

inwinnen van de klassenraad. Drie dagen later krijgen de ouders een telefoontje. Mathias is definitief uitgesloten. De klassenraad adviseerde negatief. De ouders beslissen om niet in beroep te gaan. Ze denken dat dat toch niets uithaalt en dat hun zoon geïmagineerd zal worden. Vrij snel vinden ze een nieuwe school. Bij de inschrijving speelt het gezin open kaart over de verandering van school. De directeur toont begrip. Hij zegt dat de nieuwe leerkrachten allicht vragen zullen stellen bij zijn aanwezigheid als nieuwe leerling. De directeur vraagt Mathias eerlijk en beleefd te zijn. Op de eerste schooldag op zijn nieuwe school spreekt een leerkracht Mathias aan op de speelplaats. Mathias doet wat hem gevraagd werd en legt beleefd uit dat hij op zijn vorige school agressief geweest is. Daarop stapt de leerkracht naar de directeur. Waarom heeft de school deze agressieve jongen ingeschreven? De directeur schrikt en roept Mathias bij zich. Ook de ouders worden onmiddellijk gebeld met de boodschap dat Mathias al bij de directeur moet komen op dag 1. In dat gesprek wordt duidelijk dat het om een misverstand gaat. De directeur stelt de ouders telefonisch gerust. Toch krijgt Mathias op dag 3 op zijn nieuwe school een 'instapcontract' waarin staat welke regels hij moet volgen om een tuchtprocedure te ontlopen. Op dat moment bellen de ouders de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat. Ze klagen aan hoe de voorbije weken liepen en vragen wat de rechten van hun zoon zijn. Mathias wil liever niet dat het Kinderrechtencommissariaat contact opneemt met zijn vorige of huidige school. Hij is al blij dat hij zijn belagers ontloopt. Want hij moet nu een heel andere bus nemen naar school.

”

5.2. Onderwijsverstrekkers informeren over Klachtenlijn

In onze laatste jaarverslagen uitten we wel vaker onze bezorgdheid over het stijgend aantal definitieve uitsluitingen op school. We komen hierover steeds meer in contact met scholen. Daarom vinden we het zinvol om scholen goed te informeren over de werking van het Kinderrechtencommissariaat. Wij stellen vast dat

in heel wat scholen onze werking nog niet goed bekend is.

In ons streven naar duidelijke en constructieve communicatie met de scholen werkten we samen met de onderwijskoepels VSKO, GO!, OVSG en POV. Per onderwijskoepel stelden we een gezamenlijke tekst op met gemeenschappelijke beschouwingen over tucht op school. De tekst informeert scholen ook over hoe het Kinderrechtencommissariaat werkt. De onderwijskoepels verspreidden de tekst naar de scholen.

5.3. Een school vinden: inschrijvingsrecht

Het Vlaamse inschrijvingsrecht verzekert voor elke leerling de vrije keuze van school en vestigingsplaats. Dat zorgt voor meer gelijkheid van toegang voor kansarme en kansrijke kinderen. Op sommige plaatsen zet capaciteitstekort de vrije keuze wel onder druk. Goed uitgebouwde aanmeldingssystemen verdelen de schaarse plaatsen op objectieve gronden, zonder kinderen op basis van hun sociale achtergrond te bevoordelen of te benadelen. Die belangrijke pluspunten moeten zeker blijven. Alleen moet de Vlaamse overheid wel de lokale uitwerking van aanmeldingssystemen beter ondersteunen. Ook moet de overheid zorgen dat elk kind een plaats krijgt op een redelijke afstand van thuis. Onze Klachtenlijn krijgt vooral van kansarme kinderen te horen dat dat niet overal lukt. Daarom moet de overheid de bouw van scholen verder blijven ondersteunen. Ook is een wetenschappelijk onderbouwde capaciteitsmonitor nodig die lokale overheden helpt om capaciteitstekorten nauwkeuriger in te schatten op langere termijn.

“

Geen tijd om te kamperen

Onze 5-jarige zoon heeft een autismespectrumstoornis. Volgend schooljaar is hij leerplichtig. Op dit ogenblik wil geen enkele kleuterschool hem inschrijven omdat zijn problematiek te zwaar is voor het schoolpersoneel. Hij zou naar het buitengewoon basisonderwijs moeten. Maar overal zeggen ze ons dat we tegen de inschrijvingsdatum een week moeten gaan kamperen voor de deur van de school om zeker een plaats

te hebben. Dat is voor ons onmogelijk. Mijn man is de enige kostwinner en heeft een vaste vakantieperiode. Ik heb mijn werk moeten opgeven om voltijds de zorg voor onze zoon op te nemen. Het gebrek aan plaatsen in het buitengewoon basis-onderwijs is een schending van de rechten van ons kind.

Voorrang in Nederlandstalig onderwijs in Brussel: geen discriminatie maar wel graag aanpassing

Het Vlaams Parlement keurde op 23 april 2014 het onderwijsdecreet XXIV goed met een hele reeks aanpassingen aan het inschrijvingsrecht. Over een van die aanpassingen kregen we een vraag van het Minderhedenforum. In het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest krijgen kinderen van *Nederlandskundige* ouders al langer voorrang. Die voorrang is beperkt tot 55% van het aantal plaatsen in een school (meestal per leerjaar geteld). Scholen kunnen in hun LOP (lokaal overlegplatform voor gelijke onderwijskansen) een hoger percentage afspreken, maar geen lager. Tot nu toe houden ze het op die 55%.

Voor die voorrang moest vroeger minstens één van de ouders

- ofwel een Nederlandstalig diploma of getuigschrift hebben,
- ofwel minstens negen jaar school gelopen hebben in Nederlandstalig lager en secundair onderwijs,
- ofwel Nederlandse taalvaardigheid aantonen op minstens niveau B1 van het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Talen.

Die derde voorwaarde werd nu verstrengd tot minstens niveau B2. Het Minderhedenforum klaagt aan dat heel wat kinderen met een migratieachtergrond daardoor nu niet langer voorrang krijgen. Veel ouders met een migratieachtergrond volgden zelf geen Nederlandstalig onderwijs. Maar ze deden wel moeite om Nederlands te leren. Voor hen is niveau B2 veel te hoog gegrepen. Het Minderhedenforum vroeg ons of de nieuwe regeling niet leidt tot discriminatie en schending van de rechten van kinderen met een migratieachtergrond.

De situatie in Brussel is complex. Behalve Frans en Nederlands worden er veel andere talen gesproken. Ruim 60% van de gezinnen heeft een migratieachtergrond. In veel gezinnen spreken ze meer dan één taal. Bij de keuze van een school moeten ouders wel kiezen tussen Franstalig of Nederlandstalig onderwijs. Omdat er veel minder Nederlandstaligen zijn, zijn er ook minder Nederlandstalige scholen (18%).

Het kinderrechtenverdrag stelt dat elk kind recht heeft op onderwijs (artikel 28). Het verbiedt discriminatie op basis van thuistaal (artikel 2). En het schuift het continuïteitsprincipe naar voren (artikel 20): kinderen hebben recht op continuïteit in hun opvoeding en onderwijs, met name wat hun godsdienstige en culturele achtergrond betreft en met betrekking tot de taal waarin ze worden opgevoed (artikel 20). Ook al verbiedt het kinderrechtenverdrag discriminatie op basis van de thuistaal, het continuïteitsprincipe laat toe om bij gebrek aan afstemming tussen vraag en aanbod voorrang te geven aan kinderen bij wie de thuistaal ook de onderwijstaal is. Dat is geen discriminatie.

Op grond van die afwegingen komt het Kinderrechtencommissariaat tot deze standpunten:

- Het Nederlandstalig en Franstalig onderwijs in Brussel moeten samen voor elk Brussels kind een plaats op school garanderen. In elke Nederlandstalige school moet er genoeg plaats zijn voor een evenredig aandeel van kinderen die thuis geen Nederlands spreken. Als de capaciteit daarvoor niet groot genoeg is, moet die uitgebreid worden. Capaciteitstekorten kunnen niet opgelost worden door voorrangregelingen.
- Het continuïteitsprincipe verantwoordt een regeling die in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel voorrang geeft aan kinderen die van huis uit Nederlandstalig zijn. Dat is het principe. Welk objectief operationeel criterium daarvoor gebruikt wordt, is daaraan ondergeschikt. Maar het moet de beoogde groep wel accuraat dekken (kwalitatief en kwantitatief, zonder die te overschatten). Als geoordeeld wordt dat Nederlandse taalvaardigheid op niveau B2 een objectieve indicator is voor 'van huis uit Nederlandstalig zijn', dan is daar vanuit kinderrechtenperspectief niets tegen in te brengen.

- Daarnaast verantwoordt het continuïteitsprincipe dat kinderen van ouders die niet zelf Nederlands als moedertaal hebben, maar die in het publieke domein ook Nederlands als voertaal hanteren en daardoor in een bepaalde mate Nederlands beheersen, ook voorrang kunnen krijgen – welke taal ze thuis ook spreken. Maar dan als aparte voorrangsgroep. Als voor die groep niveau B1 een realistischer criterium is, dan is dat meer aangewezen.
- Op basis van het continuïteitsprincipe dringen we er ten slotte op aan dat bij de inschrijving in het Nederlandstalig secundair onderwijs leerlingen die hun basisschool afwerkten in het Nederlands voorrang krijgen, wat ook hun thuisachtergrond is. Dat principe staat nu niet in de Codex voor Secundair Onderwijs.

In ons antwoord aan het Minderhedenforum zetten we die standpunten omstandiger uiteen. We maken ze ook over aan de nieuwe regering.

Onaangepaste schoolreglementen

In klachtenonderzoek stelt het Kinderrechtencommissariaat vast dat schoolreglementen soms niet in overeenstemming zijn met de regelgeving. Zo vinden we in secundaire scholen vaak nog bepalingen die verwijzen naar herinschrijvingen bij het nieuwe schooljaar. Daar bestaan zelfs nog ‘wederinschrijvingskaarten’ voor. Zo’n herinschrijving weigeren is dan een achterpoortje dat scholen kunnen gebruiken om leerlingen uit te sluiten, zonder de vastgelegde procedure te volgen.

Het inschrijvingsrecht bepaalt duidelijk dat, eens ingeschreven, een leerling op school in principe ingeschreven blijft tot het einde van zijn schoolloopbaan. Zonder dat daar enige herinschrijving aan te pas komt.

Einde samenwerking?

Eind september bellen de ouders van de 16-jarige Carla de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat. Eind juni kregen ze te horen dat de school Carla niet kan herinschrijven. De samenwerking wordt gestopt. In de zomer beslist Carla om naar deeltijds onderwijs te gaan, maar ze is daar na een maand erg ongelukkig. Deeltijds onderwijs biedt niet wat ze ervan verwacht had. Ze wil graag terug naar haar school van vorig jaar. De directeur zegt dat hij Carla niet kan inschrijven omdat de school volzet is. Het Kinderrechtencommissariaat aanhoort het verhaal van Carla en stelt vragen. We stellen vast dat Carla niet-wettelijk definitief uitgesloten werd. Navraag bij het LOP maakt ook duidelijk dat de studierichting die Carla wil volgen niet volzet is. Omdat er sprake is van een schending van het inschrijvingsrecht, biedt het LOP aan om te bemiddelen. Begin oktober kan Carla terug naar school. Er worden afspraken gemaakt om de samenwerking tussen school en leerling beter te laten verlopen. Het LOP vraagt dat de school zich houdt aan de geldende wetgeving over inschrijving en tucht en aan de lokaal gemaakte afspraken.

5.4. Huisonderwijs: naar examencommissie

Het onderwijsdecreet XXIII van 19 juli 2013 trad in werking op 1 september 2013. Het voerde nieuwe regelingen door voor thuisonderwijs.

Daarmee gaat de decreetgever in op bezorgdheden die het Kinderrechtencommissariaat vorig jaar eens te meer aankaartte. We stelden toen vast dat meer en meer leerlingen huisonderwijs volgen. Vooral over leerlingen waar het in het gewoon secundair onderwijs fout liep en die noodgedwongen kiezen voor thuisonderwijs, maakten we ons zorgen. Hun recht op onderwijs kwam in het gedrang. Vandaag blijft die bezorgdheid bestaan.

► KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Adviesbrief *Huisonderwijs*, 2012-2013/8, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

Een van die nieuwe regels is de verplichte deelname aan de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap. Dat is belangrijk om de kwaliteit van huisonderwijs op te volgen. Het decreet verplicht ouders die voor thuisonderwijs kiezen om hun kind vóór 1 januari in te schrijven bij de examencommissie, uiterlijk in het schooljaar waarin hun kind 11 jaar wordt. Het kind moet dan binnen twee jaar het getuigschrift basisonderwijs halen, of uiterlijk vóór 1 januari van het schooljaar waarin het 13 wordt. Gebeurt dat niet, dan moet het kind naar school. Hetzelfde principe geldt voor het secundair onderwijs. Daar moet de leerplichtige zich in het schooljaar waarin hij 15 wordt inschrijven voor de examens van de examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap. Ben je na maximaal twee keer niet geslaagd? Dan moeten je ouders je inschrijven in een erkende school.

Examenstress

Wij geven huisonderwijs aan onze kinderen. Met de nieuwe wetgeving zullen ze volgend schooljaar al examens moeten afleggen voor de centrale examencommissie om hun getuigschrift basisonderwijs te behalen. Maar wij volgen een ander traject. Voor sommige leergebieden liggen we voorop op leeftijdsgenoten, maar voor andere liggen we achter. Dat komt omdat we vertrekken van de interesses en vaardigheden van onze kinderen. We stippelden wel een traject uit waarin we ernaar streven om op 14 jaar op hetzelfde niveau uit te komen als de leeftijdsgenoten. Nu is er nog maar weinig tijd om bij te sturen. Dat zorgt in ons gezin voor veel stress. We zijn bang dat onze kinderen onmogelijk kunnen slagen. Wij vinden dat ons recht op vrijheid van onderwijs geschonden wordt.

Verschillende joodse privéscholen tekenden beroep aan bij het Grondwettelijk Hof. Zij argumenteren dat de nieuwe maatregel hun vrijheid van onderwijs, het recht op onderwijs van hun kind, het gelijkheidsbeginsel of hun vrijheid van meningsuiting schendt. Het Grondwettelijk Hof volgde hun standpunt niet. Maar het gaf de joodse secundaire privéscholen wel gelijk dat er voor de maatregel geen overgangperiode gepland was. Het Hof eiste van de Vlaamse overheid om de

inwerktreding voor het secundair onderwijs uit te stellen. Nu gelden de nieuwe regels pas voor het eerst voor kinderen die geboren zijn in 2002.

5.5.

Informatie aan ouders

Gewettigde informatie?

Een leerlingenbegeleider vraagt de Klachtenlijn om advies. Op haar school zit een leerling van wie de ouders in een vechtscheiding verwickeld zijn. De ene week is de leerling bij de mama, de andere week bij de papa. Als ze bij mama is, belt papa om te vragen of ze wel op school is. Omgekeerd geldt hetzelfde. Enkele dagen geleden bracht de leerling een doktersattest binnen om haar afwezigheid te wettigen. Nu belde haar vader om te vragen van welke dokter dat attest kwam. Mogen wij die informatie doorgeven?

Personen die het ouderlijk gezag uitoefenen, hebben het recht om beslissingen te nemen over hun kind en om alle mogelijke informatie over hun kind te krijgen. Voor scholen is dat geen sinecure. Moeilijkheden ontstaan vooral bij gescheiden ouders. Scholen vragen ons vaak om advies: ze willen voorkomen partij te worden in een vechtscheiding.

Beperkte informatie

De school van mijn 13-jarige dochter respecteert haar informatieplicht niet. Ik krijg de rapporten met een vertraging van twee tot drie weken. Over oudercontacten of andere schoolse aangelegenheden krijg ik helemaal geen informatie. Ik kaartte dat al verschillende keren aan bij de directrice, maar zij zegt dat ze mij dat niet moet bezorgen. Toch zegt de wetgeving dat het wel moet. Kan het Kinderrechtencommissariaat bemiddelen?

We krijgen via onze Klachtenlijn regelmatig meldingen van een van de gescheiden ouders die niet goed geïnformeerd blijkt te zijn over hoe hun kind het op school doet. Wij adviseren de scholen er niet van uit te gaan dat hun informatie automatisch de twee ouders bereikt. Scholen moeten zoveel mogelijk informatie over schoolresultaten, oudercontacten, schoolfeesten dubbel aanbieden.

Recht op informatie?

Een leerlinge van 17 jaar woont bij haar grootmoeder. Haar moeder is overleden en ze heeft geen contact meer met haar vader. Haar vader vraagt nu informatie over de schoolse vorderingen van zijn dochter en wil het rapport voortaan ook ondertekenen. Kan onze school zijn vraag weigeren?

Alleen ouders die ontzet zijn uit hun ouderlijke macht hebben een beperkt recht op informatie over hun kind. Elke ouder die niet ontzet is uit de ouderlijke macht, omgangsverbod of niet, behoudt dus recht op informatie.

5.6. Onderwijs voor leerlingen met specifieke behoeften

Eerder een beperking van de school?

Het recht op volwaardig onderwijs is voor kinderen en jongeren met beperkingen lang niet evident. Om dat te realiseren is er meer nodig dan een goed regelgevend kader.

Voorals ouders klagen over het recht op aangepast onderwijs voor hun kinderen. Ze botsen vaak op de grens die scholen zelf trekken. Of ouders klagen dat er te weinig aangepast onderwijs is in de regio, wat ze verplicht om kinderen met een mentale beperking (voorlopig?) verder te laten studeren in het gewone onderwijs, terwijl het buitengewoon onderwijs ze betere kansen kan bieden.

Meer scholen buitengewoon onderwijs

We laten onze dochter van 14 jaar een extra jaar doen in haar huidige school, in de hoop dat ze in dat extra jaar verder kan groeien, het niveau 4e leerjaar bereikt en kan overstappen naar het bso om haar droom waar te maken. Maar we zijn helemaal niet gerust. Onze dochter heeft een mentale beperking en start nu tussen 12-jarigen, allemaal kinderen met een ander niveau. We weten niet of en hoe die ons kind gaan aanvaarden. Er bestaat nog geen aangepast systeem van geïntegreerd onderwijs. Als we voor het buitengewoon onderwijs kiezen, moet ze elke dag verschillende uren op de bus zitten, wat ze als kleuter al meemaakte. We pleiten voor meer scholen voor buitengewoon onderwijs.

Ondertussen passen veel scholen voor gewoon onderwijs zich al aan om het leerlingen met beperkingen mogelijk te maken gewoon onderwijs te volgen. Maar die aanpassingen berusten nog te vaak op de goodwill van individuele leraren.

Raisonné

De 17-jarige Maarten heeft dyslexie. Dat zorgt alleen voor moeilijkheden bij Frans omdat de leerkracht geen rekening houdt met redelijke aanpassingen. Zijn moeder vroeg al verschillende gesprekken met de leerkracht, maar die weigert. Zelfs op het oudercontact wil de leerkracht haar niet ontmoeten. De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat verwijst Maarten en zijn ouders door naar de directrice. Moeder houdt ons op de hoogte, maar vindt dat het te traag gaat. Ondertussen moet Maarten geen Franse les volgen en loopt zijn achterstand op, vindt zijn moeder. Om correct te kunnen terugkoppelen, nemen wij contact op met de schooldirectie. We worden geïnformeerd over het 'charter leerstoornissen' van de school, een overeenkomst tussen leerling, ouders, directie, leerkrachten en zorgleerkracht. De directie erkent het probleem met de leerkracht Frans. Andere leerkrachten volgen wel de afspraken uit het charter. De school werkt vanuit een herstelgerichte visie op conflicten. Ook in dit conflict wordt vanuit die visie naar

herstel toe gewerkt. De directie bemiddelt tussen Maarten, zijn ouders en de leerkracht. Dat vraagt de nodige tijd. Ondertussen verzekert de school passend onderwijs voor Maarten.

”

Voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften is vaak systematisch overleg nodig tussen school en ouders. Het is in het belang van de leerling dat er genoeg en constructief overleg wordt. Het is belangrijk leermethodes en maatregelen positief in te vullen, consequent toe te passen en regelmatig te evalueren, om bij te sturen waar dat nodig en mogelijk is. Klachten laten zien dat dat niet altijd gebeurt.

“

Afspraken nakomen

De 10-jarige Jens heeft een zware vorm van ADHD. In overleg met leerkracht, zorgcoördinator en ouders werd een reeks ondersteunende maatregelen afgesproken. Moeder klaagt aan dat die niet consequent toegepast worden. Een maatregel is dat Jens bepaalde taken individueel mag maken in een prikkelarme omgeving. Maar die maatregel is nog de enige die toegepast wordt en dan nog vooral om Jens uit de les te zetten als hij te druk is. Jens moet dan in de gang gaan zitten en moet door de klasdeur de les volgen. Moeder had daarover al verschillende gesprekken met leerkracht, zorgcoördinator en directeur. Maar de situatie escaleerde. De directeur zegt nu dat alle maatregelen vervallen en hij dreigt ermee Jens definitief uit te sluiten. Het Kinderrechtencommissariaat overlegt met het CLB. Het CLB wil bemiddelen in het conflict en de leerkracht ondersteunen. Samen met het CLB vragen we de directie om alle afgesproken maatregelen een kans te geven, te evalueren en bij te sturen waar dat nodig en mogelijk is. Ook constructief overleg tussen school en ouders is in het belang van Jens. Enkele maanden later horen we van de moeder en het CLB dat het veel beter gaat met Jens. Hij voelt zich positief benaderd en enkele maatregelen werden zelfs overbodig.

”

Graag meer rechtszekerheid voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

Op 21 november 2013 diende de Vlaamse Regering bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in met maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, het zogenaamde M-decreet met de M van Maatregelen. Het gaat om een eerste reeks maatregelen om de leerzorg later op langere termijn fundamenteel te hertekenen.

Op 7 januari 2014 bezorgde het Kinderrechtencommissariaat aan de Commissie Onderwijs en Gelijke Kansen een advies bij dit ontwerp van decreet.

Het decreet zet betekenisvolle stappen in de uitvoering van artikel 24 van het VN-Verdrag over de Rechten van Personen met een Handicap. Deelname aan het gewoon onderwijs, op basis van afdwingbare redelijke aanpassingen, moet volgens het Kinderrechtencommissariaat zoveel mogelijk kinderen en jongeren met een handicap de kans geven volwaardige diploma's en getuigschriften te halen. Die zijn een belangrijke hefboom voor participatie aan de samenleving.

- Het onderscheid tussen wél of niet een algemeen curriculum kunnen volgen, is daarom positief. Gewoon meedoen zonder meer kan niet het doel zijn.
- Wie geen algemeen curriculum kan volgen, krijgt principieel het recht om in het gewoon onderwijs een individueel traject te volgen – voor zover de school de nodige aanpassingen *redelijk* vindt. Ook dat vindt het Kinderrechtencommissariaat positief. We betreuren wel de onduidelijkheden hierover in het decreet. Voor leerlingen die al langer op school ingeschreven zijn, suggereert de formulering dat de school naar eigen goeddunken de inschrijving kan ontbinden, zonder de redelijkheid af te wegen van de aanpassingen die een individueel traject mogelijk maken.

In het decreet staan verschillende positieve dingen:

- De toegang tot het buitengewoon onderwijs wordt strikter afgebakend.
- Specifieke leerbehoeften die uitsluitend verband houden met SES-kenmerken kunnen geen reden zijn om een leerling door te verwijzen naar het buitengewoon onderwijs.
- Het decreet verbreedt de huidige types 1 en 8 tot een categorie 'basiszorg' voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften die niet in het gewoon onderwijs terecht kunnen.
- Het verbreedt de mogelijkheden om buitengewoon secundair onderwijs te volgen op het hoogst mogelijke niveau (opleidingsvorm 4).

Maar vage formuleringen maken redelijke aanpassingen niet afdwingbaar genoeg. Er is ook een antwoord nodig op deze vragen:

- Aan welke procedure-eisen moet het overleg tussen school of klassenraad, CLB, ouders en leerling voldoen? Een losse babbel is niet genoeg.
- Conclusies uit het overleg en het besluit van de school over de nodige aanpassingen moeten schriftelijk en gemotiveerd vastgelegd worden.

Ook legt het decreet de bal te uitsluitend in het kamp van de autonoom beslissende klassenraad. Bij de overgang naar een volgend leerjaar verandert ook de samenstelling van de klassenraad. Dat schept voor de leerling veel onzekerheid. We vragen daarom:

- Laat afspraken over redelijke aanpassingen voor een leerling gelden voor alle leerkrachten van het schoolteam en voor de hele schoolloopbaan van de leerling, behalve als het CLB vaststelt dat de specifieke onderwijsbehoeften evolueerden, of als de aanpassingen ingaan tegen specifieke curriculum-eisen van een studierichting waarvoor een leerling pas later kan kiezen.
- Laat de school vanaf het begin vastleggen of de redelijke aanpassingen nog tot een normale studiebekrachtiging kunnen leiden en of dat kan verschillen naargelang van de studierichting die een leerling later kiest.
- Creëer een duidelijker kader om de redelijkheid van de nodige aanpassingen te kunnen afwegen. Het protocol van 2007 is voor de scholen niet duidelijk genoeg als richtsnoer. Ook om af te wegen met welke maatregelen nog een normale studiebekrachtiging mogelijk is, is een duidelijk referentiekader nodig.

Ten slotte betreuren we dat er geen maatregelen zijn om te verhinderen dat in een stad of regio onevenredig veel leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften terecht komen in een beperkt aantal *zorgbrede* scholen voor gewoon onderwijs. Ook pleiten we voor meer structurele samenwerking tussen gewoon en beter gespreid buitengewoon onderwijs.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Ontwerp van decreet over maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften*, 2013-2014/6, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

Op 12 maart 2014 keurde het Vlaams Parlement het ontwerp van M-decreet goed, met een paar vooral technische amendementen.

- ▶ Ontwerp van decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Tekst aangenomen door de plenaire vergadering op 12 maart 2014, *Parl.St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 2290/7
- ▶ www.ond.vlaanderen.be/decretenbundel/documenten/2014_m.htm
www.ond.vlaanderen.be/decretenbundel/documenten/2014_m.htm

In de parlementaire bespreking werd verwezen naar ons advies, maar er kwamen geen aanpassingen die tegemoetkomen aan onze bezwaren.

Recht doen aan kinderen zonder een label

Het label is de toegangspoort of de sleutel tot ondersteuning. De schaduwkant is dat ouders, leerkrachten of andere professionals er belang bij hebben om een label te krijgen want dat geeft ze recht op extra ondersteuning en zorg. Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat het recht op extra ondersteuning niet alleen mag afhangen van een label of een diagnose. Sommige kinderen zijn bijvoorbeeld meer gebaat bij ondersteuning die niet met een label gelinkt is. Of voor andere kinderen is het te lang wachten op zorg omdat zij geen label opgeplakt kregen.

Onder druk

Mijn zoontje zit in het tweede leerjaar en ik heb de indruk dat de school vrij hoge eisen stelt. Al in de kleuterklas kreeg mijn zoontje een soort label door voortdurende negatieve signalen van de juf. Op vraag van de school lieten wij hem al testen op autisme en dat was volledig negatief. Op aanraden van een specialist volgde hij dan een jaar logopedie. Het eerste leerjaar doorliep hij met een goed resultaat. De belangrijkste opmerking was dat hij verstrooid is en problemen heeft met zijn concentratie. Toen kwam de vraag om hem te testen op ADHD, opnieuw negatief. Nu is er weer druk vanuit de school en het CLB over zijn ondermaatse resultaten. Hij krijgt extra huiswerk en lees oefeningen mee. Mijn zoontje heeft daardoor een erg negatief zelfbeeld. Wij weten niet goed of het probleem bij onze zoon ligt of bij het beleid van de school. Kan het Kinderrechtencommissariaat ons advies geven? Hoe kunnen we de druk op onze zoon verminderen?

5.7.

Maximumfactuur voor secundair onderwijs en schooltoelagen automatisch toekennen

Door schoolvervoer, schooluitrusting, handboeken, verplichte buitenschoolse activiteiten lopen de schoolkosten fors op. Door de economische crisis kunnen meer ouders de schoolfacturen niet meer betalen.

De schoolfactuur vertelt niet alles, zo blijkt uit een peiling van eCOB, het netoverstijgende expertisecentrum van de ouderkoepels VCOV, KOOGO en GO! Ouders, bij tweehonderd ouders in de vorm van een schoolkostendagboek. 'Niet-verplichte' kosten als laptop en meerdaagse uitstappen nemen een grote hap uit het gezinsbudget. Ouders weten ook niet altijd waar het geld naartoe gaat. Bovendien is er een groot verschil tussen scholen onderling, ook bij vergelijkbare studierichtingen.

Alle onderwijsnetten noteren meer onbetaalde facturen, voor steeds hogere bedragen. Scholen schakelen incassobureaus of deurwaarders in om betalingen af te dwingen. Soms houden ze zelfs schoolrapporten achter om ouders onder druk te zetten om de achterstallige schoolrekening toch te betalen. Toch heeft elk kind recht op zijn schoolresultaten en het recht om zijn of haar rapport te kennen. Dat kan nooit afhankelijk worden van of ouders de schoolfacturen wel of niet willen of kunnen betalen. De minister van Onderwijs stelde dat al duidelijk in 2010 en verschillende beslissingen van de Commissie Zorgvuldig Bestuur bevestigden dat. Aan die verontrustende praktijk roept het nieuwe decreet over de rechtspositie van leerlingen in basis- en secundair onderwijs een halt toe: scholen mogen geen getuigschriften of attesten weigeren om financiële of andere redenen buiten de wil van de leerling om. Toch krijgen we verontrustende signalen over andere manieren waarop scholen omgaan met onbetaalde facturen.

Rapport in het gedrang

Als OCMW vernamen we van een van onze cliënten dat de school het rapport van leerlingen inhoudt als er op het einde van de week nog schoolfacturen openstaan. Wij hebben de school verzekerd dat het OCMW de factuur zal betalen, en dat dat niet eerder gebeurde door een administratieve fout. Bovendien hebben we de school duidelijk gemaakt dat een diploma inhouden onwettelijk is. De school bleef bij haar standpunt. Kan het Kinderrechtencommissariaat met deze school contact opnemen om niet alleen onze cliënte haar rechten te verdedigen maar ook die van andere leerlingen?

Niet mee op reis

In een rondetafelgesprek signaleert een CLB-medewerker dat een leerling niet mee mocht op eindejaarsreis. Hij spaarde zelf het nodige geld bijeen met weekendwerk. De school zette de leerling zwaar onder druk en eiste dat hij het geld zou gebruiken om de openstaande facturen te betalen. Daardoor kon de leerling niet mee op reis.

In het basisonderwijs bestaat de maximumfactuur. Die lost niet alle problemen op, maar het effect ervan is wel duidelijk zichtbaar. Scholen gaan bewuster om met de financiële draagkracht van gezinnen. We krijgen vragen over wat er onder de maximumfactuur valt. Het Kinderrechtencommissariaat informeert en verwijst door naar de Vlaamse Infolijn en het Informatiepunt voor Ouders en Leerlingen in het Basisonderwijs.

Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor om de maximumfactuur door te trekken naar de eerste graad van het secundair onderwijs. In de tweede en derde graad vragen we een schooltoelage en een maximumfactuur op maat, afhankelijk van de studierichting. In veel technische en beroepsrichtingen hebben leerlingen duur werk-materiaal nodig.

Transparantie over die uitgaven is belangrijk. Ouders op tijd informeren kan verrassingen voorkomen. Het schoolreglement is daarvoor een belangrijk kanaal.

Het is ook belangrijk al het mogelijke te doen om de schooltoelagen automatisch toe te kennen. Ook voor ouders en leerlingen die nog niet eerder een schooltoelage aangevraagd hebben.

Ook over de betaling voor middagtoezicht krijgt het Kinderrechtencommissariaat klachten. Zowel de grondwet als het decreet basisonderwijs zijn duidelijk: basisscholen mogen geen direct of indirect inschrijvingsgeld vragen. Dit stemt overeen met het Kinderrechtenverdrag dat stelt dat het primair onderwijs gratis moet zijn. Scholen mogen ook geen bijdragen vragen voor onderwijsgebonden kosten die nodig zijn om een eindterm te realiseren of een ontwikkelingsdoel na te streven. Het principe van gratis onderwijs betekent niet dat scholen de ouders geen geld mogen vragen. Boven op het noodzakelijke onderwijsprogramma kunnen scholen activiteiten organiseren die niet noodzakelijk zijn voor de eindtermen. Dat is een afzonderlijke dienstverlening die niet verplicht kan worden en waarvoor het schoolbestuur de ouders een bijdrage kan vragen. Voorbeelden zijn middag-, refter- en avondtoezicht. Een school mag geen willekeurige bijdragen vragen. De aangerekende kosten moeten reëel zijn: in overeenstemming met de door de school effectief gemaakte kosten voor goederen of diensten waarvan de leerling gebruik maakte. De onderwijsregelge-

ving legt ook op dat de schoolraad overlegt hoe groot die bijdrage mag zijn, en dat er afwijkingen zijn voor de minder gegoede ouders.

Reftertoezicht

Ik stel vast dat in de gemeenteschool de middagpauzes ook al buiten de schooluren vallen. Daardoor wordt een firma die ook al de naschoolse opvang verzorgt nu ook ingeschakeld voor het reftertoezicht onder de middag. Dat kost 50 cent per kind per dag. Voor ons is dat geld minder van belang, al maak ik me zorgen om ouders die het minder breed hebben dan wij.

Boterhammentaks

Onze stad besliste om vanaf volgend schooljaar in het kleuter- en basisonderwijs een boterhammentaks in te voeren. Per kind is dat 50 eurocent per dag. De motivering is dat de stad minder werkingsmiddelen krijgt door de besparingen. Wij hebben een comité van ouders opgericht om dit aan te klagen. Voor ouders met een beperkt inkomen of met verschillende kinderen op de school wordt dat een zware financiële bijdrage. Bovendien is het een discriminatie tegenover het secundair onderwijs waar de opvang wel gratis is. Ook daar is toezicht. Wat is het standpunt van het Kinderrechtencommissariaat?

5.8.

Leerlingen van buitengewoon onderwijs te lang en in slechte omstandigheden op schoolbus

Elke dag nemen meer dan 40.000 leerlingen van het buitengewoon onderwijs de bus naar school. Gratis. Een indrukwekkende inspanning en een heel goede zaak dat de overheid daarvoor instaat. Elke leerling krijgt van de overheid recht op vervoer naar de dichtstbijzijnde school van het net van eigen keuze die het type of de opleidingsvorm aanbiedt waar het attest van de leerling naar verwijst. Jammer genoeg loopt dat vervoer niet voor iedereen op wieltjes. Veel te veel kinderen zitten elke ochtend en elke avond een busrit uit van anderhalf tot twee uur.

Kostbare tijd

Onze 8-jarige zoon zit in het buitengewoon onderwijs. Hij gaat met de bus naar school. Elke dag zit hij vier uur op die bus en 's vrijdags meestal nog langer omdat de leerlingen van het internaat dan ook meerijden. Wij hebben de school, De Lijn en de ministeries van Onderwijs en Mobiliteit gevraagd om de reistijd aanvaardbaar te maken. De gezondheid van onze zoon lijdt eronder. Ook zijn autisme maakt de busritten voor hem zwaar. Hij is erg moe en het is vooral tijdverlies. Tijd die hij en wij niet aan iets leuks kunnen besteden. Wat kunnen we doen om toch iets te verbeteren aan de reistijden?

Lange ritten in het vooruitzicht

Onze 12-jarige dochter zit in een buitengewone basisschool. Ze stapt in september over naar het buitengewoon secundair onderwijs. In onze regio zijn de twee enige scholen al volzet. We vonden een school op 40 km van huis. Maar ook die heeft een wachtlijst. We kregen een 'voorlopig akkoord' voor inschrijving. We hopen dat die inschrijving doorgaat. Anders zitten we met een groot probleem. We maken ons ook ernstig zorgen over het busvervoer. We kregen al te horen dat onze dochter om 5.45 u met de bus opgehaald wordt en dat ze pas om 17.45 u terug thuis komt. Dat is voor onze dochter een veel te lange rit en een te lange dag.

Urenlang zwijgend op de bus zitten, geen bus beschikbaar dus niet naar school kunnen, niet thuis geraken en dan maar in een onbekend internaat afgezet worden: elk jaar krijgt het Kinderrechtencommissariaat klachten over de busritten van leerlingen in het buitengewoon onderwijs. Ook bij het Centrum voor Gelijkheid van Kansen duikt het probleem op.

Daarom organiseerden we op 23 oktober 2013 een KRUNCH – kinderrechtenlunch – in het Vlaams Parlement. Samen met vertegenwoordigers van De Lijn, de Onderwijskoepels, het departement Onderwijs en Vorming (DOV) en de kabinetten Onderwijs en Mobiliteit bespraken we deze problematiek met Vlaamse volksvertegenwoordigers.

Met een filmpje gaf Hylke ons inkijk in zijn busrit. Een rit naar school duurt elke dag meer dan anderhalf uur. Het filmpje werd samen met C.H.I.P.S. vzw gemaakt.

- ▶ Het filmpje staat op het YouTube kanaal van het Kinderrechtencommissariaat <https://www.youtube.com/user/Kinderrechtencom> onder de titel 'Leerlingenvervoer Buitengewoon Onderwijs' www.youtube.com/watch?v=OEcXNZnCOHQ

In een knelpuntennota legde het Kinderrechtencommissariaat de knelpunten bloot vanuit het perspectief van de leerlingen en formuleerden we aanbevelingen.

We schetsten het probleem op basis van interviews en focusgesprekken met kinderen en jongeren:

- Kinderen zitten te lang op de bus.
- Busbegeleiders hebben weinig tijd voor zorg.
- Busbegeleiders zijn niet genoeg opgeleid.
- Bij escalaties kan een kind niet meer naar school.
- Er is geen onafhankelijke instantie bij conflicten.
- Busregels zijn niet aangepast aan de doelgroep.
- De communicatie loopt moeilijk door het grote verloop van buschauffeurs en hun gebrekkige taalkennis.
- Er is geen aanspreekpunt.

In de knelpuntennota doen we suggesties voor een beter beleid:

- Laat een kind niet langer dan twee uur per dag op de bus zitten.
- Neem kindervelzijn op in de omzendbrief leerlingenvervoer.
- Overweeg de opleiding van begeleiders uit te breiden.
- Overweeg meer begeleiding per bus.
- Stel een aanspreekpunt voor ouders aan.
- Zorg voor een toegankelijker en bekender coördinatiepunt busroutes.
- Spreid scholen voor buitengewoon onderwijs beter en stimuleer meer inclusief onderwijs.
- Zorg voor garanties voor de continuïteit van de schoolloopbaan.

- KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Knelpuntennota *Leerlingenvervoer Buitengewoon Onderwijs*, 2013-2014/3, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

Met deze suggesties ging het departement Onderwijs en Vorming aan de slag. Het departement lijstte een twintigtal actiepunten op verschillende terreinen op. De bedoeling is om de komende jaren deze actiepunten systematisch uit te voeren. Het verbod op het drinken van water op de bus is alvast uit de omzendbrief geschrapt. Ook De Lijn maakt niet langer bezwaar en laat water toe op de bussen voor leerlingenvervoer. Het Kinderrechtencommissariaat is heel tevreden over deze daadkrachtige reactie vanuit het departement en volgt het verder in overleg op.

5.9. Lange weg naar geweld- vrije school

Het Kinderrechtencommissariaat krijgt jaar na jaar meldingen over geweld op school. Enerzijds gaat het om geweld tussen leerlingen onderling, anderzijds om geweld van leerkrachten tegenover minderjarigen.

Helpt tieners af en toe gepest

Pesten tast het welzijn van leerlingen aan. Ook al leveren scholen heel wat inspanningen om pesten bespreekbaar te maken en om een pestbeleid uit te werken, toch voelen leerlingen zich vaak in de steek gelaten als ze het slachtoffer zijn van pesten. Kinderen en jongeren zoeken hulp buiten school omdat ze het gevoel hebben dat de school ze niet ernstig neemt. Ze klagen dat scholen geen gepaste oplossingen bieden. We stellen vast dat aan de basis van het ongenoegen vaak een gebrekkige vorm van communicatie ligt. De school probeert antwoorden te bieden op het pestgedrag, maar koppelt daarover weinig terug naar het slachtoffer of biedt te weinig opvolging of ondersteuning aan. Dat verergert het gevoel van niet gehoord en niet geloofd te worden.

Op vraag van Yeti, het tienerblad van Klasse, voerde Trendwolves een onderzoek over pesten. In spelvorm kwamen 1.200 leerlingen van het vijfde en zesde leerjaar zelf aan het woord. Ze gaven een duidelijke boodschap aan hun leraren en ouders: 'We pesten. We worden gepest. We willen erover praten. Maar we zijn bang dat jullie niet de juiste stappen gaan ondernemen.'

De Klachtenlijn onderzoekt de melding als de klagers al eerder de hulp inriepen van het schoolteam en het CLB en beiden weinig oor hadden voor hun verhaal of klacht. Ouders en kinderen zijn vaak moe gestreden en kloppen radeloos aan bij het Kinderrechtencommissariaat in de hoop dat een tussenkomst iets meer uithaalt. Het Kinderrechtencommissariaat gaat dan na of de school daadwerkelijk haar verantwoordelijkheid opneemt, bekijkt welke stappen al gezet werden en bekijkt de inhoud en de toepassing van het pestbeleid.

Gebrekkige communicatie

Onze 10-jarige dochter had al een tijdje gezondheidsklachten. Op een bepaald moment vertelde ze wat er aan de hand was. Op de toiletten lagen briefjes met haar naam op: 'Ik haat je. Ik ga je vermoorden.' We maakten onmiddellijk een afspraak met de klasjuf en de directrice. Zij gaven de indruk dit serieus te nemen. Maar het welbevinden van onze dochter ging er toch op achteruit. Ze bleef nog altijd kwetsende boodschappen vinden. We bleven het melden en de school liet weten ermee bezig te zijn. In de krokusvakantie probeerden we onze dochter te motiveren om toch maar terug naar school te gaan. Op het einde van de eerste schoolweek werd onze dochter zelfs fysiek gekwetst. De huisdokter stelde dat vast. We brachten de directrice meteen op de hoogte, maar zij reageerde zo terughoudend dat wij het vertrouwen in de school volledig kwijt waren. Vorige week hebben we onze dochter van school gehaald. Sinds ze op een andere school zit, verbeterde haar toestand zienderogen. Ze is weer opgewekt en gemotiveerd om naar school te gaan. We willen dat het Kinderrechtencommissariaat dit onderzoekt. We klagen vooral het gebrek aan communicatie aan. Het was voor ons onduidelijk wat de schoolaanpak was. We bleven maar melden wat onze dochter overkwam, maar werden nooit op de hoogte gebracht van wat de school

ermee deed, of van eventuele gesprekken en wat daar de uitkomst van was.

Als het Kinderrechtencommissariaat contact opneemt met de school vernemen we dat de school een pestactieplan aan het opstellen is. Dat treedt volgend schooljaar in werking. De directrice erkent dat de aanpak beter moet en dat ze niet genoeg communiceerde. Ze betreurt dat het meisje van school veranderde. De directrice is geïnteresseerd in onze visie en vraagt om meer informatie.

Waakzame zorg

Een moeder meldt dat haar 7-jarige zoon al gepest wordt van in de kleuterklas. Ze is al verschillende keren bij de directie geweest, maar wordt niet serieus genomen. Haar zoon wil niet meer naar school, heeft veel buikpijn en slaapt moeilijk. Dag na dag verliest hij meer zelfvertrouwen. Het gaat altijd om dezelfde pesters die hem aanpakken in de pauzes. Moeder vraagt of ze nu een klacht moet indienen bij de politie. Het Kinderrechtencommissariaat is daar geen voorstander van. We informeren over onze visie en vragen haar opnieuw contact op te nemen met de school. Een paar dagen later belt de zorgcoördinator de moeder op. Het probleem werd besproken in de klassenraad. Die besliste om meer supervisie te organiseren op de speelplaats en in de refter.

We spreken met moeder af dat we enkele weken later opnieuw contact opnemen. We horen dat er nog een incident was in de refter. Haar zoon werd gedwongen om zijn boterhammen af te geven aan de pesters. Maar de leerkracht zag het en kwam tussenbeide. Daarna had de zorgjuf een klasgesprek. Sindsdien waren er geen incidenten meer. Moeder heeft het gevoel dat de school ze nu eindelijk serieus neemt. Haar zoon voelt zich ook veiliger, maar moet nog assertiever worden. Daarvoor sprak ze het CLB aan.

”

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk dat elke school een pestbeleid uitwerkt dat gestoeld is op preventieve en curatieve maatregelen, en dat recht doet aan dader en slachtoffer vanuit een herstelgerichte aanpak. Het Kinderrechtencommissariaat verkiest een participatieve invulling van een pestbeleid waarin iedereen zijn rol opneemt: directie, leerkrachten,

interne leerlingenbegeleiding, ouders en leerlingen. Uit onderzoek blijkt dat zo'n pestbeleid het best op papier komt om echt te zorgen voor minder pestincidenten. Een geschreven pestbeleid bakent rollen af en legt verantwoordelijkheden en procedures vast.

“

Tijd brengt eindelijk antwoorden

De 16-jarige Jasmien was maandenlang het slachtoffer van pesterijen op Facebook en Ask.fm. De school werd verwittigd omdat het om klasgenoten ging, maar vond het niet haar taak om dit op te nemen omdat het online gebeurde. Jasmien moest maar niet op Facebook of Ask.fm gaan, vond de school. Het pesten woog zwaar op Jasmien. Ze was veel afwezig en uiteindelijk veranderde ze van school. Haar moeder diende tegen de pesters een klacht in bij de politie, schakelde een advocaat in en zocht professionele hulp voor haar dochter.

Moeder meldt het aan de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat. Ze vraagt welke stappen ze nog kan zetten, maar wil geen onderzoek. Haar zoon begint aan zijn laatste jaar en moeder is bang dat hij eventueel nadeel zou ondervinden. Een jaar later neemt moeder opnieuw contact met ons op. De daders zijn voor de jeugdrechter moeten verschijnen, maar Jasmien bleef kampen met nachtmerries en angsten. Ze zat met nog veel vragen. Moeder heeft daarom aangedrongen op een herstelgericht groepsoverleg (hergo). Afgelopen zomer, ruim een jaar na de feiten kwamen de gesprekken er. Daarin werd alles uitgeklaard. Hoe op basis van misverstanden roddels ontstonden. Hoe die roddels een eigen leven gingen leiden. Hoe klasgenoten elkaar aanstookten. Hoe haar afwezigheid op school geleid had tot bijkomende speculaties over een zwangerschap. Hoe dat tot een virtuele heksenjacht geleid had. Het hergo was voor alle partijen verhelderend en helend. Ze maakten een intentieverklaring op. Voor moeder en het Kinderrechtencommissariaat toont dit verhaal aan welke vergaande gevolgen pesten kan hebben. Samen met moeder zijn we van mening dat een herstelgerichte aanpak veel eerder had moeten gebeuren, binnen de school. Dat zou Jasmien en haar belagers veel ellende bespaard hebben.

”

Soms zijn de verwachtingen van ouders en kinderen zelf niet realistisch. Ze willen dat het pesten onmiddellijk stopt en dat de school aan de pesters duidelijk zegt dat het genoeg geweest is. Jammer genoeg bestaat die toverformule niet. Daardoor ziet het Kinderrechtencommissariaat situaties tussen ouders en de school escaleren. Ouders wijzen met de vinger naar de school. Scholen vinden het niet fair dat hun inzet niet gezien wordt. Scholen en ouders komen lijnrecht tegenover elkaar te staan. Dat is niet in het voordeel van het kind.

Bejegening leerlingen door leerkrachten

Leerkrachten hebben gezag over hun leerlingen. Soms maken ze misbruik van die positie en dat dreigt het welzijn van de leerling aan te tasten. De Klachtenlijn krijgt meldingen over verschillende soorten handelingen van leerkrachten. Die meldingen gaan over:

- De manier van lesgeven en de aanspreekbaarheid van de leerkracht.
- Niet correct pedagogisch handelen. Vooral leerlingen die extra zorg en ondersteuning nodig hebben, voelen zich niet altijd correct behandeld door de leerkracht.
- Het gevoel geïgnoreerd en niet correct behandeld te worden. Melders klagen dat leerkrachten soms duidelijk laten voelen dat ze je niet graag hebben. Dat blijkt uit vernederende opmerkingen en algemene onverdraagzaamheid.
- Hardhandige aanpak door leerkrachten, zoals een klap geven, aan de haren trekken of hardhandig tegen de muur duwen.

Ouders en jongeren willen vooral aftoetsen of het gedrag van de leerkrachten wel normaal is of toch grenzen overschrijdt. Ze willen weten of iets wel kan of mag, en of de rechten van het kind gerespecteerd worden. Ze willen ventileren en zijn op zoek naar erkenning. Voor sommige jongeren of ouders is dat al genoeg. Anderen willen de situatie verder aanpakken en vragen advies over de stappen die ze kunnen zetten of om het gesprek met de leerkracht aan te gaan.

“

Schreeuwen

Ik ben 13 jaar en heb op school een verschrikkelijke leerkracht. Ik kan er niet meer tegen. Ze schreeuwt altijd, zelfs als ik niets fout doe. Elke dag als ik thuiskom, begin ik te wenen. Soms zonder ik me af op de schooltoiletten om te huilen. Wat moet ik doen? Ik wil naar een andere school.

Kwetsende opmerkingen

Mijn ouders hebben een kebabzaak. Een leerkracht maakt daar voortdurend denigrerende opmerkingen over. Ik kan dat niet langer aan. Wat kan ik doen? Ik heb het nog niet gemeld aan directie of leerlingenbegeleider.

”

Er zijn ook melders die bij het Kinderrechtencommissariaat aankloppen, nadat ze zelf geprobeerd hebben om de situatie bespreekbaar te maken met leerkracht of directie. Ze klagen dan aan dat de directie ze niet genoeg hoort of gelooft, en altijd de kant kiest van de leerkracht. Het gaat vaak om een welles-nietesdiscussie waarin erg moeilijk te achterhalen is wat er precies gaande is. Situaties waarin leerlingen gebukt blijven gaan onder negatieve machtsposities van leerkrachten, raken aan hun welzijn en welbevinden. Dat zorgt soms voor schoolmoeheid.

“

Geschiedenis in de jeugdzorg

Een paar maanden geleden hadden we veel problemen met onze 16-jarige zoon. Wij deden zelf een beroep op de diensten van bijzondere jeugdzorg en zijn daar heel erg goed geholpen en begeleid. Op school liep het fout met de klas-tularis. Elk conflict is de schuld van onze zoon. Hij verwijst dan altijd naar zijn tijdelijke plaatsing. Op het oudercontact eind december vertelde de klastitularis aan andere ouders dat mijn kind in een instelling zat en dat het beter is om hun kinderen niet bevriend te laten zijn met onze zoon. Dat was voor ons de druppel. We hebben onze zoon begin januari van school veranderd. De directeur geloofde ons niet. Toch bevestigden andere ouders het verhaal.

”

Opmerkelijk is dat elk jaar opnieuw situaties van fysiek en psychisch geweld gemeld worden. Bij sommige leerkrachten lijkt dat te horen bij hun 'pedagogisch' functioneren. Leerkrachten onderschatten soms enorm de impact van die vormen van geweld. Het moeilijke is dat melders het vaak niet kunnen 'bewijzen', waardoor de directie ze niet altijd gelooft. Soms zijn directies wel op de hoogte van het pedagogisch functioneren van sommige leerkrachten en geven ze ook toe dat er al verschillende bezorgdheden geuit werden. Toch lijkt het een zware opdracht om die leerkrachten bij te sturen of te motiveren om pedagogische ondersteuning te aanvaarden.

Misplaatste fixatietechnieken

Mijn 9-jarige zoon volgt school in een MPI. Een leraar heeft een bijzonder gewelddadige aanpak en daar ben ik het niet mee eens. Hij roept en tiert en gebruikt fixatietechnieken als dat niet nodig is. Kinderen die problemen hebben met die leerkracht worden in een apart lokaal gezet. Ik heb daar al verschillende keren met de directie over gepraat maar die doet er niets tegen.

Als de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat contact opneemt met de directie zegt die dat ze het schoolbestuur ingelicht heeft. Ze geeft de voorkeur aan een rondetafel met moeder, leerkracht, directie en schoolbestuur. De Klachtenlijn wordt ook uitgenodigd. In het gesprek doet de leerkracht schokkende uitspraken over hoe hij zijn aanpak ziet. Na het gesprek vragen schoolbestuur en directie ons nog wat langer te blijven. Er worden onmiddellijk maatregelen vastgelegd die dezelfde dag nog besproken worden met de leerkracht. Hij mag voor de rest van het schooljaar geen fysiek contact meer hebben met kinderen en wordt pedagogisch begeleid en opgevolgd. School en Kinderrechtencommissariaat koppelen terug naar de moeder. Zij reageert opgelucht.

Het Kinderrechtencommissariaat is niet bevoegd om zelf een blaam of sanctie op te leggen. We nemen wel contact op met directie en inrichtende macht. We vragen ze de meldingen altijd serieus te nemen en te onderzoeken. We vinden het belangrijk dat leerkrachten begeleid en opgevolgd worden.

Turnleerkracht op zijn paard

Een tiental ouders schreef samen een klachtenbrief. Ze klagen het gedrag aan van de turnleerkracht in de basisschool. Hij roept en tiert tegen de kinderen en pakt ze hard aan. De ouders steunen de school en de leerkrachten maar kunnen het gedrag van de turnleerkracht niet langer aanvaarden. De directrice erkent het probleem, maar kan niet veel doen, zegt ze aan de ouders.

Als de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat contact opneemt met de directie kiest die voor een persoonlijk onderhoud. Bij dat gesprek is ook een pedagogisch begeleider van de inrichtende macht. De leerkracht wordt al jaren begeleid en opgevolgd. School en inrichtende macht vinden dat er al heel wat vooruitgang is. Maar af en toe gaat de leerkracht toch nog over de schreef. Met name als kinderen sportmateriaal (per ongeluk) beschadigen. School en inrichtende macht worstelen met wat ze wel en niet kunnen vertellen aan ouders. De school wil geen heksenjacht en ook het wederzijds vertrouwen tussen leerkracht en directie mag niet in het gedrang komen.

5.10.

Sanctie of verbindend omgaan met conflicten?

Leerlingen, leerkrachten, directies en het algemene schoolbeleid bepalen het schoolleven. Doorgaans loopt dat vlot, maar soms verstoort een leerling de rust of de samenwerking op school.

Daarvoor kan de school een sanctie opleggen: een ordemaatregel (zoals strafstudie of een taak, uit de lessen verwijderen, gedrags- en begeleidingscontracten) of een tuchtmaatregel (zoals tijdelijke of definitieve uitsluiting). Die sancties zijn bedoeld om de goede gang van zaken te vrijwaren. De maatregelen en de procedureregels zijn terug te vinden in het luik 'leefregels' van het schoolreglement. Dat is een gevolg van het nieuwe decreet rechtspositie. Dat vervangt het orde- en tuchtreglement door 'leefregels'.

Meldingen bij het Kinderrechtencommissariaat over sancties gaan vooral over:

- Informatievragen over de wettelijkheid van een sanctie
- De inhoud van de straf
- Het gevoel oneerlijk behandeld te zijn
- Het buitenproportioneel zijn van de sanctie.

Voorstander van een maatregelencontinuüm

Het decreet rechtspositie verankert het subsidiariteitsprincipe. Straffen moeten in verhouding zijn met de gepleegde feiten. Het stelt ook: 'De minst ingrijpende maatregel eerst'. Er komt dus een maatregelencontinuüm. Alleen in hoogst uitzonderlijke situaties kan een school starten op het einde van het continuüm. Een zwaardere maatregel zoals tijdelijke uitsluiting kan pas als andere, minder ingrijpende maatregelen zoals een herstelgesprek geen effect hebben.

Het Kinderrechtencommissariaat is blij met deze toevoeging in het nieuwe decreet want in ons klachtenonderzoek stellen we vast dat nog te vaak leerlingen definitief uitgesloten worden terwijl lichtere maatregelen geen kans kregen.

Begeleidende maatregelen krijgen geen kans

Een week voor de paasvakantie krijgt Benjamin te horen dat hij niet langer welkom is op school. Hij benaderde leerkrachten op een ongepaste en intimiderende manier. In het schoolreglement staan daarvoor drie begeleidende maatregelen: een time-out, een hergo en een gedragscontract. De school nam geen van die drie maatregelen. In zijn rapporten staan ook geen opmerkingen over negatief gedrag. Zijn ouders worden alleen maar uitgenodigd voor een gesprek over de definitieve uitsluiting. In dat gesprek krijgen de ouders en Benjamin nauwelijks kansen om zich te verdedigen of om toch nog een gedragscontract te aangaan. Ook het CLB stelt zich vragen omdat het nooit betrokken werd bij het tuchtdossier en omdat het van de school alleen de vraag krijgt 'na een week eens te horen of die jongen al een school gevonden heeft'.

Blijven investeren in relaties

Het Kinderrechtencommissariaat is voorstander van herstelbemiddeling. We betreuren dat deze visie weinig of niet aan bod komt in het nieuwe decreet rechtspositie. Op korte termijn zorgt herstelbemiddeling ervoor dat grote incidenten aangepakt worden op een manier die 'daders' een nieuwe kans geeft en slachtoffers ernstig neemt en hun schade herstelt. Op lange termijn zorgt de aanpak voor een basishouding bij het schoolpersoneel die proactief incidenten voorkomt en incidenten ziet als leeransen. Herstelbemiddeling leidt tot minder tuchtprocedures en uitsluitingen. Het leert leerlingen en schoolpersoneel verantwoordelijkheid op te nemen voor hun gedrag.

Persoonlijke bezittingen controleren en in beslag nemen

Leerlingen bellen de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat met vragen als 'Mag een leerkracht zomaar mijn locker openen?' of 'Mag de directie mijn rugzak controleren?' of 'Mag een leerkracht mijn gsm afpakken en hoe lang mag hij die dan houden.' Meldingen tonen aan dat leerkrachten of directies soms niet correct omgaan met de privacy van hun leerlingen.

Scholen mogen altijd vragen iets af te geven dat in de rugzak of locker van een leerling zit, maar mogen zelf niet kijken zonder de toestemming van de leerling, ook al laat het schoolreglement dat wel toe. Als de leerling zijn toestemming niet geeft, kunnen scholen wel de politie inschakelen. Die heeft wel de bevoegdheid om de tas van een leerling te controleren of te fouilleren.

Mp3-weken

De mp3-speler van mijn 14-jarige zoon werd door de leerkracht in beslag genomen omdat hij in de les nog aanstond. Het is normaal dat daar een straf op volgt. Alleen kreeg ik een document te ondertekenen dat de school de mp3-speler pas over drie weken teruggeeft. Die strafmaat is buitensporig en in strijd met de richtlijnen van de onderwijskoepel. Daarin staat duidelijk dat er geen enkele rechtsgrond is waarop een school

voorwerpen van leerlingen voor een langere periode in beslag mag nemen. Wel dat een voorwerp 'afgenomen' mag worden tot het einde van de schooldag.

De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat schrijft een brief naar de schooldirectie. Die laat weten ons advies en dat van de onderwijskoepel te volgen en volgend schooljaar het schoolreglement aan te passen. De school blijft wel vasthouden aan de sanctie van drie weken. De jongen moet nu elke dag zijn toestel inleveren en kan het elke avond weer ophalen.

”

Meldingen van leerlingen gaan over scholen die persoonlijke spullen in beslag nemen, zoals gsm's, mp3-spelers of tablets. De meeste leerlingen begrijpen wel dat als ze de les hinderen en de regels niet naleven, leraren mogen vragen hun persoonlijke bezittingen af te geven. Moeilijkheden rijzen vooral als de leerkracht op het eind van de schooldag die persoonlijke spullen niet teruggeeft.

Een school is niet bevoegd om persoonlijke bezittingen lang in beslag te nemen. Zelfs niet als die sanctie toch in het schoolreglement staat. De politie en de rechter kunnen wel persoonlijke bezittingen in beslag nemen. Meldingen bij het Kinderrechtencommissariaat laten zien dat veel scholen dat niet weten.

Ordemaatregelen

Scholen kunnen een maatregel nemen als een leerling het normale onderwijs hindert. Die 'ordemaatregelen' dienen om de orde in de klas te herstellen en het gedrag van de leerling aan te passen. Voorbeelden van ordemaatregelen zijn: een verwittiging, strafwerk, tijdelijke verwijdering uit de klas. Het nieuwe decreet spreekt niet langer van ordemaatregelen. We gebruiken de term in ons jaarverslag nog af en toe omdat het rapporteert over de periode waarin wel nog sprake was van ordemaatregelen.

Het Kinderrechtencommissariaat respecteert de autonomie van scholen. Meestal leveren ordemaatregelen weinig moeilijkheden op. Bij vragen of klachten over incorrecte bejegening van een

leerling door een leerkracht of de schooldirectie vertrekt ons onderzoek vooral vanuit het kinderrechtenverdrag. Dat stelt dat de discipline en de orde op school gehandhaafd moeten worden op een manier die de menselijke waardigheid van het kind weerspiegelt. Ook het recht op inspraak, vrije meningsuiting, bescherming tegen lichamelijk en fysiek geweld worden mee onderzocht. Daarnaast toetsen we de maatregel aan het proportionaliteitsbeginsel en het recht op verdediging.

Dit is het belangrijkste toetsingskader omdat er weinig wettelijk houvast is over de inhoud en toepassing van ordemaatregelen. Het recente decreet over de rechtspositie van de leerling veranderde daar niets aan.

“

Schandpaal

In de school van mijn zoontje (6 jaar) worden kinderen voor straf in het midden van de speelplaats gezet, zodat iedereen ze kan uitlachen. Kan dat wel? Dit is psychisch erg belastend voor de kinderen.

Uren rechtstaan

Mijn 15-jarige dochter volgt haartooi en moet nu al voor de vierde keer acht uur lang rechtstaan in de gang. Deze keer omdat ze haar schort vergat. Ik nam contact op met de directie, maar die wimpelde me af met de mededeling dat dit geldt voor elke leerling. Als leerlingen niet in orde zijn, mogen ze de les niet volgen. In het geval van haartooi, waar de praktijkles een hele dag duurt, betekent dat effectief acht uur rechtstaan in de gang.

Toiletten kuisen

In de basisschool mogen de kinderen van het 4e, 5e en 6e leerjaar tijdens de les naar het toilet. Er is een jongen die wildplaste. Het toilet was heel vuil. De directrice kwam in alle klassen om te vragen wie dat gedaan had, maar niemand wou bekennen. Als sanctie besliste de directrice dat alle jongens van het 4e, 5e en 6e leerjaar om beurten de toiletten moeten schoonmaken. Verschillende ouders hebben dat aangeklaagd bij de directrice, maar ze blijft bij haar standpunt. Ik vind dat een overdreven en middeleeuwse sanctie.

”

Gedrags- en begeleidingscontracten ‘juiste’ timing?

Contract een kans geven

Inge staat op het punt om een gedragscontract te krijgen, en steelt een jas. De school vindt dat ze het vertrouwen van de school ernstig schond en sluit haar definitief uit.

Het Kinderrechtencommissariaat bemiddelt bij de directeur en de adjunct-directeur. We tonen begrip voor het standpunt van de school, maar vragen om Inge toch een kans te geven om te werken aan haar houding. Dat was trouwens het opzet van het gedragscontract. De schooldirectie heeft begrip voor ons standpunt en maakt de definitieve uitsluiting ongedaan. Inge krijgt een gedragscontract en moet elke week op gesprek met het CLB. Ook moet ze een time-out aanvragen met psychologische begeleiding. Twee maanden later krijgt het Kinderrechtencommissariaat een telefoontje van Inge. Het gaat goed met haar. De time-out en het wekelijks gesprek met het CLB deden haar inzien dat ze vaak verkeerd reageerde. Ze zegt dat haar relatie met de leerkrachten nog nooit zo goed was. Ze krijgt nu zelfs complimenten. Ook haar moeder laat weten dat ze op het oudercontact alleen maar positief commentaar kreeg over haar dochter.

Als een leerling gedrag stelt dat de school onaanvaardbaar vindt, kan de school een begeleidings- of gedragscontract opstellen. Dat is bedoeld om herhaling te voorkomen en het gedrag van de leerling te verbeteren.

Het is aan te raden dat de school samen met de leerling en zijn ouders individuele afspraken maakt. Dat het om positief geformuleerde afspraken gaat en niet blijft steken in verbodsbepalingen. Dan wordt het meer een reflectie-instrument dat de leerling doet nadenken over zijn of haar gedrag en zichzelf ook regels laat opleggen. De praktijk bewijst dat dat meer succes heeft.

Volgkaart

Op het oudercontact van december had de klas-titularis geen opmerking over houding of gedrag van mijn 13-jarige dochter. Wel zei ze dat mijn dochter meer moest studeren. We waren dan ook verwonderd toen onze dochter na nieuwjaar een volgkaart kreeg voor zes weken. In die periode zagen we verschillende positieve nota's van leerkrachten in haar agenda. We waren dus nog meer verwonderd toen we onlangs een brief kregen dat de houding van onze dochter erg problematisch is. De school denkt eraan een tuchtprocedure op te starten. Waarom hebben we daar nooit eerder iets over gehoord? Maandag heb ik een afspraak met de directrice. Ik heb ook gevraagd dat er iemand van het CLB bij het gesprek is. Wat kan ik nog doen? Wat mag ik verwachten?

Daarnaast blijkt uit ons klachtenonderzoek dat gedragscontracten vaak ‘van onbepaalde duur’ zijn en vermelden: ‘Bij niet-naleving van het contract kan de procedure tot definitieve uitsluiting opgestart worden.’ Het Kinderrechtencommissariaat vraagt dat er altijd evaluatiemomenten gepland worden die kunnen leiden tot de ontbinding van het contract. Zo krijgt de leerling een positief perspectief. Nu klagen leerlingen dat hun contract soms in hun nadeel speelt. De kleinste misstap wordt uitver-groot en aangegrepen als verantwoording om de leerling uit te sluiten. Het contract blijft als een zwaard van Damocles boven het hoofd van een leerling hangen.

Gedragscontract voorwaarde om te starten in nieuwe school

Na de paasvakantie wordt een leerling definitief uitgesloten. De directeur van de school waar de leerling zich wil inschrijven, vraagt zich af waarom hij zich nog zo laat op het schooljaar komt aanbieden. Als de directeur de vorige school belt, krijgt hij verschillende details uit het tucht-dossier te horen. Daarop stelt hij een gedragscontract voor als voorwaarde om de leerling in te schrijven. Het Kinderrechtencommissariaat wijst de nieuwe school erop dat dat niet conform de regelgeving is en probeert te bemiddelen. De

directie beslist pas na advies van de juridische dienst van haar koepel om het gedragscontract te ontbinden.

”

Het nieuwe decreet rechtspositie beklemtoont dat een tuchtdossier niet overdraagbaar is tussen scholen. Het dossier is dan wel niet fysiek overdraagbaar, toch wisselen schooldirecties onderling informatie uit. Ouders verkiezen ook vaak om zelf open kaart te spelen over waarom hun kind van school verandert. In klachtenonderzoek zien we op momenten van schoolverandering ook andere vormen van gedragscontracten verschijnen. De school vraagt een **‘toelatingscontract’** te ondertekenen als extra voorwaarde om een leerling in te schrijven. Of een leerling krijgt na luttele dagen op de nieuwe school een **‘instapcontract’**. Leerlingen en ouders vragen ons of dat wettelijk is.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belangrijk dat leerlingen duidelijk geïnformeerd worden over de leefregels op school. Dat bij een elders uitgesloten leerling de leefregels extra onder de aandacht gebracht en toegelicht worden, vinden we goed als het vanuit een verbindende visie gebeurt. We vinden het wel een probleem als dat in een ‘instapcontract’ gegoten wordt. Daardoor komt de leerling onmiddellijk in contact met het maatregelencontinuüm van de school. Een basisregel is dat een maatregel maar kan als er sprake is van een incident of gebeurtenis. De leerling heeft nog geen misstap begaan in zijn nieuwe school. Bovendien werkt een school zo negatieve beeldvorming over de leerling in de hand. In zo’n contract staat meestal ook dat bij niet-naleving de tuchtprocedure opgestart kan worden.

Een ‘toelatingscontract’ voorleggen als extra voorwaarde om een leerling in te schrijven, is niet wettelijk. De wetgever bakent duidelijk af aan welke toelatingsvoorwaarden een leerling moet voldoen. Een contract staat niet op die lijst en schendt het recht van de leerling om met een schone lei te herbeginnen.

Preventieve schorsing uit grijze zone gehaald

Het Kinderrechtencommissariaat begrijpt dat scholen in uitzonderlijke gevallen snel moeten reageren om de orde te bewaren of de rust te herstellen.

Uit ons klachtenonderzoek leren we dat een preventieve schorsing in een grijze zone zit tussen orde en tucht. De leerling ervaart de maatregel als een echte schorsing. Voor de school gaat het ‘maar’ om een ordemaatregel, waardoor ze geen tuchtprocedure hoeft te volgen.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het daarom erg belangrijk dat het begrip uitgeklaard wordt en een duidelijke plaats krijgt in het rijtje van maatregelen bij schending van leefregels. Tot nu toe behoorde een preventieve schorsing tot de autonomie van de school. Dat leidde soms tot schrijnende situaties.

“

Preventieve schorsing van onbepaalde duur

De 15-jarige Pieter stapt over van gewoon naar buitengewoon onderwijs. Zijn ouders verwachten dat de antiwerking hem meer op maat vooruit helpt. Al voor de start van het nieuwe schooljaar vragen de ouders om te overleggen met school en internaat. Pieter heeft behoefte aan eenduidige richtlijnen en uitleg en op elkaar afgestemd onderwijs en hulpverlening. School en internaat vonden dat overleg niet nodig. Helaas loopt het vanaf het begin van het schooljaar mis. De omgang met zijn nieuwe klasgenoten vlot niet. Pieter vraagt veel negatieve aandacht van de school. Hij komt in een vicieuze cirkel terecht. Hij wordt vaak uit de klas gezet en moet op andere momenten lessen inhalen. De ouders vragen om bijkomende verduidelijking en overleg, maar worden altijd afgewimpeld. Ze krijgen alleen te nemen of te laten documenten en terugkeervoorwaarden voorgelegd. Half november wordt Pieter preventief geschorst voor onbepaalde tijd. Zijn ouders moeten zelf instaan voor het onderwijs. Zijn examens mag hij op school maken, maar dan wel in totale afzondering. In januari hebben de ouders nog altijd niets gehoord van de school. Op aanraden van de psychiater en de thuisbegeleidingsdienst organiseren de ouders een overleg met alle betrokkenen. Ze vragen om de

preventieve schorsing op te heffen. Eind januari stemt de klassenraad daarin toe. De preventieve schorsing heeft twee maanden geduurd. Pieter mag vanaf februari een halve dag per week terug naar school. In maart wordt dat opgetrokken tot anderhalve dag. Al die tijd mag hij geen contact hebben met medeleerlingen. Hij krijgt apart les en ook speeltijden mag hij niet samen doorbrengen met leeftijdsgenoten. De ouders nemen contact op met het Kinderrechtencommissariaat. Ze klagen de preventieve schorsing van onbepaalde duur aan en vragen om te bemiddelen om het maandenlange sociaal isolement van Pieter te doorbreken.

”

Het nieuwe decreet rechtspositie verankert het concept van preventieve schorsing. Leerlingen van basis- en secundaire scholen kunnen preventief geschorst worden om de rust terug te brengen en om de school de tijd te geven om na te gaan of een tuchtsanctie aangewezen is. Het gaat om een uitzonderlijke maatregel met een maximumduur. De school moet ook inspanningen leveren om de leerling die preventief geschorst werd in alle rust te laten terugkeren naar de school.

Tuchtmaatregelen

Een school kan tuchtmaatregelen nemen als de handelingen van de leerling een *gevaar* zijn voor het onderwijs. Bij ernstige problemen kan een school een leerling tijdelijk of definitief uitsluiten uit de school.

Het Kinderrechtencommissariaat kaartte al verschillende keren aan dat **tijdelijke uitsluitingen** in de praktijk lopen van enkele dagen tot weken. Het nieuwe decreet rechtspositie begrenst de maximale duur van een tijdelijke uitsluiting. Het Kinderrechtencommissariaat vindt dat positief, al vinden we de toegelaten uitsluitingsperiode nog erg lang. Wij raden aan die periode zo kort mogelijk te houden.

Belangrijker dan de duurtijd van een tijdelijke uitsluiting is wat er ondertussen met de leerling gebeurt. Het lijkt ons evident dat de school in die periode duidelijke contacten met de leerling en zijn ouders onderhoudt en dat ze een coördinerende rol opneemt in de opvolging van de leerling.

Het Kinderrechtencommissariaat betreurt dat de opvangverplichting voor uitgesloten leerlingen in het basisonderwijs afgezwakt werd. Het algemeen principe blijft dat de basisschool voor **opvang** zorgt, maar een school kan motiveren waarom dat niet haalbaar is.

Bij weigering van opvang door de school staan de ouders voor de taak om ad-hocopvang te vinden. Die periode kan bij uitsluiting oplopen tot een maand. Weinig ouders kunnen zolang opvang vinden. Daardoor kan het recht op onderwijs ernstig in gevaar komen.

De meest vergaande tuchtmaatregel is de **definitieve uitsluiting uit de school**. Het Kinderrechtencommissariaat uitte vorig jaar zijn bezorgdheid over het hoge en stijgend aantal definitief uitgesloten leerlingen. Ook dit jaar kregen we daar meldingen over.

Bij meldingen over (tijdelijke) uitsluitingen gaat het vooral om:

- Beperkt communiceren over problemen en maatregelen
- De tuchtprocedure niet (consequent) volgen
- De proportionaliteit van de sanctie
- Het tijdstip van de definitieve uitsluiting.

“

Op weg naar de exit?

Mijn zoon zit in het 5e middelbaar. Op het laatste oudercontact schold de directeur van de 3e graad me de huid vol. Hij vindt dat ik als ouder de ernst van de situatie niet inzie. Mijn zoon staat op het punt om definitief uitgesloten te worden. Op schooluitstap werd op de bus gezongen en in de handen geklapt. Mijn zoon kreeg daarvoor als enige strafstudie. Omdat dat dit jaar zijn derde strafstudie is, krijgt hij er twee dagen uitsluiting bovenop. Eerder had hij op het knopje van de schoolintercom gedrukt en ‘hallo’ gezegd en met een koevoet die in de klas lag wat onnozel gedaan. Ik keur dat allemaal niet goed, maar noem dat futiliteiten. Wat mij nog het meest stoort is de communicatie. De directeur die een drama maakt, zegt dat mijn zoon al ongeveer buiten ligt. Terwijl op zijn rapport uitdrukkelijk staat dat hij wat beter moet opletten, maar de lessen niet stoort. De klastitularis bevestigde dat ook op het oudercontact. Kan ik ergens de communicatie van de directeur van de 3e graad aankarten? Wat kan ik nog doen?

Geen tuchtprocedure uit goodwill

Ik kreeg donderdag een telefoon van de directeur om diezelfde dag nog naar school te komen. Daar kreeg ik te horen dat onze zoon niet meer welkom is. Hij moest zijn boeken onmiddellijk afgeven en mocht niet meer terugkomen. Wij vroegen de directeur of hij geen procedure moet volgen. De directeur zei dat niet te doen uit goodwill. Het zou het beste zijn voor onze zoon. Als we zelf geen andere school vinden, zal hij toch een tuchtprocedure starten en het op de officiële manier afhandelen. Wat moeten wij nu doen?

In proportie?

Mijn 11-jarige zoon is definitief uitgesloten van school. Thuis lagen kopieën van toetsen van zijn oudere broer. Die heb ik vorig jaar zelf gekopieerd toen hij bijles kreeg. Mijn zoon heeft die toetsen gekopieerd en aan enkele klasgenoten bezorgd. Dat is uitgekomen en hij heeft het niet onmiddellijk toegegeven. Hij is nu definitief uitgesloten, maar ik vind die straf buiten proportie.

Net voor de examens definitief uitgesloten

Half mei belt de 19-jarige Sander de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat. Hij zit in zijn laatste jaar onthaal en public relations. Hij is preventief geschorst en kreeg nu de boodschap dat hij definitief uitgesloten wordt. In een uitwisselingsproject in Turkije logeerde Sander bij een gastgezin waar alle comfort en hygiëne ontbrak. Hij probeerde dat aan te kaarten bij de begeleidende leerkrachten, maar die hadden geen tijd om naar hem te luisteren. Sander heeft toen op eigen houtje een hotel geboekt, dat ook veel dichterbij de school lag. De school neemt hem dat nu erg kwalijk. Het Kinderrechtencommissariaat bemiddelt bij de school en adviseert de jongen om beroep aan te tekenen omdat de examens voor de deur staan. Uiteindelijk moet de interne beroepscommissie niet samenkomen. De klassenraad is opnieuw samengekomen waarna de directeur terugkomt op zijn beslissing. De leerlingen mogen hun GIP afwerken en de examens afleggen op school. Ze blijven wel preventief geschorst tot het einde van het schooljaar.

”

Uit klachtenonderzoek blijkt dat het bij heel wat late uitsluitingen niet echt om 'hoogst uitzonderlijke gevallen' gaat. Voor het Kinderrechtencommissariaat is het moeilijk aanvaardbaar om

leerlingen na de paasvakantie nog definitief uit te sluiten. Als er dan toch een definitieve uitsluiting nodig is, moet er eerst een nieuwe school gevonden worden via lokaal overleg. Dat moet een normale studievoortgang garanderen.

Voor ernstige sancties als uitsluiting wordt vooraf het advies van de klassenraad ingewonnen. In de praktijk zien we dat dat soms een formaliteit wordt. Het nieuwe decreet rechtspositie bepaalt dat bij de klassenraad verplicht een vertegenwoordiger van het CLB is, met **adviserende bevoegdheid**. Onze contacten met scholen tonen aan dat dat in sommige scholen al gebeurt, en dat die scholen dat positief vinden. Het CLB kan sommige feiten in een andere context plaatsen en ruimte creëren om een alternatieve aanpak voor te stellen.

Voorwaarde is dat het CLB op tijd bij de discussie betrokken wordt. Van CLB's horen we dat ze de kans om een definitieve uitsluiting af te wenden eerder klein inschatten als ze alleen maar gevraagd worden bij de klassenraad die de directeur moet adviseren in een tuchtprocedure. Dan moeten ze opboksen tegen een standpunt dat bij leerkrachten en directie al langer kon rijpen.

Positief is dat de memorie van toelichting bij het nieuwe decreet rechtspositie duidelijk zegt dat de school die een leerling definitief uitsluit de verantwoordelijkheid heeft om samen met het CLB de leerling actief bij te staan om een andere school te vinden. Nog te vaak stellen we in ons klachtenonderzoek vast dat de school een afwachtende houding aanneemt en het initiatief bij de ouders legt. In de zoektocht naar een andere instelling moet de school meer rekening houden met de studiekeuze, met de afstand naar de school en met of de andere school onder hetzelfde onderwijsnet valt. Dat verhoogt de onderwijskansen van deze jongeren.

“

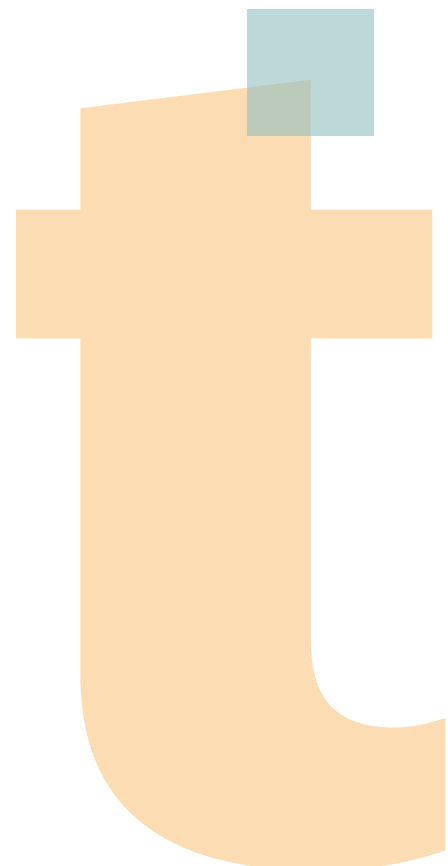
Weken thuis na uitsluiting

Een moeder meldt ons dat haar zoon buitengezet werd en geen nieuwe school vindt. De leerling is al verschillende weken thuis. Wij onderzoeken het dossier en vragen de directie waarom zij de uitgesloten leerling niet bijstond in zijn zoektocht naar een nieuwe school. De directie zegt dat zij daarvoor geen vraag van de ouders kreeg.

”

Zorg voor permanente monitoring

Verschillende inspanningen kunnen het aantal tuchtmaatregelen drastisch inperken. Een maatregelencontinuüm en veel meer aandacht voor herstelgericht werken bijvoorbeeld. Daarnaast vraagt het Kinderrechtencommissariaat een meldingsplicht voor scholen. Naar analogie met de meldingsplicht van niet-gerealiseerde inschrijvingen aan het LOP zou een school elke preventieve schorsing, tijdelijke en definitieve uitsluiting administratief moeten doorgeven (bijvoorbeeld via Discimus). Het Kinderrechtencommissariaat beschouwt de onderwijsinspectie als de meest geschikte instantie om die permanente monitoring te coördineren. Bij overmatig gebruik van tuchtmaatregelen kan ze ook ambtshalve onderzoek doen. Door permanente monitoring kan de school haar sanctiebeleid evalueren en bijsturen.

6. Rechten op en in vrije tijd

6.1.

Nieuwe GAS-regeling geeft gas

Pogingen tot ingrijpen tevergeefs?

Op 1 januari 2014 trad de nieuwe wet over de gemeentelijke administratieve sancties (GAS) in werking. Ondanks het felle verzet uit alle hoeken van de samenleving. De Kinderrechtencoalitie en de Liga voor Mensenrechten dienden op 20 november 2013 elk een verzoekschrift in bij het Grondwettelijk Hof om de vernieuwde GAS-wet te vernietigen. De uitspraak wordt in het najaar verwacht.

Het Kinderrechtencommissariaat probeerde samen met de Vlaamse Jeugdraad nog te wegen op de uitvoeringsbesluiten die de opleiding van de GAS-ambtenaren en de uitwerking van de bemiddeling regelen. Tevergeefs.

- De opleidingsmodule voor GAS-ambtenaren voor minderjarigen gaat over 'positieve conflictbeheersing', maar dat blijft voor ons te beperkt. Ook andere opleidingsonderdelen zijn nodig, zoals kennis van de ontwikkeling van kinderen en jongeren, omgaan met diversiteit in de samenleving en bewustzijn van de vooroordelen en stereotyperingen rond de jeugd, kennis van de grondrechten van kinderen en jongeren, inzicht in het gebruik door minderjarigen van de openbare ruimte.
- De sanctionerende ambtenaren moeten oordelen of een pedagogische maatregel van de ouders voldoet als reactie op de 'overlast' van zoon of dochter. Omdat we bang zijn voor grote willekeur, is extra aandacht voor de ontwikkeling van de nodige vaardigheden, zoals het contextualiseren van het gedrag van jongeren cruciaal. En die is er nu niet.
- ▶ KB van 21 december 2013 tot vaststelling van de kwalificatie- en onafhankelijkheidsvoorwaarden van de ambtenaar belast met de oplegging van de administratieve geldboete en tot inning van de boetes in uitvoering van de wet betreffende de gemeentelijke administratieve sancties, BS 27 december 2013 (ed. 2); KB van 21 december 2013 tot vaststelling van de minimumvoorwaarden inzake selectie,

aanwerving, opleiding en bevoegdheid van de ambtenaren en personeelsleden die bevoegd zijn tot vaststelling van inbreuken die aanleiding kunnen geven tot de oplegging van een gemeentelijke administratieve sanctie, BS 27 december 2013 (ed. 2)

De Vereniging Vlaamse Jeugddiensten nam het initiatief om kinderen en jongeren duidelijk te informeren over de GAS. Daar werkten we graag aan mee.

- ▶ De brochure 'Wat met al die GAS? Na de wet, de toepassing' geeft bruikbare tips en voorbeelden. Een basis om mee te praten in het debat in je gemeente. <http://www.vvj.be/documenten/publicatie/wat-met-al-die-gas-na-de-wet-de-toepassing-2013>

Nee tegen de GAS

Het Kinderrechtencommissariaat blijft tegen de GAS voor minderjarigen. Nu sommige gemeenten de GAS toch toepassen vinden we drie dingen cruciaal:

- Dat de GAS-wetgeving grondig geëvalueerd wordt, kwantitatief en kwalitatief. We steunen de oproep aan de volgende federale regering om de wetgeving op de GAS grondig te evalueren naar haar verenigbaarheid met de fundamentele rechten en vrijheden.
  - ▶ Zie <http://www.gasboetes.be/ontwerp-brief-aan-de-politici/>
- Tal van andere projecten waarin de lokale politie autonoom inbreuken van jongeren aanpakt onder de loep te nemen. Hoe zit het met de rechtspositie van jongeren? En wat met de rechtsgelijkheid en rechtszekerheid?
- Gemeenten moeten goed nadenken welke nieuwigheden uit de GAS-wet ze opnemen in hun eigen beleid. Ze hoeven de minimumleeftijd voor GAS-boetes niet te verlagen. Verschillende steden en gemeenten zeggen trouwens dat ze dat niet gaan doen. En ze hebben de keuze om altijd het parket erbij te betrekken als minderjarigen inbreuken plegen die tegelijk misdrijven zijn in plaats van te werken met GAS.
- ▶ Zie een eerste reflectie van de kinderrechtencommissaris op het voorgestelde 'GAS-beleid' op de trefdag in Gent, www.kinderrechtencommissariaat.be/publicatie/trefdag-gas-gent-lezing-kinderrechtencommissaris.

6.2.

Sporten is gezond

Gezond en ethisch sporten

Kinderen hebben recht op vrije tijd, spel en recreatieve activiteiten, aangepast aan hun mogelijkheden en leeftijd. Meldingen bij de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat laten zien dat de invulling van dat recht niet altijd even ethisch en respectvol verloopt. We kregen klachten over bejegening door trainers en bestuursleden, maar vooral de gedwongen contractuele verbintenis van de minderjarige met een sportclub blijft bij melders ethische vragen oproepen.

Aan de basis ligt vaak een schending van het recht op informatie, dat nochtans duidelijk omschreven is in het decreet tot vaststelling van het statuut van de niet-professionele sportbeoefenaar. Dat decreet waarborgt de rechten van de minderjarige sporter op het vlak van de contractuele verbintenis, de vrijheidsregeling en de tuchtregeling. Meldingen tonen dat minderjarigen en hun ouders geen of te weinig informatie krijgen over bijvoorbeeld transfermodaliteiten. Ouders hebben ook bedenkingen bij de vergaande voorwaarden die sportclubs soms stellen.

Transfer geweigerd

Onze kinderen van 8 en 11 jaar spelen voetbal. In de zomervakantie waren ze op Chirokamp. Daarna wilden ze graag met hun nieuwe vriendjes bij een andere club gaan voetballen. Ze zijn er gaan trainen en vonden het heel leuk. Wij dachten het met de vorige club op een volwassen manier op te lossen door met de trainers, jeugdcoördinator en secretaris te praten. Maar de club houdt de transfers nu al weken tegen. Wij hadden echt geen weet van de reglementen daarover en vonden dat erg vergaand voor zo jonge kinderen. De club pakt onze kinderen hun hobby af.

Uiteindelijk verwijst het Kinderrechtencommissariaat door naar het Provinciaal Comité en reiken we de ouders argumenten aan. Het Provinciaal Comité beslist dat de kinderen mogen overstappen.

Vergaande voorwaarden

Onze 8-jarige zoon is een beloftevolle doelman bij een plaatselijke voetbalclub. Hij werd ook al drie keer verkozen tot beste doelman. We werden benaderd door een andere voetbalclub die onze zoon wou 'aankopen'. We zijn verbolgen over de voorwaarden: Mijn kind mag niet meer door de eigen huisarts opgevolgd worden. Het CLB mag niet tussenbeide komen bij schoolse problemen. Hij mag niet mee op schooluitstappen en bosklassen. Wij hebben het voorstel van die club afgewimpeld en gezegd dat ze over een paar jaar maar eens moeten terugkomen, als mijn zoon 12 is. We zien dan wel of mijn zoon nog gemotiveerd is en of we op die vragen ingaan.

De ouders signaleerden het alleen aan het Kinderrechtencommissariaat. Ze vroegen geen verder onderzoek.

Wel trainen, maar niet spelen

De 16-jarige Karel speelt al jaren bij dezelfde voetbalclub. Hij beseft dat zijn voetbalkwaliteiten beperkt zijn. Toch was hij de voorbije seizoenen best tevreden over zijn speelminuten. In de zomer krijgt Karel een bericht van de club. Volgend seizoen mogen alleen de beste spelers nog wedstrijden spelen. De anderen mogen alleen nog komen trainen. Karel zat in de laatste groep. Hij vindt dat zijn recht op spel geschonden wordt.

Het Kinderrechtencommissariaat verwees de melder door naar het meldpunt ethiek van Voetbalfederatie Vlaanderen en reikte op basis van de Panathlonverklaring argumenten aan. We volgen het dossier verder op.

Het Kinderrechtencommissariaat plant verder overleg met de Vlaamse sportadministratie en met de sportfederaties om meer zicht te krijgen op interne klachtenprocedures en op criteria om transfers van jonge sporters wel of niet toe te staan.

Het Vlaams Parlement keurde op 18 december 2013 het ontwerp goed van het decreet over gezond en ethisch sporten.

Het Kinderrechtencommissariaat schreef een adviesbrief over het ontwerpdecreet.

- Het Kinderrechtencommissariaat betreurt dat het ontwerp van decreet nergens verwijst naar kinderrechten of het Panathloncharter.
- Dat er een kenniscentrum komt, juichen we toe. Dat kan goede praktijken, met respect voor de rechten van het kind, aan het licht brengen.
- Het Kinderrechtencommissariaat vindt het positief dat het ontwerp van decreet uitdrukkelijk zegt dat elke sportorganisatie de maatschappelijke opdracht heeft om participatiestructuren voor minderjarigen te bevorderen en te ondersteunen.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies *Gezond en ethisch sporten voor kinderen en jongeren*, 2013-2014/5, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten
- ▶ Decreet inzake gezond en ethisch sporten van 20 december 2013, *BS* 31 januari 2014

De Vlaamse minister van Sport liet het Kinderrechtencommissariaat weten dat onze bezorgdheid onterecht is en dat het decreet een stap vooruit is op het vlak van kinderrechten: 'Zoals vermeld in de memorie van toelichting, omvat de definitie van ethisch sporten een clustering van de huidige thema's die vandaag reeds onder ethisch sporten verstaan worden en waar de rechten van het kind expliciet deel van uitmaken. (...) Het vernieuwde kader voor ethiek en de horizontale clause, gecombineerd met het feit dat voor verschillende aspecten in functie van leeftijd gewerkt kan worden (bv. Sportmedische keuring en mogelijkheid tot het stellen van voorwaarden en grenzen inclusief leeftijdsgrenzen) moeten zorgen voor een nog grotere aandacht voor ethisch sporten in het Vlaams sportlandschap, in het bijzonder met betrekking tot kinderen.'

Het Kinderrechtencommissariaat is tevreden met deze invulling en garantie van de minister en volgt de toepassing in de praktijk verder op.

Kansen om te scoren

Daarnaast zagen we in sommige sportfederaties positieve bewegingen. Zo publiceerde Voetbalfederatie Vlaanderen het boek 'Kansen creëren om te scoren' op basis van dagelijkse ervaringen van clubs. De Panathlonverklaring is een van de bouwstenen waarrond het boek opgebouwd is. Wielerbond Vlaanderen zette dan weer stappen om kinderen en jongeren zonder Belgische nationaliteit de mogelijkheid te geven kampioen te worden. Een Nederlands meisje had de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat daarover aangeschreven. Haar ouders stapten zelf naar Wielerbond Vlaanderen, met succes. Het Kinderrechtencommissariaat juicht die constructieve en probleemoplossende aanpak toe.

Recht om kampioen te worden

De 11-jarige Lotte is geboren in Vlaanderen, maar heeft de Nederlandse nationaliteit. Haar passie is fietsen. Ze is bij een erkende wielerclub en doet mee aan wedstrijden op de weg, in het veld en op de piste. Lotte zou graag proberen kampioen te worden. Maar door haar Nederlandse nationaliteit mag ze niet meedoen aan Provinciale, Vlaamse of Belgische kampioenschappen. Lotte vindt dat niet eerlijk. Ze woont hier toch al haar hele leven? Haar ouders kloppen aan bij Wielerbond Vlaanderen. Een paar weken later vernemen we dat Wielerbond Vlaanderen zijn reglementen aanpast. Vanaf 2015 kunnen kinderen en jongeren met een andere nationaliteit meefietsen in Provinciale en Vlaamse wielerkampioenschappen.

6.3.

Toegang tot vrijetijds-aanbod

Kinderen hebben recht op spel, vrije tijd en deelname aan artistieke en culturele activiteiten, zegt artikel 31 van het kinderrechtenverdrag.

Maar de vrije tijd van kinderen staat onder druk. Kinderen hebben tijd nodig om zich te ontwikkelen en zich goed te voelen. Spel speelt daarin een cruciale rol. Naast het thuismilieu zijn de school en de buurt de plekken waar het kinderspel vorm krijgt. Alle overheden moeten daarin een

belangrijke ondersteunende rol opnemen: maak kinderspel in de openbare ruimte mogelijk, zorg voor genoeg speelruimte voor het georganiseerd jeugdwerk en beperk het huiswerk van kinderen en jongeren.

Het Kinderrechtenverdrag geeft overheden de opdracht te investeren in basisvoorzieningen voor kinderen en jongeren. Investeren in fuif-, jeugdwerk-, sport- en andere vrijetijdsvoorzieningen is voor minderjarigen even evident als investeren in onderwijs.

Drempels om mee te doen

In april 2014 berichtte de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk over een enquête waaruit blijkt dat 4 op de 10 speelpleinorganisatoren bespaart op speelpleinwerk of de prijs verhoogt. Het Kinderrechtencommissariaat ving verschillende signalen op van bezorgde ouders en lokale organisaties.

- ▶ Zie www.allesoverjeugd.be/nieuws/4-op-10-speelpleinwerkingen-bespaart en www.speelplein.net

Speelplezier garanderen?

Onze gemeente vermindert de subsidies voor het speelplein met 40%. Kan dat zomaar? Kan het Kinderrechtencommissariaat het speelplezier van onze kinderen garanderen?

Prijsverhoging om te voorkomen dat ouders hun kinderen komen 'droppen'

Het gemeentebestuur heeft de prijs van de stedelijke speelpleinwerking fors verhoogd. Dat werd pas twee weken voor de speelpleinwerking aangekondigd in een krantenartikel. De bevoegde schepen zegt dat de prijsstijging een bewuste keuze is om een drempel in te bouwen. Die moet maken dat mensen met een laag inkomen de speelpleinwerking niet meer gebruiken als 'drop-zone'. Verder zien ze het ook als een middel om opnieuw kwaliteitsvolle dagbesteding aan te bieden op het speelplein. Het heeft wel tot gevolg dat kinderen uit kansarme gezinnen door de hoge prijs nog maar moeilijk kunnen meedoen.

Toch signaleerde de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk eind juli 2014 meer kinderen op de speelpleinwerkingen in Vlaanderen.

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt vooral aandacht voor kinderen die uit de boot vallen: kinderen die leven in armoede met weinig toegang tot voorzieningen en vrijetijds mogelijkheden en kinderen met een beperking die botsen op ontoegankelijke speelplekken.

Inclusief werken

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt open te staan voor alle kinderen en jongeren. Als er problemen opduiken, vragen we tijd te nemen om te overleggen met de kinderen en hun ouders. We vragen oplossingen te zoeken en geen kinderen uit te sluiten.

Inschrijving geweigerd

Een vader meldt dat zijn 8-jarige zoon Pieter niet welkom is op de speelpleinwerking. Een jaar eerder werd er autisme vastgesteld en dat zorgde op school en op het speelplein voor spanningen en conflicten. Toen vader zijn zoon opnieuw wilde inschrijven, werd die geweigerd wegens de draagkracht van de monitoren. De gemeente had het besproken met de animatoren en informatie ingewonnen bij de school. De ouders zijn verbolgen omdat de directeur privacygevoelige informatie doorgaf aan de gemeente zonder ze daar ook bij te betrekken.

Het Kinderrechtencommissariaat zat na deze melding samen met de ouders, de gemeente en de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk rond de tafel om te bekijken wat mogelijk is. Uiteindelijk wordt er een oplossing gevonden: Pieter kan toch naar het speelplein en kan rekenen op ondersteuning. Achteraf beoordelen zowel Pieter, zijn ouders als de speelpleinwerking zijn deelname als positief.

Kinderen en jongeren met een beperking worden soms uitgesloten. Ouders vinden meestal dat de nadruk meer ligt op de beperkingen in plaats van op de mogelijkheden. Het Kinderrechtencommissariaat vindt het belang-

rijk dat drempels weggewerkt worden en dat er ondersteuning komt zodat kinderen en jongeren met een handicap geen belemmeringen meer ondervinden om te kunnen meespelen. Inclusie heeft niet alleen positieve effecten op de ontwikkeling van kinderen met een handicap. Het zorgt er ook voor dat alle kinderen waardering krijgen voor kinderen met een beperking.

Tolerantie zoek

Gewone activiteiten van kinderen en jongeren lokken regelmatig negatieve reacties uit. Buren klagen over het lawaai van jeugd- en kindervoorzieningen. Rondhangen, fuiven en zelfs gewoon spelen wordt soms als overlast bestempeld. De intolerantie baart het Kinderrechtencommissariaat zorgen. Kinderen en jongeren krijgen de boodschap dat ze niet welkom zijn. Terwijl ze het recht hebben om in de samenleving en in hun eigen buurt een rol van betekenis te spelen en hun medeverantwoordelijkheid op te nemen. Er is steeds minder ruimte en dat maakt het voor kinderen niet gemakkelijk om hun plek in de publieke ruimte te verzekeren.

Spelen stoort

Mijn kinderen hebben problemen met de buurman. Hij bedreigt mijn kinderen elke keer als ze met de bal op straat spelen. Hij zegt dat dat verboden is en hij maakt ze bang. Als we hem aanspreken, bedreigt hij ook ons.

6.4.

Vakantie-initiatieven: solidariteit zonder grenzen

Sinds de val van het IJzeren Gordijn brengen elk jaar honderden kansarme kinderen uit Europese landen zoals Roemenië, Wit-Rusland of Oekraïne de vakantie door bij Belgische gastgezinnen. Zo ontstonden er verschillende privé-initiatieven en vrijwilligersorganisaties om die kinderen en hun gezinnen te helpen.

De vakantie-initiatieven zijn een vorm van solidariteit over de grenzen heen. Soms gaat de solidariteit zelfs verder dan die tussen het vakantiekind en het gastgezin, en ontstaat er ook een band tussen het gastgezin met de omgeving of zelfs met de hele lokale gemeenschap van de gastkinderen.

Door die initiatieven krijgen kinderen de kans om te reizen en om een andere cultuur te leren kennen. Soms spelen ook gezondheidsdoelstellingen mee: even ontsnappen aan lucht- en bodemvervuiling of verontreinigd voedsel. De maximumduur van de vakantie is drie maanden.

De vakantieopvanginitiatieven definiëren wij als 'tijdelijke informele opvang door derden in een grensoverschrijdend kader, met een humanitair doel'. De initiatieven zijn uniek in hun soort, maar wel verwant aan mantelzorg, vakantiecampen, kinderopvang, internationale pleegzorg en kortdurende pleegzorg in eigen land.

De voorbije jaren kreeg de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat signalen over kinderen die opgevangen worden bij Vlaamse gastgezinnen in de vakantie.

Geen gewoon vakantiecamp

De vakantiekinderen komen uit een andere cultuur en spreken de taal niet. Waar kunnen ze terecht als er problemen zijn? En hoe garandeer je het contact met de ouders in het land van herkomst tijdens de vakantie?

In het verleden kregen we – gelukkig maar een paar – klachten over kinderen die hier het slachtoffer werden van geweld en misbruik. Dat maakt het belang duidelijk van een goede screening van gastgezinnen.

Vakantieverblijf wordt langverblijf

Via vakantie-initiatieven leren mensen kinderen kennen uit het buitenland. Soms merken we dat het gastgezin hier en het gezin in het land van herkomst op eigen houtje het contact verder intensifiëren. Op een bepaald moment wordt dan soms afgesproken dat het gezin hier de zorg voor het kind opneemt.

Ze organiseren dan opvang zonder dat ergens aan te geven of zonder dat te ‘officialiseren’. Soms stellen de ouders en het opvanggezin bepaalde aktes op (zoals een akte van een buitenlandse notaris of een formule van pleegvoogdij) om de opvang een officieel karakter te geven. Dan denken ze dat ze de opvang goed geregeld hebben.

Maar pas als de gastgezinnen de kinderen willen inschrijven op hun adres of documenten nodig hebben zoals een Kids-ID, blijkt dat die opvang helemaal niet zo evident is. Vaak volgt een bericht van de Dienst voor Vreemdelingenzaken dat het kind niet wettelijk in het land verblijft en levert die een ‘weigering van verder verblijf’ en een ‘bevel tot terugbrenging’ af. Na veel jaren in België moet het kind dan terug.

Frankrijk-België en weer terug?

Een gastgezin vangt Eli op als vakantiekindje, een baby van 4 maanden. Zijn Ivoriaanse moeder woont in Parijs. Na een tijdje vraagt ze het gastgezin om Eli te adopteren omdat ze zelf niet voor hem kan zorgen. Adoptie bleek niet mogelijk te zijn, pleegvoogdij wel. De jongen woont dan bijna drie jaar in het gastgezin dat regelmatig met hem op bezoek gaat bij zijn moeder in Parijs. Toch kan hij niet ingeschreven worden in de gemeente omdat er geen identiteitsdocumenten zijn. Er wordt een procedure opgestart bij de Dienst voor Vreemdelingenzaken. Eli krijgt het statuut van niet-begeleide minderjarige vreemdeling. Zijn moeder probeert zijn identiteitsdocumenten in orde te brengen. Daarom reist Eli opnieuw af

naar Frankrijk. Daar besluit de moeder ineens om hem bij zich te houden. Het gastgezin meldt ons: ‘Wij zijn bezorgd om zijn levensomstandigheden in Parijs. We krijgen geen contact meer met “ons pleegkind”. Wat kunnen we doen?’

Na uitwijzing toch blijven – maar hoelang?

Een gemeentebestuur en een gastgezin klagen aan dat de Dienst Vreemdelingenzaken het verblijf van een Roemeense jongen niet wil regulariseren.

De jongen kwam al van jongs af aan regelmatig op vakantie bij het gastgezin. Moeder en gastgezin spraken af om de jongen buiten de organisatie om permanent bij het gastgezin te laten verblijven. Het kind woont er nu al drie jaar en brengt de zomervakanties door bij zijn moeder in Roemenië. De Dienst Vreemdelingenzaken aanvaardde de overeenkomst tussen de moeder en de gastouders niet en weigerde de regularisatieaanvraag. Er volgt een bevel tot terugbrenging van het kind. Ondertussen is de jongen 9 jaar en zit hij hier op de lagere school. In Roemenië is hij nooit naar school geweest. In mei kwam het bericht dat de jongen dan toch bij het gastgezin kan blijven. Tot het eind van dit jaar tenminste.

Uitwisseling van expertise en goede praktijken

Het Kinderrechtencommissariaat nodigde de Vlaamse vakantie-initiatieven uit op twee rondetafels.

► De rondetafels waren in het Vlaams Parlement op 10 mei en 20 september 2014.

Door de overlegmomenten kregen we een beter zicht op de werking van de vakantieopvang, en leerden de initiatieven elkaar beter kennen.

Dit is de start van een proces waarin we verder goede praktijken, expertise en knelpunten uitwisselen over de screening van ouders en gastgezinnen, het omgaan met taal- en cultuurverschillen, de inzet van tolken en de vorming van gastgezinnen. Als Kinderrechtencommissariaat willen we ook de praktijk aan banden leggen dat gastgezinnen op eigen houtje kinderen uit het buitenland opvangen, los van elke wettelijke regeling of kanaal.

6.5.

Aangepaste mobiliteit

Verkeersongevallen eisen elk jaar te veel kinderlevens. De cijfers over 2012 leren dat er 65 dodelijke minderjarige slachtoffers te betreuren vielen, naast 8.052 lichte en 773 zwaargewonde kinderen en jongeren.

► Zie www.bestat.economie.fgov

Kinderen en jongeren vragen volgens het Belgisch Instituut voor de Verkeersveiligheid (BIVV) extra aandacht vanwege het verhoogd risico door hun gebrek aan ervaring in het verkeer. Kwetsbaar zijn vooral de erg jonge voetgangers en jonge fietsers en bromfietzers. De overheid moet kinderen en hun ouders blijven sensibiliseren en vormen. Maar er is ook een mobiliteitsbeleid nodig dat streeft naar een aangepaste wegeninfrastructuur voor de meest kwetsbare gebruikers.

► Analyse van het risico op ernstige en dodelijke verwondingen in het verkeer in functie van leeftijd en verplaatsingswijze, BIVV, www.bivv.be/frontend/files/userfiles/files/2014R11SNL_Samenvatting@Risk_analyse_van_het_risico_op_ernstige_en_dodelijke_verwondingen_in_het_verkeer_in_functie_van_leeftijd_en_verplaatstingswijze.pdf

Jonge gebruikers van openbaar vervoer

Kinderen en jongeren verplaatsen zich zelfstandig als voetganger, fietser, bromfietser of met het openbaar vervoer. Van minderjarigen mogen we verwachten dat ze de verkeersregels en de regels voor het openbaar vervoer kennen.

Toch ervaren minderjarigen dat ze niet altijd even correct behandeld worden in het openbaar vervoer. Ook al hebben zowel De Lijn als de NMBS een uitgebouwde klachtendienst, toch kloppen ouders en minderjarigen soms aan bij het Kinderrechtencommissariaat.

De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat adviseert altijd om eerst via de interne klachtenprocedure te gaan, al dan niet met een ondersteunende brief van het Kinderrechtencommissariaat. Na intern overleg over sommige ongenoegens sturen de betrokken diensten hun interne beleid meestal bij, zonder dat ze onmiddellijk moeten ingrijpen in de regelgeving.

Abonnement vergeten en van de trein gezet

Mijn dochter van 15 heeft een treinabonnement om naar school te gaan. Pas op de terugreis zag ze dat ze haar portefeuille vergeten was. De conducteur zette haar uit de trein omdat hij geen biljet kon maken zonder haar identiteitskaart. Mijn dochter was compleet overstuur. Ze wist niet waar ze was en had geen geld om haar reis verder te zetten. Gelukkig had ze een gsm en kon ze mij vragen om haar op te halen. Is dat wel wettelijk? Wat als er haar iets overkomen was? Ik heb de ombudsman van de NMBS aangeschreven. Hij neemt de klacht ernstig. Ik wil erop kunnen vertrouwen dat mijn dochter veilig op school raakt.

Kleuters alleen op stap?

Zonder begeleiding op belbus

Onze dienst krijgt meer en meer meldingen van buschauffeurs over kleuters die zonder begeleiding van een volwassene op de bus gezet worden. Het probleem doet zich vooral voor op de belbus. Als de kleuters 's avonds weer naar huis moeten, gebeurt het dat geen van de ouders ze opwacht. Omdat het om een lijnbus gaat, moet de chauffeur de kinderen in principe gewoon afzetten en doorrijden. Vaak is het de kinderopvang die dat organiseert. Er is op de bus ook geen begeleiding. Het gebeurt ook sporadisch op de vaste lijnen. Is dat te verantwoorden? Vanaf welke leeftijd kunnen kinderen zelfstandig op tram of bus? Ik heb al geïnformeerd bij de NMBS, maar zij kennen geen concrete incidenten. De Lijn zit hier verveeld mee, want kinderen zijn een belangrijke doelgroep die we maximaal willen aanspreken maar op een veilige en verantwoorde manier. Wat is het advies van het Kinderrechtencommissariaat?

Het Kinderrechtencommissariaat stelt zich vragen bij de veiligheid van kleuters die zonder begeleiding meerijden met een belbus of Lijnbus. Begeleiding is altijd wenselijk. Een minimumleeftijd bepalen waarop kinderen zelfstandig gebruik kunnen maken van het openbaar vervoer, is moeilijk. Dat hangt af van de context en van de maturiteit van het kind. Toch toont onderzoek dat de meerderheid van de kinderen op wandelafstand woont van hun basisschool. Kinderen vanaf zeven jaar zouden veilig zelfstandig naar school moeten kunnen gaan. Kinderen en jongeren moeten zich ook met het openbaar vervoer veilig van de ene naar de andere plek kunnen verplaatsen. De vooropgestelde leeftijdsgrens kan richting geven voor het zelfstandig gebruik van het openbaar vervoer. Speciale aandacht is nodig voor de vaak overvolle bussen en trams van en naar school.

Officiële busuren overschreden

Mijn dochter van 12 neemt de trein en daarna de bus om naar school te gaan. Maar de bus komt stelselmatig te laat, waardoor zij al een opmerking kreeg in haar agenda. De geruchten gaan dat de chauffeur eerst zijn krant leest en dan pas vertrekt. Meestal te laat. Ik wil dat dit onderzocht wordt door een ombudsdienst.

6.6. Media

Regelmatig krijgen kinderen en jongeren een belangrijke plaats in tv-programma's of nieuwsberichten.

Kinderen doen mee aan quizen of zangwedstrijden, jongeren getuigen over hun hachelijke leefsituatie in reportages of krantenbijlagen. Meestal zijn dat leuke of zinvolle ervaringen doordat de media hun verhaal met respect registreren of doordat ze hun droom waarmaken door even in de belangstelling te staan. De media-aandacht zorgt ook voor een bredere inblik in de leefsituatie van veel kinderen en jongeren.

Het kinderrechtenverdrag zegt dat kinderen recht hebben op vrije meningsuiting. En dat massamedia aangemoedigd moeten worden om informatie

te verspreiden die sociaal en cultureel inspeelt op de leefwereld van kinderen.

Toch krijgt de Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat al jaren klachten van kinderen en jongeren die zich niet fair behandeld voelen door de media.

Daarom zette het Kinderrechtencommissariaat dit jaar verschillende stappen om over verschillende aspecten van dit thema te overleggen met media en andere betrokkenen.

Onbekend is onbemind: publicatieverbod voor jongeren onder een maatregel

Op 26 februari organiseerde het Kinderrechtencommissariaat een kinderrechtenlunch (KRUNCH) voor Vlaamse Volksvertegenwoordigers. We stelden een knelpuntennota voor over het publicatieverbod voor minderjarigen die onder een maatregel van de jeugdrechter vallen. Uit klachten bij het Kinderrechtencommissariaat blijkt dat die minderjarigen dat verbod soms oneerlijk vinden. Dat ze niet herkenbaar in beeld mogen komen, weerhoudt ze ervan hun verhaal te brengen zoals zij dat willen.

Getuigen met 'blur' over het gezicht

Een tienermoeder wil vertellen over wat het is om zo jong een baby te krijgen. Haar voogd en alle hulpverleners staan achter de reportage. Maar omdat ze zelf als kind in een problematische opvoedingssituatie zat en de jeugdrechter zich daarover uitsprak, kan ze alleen getuigen met een enorme 'blur' over haar gezicht alsof ze een zware misdadiger is.

Blij met verbod

Toen ik 15 jaar was, werd ik onder een maatregel geplaatst door problemen thuis. Toen was ik daar zo boos over dat ik mijn onschuld uitschreeuwde in een krant, zij het onherkenbaar. Daar ben ik nu op mijn 24 enorm blij om. Het verhaal blijft me niet meer achtervolgen. Ik heb het pijnlijke hoofdstuk kunnen afsluiten.

Het Kinderrechtencommissariaat stelt het publicatieverbod als principe niet in vraag. Een beschermingsmechanisme is nodig. Maar er zit-

ten onduidelijkheden en tegenstrijdigheden in de toepassing van het verbod. Daarom vinden we het belangrijk het debat rond het absolute karakter van het verbod open te trekken en bediscussieerden we samen met een groep experts mogelijke oplossingen.

- ▶ De experts zijn: An Berger (Telefacts Crime), Min Berghmans (Steunpunt Jeugdhulp), Lut Celie (De Bleekweide), Christian Denoyelle (Jeugdrechtbank Antwerpen), Karen Vander Steene (Jeugdrechtbank Brussel), Barbara Glorieux en Xenia Langen (Cachet vzw), Stefan Kolgen (C.H.I.P.S. vzw), Peter Heymans (Productiehuis Nieveranst), Stefaan Van Mulders (Agentschap Jongerenwelzijn), Flip Voets (Raad voor de Journalistiek), Dirk Voorhoof (UGent – Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen), Diane Waumans (VRT – Beroepsethiek).

In de knelpuntennota vraagt het Kinderrechtencommissariaat

- Een wetswijziging die het mogelijk maakt dat de jeugdrechter het absolute publicatieverbod kan milderen
  - Meer informatie om de wet eenduidig te interpreteren
  - Een strenger vervolgingsbeleid bij wetsovertredingen
  - Een actievere rol voor de Raad voor Journalistiek
  - Aandacht voor kwetsbare kinderen in de Code voor Journalistiek.
- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Knelpuntennota *Onbekend is onbemind: publicatieverbod voor jongeren onder een maatregel*, 2013-2014/11, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

Extra bescherming voor kinderen zonder maatregel?

Ook kwetsbare kinderen die niet onder een maatregel van de jeugdrechter staan, hebben er soms baat bij niet herkenbaar in beeld te komen. Denk aan de slachtoffers van het busongeval in Sierre of van een familiedrama. Of aan jongeren die vrijwillig ingaan op een hulpaanbod.

Kwetsende informatie

Een vrouw signaleert de Klachtenlijn een Nederlands opiniestuk waarin een Belgische man schrijft over zijn moeilijke relatie met zijn 15-jarige adoptie dochter. Een week later zou een Vlaams tijdschrift het opiniestuk publiceren. De vrouw kent het meisje persoonlijk en vindt het artikel bijzonder kwetsend. De schrijver onthult heel wat privacygevoelige informatie over bedplassen, spijbelen en stelen. De vrouw vraagt wat zij of het meisje kunnen doen om de publicatie in België te voorkomen.

Het Kinderrechtencommissariaat geeft aan dat de vrouw zelf niets kan ondernemen omdat ze niet rechtstreeks betrokken is, maar zegt wel dat het meisje dat zou kunnen doen. Als we later opnieuw contact opnemen met de vrouw, horen we dat het meisje contact opgenomen had met het CLB. Een CLB-medewerker had een gesprek met vader waarna die de publicatie van het opiniestuk terugtrok.

Over kinderen en jongeren die vrijwillig hulp krijgen in de jeugdhulp, zegt het publicatieverbod niets. Dat hoeft ook niet, maar het best komen er wel extra beschermingsmechanismen zoals minstens een ‘informed consent’. Voordat een jongere toestemt, moet hij eerst begrijpelijke informatie krijgen over het doel en de vorm van de publicatie, waar hij terecht kan met zijn vragen, en dat hij zijn medewerking of de publicatie altijd kan stopzetten.

Kinderen uit beeld verdwenen?

Ook andere kinderen en jongeren komen in beeld in de media. Ze treden op in documentaires en reality-tv, hun verhalen verschijnen in kranten, tijdschriften en online. Zo krijgen ze een stem en krijgt de buitenwereld inkijk in hun leefwereld. Omdat dat niet zo vanzelfsprekend is als het lijkt, organiseerde het Kinderrechtencommissariaat samen met de Privacycommissie op 28 april 2014 een studiesessie in het Vlaams Parlement.

- Peter Van den Eynde en Eva Wiertz van de Privacycommissie vertelden over de groter wordende digitale voetafdruk en het recht op vergetelheid in de onlineomgeving.
  - Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen zoomde in op het balanceren tussen beschermen en participeren in de omgang met kinderen in de media.
  - Eva Lievens van het Interdisciplinair Centrum voor Recht en ICT van de KU Leuven, EMSOC en het Kenniscentrum Mediawijsheid had het over zelfregulering door de pers en blikte naar het buitenland.
  - Hanne Op de Beeck van het Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi) had het over de impact van negatieve mediabeeldvorming op het zelfwaardergevoel van Vlaamse kinderen en jongeren.
- C.H.I.P.S. vzw zorgde voor livestreaming van de sessie en maakte een verkorte reportage van de presentaties. Zie www.kinderrechtencommissariaat.be/actueel/kinderen-uit-beeld-verdwenen

Richtlijnen voor de media

Kinderen klagen omdat ze bijvoorbeeld bij uitzendingen over problemen van hun ouders of andere volwassenen onbedoeld mee in beeld komen. Of omdat media hun privacy te grabbel gooien. Of omdat ze na media-aandacht overdonderd worden door negatieve reacties.

In de Code van de Raad voor Journalistiek staan normen. Toch leert de praktijk dat de regels niet altijd even zorgvuldig toegepast worden. Daarom werkt het Kinderrechtencommissariaat samen met de Raad voor Journalistiek aan een brochure. Die moet verduidelijken wat die normen betekenen als journalisten of programmamakers met kinderen en jongeren werken.

De Raad voor de Journalistiek is in Vlaanderen de onafhankelijke instelling die vragen en klachten behandelt over de journalistieke beroepspraktijk. De Raad is een platform voor journalistieke zelfregulering. En is daarom ook een geschikte partner voor het Kinderrechtencommissariaat.

In aanloop naar de brochure overlegden we met VRT, VTM en SBS-Belgium. We interviewden vijf kinderen en jongeren over hun ervaringen met

tv-programma's zoals Arm Vlaanderen, Junior Eurosong en Karrewiet Plus.

Zo laten we ons naast de verhalen van onze Klachtenlijn ook inspireren door positieve ervaringen van kinderen en jongeren met programma's en berichtgeving. Daarnaast woonden we een opnamedag bij van The Voice Kids en analyseerden we voorbeelden van richtlijnen uit het buitenland.

De aandachtspunten die we willen meegeven, moeten ervoor zorgen dat kinderen en jongeren positief en dus niet teleurgesteld of gefrustreerd terugkijken op hun medewerking aan een programma of artikel.

De aandachtspunten in de brochure zijn ruim. Ze worden in de diepte uitgewerkt met vragen die journalisten of programmamakers zich maar beter stellen en met achtergrondinformatie en tips. Zoals: informeer jongeren, vraag toestemming aan kinderen en jongeren, geef ze inspraak, bespreek de mogelijke impact op hun verdere leven, zorg voor begeleiding, blijf zorgzaam als uw programma of artikel gemaakt is.

De Raad wil in het najaar een regel toevoegen aan zijn ethische code zodat er extra aandacht komt voor kwetsbare kinderen en jongeren in de media.

De brochure met de richtlijnen verschijnt begin 2015.

Ongewild afgebeeld en gepubliceerd

Zoals iedereen hebben ook minderjarigen recht op hun afbeelding. De rechtspraak aanvaardt steeds vaker dat minderjarigen zelf hun toestemming mogen geven om afgebeeld te worden als hun onderscheidingsvermogen groot genoeg is. We kregen verschillende meldingen van minderjarigen en hun ouders die bezorgd zijn over beelden die van hen gemaakt en gepubliceerd worden. Ouders met jonge kinderen maken zich zorgen om de digitale sporen die mensen achterlaten. Ze schermen de privacy van hun kinderen liever af. Ze vragen zich af wat hun kinderen later zullen vinden van wat er vandaag onuitwisbaar over hen online komt.

Minderjarigen en ouders willen niet meteen een onderzoek of bemiddeling door het Kinderrechtencommissariaat. Ze vragen ons wat hun rechten zijn, wat de visie is van het Kinderrechtencommissariaat en wat ze zelf kunnen doen. Het Kinderrechtencommissariaat informeert en verwijst door naar de Privacycommissie die met de website www.ikbeslis.be een handig platform heeft waar kinderen, jongeren, ouders en scholen terecht kunnen voor informatie over de bescherming van de privacy van jongeren.

Lessen filmen zorgt voor spanningen

De leerkracht lo filmt de danslessen en de zwemlessen. Hij zegt dat hij die opnamen achteraf bekijkt met een expert om ons beter te kunnen evalueren. Ik vind dat niet leuk en heb hem dat beleefd gezegd. Daarop werd ik uit de les gezet. Mijn ouders hebben de directeur daarover aangesproken. Nu mogen we zelf kiezen of we wel of niet gefilmd worden. De leerlingen die dat niet willen, moeten de oefeningen vaker doen. De keuzemogelijkheid leidt tot spanningen in de klas. Wie niet gefilmd wil worden, is een flauwerik.

Toestemming geven

Het document waarmee ik toestemming geef om foto's van mijn kinderen te maken en te publiceren is heel algemeen. Ik word verplicht om voor de hele schoolloopbaan toestemming te geven en kan geen onderscheid maken tussen waar foto's wel of niet mogen verschijnen. Ik heb er geen probleem mee dat foto's van mijn 9-jarige dochter op de schoolwebsite of in het schoolkrantje komen. Maar Facebook heb ik liever niet. De school zegt dat ze daar geen rekening mee kan houden en dat ik mijn toestemming dan maar volledig moet intrekken. Is daar geen oplossing voor?

Integriteit in het gedrang

Mijn 8-jarige zoon ging in de kerstvakantie op trainingskamp met de sportclub. Daar werden heel wat foto's gemaakt die achteraf op de website en op de Facebookpagina van de club verschenen. Sommige foto's schaden de integriteit en de waardigheid van mijn kind. Wat zijn de rechten van mijn zoontje? Wat kan ik doen?

Genoeg bescherming?

In de lessen maken de leerlingen zelf filmpjes. Ik vind het heel goed dat kinderen op een educatieve en creatieve manier leren omgaan met media.

Maar de filmpjes komen zomaar open en bloot op het YouTube-kanaal van de leerkracht. Ik wil niet kleinzielig overkomen, maar ik leer mijn kinderen na te denken over wat ze wel of niet op het internet zetten en hoe ze de zichtbaarheid kunnen afschermen. Als ik daarover praat met de school, vinden ze dat ik me zorgen maak om niets. Wat is de visie van het Kinderrechtencommissariaat?

Het Kinderrechtencommissariaat vindt het gestegen bewustzijn rond privacy online positief. We stellen het gebruik van beelden en sociale media zelf natuurlijk niet in vraag. Die zijn voor de externe communicatie van organisaties belangrijk. Ze vergroten ook de betrokkenheid van minderjarigen en hun ouders. We vinden het wel belangrijk dat als organisaties beelden maken en publiceren, ze ernstig afwegen of de waardigheid van de afgebeelde kinderen niet in het gedrang komt. Ook dat is mediawijsheid. Organisaties moeten ook transparant zijn over wat ze met hun beelden gaan doen. Daar duidelijk en op tijd over communiceren, en rekening houden met de stem van de minderjarigen en hun ouders. Ten slotte vinden we het belangrijk dat ze de veiligheid van de beelden garanderen.

Het Kinderrechtencommissariaat is bereid om na te denken over oplossingen voor hoe organisaties toestemming vragen. Oplossingen die beter tegemoetkomen aan de rechten van minderjarigen en de bezorgdheid van ouders, maar die tegelijk haalbaar en hanteerbaar zijn voor organisaties zoals scholen of sportclubs.

Resolutie recht op privacy in digitaal tijdperk

Mensen hebben dezelfde privacyrechten online als offline. Dat zegt de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. De Verenigde Naties zijn bezorgd over de elektronische bewaking, het onderscheppen van digitale communicatie en het verzamelen van persoonlijke data en de impact daarvan op mensenrechten. Jongeren zijn koplopers in het gebruik van nieuwe technologieën en daardoor ook bijzonder kwetsbaar voor schendingen van hun privacy. De VN-resolutie die de Algemene Vergadering van de VN op 18 december 2013 goedkeurde roept staten op om het recht op privacy te respecteren en te beschermen, ook in de digitale communicatie.

6.7.

Minderjarige consument beter beschermd

Minderjarigen kunnen zelf financiële verrichtingen en aankopen doen. Daardoor zijn ze een interessante consumentengroep. Nationaal en internationaal is er steeds meer aandacht voor de impact van bedrijven op kinderen en jongeren.

Oneerlijke en agressieve handelspraktijken aan banden

De overheid heeft de verantwoordelijkheid om kinderen en jongeren te beschermen. Nationaal en internationaal zijn er belangrijke stappen vooruit gezet. Sinds 31 mei 2014 is Boek VI van het nieuwe Wetboek van Economisch Recht van kracht. Kinderen er in reclame rechtstreeks toe aanzetten om producten te kopen of om hun ouders of andere volwassenen ertoe te overhalen die producten voor hen te kopen, wordt nu als een oneerlijke en agressieve handelspraktijk beschouwd.

- ▶ Boek VI - Marktpraktijken en consumentenbescherming van het Wetboek Economisch Recht, ingevoegd door Wet van 21 december 2013, *BS* 30 december 2013, beschikbaar op http://economie.fgov.be/nl/modules/publications/general/code_de_droit_economique_-_livre_vi.jsp.

Geen mobiele telefoon voor kinderen meer

Sinds 1 maart 2014 is het verboden om speciaal voor kinderen ontworpen gsm's op de Belgische markt te brengen. Daarnaast mag geen reclame gemaakt worden die gsm-gebruik bij jonge kinderen aanprijst.

Extra bescherming voor games met in-appaankopen

De voorbije jaren kreeg het Kinderrechtencommissariaat verschillende meldingen over 'gratis' internetgames. Vaak loopt zo'n spel na een tijdje vast en wordt er een betaling gevraagd, bijvoorbeeld voor extra 'levens'. Door voor die

extraatjes – 'in-gameaankopen' – te betalen, kunnen kinderen snel verder spelen. Vaak is het niet duidelijk dat die in-apps geld kosten of is het te gemakkelijk voor een kind om er gebruik van te maken. De kosten lopen soms hoog op.

Op 18 juli 2014 bepaalde de Europese Commissie dat games met in-appaankopen niet meer als 'gratis' geadverteerd mogen worden. Consumenten moeten ook correcte informatie krijgen over de betalingsvoorwaarden en hun uitdrukkelijke toestemming geven voor elke betaling. Daarnaast moet er een e-mailadres zijn waar consumenten contact kunnen opnemen als ze vragen of klachten hebben.

- ▶ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-847_nl.htm

Google, Apple en de betrokken brancheorganisaties hebben al maatregelen genomen of aangekondigd. Google noemt games met in-appaankopen niet meer 'gratis' en past de standaardinstellingen aan zodat vóór elke aankoop een uitdrukkelijke goedkeuring nodig is. In het nieuwe mobiele besturingssysteem van Apple zit de optie 'Ask To Buy'. Dat moet ouders meer controle geven over wat hun kinderen kopen. Daarnaast zal Apple games en applicaties waarin aankopen mogelijk zijn duidelijker onderscheiden. Hun onlinewinkel krijgt een kinderafdeling met extra bescherming voor kinderen onder 13 jaar.

Voor het recht op bescherming van de minderjarige consument zijn dat mooie stappen vooruit. Het is afwachten in hoeverre kinderen en jongeren echt kunnen rekenen op informatie op maat en op een daadkrachtige reactie bij klachten.

Er duiken ook voorbeelden op van hoe bescherming van minderjarige consumenten omzeild wordt. Prepaidkaarten met grote bedragen bijvoorbeeld doen onze wenkbrauwen fronsen. De wetgever probeert minderjarigen nochtans te beschermen, door ze bijvoorbeeld handelingsonbekwaam te maken. Maar die bankkaarten omzeilen dat. Zeker op het internet klik je de ene winkel na de andere binnen. Zo staan kinderen moeilijk stil bij de snelheid waarmee ze geld uitgeven.

Steeds meer kinderen en jongeren moeten steeds vroeger consument worden. In overeenstemming met de aanbeveling van het VN-Comité

voor de Rechten van het Kind in 2012 over children's rights and business principles blijft het Kinderrechtencommissariaat aandacht vragen voor veilige en kindvriendelijke producten en diensten en voor marketing- en reclametechnieken die de rechten van kinderen respecteren.

7. Rechten op en in het gezin

7.1.

Recht op afstammingsinformatie

Uit het klachtenonderzoek van het Kinderrechtencommissariaat blijkt hoe belangrijk het is te weten van wie je afstamt. De vraag duikt op bij kinderen en jongeren die verwekt zijn met een anonieme donor, die via een draagmoeder ter wereld kwamen, van wie de moeder in Frankrijk anoniem beviel of die geadopteerd zijn. Die kinderen en jongeren hebben een biologische en sociale realiteit. Ook al is het sociale aspect meestal het belangrijkste, toch hebben sommigen een dubbele loyaleiteit.

Biologische vader?

In ons Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg begeleiden we een jongen van 14 jaar. Zijn moeder wil hem geen informatie geven over zijn biologische vader. Wat zijn de rechten van die jongen?

Kinderen stellen hun vragen over afstamming dikwijls uit tot ze volwassen zijn. In hun kinderjaren blijven ze vaak in het ongewisse.

Zelfs na overlijden moeder geen afstammingsinformatie

Een volwassen adoptiekind klaagt aan dat ze haar zelfs na het overlijden van haar bejaarde biologische moeder geen informatie konden geven door de wet op de privacy.

Breder debat nodig over afstamming

Het Kinderrechtencommissariaat pleit ervoor dat er een fundamenteel maatschappelijk debat komt over kinderen en hun afstammingsvragen. Dat debat vraagt een brede, interdisciplinaire invulling. De vraag waar we in onze samenleving familiebanden op baseren en hoe we ze juridisch vorm geven, moet het onderwerp zijn van een brede discussie. Het is bovendien belangrijk om

de behoeften van kinderen te onderzoeken rond onder andere hun recht op informatie. Welke ondersteuning en begeleiding vragen kinderen? Hoe kijken ze aan tegen donorschap? Dat onderzoek is nodig om in het bredere debat het perspectief en het belang van kinderen en jongeren duidelijk tot hun recht te laten komen.

Toegang tot afstammingsinformatie

Vanuit kinderrechtenperspectief vragen we bijzondere aandacht voor het belang van het kind (kinderrechtenverdrag, artikel 3) en voor het recht van het kind om te weten wie zijn ouders zijn (kinderrechtenverdrag, artikel 7). Op basis daarvan beklemtonen we dat het belangrijk is minderjarigen toegang te geven tot de identificerende en de niet-identificerende gegevens van hun biologische ouders. De minderjarige moet zelf de informatie over zijn biologische ouders kunnen raadplegen. Als andere betrokken partijen de toegang tot die informatie weigeren, vinden we het belangrijk dat een onafhankelijke instantie de vraag tot kennisname beoordeelt en de verschillende belangen afweegt.

Discreet donorschap en discreet bevallen

Een jongere kan natuurlijk pas toegang krijgen tot afstammingsinformatie als die raadpleegbaar is. Dat houdt in dat de absolute anonimiteit van de gameten- of embryodonor niet meer de norm kan zijn, maar plaats moet maken voor discreet donorschap. Daarvoor is het nodig de wet van 2007 aan te passen die nu te weinig rekening houdt met het belang van het kind. Ook discrete bevalling moet volgens ons in België mogelijk worden.

Onafhankelijke registratie donorschap, draagmoederschap en discrete bevalling

We pleiten ervoor om de bevoegdheid tot bewaring, beheer en kennisgeving van de gegevens over de herkomst van het kind toe te vertrouwen aan een onafhankelijke instantie.

Belang van goede begeleiding

Onderzoek en praktijk geven aan dat er behoefte is aan begeleiding en psychosociale ondersteuning voor alle betrokkenen: kinderen, wensouders, geboortouders, biologische ouders. Daarom is het belangrijk gespecialiseerde instanties op te richten die genoeg toegankelijke begeleiding mogelijk maken voor de betrokken volwassenen en minderjarigen.

7.2. What's in a name? Over voor- en achternamen

Nieuwe regeling over de achternamen

Een kind krijgt niet meer automatisch de achternaam van zijn vader. Dat is het resultaat van de naamshervorming eerder dit jaar. Ouders kunnen beslissen of hun kind de naam van de moeder, van de vader of een dubbele achternaam krijgt. Is er geen eensgezindheid, dan krijgt het kind de naam van de vader.

De hervorming is vooral ingegeven vanuit de gelijkheid tussen mannen en vrouwen. Het kinderrechtenverdrag zelf zegt niets over dubbele namen. Het verzet zich ook niet tegen een systeem waarin een kind meer dan één achternaam krijgt.

 Onze Franstalige evenknie Bernard De Vos gaf op de hoorzitting deze aandachtspunten mee, ook in naam van het Kinderrechtencommissariaat:

- Een gegeven achternaam mag niet zomaar veranderen, net omwille van identiteit en identificatie.
- Bij de geboorte mag er geen onzekerheid bestaan over de naam van het kind. Ieder kind moet onmiddellijk na de geboorte ingeschreven worden en heeft vanaf de geboorte recht op een naam (artikel 7 van het kinderrechtenverdrag).
- Kinderen van dezelfde ouders moeten dezelfde naam krijgen. De overheid is verplicht om de familiebanden te beschermen (artikel 8 van het

kinderrechtenverdrag). Eenzelfde naam draagt daartoe bij.

- Het belang van het kind moet altijd vooropstaan (artikel 3 van het kinderrechtenverdrag). Kinderen mogen door het nieuwe systeem niet gestigmatiseerd worden. Als de nieuwe mogelijkheid van de dubbele achternaam vlot ingang vindt en de meeste kinderen een dubbele naam dragen, moeten we waakzaam zijn dat kinderen met maar één naam niet in het vizier lopen. Bijvoorbeeld kinderen van wie alleen de afstamming langs moederskant vaststaat. Of kinderen die geadopteerd zijn door één persoon in plaats van door een ouderpaar.

Niet stigmatiseren

Als trotse alleenstaande mama heb ik het ontzettend moeilijk met de nieuwe wetgeving rond naamgeving. Voor alle kinderen van de toekomst hoop ik dat geen enkel kind op termijn gestigmatiseerd kan worden op basis van zijn naam.

- ▶ Hoorzitting van 15 januari 2014, opgenomen in het Advies namens het Adviescomité voor Maatschappelijke Emancipatie, *Parl.St.* Kamer 2013-2014, nr. 2-3145/2

Schaamnamen

Na de hele achternamendiscussie kregen we iemand aan de lijn die vroeg wat wij ervan vinden dat kinderen door het leven moeten als Loezer, Alles of Den Boer? De melder had in de krant de lijst van meest bizarre voornamen in 2013 gelezen.

Onderzoek leerde ons vrij snel dat de wet op zich wel goed zit. De naamwet stelt kort maar krachtig dat de ambtenaar van de burgerlijke stand de gekozen voornaam niet in de geboorteakte mag opnemen als die aanleiding geeft tot verwarring. Of als die het kind of derden kan schaden.

Dat is duidelijk. Toch verschijnen er elk jaar opnieuw merkwaardige uitschuivers. De ambtenaren van de burgerlijke stand hebben de opdracht om als buffer op te treden tegen al te gekke of schadelijke voorstellen van ouders. Niet altijd gemakkelijk, maar wel belangrijk. Het is altijd schipperen tussen de keuzevrijheid van de

ouders en het belang van het kind. We hoeven niet terug naar het belerende vingertje van vroeger, maar de ambtenaar moet wel durven weigeren als een schamnaam niet door de beugel kan. Dat een kind als het 18 wordt zelf zijn voornaam kan laten veranderen, is een schrale troost. 18 jaar is lang, zelfs als je Godiswithme heet. Samen met de Vlaamse Vereniging van Ambtenaren en Beambten Burgerlijke Stand (Vlavabbs) bekijken we hoe we de gemeentebambtenaren kunnen ondersteunen en sensibiliseren.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Blog *Schaamnamen*, www.kinderrechtencommissariaat.be – Blog

7.3.

Opvoeden in het licht van kinderrechten

Spanning tussen kinderrechten en rechten van ouders?

De Klachtenlijn krijgt vragen over hoe het ouderlijk gezag zich verhoudt tot de rechten van kinderen. Vragen komen van ouders, van familie en van professionals. Maar vooral krijgen we klachten van kinderen en jongeren dat hun ouders hun rechten schenden. Uit de voorbeelden blijkt dat het gaat om problemen met respect voor hun privacy, met relaties en vriendschappen, en met hun tijdsbesteding. In de praktijk zien we dat volwassenen en minderjarigen hiermee worstelen. Ouders worden geacht als opvoeder beslissingen te nemen die het belang van het kind dienen. Het wordt dus als vanzelfsprekend beschouwd dat ouders weten wat goed is voor hun kind en dat ze de leiding van de opvoeding op zich nemen. Onenigheid gaat dan over de invulling: ‘Wat is goed voor mijn kind?’ en ‘Wat is goed voor mezelf als kind?’ Op die vragen zijn er geen pasklare antwoorden, laat staan algemene richtlijnen.

Privacy op de kamer

Mogen mijn ouders mijn privacy zomaar schenden? Zoals mijn kamer doorzoeken terwijl ik op school ben? Het is vooral mijn vader die mijn kamer doorzoekt. Ik ben 15 en vind het helemaal niet leuk dat hij zomaar ongevraagd door mijn spullen gaat.

Geldzaken

Mijn mama staat alleen en werkt veel, maar heeft het financieel niet gemakkelijk. Ze neemt soms geld van mij, vaak zonder het mij te vragen. Ik vind dat niet leuk. Daardoor hebben we vaak ruzie. Ze zegt dat het mag en dat ze me het geld later zal teruggeven, maar dat gebeurt nooit. Wat kan ik doen?

Relaties en seksualiteit

Ik ben 17 en heb sinds kort een vriendin. Mijn ouders accepteren niet dat ik lesbisch ben. Mijn moeder is nog het ergste. Ze scheldt me uit. Ze wil er niet op een volwassen manier over praten. Thuis is het zo niet meer leefbaar. Ik ben ook niet bereid om mijn relatie stop te zetten en mijn geaardheid gaat ook niet veranderen. Ik heb toch recht op een eigen identiteit?

Vrije tijd

Ik moet thuis altijd helpen. Ook in de zaak van mijn ouders. Ik heb ADHD en dyslexie. Ik zou graag een sport beoefenen om me te ontspannen, maar dat mag niet van mijn ouders. Eerst was ik te jong en nu is het zagezegd te laat omdat ik al 16 ben. Ik heb nog nooit een hobby mogen uitoefenen en als ik er thuis over begin, krijg ik altijd ruzie. Ik heb toch recht op vrije tijd?

De Klachtenlijn komt niet tussenbeide in meningsverschillen en verdeeldheid tussen ouders en kinderen. Wel proberen we de verschillende zienswijzen te verhelderen. Tegelijk informeren we over de betekenis van kinderrechten en verwijzen we door naar diensten waar kinderen en jongeren terecht kunnen voor een luisterend oor, advies of informatie (Awel, het JAC en de Kinderrechtswinkel). Of waar ze naartoe kunnen als er verdere stappen nodig zijn. Ouders verwijzen we bij opvoedingsvragen door naar de Opvoedingslijn en de Opvoedingswinkel.

Geweld in het gezin

Beslissingen en handelingen van ouders in de opvoeding zijn soms zo schadelijk voor het welzijn van de kinderen dat er sprake is van uitbuiting, verwaarlozing of psychisch of fysiek geweld of seksueel misbruik. Dan is een overheidsinterventie vaak nodig.

Die meldingen verwijst de Klachtenlijn door naar jeugdhulp of naar gerechtelijke en politiediensten zoals jeugdpolitie of parket.

Gevaarlijke thuissituatie

Ik ben net meerderjarig en woon niet meer thuis. Mijn zusje en mijn drie broertjes wel nog. Thuis is niet goed. Mijn papa heeft een alcoholprobleem. Er is voortdurend ruzie. Mijn mama zit meestal op café. Ze zorgen niet voor mijn zus en broertjes. Ze hebben ook veel schulden. Toen mijn vader weer eens zat was, heeft hij mij seksueel benaderd. Ik ben dan thuis weggegaan en ben bij mijn tante gaan wonen. Ik maak me nu zorgen om mijn zus en broers. Mijn zus van 12 moet nu voor de broertjes zorgen en ze voelen zich allemaal onveilig. Van mijn oma hoor ik nog andere erge verhalen over mijn moeder waar ik geen weet van had. Ik vrees voor misbruik, verwaarlozing en psychische mishandeling. Wie kan ze helpen?

Slaande ruzie

Ik ben 15 en geef toe dat ik soms stommititeiten uithaal. Maar thuis straffen ze me dan wel erg hard. Mijn vader slaat me met een stok of met een buis. Niet altijd als straf, soms gewoon omdat hij slechtgezind is. Is dat normaal? Ik durf niets te zeggen omdat ik ook niet wil dat mijn ouders gestraft worden of dat ik geplaagd zou worden.

7.4. Scheiding van ouders

Voordat een klacht over een scheiding de Klachtenlijn bereikt, was er vaak al een heel traject van onderling overleg, bemiddeling, hulpverlening tot uiteindelijk een rechtszaak.

Kinderen en hun ouders verwachten in al die fasen een oplossing die tegemoetkomt aan de vraag

van alle partijen en die goed is voor de kinderen. De strijd van scheidende ouders is heel nadelig voor de kinderen. Kinderen en jongeren kwijnen weg in het conflict tussen hun ouders en hebben het gevoel dat ze zelf onbelangrijk zijn. Ouders die het goed bedoelen, zijn ten einde raad en zien geen verbetering in de nabije toekomst. Grootouders maken zich zorgen om het welzijn van hun kleinkinderen. Leerkrachten en schooldirecties worden meegesleurd in het conflict tussen de ouders, zien de schoolloopbaan zwaar gehypothekerd worden of zien kinderen psychisch lijden onder de situatie. Hulpverleners slagen er niet in het conflict te doorbreken en houden hun hart vast voor verdere escalatie.

De Klachtenlijn heeft weinig actiemogelijkheden om op te komen voor de belangen van kinderen in een scheiding. Als ouders het niet eens worden, is alleen de rechtbank bevoegd om uitspraken te doen over de contacten tussen ouders en kinderen na de scheiding.

Wel ondersteunen we kinderen en jongeren, hun ouders en andere betrokkenen met informatie en advies. We verwijzen door naar diensten met een aanbod in bemiddeling, juridische ondersteuning of hulpverlening.

Soms zijn situaties zo schrijnend voor de kinderen of is hun welzijn in gevaar. Of soms zijn de rechten van kinderen zwaar geschonden. Dan brengen we ze in contact met een jeugdadvocaat om hun belangen te verdedigen of verwijzen we door naar jeugdhulp.

Door al die meldingen komt de Klachtenlijn structurele knelpunten op het spoor die we signaleren aan de verantwoordelijke overheden.

► Zie kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen bespreekt met Claire Wiewauters haar nieuwe boek 'Een week mama, een week papa? Wat kinderen bij een scheiding écht nodig hebben'. www.kinderrechtencommissariaat.be/actueel/een-week-mama-een-week-papa

Goede regelingen vragen tijd, geduld en inzet

Als ouders uit elkaar gaan, verandert er veel. Kinderen worden onrustig en onzeker, boos en verdrietig. Hun veiligheid en vertrouwen komen op losse schroeven. 'Thuis' wordt vanaf nu 'bij mama' en 'bij papa'.

Die veranderingen hoeven niet per se ongunstig te zijn voor de kinderen of voor de ouders. Althans niet als de ouders erin slagen om goede afspraken en een haalbare regeling te maken en hun ouderschap samen opnemen of onderling op elkaar afstemmen.

Een goede regeling voor de kinderen en voor de ouders is maatwerk. En maatwerk vraagt tijd, geduld en inzet.

De ouders moeten de nodige tijd nemen om te denken op lange termijn en in een context die voortdurend verandert naarmate het kind opgroeit en de behoeften of de gezinsomgevingen veranderen. Dat veronderstelt van de ouders flexibiliteit en de bereidheid om telkens opnieuw goede afspraken te maken. Soms vraagt dat veel inzet van ouders en komen hun eigen comfort-zone, noden en behoeften in een grijze zone terecht. Een regeling moet ook de kans krijgen om te slagen. Dat vraagt soms geduld van alle betrokkenen. Kinderen, jongeren en ouders moeten de tijd krijgen om zich aan te passen aan de nieuwe situatie.

Betwistingen over verblijfs- en omgangsregeling

Klagers bij het Kinderrechtencommissariaat zijn vaak ontevreden over de verblijfs- en omgangsregeling.

Een ouder houdt halsstarrig vast aan wat er vastligt en is niet bereid tot compromissen over familiefeesten, ziekte, vakantie of sport. Of een ouder kan zijn eigen belangen niet opzijzetten en voorrang geven aan de belangen van de kinderen.

Een procedure voor de rechtbank geeft daar geen antwoord op. De rechtszaak kan alleen maar knopen doorhakken en ervoor zorgen dat er een regeling komt.

Ook de Klachtenlijn kan hier niet helpen. We kunnen alleen wijzen op het belang van goede afspra-

ken, gezonde communicatie tussen de ouders en verantwoord ouderschap in het belang van de kinderen. Als dat kan, verwijzen we door naar het bestaande bemiddelingsaanbod. In bemiddeling staat de communicatie centraal zodat er ruimte komt voor gemeenschappelijke inzet voor de kinderen.

Eenzijdige flexibiliteit

Mijn zoon is 9 jaar. Na de scheiding heb ik met mijn ex afgesproken dat mijn zoon elke zaterdag bij hem zou verblijven. Toen mijn ex hertrouwde, vroeg hij om die regeling te veranderen. Ik heb dat toen toegestaan in onderling overleg. Die relatie liep snel stuk, waarop hij wéér een andere regeling vroeg die hem beter paste. Opnieuw gaf ik toe omdat ik bang was dat het anders zou uitdraaien op een vechtscheiding. Hij is nu nog eens hertrouwd en zijn derde vrouw vraagt nu om het bezoekrecht uit te breiden. Mijn zoon zegt dat hij er genoeg van heeft om zich altijd te moeten aanpassen aan de grillen van zijn vader. Het wordt hem te veel. Hij heeft dat voorzichtig aan zijn vader gezegd. Die dreigde er toen mee om een week-weekregeling te vragen als onze zoon zich niet schikt naar zijn wensen. De jongen is nu een hoopje ellende en huilt voortdurend.

Veranderende behoeften

Volgend schooljaar gaat mijn jongste zoon naar de middelbare school. Hij wil tso, maar zijn moeder wil dat hij naar dezelfde school als de oudste gaat en dat is aso. Eigenlijk alleen maar omdat het anders lastiger organiseren is. Mijn oudste zoon van 14 wil vooral dat de verblijfsregeling verandert. Nu verhuizen de kinderen om de 3 of 4 dagen. De oudste wil liever een week-weekregeling. Hij zegt: 'Beeld je maar eens in dat je zelf om de drie dagen moet verhuizen.' Toen hij nog klein was, vond hij dat wel goed. Hij heeft wel een punt. Zelf ben ik bereid om de regeling te veranderen en mijn jongste zoon naar de school van zijn keuze te laten gaan. Maar hun moeder weigert.

Goede bedoelingen

Mijn ex en ik zijn al een tijdje uit elkaar. Voor onze dochter van 15 is er een week-weekregeling. Mijn dochter geeft al langer aan dat zij dat niet te doen vindt. Ze zegt dat ze tijd nodig heeft om zich aan te passen en daarvoor is een week te kort. Haar

moeder en ik hebben dit samen met onze dochter gesproken. Zij wil om de twee weken wisselen. Ik ben bereid dat te proberen. Maar haar moeder is er niet voor te vinden. Dit weekend wou mijn dochter niet naar haar moeder gaan. Mijn ex heeft dat opgenomen als een afwijzing en van goede communicatie is nu geen sprake meer. Wat er eerst goed uitzag, lijkt nu vast te lopen.

”

Meestal gaat het om regelingen bij vonnis. De rechtbank is de laatste mogelijkheid in een conflict. Ouders klagen dat de rechters niet genoeg tijd nemen om zich in de situatie te verdiepen. Ze hebben het gevoel dat rechters er een routinekwestie van maken. Ze spreken te weinig doordacht en zonder kennis van zaken een regeling uit. Vooral als ze een week-weekregeling opgelegd krijgen, klagen ouders over gebrek aan inzicht bij rechters. Er wordt te weinig gekeken naar de haalbaarheid van zo'n regeling en naar de concrete impact op het leven van de kinderen.

“

Ondoordachte beslissing

Ik was getrouwd met een zelfstandige. Ik werkte ook bij hem in de zaak. Tot ik ontdekte dat hij een relatie had met mijn beste vriendin. Hij wou zich na de scheiding niet moeten bekommeren om de kinderen. Daar had hij geen tijd voor. Hij vroeg twee weekends per maand. Hij betaalde nooit alimentatie. Ik was mijn werk kwijt, mijn huis, en ben noodgedwongen bij mijn ouders ingetrokken met de kinderen. Maar dat is in Limburg, terwijl we in Antwerpen woonden. Nu wil mijn ex plots een week-weekregeling. De kinderen willen dat niet, maar de rechter heeft het toch toegestaan. Tenslotte ben ik het die verhuisd is, zegt hij. De omstandigheden, de kinderen, de houding van hun vader blijken geen rol te spelen. En wat met de praktische regelingen zoals school en vrije tijd? Voorlopig is het voor mij financieel onmogelijk om weer een leven op te bouwen in Antwerpen.

Geen kennis van de problemen en ons gezin

Ik ben een gescheiden moeder en ben zwaar teleurgesteld in hoe rechtbanken tot een vonnis komen. Ze nemen niet de tijd om een probleem deftig te analyseren en houden geen rekening

met de eigenheid van de kinderen. Onze zoon heeft autisme. Mijn ex trouwens ook. Voor hem ben ik nu een 'slechte mama' omdat het initiatief voor de scheiding van mij uitging. Hij betreft de kinderen bij de discussie. Dat verwacht en bekneelt ze. Er volgde een sociaal onderzoek, later een deskundigenonderzoek. Telkens was het advies dat een volledige week bij de vader voorlopig te belastend is voor de kinderen. Maar de rechtbank kijkt alleen naar de wet en zegt dat die de voorkeur geeft aan een week-weekregeling. De rechter getroost zich niet eens de moeite om de verslagen van professionals te bekijken. Bovendien vindt hij dat wij als ouders moeten communiceren, maar hij houdt er geen rekening mee dat onze gebrekkige communicatie precies de oorzaak van onze scheiding was.

”

Betwistingen over schoolkeuze, vrije tijd, opvoeding

Na een scheiding blijven ex-partners wel samen ouders. Vaak moeten ze nog samen keuzes maken over school, vrije tijd en gezondheidszorg. Dat kan allemaal leiden tot ernstige meningsverschillen en conflicten die ze uitvechten boven het hoofd van de kinderen.

Ruzie over de schoolkeuze

“

School behouden

We volgen op ons CLB al een paar jaar een lage-schoolmeisje met leerproblemen. Haar ouders zitten in een vechtscheiding. De moeder is pas verhuisd naar een andere provincie. Als het kind bij de moeder is, is ze vaak ongewettigd afwezig op school. De moeder neemt het ook niet nauw met afspraken en vindt de ondersteuning overbodig. Ze wil nu een school bij haar in de buurt. Wij hebben de twee ouders aangeraden om het kind op dezelfde school te laten. Moeder wil niet toegeven. Is het raadzaam om vader te adviseren naar de rechter te stappen?

Niet weer een andere school

Ik ben een gescheiden vader met een dochtertje van 5. De rechtbank heeft co-ouderschap uitgesproken. De regeling verliep behoorlijk, tot haar

mama besliste om te verhuizen en ons dochterje in te schrijven op een andere school. Ze wou geen gedeelde regeling meer. Ik liet dat toe om een nieuwe rechtszaak te vermijden. Na een jaar verhuisde mijn ex opnieuw en moest onze dochter weer van school veranderen. Een maand later zet ze het kind bij mij af omdat ze financieel aan de grond zit. Ik schrijf haar opnieuw in haar oude school in. In de krokusvakantie mocht onze dochter een halve week naar haar mama. Na de vakantie belt ze me dat mijn dochter niet meer terugkomt en dat ze weer gaat verhuizen. Dus wéér een andere school. Dat is niet gezond voor mijn dochter. Ik ben ook bang van een nieuwe procedure. Ik gaf vroeger al aan dat mijn ex weinig structuur aan onze dochter zou geven maar werd niet geloofd. Ik ben bang dat het nu niet anders zal zijn.

”

Strijd om vrije tijd

“

Geen vakantie

Ik heb twee dochters, 12 en 10 jaar. Er is een week-weekregeling. In de paasvakantie organiseert de school een skireis. Een unieke kans en de kinderen willen graag mee. Hun vader weigert zijn toestemming te geven. Ook al betaal ik alles en valt de reis in mijn week. Als ik iets toesta, zegt hij systematisch nee. Zonder reden, alleen maar om mij te treffen. Maar uiteindelijk zijn de kinderen wel het slachtoffer. Hun vader weigert elke vorm van bemiddeling. Wat kan er nog gebeuren? Mijn kinderen durven zelf niets te zeggen tegen hun vader.

Paspoort

Ik ben 13 en mijn ouders zijn gescheiden. Ik ben nu bij mijn mama en we zouden een weekje op reis gaan naar Tunesië. Mijn papa wil mijn internationaal paspoort niet teruggeven, omdat mama dan niet op reis kan. Hij weet dat ze zonder mij niet zal vertrekken. Ik ben heel kwaad op papa dat hij ons dit aandoet. De politie zegt dat ze niets kunnen doen.

Kids-ID

De vader van mijn dochter weigert haar Kids-ID mee te geven. Ik heb al een klacht ingediend bij de politie, maar daar werd niets mee gedaan omdat hij niets strafbaars doet. Ik heb zelfs een

vonnis waarin staat dat hij de Kids-ID moet meegeven. Het probleem is dat je die tegenwoordig overal voor nodig hebt, om op reis te gaan, in de bibliotheek, in het ziekenhuis. Zelfs jeugdzorg heeft al geprobeerd om hem tot inzicht te brengen. Maar ook dat lukte niet. Politie, rechtbank, jeugdzorg, dienst bevolking: niemand kan blijkbaar iets doen.

”

Opvoedingsverschillen

“

Geen kleren van mama

De aanpak van de vader van mijn kinderen van 3, 6 en 9 en zijn nieuwe vriendin gaat echt wel ver. Zo mogen de kinderen de kleren die ze van mij meekrijgen, niet dragen. Zijn vriendin laat dan de kinderen van kleren wisselen in een kleedhokje in het station. De kinderen vinden dat vernederend. Mijn advocaat heeft een maatschappelijk onderzoek aangevraagd maar de zitting is pas over twee maanden. Dat duurt te lang.

”

Moeilijk hulp bij scheiding

De meldingen op de Klachtenlijn tonen dat hulpverlening bij een scheiding moeilijk opstart of zelfs helemaal stilvalt.

In de meeste gevallen gaat het dan om ‘vechtscheidingen’ waaronder het kind erg lijdt. Een van de belangrijkste redenen om hulp te weigeren, is dat vaak de toestemming van de twee ouders nodig is. Maar daar zit net het probleem bij een vechtscheiding. Ouders staan lijnrecht tegenover elkaar en slagen er niet om samen te werken aan het welzijn en het belang van hun kind. Daardoor krijgt dat kind niet altijd de hulp waar het recht op heeft.

“

Geen toestemming

Mijn zoontje is 9. Zijn vader verliet ons vlak na de geboorte. Tot hij plots vorig jaar uit het niets een omgangsregeling vroeg aan de jeugdrechter. Ik ben niet zomaar onvoorwaardelijk bereid om dat toe te staan. Welke garantie is er dat hij het goed

meent met mijn zoon? We hebben hem negen jaar niet meer gezien. De jeugdrechter heeft daarop een sociaal onderzoek bevolen en contact opgelegd via de bezoekruimte. De contacten waren voor mijn zoon erg pijnlijk en moeilijk. Hij heeft nu veel psychosomatische klachten en ik ben bang voor een depressie. De bezoekruimte verwees ons naar het Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg, waar we op de wachtlijst kwamen. Ze lieten me weten dat ze geen hulp bieden omdat ze niet tussen de ouders willen staan. Daarna hoorde ik dat de eigenlijke reden was dat mijn ex geen toestemming wou geven. Heeft mijn zoon dan geen recht op hulp?

”

Het is niet evident om hulp af te dwingen voor een rechtbank. In principe vallen die beslissingen onder het ouderlijk gezag en dus is het de verantwoordelijkheid van de ouders om er samen uit te geraken.

Als een ouder of een kind hun bezorgdheid uiten over geweld, zien we dat dat in een vechtscheiding soms een argument wordt om de andere ouder in diskrediet te brengen. Zeker als het gaat om psychisch lijden. Diensten verwijzen ouders dan door naar de rechtbank om een aanpassing te vragen van de verblijfs- en omgangsregeling. Soms erkennen ze onderliggend geweld gewoon niet omdat ze signalen afdoen als ‘hij of zij heeft het lastig met de scheiding’.

“

Geweld na scheiding

Vier jaar geleden ben ik gescheiden. De kinderen verblijven even veel tijd bij hun vader als bij mij. Maar ze zijn bang van mijn ex. Hij kan erg agressief uit de hoek komen en hij straft de kinderen vaak. Hij is ook niet vies van dreigen en vernederen. De kinderen zijn radeloos en helemaal op. Mijn dochter (10) zegt dat als ik haar nog één keer naar haar vader breng, ze zichzelf iets aandoet. In de ogen van de rechter hebben de kinderen het gewoon moeilijk met de scheiding. En hulpverlening zegt niets te kunnen doen omdat vooral het gedrag van vader moet veranderen of er een andere verblijfsregeling moet komen. Twee voorwaarden waarop ze zelf geen vat hebben, dus kunnen ze niet helpen. Maar wat met de noodkreet van mijn dochter?

”

Ook zien we in sommige klachten dat ouders verkeerde verwachtingen hebben over de mogelijkheden van de hulpverlening. Soms verwachten ze dat hulpverleners een verslag of advies opmaken voor de rechter, of vragen ze om de andere ouder aan te spreken op zijn of haar houding of gedrag. Vaak in de hoop om het omgangsrecht te stoppen of aan te passen. Ook richten ouders zich tot de hulpverlening om te bewijzen dat hun kind psychisch lijdt onder de situatie. Iets wat voor de rechter moeilijk vast te stellen is. De hulpverlening werkt niet in opdracht van de rechtbank. De rechtbank kan wel zelf de opdracht geven voor een maatschappelijk of deskundigenonderzoek.

Als een vechtscheiding verhindert om de zorg en het belang van het kind voorop te stellen, wordt de situatie een maatschappelijke noodzaak waardoor het kind beschermd kan worden.

“

Naar de rechter

Ik maak me als schooldirecteur ernstig zorgen over een 7-jarige leerling. Zijn ouders zijn verwikkeld in een zware vechtscheiding. De jongen verblijft meestal bij de moeder en gaat om de twee weken naar de vader. Er is een ernstig vermoeden van kindermishandeling door de vader. Het kind geeft op school signalen dat het niet goed met hem gaat. De moeder had al contact met het CAW. Ze klopte ook al aan bij de vrijwillige jeugdhulp, maar er gebeurt niets met haar klachten. Alle diensten verwijzen de moeder door naar de rechter. Maar ook de rechter doet er niets mee. Hij gelooft de moeder niet. Hoe kan die jongen toch geholpen worden?

”

Bezoekruimte

Een bezoekruimte is een belangrijk aanbod om het contact tussen ouder en kind te herstellen. Bij probleemscheidingen wordt er dan ook veel gebruik van gemaakt. De meeste ouders komen via een rechter terecht bij een bezoekruimte. Maar ze kunnen zich ook vrijwillig aanmelden.

De klachten bij de Klachtenlijn gaan alleen over de opgelegde bezoeken, nadat de rechter de opdracht gaf om het persoonlijk contact met een

ouder te herstellen of om een veilige haven te bieden voor hernieuwd contact.

In conflictueuze scheidingen zijn er altijd veel vragen over bezoek. Het aanbod voldoet niet aan de grote behoefte. Dat leidt tot wachtlijsten. Ouders melden wachttijden van gemiddeld zes maanden. In die wachtperiode is persoonlijk contact uitgesloten.

Niet alleen voor de ouder die zijn persoonlijk contact geweigerd ziet, maar ook voor de kinderen is dat moeilijk. Zeker bij erg jonge kinderen leidt het tot vervreemding. Daardoor wordt het alleen maar nog moeilijker om daarna het contact te herstellen. Bovendien is dit voor ouders een zware emotionele periode.

Voor kinderen is de wachttijd een lange periode van onzekerheid, spanning en soms angst. Terwijl andere kinderen hunkeren naar contact met de afwezige ouder.

Klachten over de dienstverlening van bezoekeruimten zijn ontvankelijk voor de Klachtenlijn. De Klachtenlijn onderzoekt de klacht of bemiddelt. Klachten over de beslissing van de rechter die een bezoek onder toezicht oplegt, zijn voor ons niet ontvankelijk. Vaak tot grote teleurstelling van ouders en kinderen.

Geen veilige haven meer

Mijn kinderen van 10, 13 en 14 moeten hun vader bezoeken in de bezoekeruimte. Op de jeugdrechtbank gaf hij toe dat hij de kinderen hard aanpakt. Het was een opluchting voor de kinderen dat de rechter het bezoek stopzette en dat er nu alleen nog contact is onder toezicht in een bezoekeruimte. De bezoekeruimte geeft aan dat de kinderen erg bang zijn en niets tegen hem zeggen. Hun vader blijft ervan overtuigd dat hij niets verkeerd doet. De jeugdrechter zegt nu dat als bezoek onder toezicht niet lukt, het dan maar zonder toezicht bij vader thuis moet. Dat is voor ons, maar ook voor de bezoekeruimte, onbegrijpelijk.

Herstel van persoonlijk contact blijft uit

Ik ben verwickeld in een vechtscheiding. De moeder van mijn kinderen doet er alles aan om mijn omgangsrecht te dwarsbomen. Zelfs tot valse beschuldigingen over seksuele handelingen. Er volgde een gerechtelijk onderzoek waaruit bleek

dat ik onschuldig ben. Maar de rechter legde in de tussentijd wel contact op via de bezoekeruimte, waardoor het omgangsrecht van vroeger geweldig veel. Door de wachtlijst bij de bezoekeruimte heb ik nu mijn kinderen al zes maanden niet meer kunnen zien. Ik hoor van vrienden dat ze het moeilijk hebben en naar mij vragen. Maar ook mezelf doet het gemis van mijn kinderen erg pijn.

Lang wachten voor niets

Ik heb door de lange wachtlijsten bij de bezoekeruimte van het CAW maanden moeten wachten voor ik mijn kinderen van 3 en 5 kon zien. Nu het eindelijk zover is, boycot hun moeder de bezoeken door heel vaak aan te geven dat zij of de kinderen ziek zijn. Het CAW zegt dat ze daar niets tegen kunnen doen. Er is zelfs een dossier bij jeugdzorg opgestart. Ook de consulent zegt niets te kunnen doen tegen het gedrag van moeder. Mijn kinderen smeken om mij te kunnen zien.

Tijd en ruimte voor kinderen om hun verhaal te doen

De Klachtenlijn krijgt geregeld meldingen over gebrek aan inspraak van kinderen en jongeren, vooral over de verblijfs- en omgangsregeling. Inspraak van kinderen in zaken die hen aanbelangen is cruciaal. Ook als het gaat om ouder-kind aangelegenheden. Vooral kinderen zelf zijn vragende partij, maar ook veel ouders zien er het belang van in.

Levensboek richting rechter

Ik ben 12 en mijn ouders zijn gescheiden. Ik heb een passie voor paarden. Mijn paard staat bij papa en ik doe mee aan wedstrijden. Elke week wissel ik van huis. Mama heeft nu van de rechter gedaan gekregen dat de wisseldag verandert omdat dat haar beter uitkomt. Mijn stiefvader heeft voor zijn kind ook een bezoekeruimte en mama wil dat die samenvalt. Daardoor kan ik niet meer meedoen aan de wedstrijden. Ze staat me niet toe om in haar week te gaan trainen omdat mijn paard bij papa staat. Ik vraag niet om de week-weekregeling te veranderen, want die vind ik prima. Ik zou het erg vinden om een van mijn ouders maar af en toe in het weekend te zien. Ik

vraag alleen dat de oude regeling terugkomt of dat mijn mama me toelaat om te trainen en me naar de wedstrijden laat gaan. Maar dat wil ze niet. Papa kon dus niet anders dan naar de rechter te stappen. Ik wil de rechter laten weten hoe belangrijk dat voor mij is. Maar ik ben bang dat ik de kans niet krijg. Daarom heb ik een heel boek gemaakt over mezelf, mijn passie en mijn leven na de scheiding. Ik zou dat graag aan de rechter geven. Kunnen jullie mijn boek eens bekijken? Want ik zou willen weten of ik hier niets verkeerd mee doe. Ik wil de dingen niet nog erger maken dan ze al zijn.

”

Toch loopt het niet altijd zoals verwacht. Rechters nemen niet altijd de tijd om kinderen hun verhaal te laten doen of hebben niet altijd de juiste vaardigheden. Of kinderen verwachten soms dat hun mening geven hetzelfde is als zelf mogen kiezen. Of kinderen worden te jong geacht en nog niet in staat om een mening te hebben.

“

Ongehoofd

Ik ben 15 en moet morgen naar de jeugdrechter. Ik ga er zeggen waarom ik niet meer naar mijn vader wil gaan. Ik ben al drie keer bij de jeugdrechter geweest en ik heb het gevoel dat die niet naar mij luistert. Hij heeft al een dwangsom opgelegd. Mijn vader heeft mij betast toen ik jonger was, maar ik kan dat niet bewijzen. Het is mijn woord tegen het zijne. De rechter zegt dat ik beïnvloed ben door mijn moeder. Maar dat is niet waar. Op de rechtbank zegt mijn vader altijd dat ik het leuk vind bij hem. Waarom gelooft de rechter dat dan wel? Ook al zeg ik dat het niet waar is?

”

Meer gehoor door Familierechtbank?

Vanaf september 2014 krijgen kinderen vanaf 12 jaar automatisch een uitnodiging om door de rechter gehoord te worden over zaken die hen 'aanbelangen' over het ouderlijk gezag, het verblijfsrecht en hun recht op persoonlijke relaties. Het staat ze vrij om daarop in te gaan. Kinderen jonger dan 12 worden niet automatisch ingelicht

over dit recht. Toch kan de rechter hun verzoek niet weigeren als zichzelf of het parket erom vragen. We hopen een positief effect te zien bij de Klachtenlijn.

Maar er is nog werk aan de winkel. We vragen uniforme uitnodigingsbrieven voor het hele land die toegankelijk zijn voor kinderen en jongeren. Daarin moet ook de betekenis van het spreekrecht aan bod komen en waar jongeren terecht kunnen met vragen. Dit ontbreekt nu in het model dat opgesteld werd. Kinderen en jongeren moeten achteraf ook uitleg krijgen over het resultaat van de beslissing en over wat er met hun mening gebeurt. Rechters moeten ondersteund worden en de kans krijgen op vorming om een kwaliteitsvolle invulling van het spreekrecht te garanderen.

- ▶ Vraag aan de minister van Justitie over het spreekrecht van kinderen in de rechtbanken, *Hand.* Kamer 2013-14, 8 januari 2014, nr.20917
- ▶ KB van 23 augustus 2014 tot vaststelling van het model van informatieformulier bed in artikel 1004/2 van het Gerechtelijk Wetboek, *BS* 29 augustus 2014

Tijd voor eigen rechtsingang jongeren?

In vechtscheidingen handelen ouders vaak tegen de belangen van de kinderen. De vraag van de kinderen kan dan heel anders zijn dan die van de ouders. Een eigen rechtsingang voor de kinderen kan een laatste redmiddel zijn.

Nu volgen de kinderen de verzuchtingen van de ouders in hun strijd voor de rechtbank. Of weigeren ouders nog een procedure in te leiden. Ondertussen blijven de kinderen de speelbal in het conflict tussen hun ouders.

Het Kinderrechtencommissariaat hoopt dat een eigen rechtsingang voor minderjarigen opnieuw op de beleidsagenda komt. Want waarom erkennen we dat principe wel in de nieuwe Klachtenprocedure bij het VN-Comité voor de Rechten van het Kind maar niet in eigen land?

► Facultatief protocol installatie klachtenprocedure, derde protocol bij het VN Kinderrechtenverdrag, op 19 december 2011 aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

België ratificeerde het protocol op 30 mei 2014. Het facultatief protocol voor het installeren van een klachtenprocedure treedt daardoor op 30 augustus 2014 in werking voor België.

Keuze afdwingen?

Ik ben 15 en mijn ouders zijn gescheiden. Eerst woonde ik een week bij mama en dan een week bij papa. Nu woon ik bij papa. Altijd is er ruzie als ze elkaar zien of iets moeten afspreken over mij. Nu ook over mijn school. Ik volg Haartooi, omdat mama dat wou. Maar die opleiding is niets voor mij. Papa heeft samen met mij wat scholen bezocht en ik heb iets gevonden dat ik echt graag wil doen. Mama gaat nu niet akkoord, alleen omdat ik dat met papa deed. Als ik me niet snel inschrijf, is de school volzet. En zonder toestemming van mijn moeder wil de school me niet inschrijven. Ik ben naar het CLB gegaan. Hun advies: neem contact op met de jeugdrechter en doe je verhaal. Dat deed ik, maar ik kreeg te horen dat de rechter niets kan doen zonder vraag van mijn ouders. Maar mijn vader wil dat niet omdat het te veel gaat kosten. Kan ik echt niets meer doen?

Zelf niet naar de rechter

Ik ben 14 en woon bij mijn vader. Ik ga een weekend op de twee naar mijn moeder. Dat heeft de jeugdrechter een paar jaar geleden zo beslist. Nu wil ik meer tijd kunnen doorbrengen bij mijn moeder. Eigenlijk het liefst in een week-weekregeling. Maar mijn vader wil dat niet en mijn moeder durft een nieuwe procedure niet aan vanwege de hoge kosten. Zelf kan ik niet naar de rechter stappen. Is er dan echt niets aan te doen?

Kinderontvoering

De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat kreeg opnieuw meldingen van kinderonvoering of dreiging tot ontvoering door

een ouder. Vaak hebben ouders of jongeren al bij veel instanties hulp gevraagd, maar zijn de mogelijkheden beperkt. Ook de Klachtenlijn kan geen concrete oplossing aanreiken.

Federaal aanspreekpunt internationale kinderonvoeringen

Als een ouder een kind meeneemt naar het buitenland en daar achterhoudt zonder toestemming van de andere ouder, kan die de hulp inroepen van het federaal aanspreekpunt voor internationale kinderonvoeringen van de FOD Justitie. De dienst werd opgericht om te voldoen aan de bepalingen van het Haags Kinderontvoeringsverdrag van 28 oktober 1980. Daarmee verbinden landen er zich toe om een kind na een ontvoering door een van de ouders zo snel mogelijk op te sporen en terug te brengen naar het land waar het voor de ontvoering woonde. De procedure geldt alleen voor landen die partij zijn bij het Haags Kinderontvoeringsverdrag. In niet-aangesloten landen kun je alleen diplomatiek een oplossing vinden voor de ontvoering.

Geen ontvoering zonder scheiding

Drie maanden geleden ging mijn vrouw thuis weg. Ze nam onze dochter van 7 mee naar Thailand, haar land van herkomst. Ze zegde dat het was om even tot rust te komen. Ze is nooit teruggekomen. Daardoor hebben mijn familie en ik geen persoonlijk contact meer met mijn dochter. Door de afstand zie ik haar nauwelijks. Ik bel mijn dochter wel zo vaak als ik kan. De politie zegt dat er geen sprake is van ontvoering omdat ik weet waar ze is, haar elke dag kan bellen en ze niet in gevaar is. De jeugdrechter doet niets omdat Thailand buiten zijn jurisdictie valt. Ook dringende maatregelen in afwachting van de scheiding helpen niet, omdat zo'n beslissing niet afdwingbaar zou zijn in Thailand. Ik heb er geen probleem mee dat mijn dochter vooral door haar moeder opgevoed wordt, maar wel dat ik haar niet meer zie.

Preventief ingrijpen

Het Haags verdrag biedt geen hulp aan kinderen of ouders die bang zijn voor kinderontvoering. Hier ligt de oplossing minder voor de hand. Ouders oefenen samen hun ouderlijk gezag uit en het kan ze niet of moeilijk verhinderd worden om met hun kinderen op vakantie te gaan naar het buitenland. Ook al leeft de vrees dat de kinderen niet naar huis terugkeren. Het is moeilijk voor de kinderen en de bezorgde ouder om aan te tonen dat de dreiging reëel is of dat zijn vermoeden terecht is. Ouders en kinderen krijgen de boodschap dat jeugdzorg, politie en justitie weinig kunnen doen om een ontvoering te voorkomen zolang er nog niets gebeurd is. Ten einde raad kloppen ze aan bij de Klachtenlijn.

Bang voor ontvoering

De vader van mijn kinderen van 3 en 5 komt uit Nepal. Hij zegt dat hij dit weekend op vakantie vertrekt naar Nepal. Normaal zijn de kinderen dan bij hem. Ik ben bang dat hij ze meeneemt en niet meer terugkomt. Hij heeft zijn werk al opgezegd en dat maakt me wantrouwig. Hoe kan ik dat vermijden? Ik heb al bij verschillende diensten aangeklopt, maar daar krijg ik te horen dat hij ook het ouderlijk gezag heeft en nog niets strafbaars deed. Het is pas als hij inderdaad de kinderen niet terugbrengt, dat ik iets kan doen. Maar dan is het te laat.

We hopen dat de nieuwe regeling een stap in de goede richting is. Die bepaalt dat een rechter kan bevelen dat de Kids-ID, de identiteitskaart of het paspoort van een kind moet vermelden dat toestemming van een bepaalde ouder nodig is om de landsgrens over te steken.

In de EU speelt de verordening Brussel-IIbis een cruciale rol. Die regelt welke rechter bevoegd is bij grensoverschrijdende conflicten over ouderlijk gezag. De Europese Commissie houdt een publieke consultatie om te onderzoeken of de verordening geactualiseerd moet worden en of de kindbeschermingen van de verschillende lidstaten niet beter op elkaar af gestemd moeten worden. Ook wij vulden de enquête in.

- ▶ Nieuw artikel 374/1 Burgerlijk Wetboek. Zie voor andere preventietips: http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/kinderen_en_jongeren/internationale_kinderontvoering/risico_s_en_preventie/
- ▶ Open public consultation – EU guidance on integrated Child Protection Systems, http://ec.europa.eu/justice/newsroom/fundamental-rights/opinion/140402_en.htm

8. Vlaams integraal kinderrechtenbeleid

8.1.

Gedachtewisseling in Parlement

Het decreet van 20 januari 2012 over het vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid vraagt de Vlaamse Regering verslag uit te brengen over haar jeugd- en kinderrechtenbeleid. Het decreet legt twee verslagen op per legislatuur, te bezorgen aan het Vlaams Parlement en het Kinderrechtencommissariaat.

Op 17 mei 2013 keurde de Vlaamse Regering het 'Tussentijds verslag 2011-2012' goed. Op 28 januari 2014 organiseerde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een gedachtewisseling over dat tussentijds verslag. Het Kinderrechtencommissariaat gaf advies en wisselde mee van gedachten.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, *Advies Tussentijds verslag 2011-2012 mist perspectief*, 2012-2013/10, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten
- ▶ Nota van de Vlaamse Regering. Vlaams Jeugdbeleidsplan 2010-2014 en Vlaams Actieplan Kinderrechten. Tussentijds verslag 2011-2012, *Parl.St. VI.Parl. 2012-2013*, nr. 2158/1
- ▶ Nota van de Vlaamse Regering. Vlaams Jeugdbeleidsplan 2010-2014 en Vlaams Actieplan Kinderrechten. Tussentijds verslag 2011-2012. Verslag hoorzitting/gedachtewisseling, *Parl.St. VI.Parl. 2012-2013*, nr. 2158/2

In de gedachtewisseling benadrukte de kinderrechtencommissaris het belang van blijvende dynamiek in het jeugd- en kinderrechtenbeleid. Bij de opmaak van het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan waren veel actoren betrokken, maar zodra de plannen er waren, ebde de dynamiek weg. De kinderrechtencommissaris riep de commissieleden op om de dynamiek mee gaande te houden. Het tussentijds verslag heeft meer slagkracht nodig. Het mag wat meer zijn dan een loutere inventaris van gevoerde acties. Het moet ook aangeven waar bijsturing nodig is.

Het tussentijds verslag heeft het over een breed aanbod aan algemene informatiebronnen en nieuwe media-initiatieven om kinderen en jongeren te informeren. Toch schiet het beleid tekort

als het over informatie gaat voor kinderen en jongeren in specifieke levensomstandigheden. Denk maar aan kinderen in een ziekenhuis of kinderen die uitgesloten worden van school.

In een van zijn strategische doelstellingen gaat het Vlaams Jeugdbeleidsplan 2010-2014 voor 'meer maatschappelijk engagement voor kinderen en jongeren'. Daar is nog werk aan. Het Kinderrechtencommissariaat vangt negatieve signalen op over 'de jeugd', terwijl toch heel wat kinderen en jongeren positief enthousiast proberen om de maatschappij mee vorm te geven. Vlaanderen moet inspanningen blijven leveren om alle rechten van alle kinderen te respecteren.

- ▶ www.sociaalcultureel.be/jeugd/jeugd_kinderrechtenbeleid_doc/jbp3/VJBP3.pdf

8.2.

Eindverslag jeugd- en kinderrechtenbeleid op valreep goedgekeurd

Op vrijdag 23 mei 2014 keurde de Vlaamse Regering het eindverslag goed over de realisatie van het Vlaams Jeugdbeleidsplan 2010-2014 en het Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014. Dat is het tweede verslag aan het Vlaams Parlement en het Kinderrechtencommissariaat waar het decreet over vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid op aandringt.

- ▶ www.sociaalcultureel.be/jeugd/jeugd_kinderrechtenbeleid_doc/eindverslag_2010-2014_VJP-VAK.pdf

Net als het tussentijds verslag inventariseert het eindverslag alle gerealiseerde acties uit het Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan. Per strategische doelstelling beschrijft het wat Vlaanderen de laatste vijf jaar deed voor de kinderen en jongeren in Vlaanderen.

Voor iemand die niet vertrouwd is met het Vlaamse Jeugd- en Kinderrechtenbeleid, geeft het verslag een goed overzicht van het geleverde werk rond de rechten van het kind en thema's zoals onderzoek, diversiteit, gezondheid, geweld, maatschappelijk kwetsbare kinderen, kindvriendelijke steden, brede school, mediawijsheid, vrije

tijd, kunst, cultuur, ruimte, jeugdverenigingen, maatschappelijke waardering en engagement voor kinderen en jongeren, duurzaamheid en mondiale thema's.

Toch mist het eindverslag perspectief, net als het tussentijds verslag. Het geeft geen aandachtspunten mee voor de toekomst.

Koester hogere verwachtingen voor het eindverslag

Het Kinderrechtencommissariaat verwacht samen met het Vlaams Parlement meer van het eindverslag. In een resolutie pleitte het Parlement voor een verslag met aandacht voor de lacunes in het kinderrechtenbeleid.

- ▶ Voorstel van resolutie betreffende de optimalisering van het middenveld Kinderrechten, *Parl.St. VI.Parl. 2012-2013, nr. 2003/3*

Inhoudelijk is het jammer dat we moeten vaststellen dat ondanks de vele acties de leefsituatie van kinderen niet merkkelijk verbeterde. Kinderen in een maatschappelijk kwetsbare situatie zijn het meest sprekende voorbeeld. Het eindverslag meldt dat alle vooraf geplande acties uitgevoerd zijn. Toch tonen de cijfers kinderarmoede een pijnlijk status quo.

- ▶ D. Dierckx, J. Coene, A. Van Haarlem, P. Raeymaeckers, *Armoede en Sociale uitsluiting jaarboek 2013*, Acco, Leuven/Den Haag

Daarnaast schiet het eindverslag tekort als kinderrechteninstrument. Het tussentijds verslag en het eindverslag hebben als doel het kinderrechtenbeleid levend te houden en controle door het Vlaams Parlement mogelijk te maken. Voert de Vlaamse Regering het beloofde beleid uit? Verbeteren de geplande acties de situatie van kinderen en jongeren? Zijn de acties niet alleen efficiënt, maar ook effectief?

Helaas schiet het eindverslag zijn doel voorbij: het werd twee dagen voor de Vlaamse verkiezingen goedgekeurd. Daardoor kon het Vlaams Parlement zijn controle- en debatfunctie niet uitoefenen.

4 - 2 = 1

Het decreet over een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid vervangt de jaarlijkse verslagen door één tussentijds- en één eindverslag. Alleen over het tussentijds verslag kon het Vlaams Parlement debatteren.

Het Kinderrechtencommissariaat begreep wel de vraag naar minder verslagen. We stemden ermee in. We geloofden dat meer tijd voor minder verslagen diepgaandere verslagen zou opleveren, met aandacht voor lacunes. We geloofden dat de verslagen zouden voldoen aan de verwachtingen van het VN-Comité. Die zijn: rapporteren over de genomen overheidsmaatregelen, het budget en de moeilijkheden om elk recht te verwezenlijken, en per recht statistische gegevens verzamelen die de verwezenlijking van het recht of het gebrek eraan illustreren.

Helaas leidde de reductie tot minder verslagen en tot minder debat in het Vlaams Parlement, en leggen de verslagen de lacunes niet bloot.

Het Kinderrechtencommissariaat betreurt deze evolutie en raadt aan om de timing van de verslagen te herzien. Voor het Kinderrechtencommissariaat is het eindverslag een belangrijk kinderrechteninstrument. Ideaal laat het de overheid toe om haar kinderrechtenbeleid te evalueren en er lessen uit te trekken. Het eindverslag mag geen verplicht administratief nummer worden.

8.3. Kinderrechtenindicatoren en -monitor

Vlaamse kinderrechtenmonitor en nationale kinderrechtenindicatoren

Het Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014 (VAK) beloofde werk te maken van degelijke follow-up en monitoring. Op nationaal niveau pleitte het VAK voor kinderrechtenindicatoren bij het vijfjaarlijkse rapport voor het VN-Comité. Op Vlaams niveau benadrukte het VAK dat een kinderrechtenmonitor deel moet uitmaken van de verslaggeving over het Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan.

Samen met het VN-Comité vraagt het Kinderrechtencommissariaat al lang een gedegen set van kinderrechtenindicatoren. Die bieden heel wat mogelijkheden, zeker beleidsmatig. Ze maken monitoring en omgevingsanalyse mogelijk. Ze kunnen de impact van het beleid, de lacunes en de behoefte aan bijsturing in kaart brengen.

Het voorbije werkjaar coördineerde de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind (NCRK) de ontwikkeling van de nationale kinderrechtenindicatoren. De Afdeling Jeugd van de Vlaamse overheid ontwikkelde de kinderrechtenmonitor. De twee diensten nodigden actoren en ook elkaar uit om samen na te denken. Ook het Kinderrechtencommissariaat werd uitgenodigd.

Via consultatie en expertmeetings werkt de NCRK aan tien indicatoren per recht of thema. Ze wil indicatoren voor het recht op gezondheidszorg, het recht op onderwijs, het recht op rust en vrije tijd, en het recht op bescherming tegen geweld, jeugddelinquentie en jeugdhulp.

De Afdeling Jeugd werkte via een stuurgroep samen met verschillende administraties, het middenveld en het Kinderrechtencommissariaat aan een voorstel voor een kinderrechtenmonitor. De kinderrechtenmonitor wil bestaande gegevens ontsluiten en nieuwe indicatoren ontwikkelen. In het najaar 2014 wordt de Vlaamse kinderrechtenmonitor publiek gemaakt.

Stadsmonitor met kindfocus

De stadsmonitor is een instrument van het Vlaamse stedenbeleid en de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Hij helpt de Vlaamse overheid en de lokale besturen te evolueren in een meer leefbare en duurzame richting. Uit de stadsmonitor blijkt dat er nog altijd gezinnen met kinderen weggaan uit de stad, al vermindert de stadsvlucht wel wat. Het zou goed zijn dat we een beter zicht krijgen op waarom gezinnen wel of niet kiezen voor de stad. We missen een uitdrukkelijke visie op de positie van het kind in de stad.

Vanuit die achtergrond startten de Studiedienst van de Vlaamse Regering en het Agentschap voor Binnenlands Bestuur (Team Stedenbeleid) een denkproces op om de mogelijkheid van

een kindfocus in de stadsmonitor te ontwikkelen. Om de krijtlijnen van die visie verder uit te tekenen, kwam er een dialoog met vertegenwoordigers van de centrumsteden en verschillende experts uit het middenveld en de onderzoeksweld. In de expertengroep zaten vertegenwoordigers van de dertien centrumsteden, het Kinderrechtencommissariaat, Kind & Samenleving, het Europees netwerk voor kindvriendelijke steden, de Vereniging Vlaamse Jeugddiensten, de Gezinsbond, het Jeugdonderzoekplatform, Team Stedenbeleid, de Studiedienst van de Vlaamse Regering, Afdeling Jeugd van de Vlaamse Overheid, het kabinet van de Vlaamse minister van Jeugd en het kabinet van de Vlaamse minister van Stedenbeleid.

Het overleg leidde tot een visietekst met de krijtlijnen voor een visie op de positie van kinderen en jongeren in de stad en een eerste vertaling daarvan naar beleidsintenties die aan de basis liggen van de te ontwikkelen stadsmonitor.

- ▶ S. De Visscher & D. Reynaert, *Kinderen en jongeren als medeburger in een duurzame en leefbare stad, Visietekst ter voorbereiding van de ontwikkeling van een kindfocus binnen de stadsmonitor*, 5 november 2013, www.thuisindestad.be

8.4.

Nieuw jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan in de maak

Een jaar na het begin van de nieuwe legislatuur moet de Vlaamse Regering een nieuw Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP) voorleggen aan het Vlaams Parlement.

Meer dan een jaar voor het einde van de vorige legislatuur (2009-2014) ging de Afdeling Jeugd al aan de slag. Ze tekende een groots participatief proces uit dat leidde tot een uitgeschreven ontwerp van een doelstellingenkader. Jongeren, jeugdwerkers, jeugd- en kinderrechtenorganisaties, professionals, beleidsmensen werden uitgenodigd om dat kader mee te ontwikkelen. Er was een groot prioriteitendebat. Er waren werkgroepen die de prioriteiten in acties en strategische en operationele doelstellingen vertaalden. Via

Facebook kon iedereen het proces volgen. Het doelstellingenkader is klaar maar nog niet gepubliceerd. Dat gebeurt pas na politieke overeenstemming in het begin van de legislatuur 2014-2019.

Het Kinderrechtencommissariaat was actief betrokken bij het hele proces. In onze tussenkomsten pleitten we voor een JKP dat afgestemd is op de rechten van het kind en de algemene commentaren van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind. We drongen aan op een JKP dat antwoordt op de klachten van kinderen, jongeren en hun belangenbehartigers bij onze Klachtenlijn.

Opnieuw benadrukten we het belang van een beleidsplan dat niet alleen acties opsomt maar ook vertaalt naar concrete, meetbare en te verwachten resultaten.

Opnieuw vroegen we om een beleidsplan dat beantwoordt aan de suggestie van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind:

- Een kinderrechtenbeleidsplan bestaat uit concrete doelstellingen, indicatoren en tijdschema's. Een follow-upmechanisme moet de bereikte vooruitgang opvolgen en mogelijke gebreken vaststellen.
- Het moet gepaste budgetten toewijzen voor de realisatie van de rechten van het kind.

8.5. Kinderrechten waarmaken op alle beleidsniveaus

De klachten bij onze Klachtenlijn illustreren dat toezicht op het belang van het kind en op de rechten van het kind een Vlaamse én federale bevoegdheid is. Kinderrechten doorkruisen verschillende beleidsniveaus en beleidsdomeinen. Ze doorkruisen het Vlaams en federaal beleid.

In ons memorandum 2014 pleitten we daarom voor meer overleg en afstemming tussen de verschillende beleidsdomeinen, niveaus en overheden. We benadrukten het belang van sterke kinderrechteninstrumenten zoals:

- Aanspreekpunten jeugd- en kinderrechten met een slagkrachtiger mandaat
- Een Nationale Commissie voor de Rechten van

het Kind dat de federale tegenhanger moet zijn van de Vlaamse kinderrechtencoördinator

- Een Vlaams coördinerend minister Kinderrechten die ook de federale ministers aanmoedigt werk te maken van kinderrechten
- En een Parlementaire Commissie voor het Kind en de Jeugd in het Vlaams Parlement

We hopen dat de nieuwe regeringen onderschrijven dat er sterke kinderrechteninstrumenten nodig zijn en dat de minister bevoegd voor kinderrechten zijn coördinerende taak slagkrachtig opneemt.

9. Kinderrechten internationaal

9.1.

Klachtenprotocol geland

Het derde aanvullend protocol stelt een klachtenprocedure in bij het kinderrechtenverdrag. Het trad op 14 april 2014 internationaal in werking, nadat Costa Rica het als tiende verdragsstaat ratificeerde.

Het duurde nog even voor België het protocol ratificeerde. Samen met andere kinderrechtencatoren spoorden we de federale en regionale overheden aan om snel te ratificeren. België speelde vaak al een pioniersrol in mensen- en kinderrechten. Reden te meer om een voorbeeld te blijven stellen. Uiteindelijk ratificeerde ons land het protocol op 30 mei 2014. Op 30 augustus 2014 werd het ook hier van kracht.

Goed nieuws. Sindsdien kunnen kinderen en jongeren of hun vertegenwoordigers schendingen van kinderrechten aanklagen bij het toezichtsorgaan van het kinderrechtenverdrag, het VN-Comité voor de Rechten van het Kind.

Een klacht indienen kan op drie manieren: kinderen en jongeren of hun vertegenwoordigers kunnen zelf een klacht indienen als in hun eigen land alle procedures uitgeput zijn. Ook kan een verdragsstaat tegen een andere verdragsstaat een klacht indienen. En ten derde kan het Comité voor de Rechten van Kind zelf het initiatief nemen om een onderzoek op te starten naar ernstige en systematische schendingen van de rechten van het kind.

- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Advies bij voorontwerp van decreet houdende instemming met het facultatief protocol bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind inzake een mededelingsprocedure, 2011-2012/9, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten
- ▶ CRC, Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a Communications procedure, 2011, https://treaties.un.org/doc/source/signature/2012/CTC_4-11d.pdf
- ▶ https://1168.fedimbo.belgium.be/sites/1168.fedimbo.belgium.be/files/explorer/Documentatie/2facultatief_protocol_mededelingsprocedure.pdf (Nederlandstalige versie)

9.2.

Europese kinderoombudsdiensten

Het European Network of Ombudspersons for Children (ENOC) verbindt vandaag 43 Europese kinderoombudsdiensten uit 35 landen.

Jaarvergadering over kinderen op de vlucht

Van 25 tot 27 september 2013 hield het ENOC zijn jaarconferentie in Brussel. De kinderoombudsdiensten wisselden informatie en ervaringen uit over hun werking. Centraal stond de groep van 'Children on the move'.

De kinderoombudsmannen en -vrouwen bespraken de uitdagingen en moeilijkheden van kinderen op de vlucht. Ze signaleerden waar en hoe staten te weinig respect hebben voor de rechten en noden van die kinderen. En ze hadden het over de rol van de kinderoombudsdiensten om de situatie van die bijzonder kwetsbare kinderen zichtbaar te maken. Speciale aandacht ging naar kinderen en jongeren die hier zonder hun familie zijn. Het ENOC verwees naar zijn standpunt van 2006 over de verplichtingen van de staat bij de behandeling van niet-begeleide minderjarigen, de zesde algemene commentaar en de discussiedag van het VN-Kinderrechtencomité over de rechten van kinderen in internationale migratie.

Verschillende Europese en internationale instrumenten beschermen kinderen op de vlucht. Toch benadrukten heel wat ENOC-leden dat de economische crisis en het immigratie- en asielenbeleid van de lidstaten de situatie en integratie die kinderen en jongeren vooral bemoeilijken. De aangrijpende documentaire 'Children on the move: Children First!' illustreert treffend die realiteit: kinderen op de vlucht vertellen zelf over hun vaak sombere leven en moeilijkheden in hun gastland.

Op het einde van de conferentie formuleerden de ENOC-leden een gemeenschappelijk standpunt. Ze roepen de Europese staten en instellingen op om te garanderen dat de wetgeving, het beleid en de praktijk zich houden aan het kinderrechten-

verdrag en aan andere relevante Europese instrumenten.

Belangrijke aanbevelingen:

- Beschouw kinderen op de vlucht eerst en vooral als kinderen.
- Verzeker kindvriendelijke opvangvoorzieningen voor minderjarigen op de vlucht, ook voor Europese kinderen op de vlucht.
- Zorg dat begeleiders van kinderen op de vlucht goed opgeleid zijn zodat ze gepast kunnen reageren op angsten en traumatische ervaringen van die kinderen.
- Bepaal de leeftijd van niet-begeleide minderjarigen altijd in het belang van de minderjarige zelf. De leeftijd wordt bepaald op basis van authentieke documenten. Bij twijfel kan de niet-begeleide minderjarige een medisch onderzoek ondergaan om zijn leeftijd te bepalen. Daarvoor moet de jongere zelf wel zijn uitdrukkelijke toestemming geven. Hij moet geïnformeerd worden. Bijstand van de voogd is belangrijk. Organiseer naast klinisch onderzoek ook psychoaffectieve testen om de leeftijd te bepalen.
- Stel onmiddellijk een voogd aan nadat de niet-begeleide minderjarige in het gastland aankomt.
- Stuur jongeren niet terug naar een land waar ze bang zijn voor vervolging of waar hun leven of veiligheid in gevaar is.
- Zorg dat het recht op bescherming tegen alle vormen van lichamelijke en geestelijke mishandeling en verwaarlozing, fysiek en mentaal geweld voor kinderen op de vlucht gerespecteerd wordt.
- Sluit kinderen en jongeren op de vlucht nooit op.

Veel van die bezorgdheden staan uitvoerig in het dossier 'Heen en retour. Rechtspositie van kinderen op de vlucht' van het Kinderrechtencommissariaat.

- ▶ CRIN, 'Children on the move: Children first!', <https://www.crin.org/en/library/news-archive/enoc-52-minute-documentary-children-move-children-first-released>
- ▶ CRIN, ENOC Position statement on 'Children on the move', 2013, <https://www.crin.org/en/library/news-archive/enoc-statement-children-move-children-first-released>

- ▶ CRIN, ENOC Statement on state obligations for the treatment of unaccompanied children, 2006, www.bettercarenetwork.org/enoc/resources/infodetail.asp?id=11850
- ▶ KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT, Dossier *Heen en retour. Rechtspositie van kinderen op de vlucht*, 2013, www.kinderrechtencommissariaat.be – Adviezen en Standpunten

Open brief aan de Europese Raad over de rechten van kinderen op de vlucht

In juni 2014 maakte de Europese Raad afspraken over migratie- en asielbeleid. In een open brief vroegen toonaangevende mensenrechtenorganisaties om de rechten van kinderen voorop te stellen.

Hun vragen aan de Europese Raad

- Herbevestig uw engagement om de rechten van alle kinderen op de vlucht te beschermen. Volgens het kinderrechtenverdrag en andere verdragen betekent dat in de eerste plaats: kinderen op de vlucht behandelen als kinderen die net als alle andere kinderen rechten hebben. Met of zonder papieren, begeleid of niet-begeleid, het belang van het kind moet altijd voorop staan.
- Maak een einde aan alle discriminatie van kinderen op de vlucht op basis van hun migratie- of verblijfsstatuut. Geef ze toegang tot allerlei vormen van dienstverlening, bescherming en rechtspleging.
- Maak een einde aan de opsluiting van kinderen op de vlucht, los van het migratie- of verblijfsstatuut van henzelf of hun ouders. Zoek naar een alternatief voor opsluiting als er kinderen bij betrokken zijn. Ook als het gezin uitgewezen wordt.
- Ondersteun de Europese Commissie om een Europees Kinderrechtenactieplan te ontwikkelen. Zo'n plan moet ertoe bijdragen dat bij alle aspecten van het intern beleid en bij alle administratieve en gerechtelijke procedures met directe of indirecte impact op kinderen, het belang van het kind vooropstaat en dat eerder aangegane engagementen in concrete maatregelen omgezet worden.

De brief werd op 22 mei 2014 verstuurd door 38 organisaties, waaronder het European Network of Ombudspersons for Children (ENOC). De brief ging naar voorzitter Herman Van Rompuy van de Europese Raad, naar de voorzitter van de Europese Commissie, de Europese commissarissen voor justitie en voor interne aangelegenheden en alle permanente vertegenwoordigers bij de EU.

9.3. Raad van Europa en kinderrechten

Op 27 en 28 maart 2014 was de kinderrechtencommissaris op uitnodiging van de Raad van Europa op het congres 'Growing with Children's Rights' in Dubrovnik. De bedoeling van dit congres was een tussentijdse evaluatie maken van de Council of Europe Strategy for the Rights of the Child (2012-2015) en de thema's in kaart brengen die na 2015 het onderwerp moeten worden van een nieuwe strategie.

De kinderrechtencommissaris was voorzitter van de sessie rond kindvriendelijke criteria voor gezondheidszorg en welzijnswerk voor kinderen en jongeren. Daarnaast presenteerde hij de documentaire '(Her)druk' en het daarbij horende advies aan het Vlaams Parlement.

De documentaire werd ook vertoond op een ander congres van de Raad van Europa in Brussel op 21 en 22 november 2013. Dit congres had als thema '*Pleine inclusion des enfants et des jeunes en situation de handicap dans la société*'.

9.4. Samenwerking met Polen

Op 25 en 26 juni bezocht de Vlaamse kinderrechtencommissaris Polen op uitnodiging van de Vlaamse Regering. De aanleiding was de jaarlijkse 11-juliviering. Op het programma stonden werkbezoeken en een conferentie over kinderrechten en kinderarmoede in Vlaanderen en Polen. Op de conferentie stelde de kinderrechtencommissaris de werking van het Kinderrechtencommissariaat voor.

Polen grondlegger kinderrechten

Polen wordt weleens gezien als de grondlegger van kinderrechten. De Verenigde Naties riepen 1979 uit tot Internationaal Jaar van het Kind om de twintigste verjaardag van de Verklaring van de Rechten van het Kind te herdenken.

De Poolse regering wou het Internationaal Jaar van het Kind kracht bijzetten met een apart kinderrechtenverdrag. In februari 1978 bezorgde ze de Commissie Mensenrechten van de Verenigde Naties een ontwerp tekst om een Verdrag over de Rechten van het Kind uit te werken.

Uiteindelijk duurde het ontwerpproces van het Verdrag nog ruim tien jaar. Op 20 november 1989 nam de Algemene Vergadering het Verdrag inzake de rechten van het kind unaniem aan. Tien jaar na het Internationaal Jaar van het Kind (1979) en dertig jaar na de Verklaring van de Rechten van het Kind (1959).

Het was op initiatief van Polen en dankzij het werk van internationale niet-gouvernementele organisaties dat in 1989 met het Kinderrechtenverdrag een belangrijke stap vooruit gezet werd. Voor de eerste keer werden de rechten van het kind juridisch bindend vastgelegd.

Ook Janusz Korczak (1878–1942) komt uit Polen. Hij bracht kinderrechten avant la lettre in de praktijk in zijn weeshuis met toepassingen als een 'kinderrechtbank', 'geldbank', taken en onderlinge hulp. Zijn boeken hadden veel invloed op het kinderrechtenverdrag.

Bilaterale afspraken Polen-Vlaanderen

In Warschau sprak de Vlaamse kinderrechtencommissaris met zijn Poolse collega Marek Michalak. Ze wisselden ervaringen uit en ondertekenden een samenwerkingsakkoord. Dat kadert in het bilaterale werkprogramma Polen-Vlaanderen voor 2015-2017.

Uit het samenwerkingsakkoord:

- Polen en Vlaanderen gaan informatie uitwisselen over wet- en regelgeving over kinderen.
- Polen en Vlaanderen gaan samen actie ondernemen rond de bescherming van kinderen in maatschappelijk kwetsbare situaties.
- Polen en Vlaanderen gaan samenwerken rond de verdere uitvoering van het Kinderrechtenverdrag.

De Vlaamse kinderrechtencommissaris en zijn Poolse collega ondertekenden een samenwerkingsakkoord over de bescherming van kinderrechten.

4

Bijlagen

Kinoo

ere

Naar wie wordt doorverwezen?

Algemene dienstverlening

Diensten voor kinderen en jongeren

Awel	54
Délégué général aux droits de l'enfant	6
Jongerenadviescentrum	53
Kinderombudsman Nederland	6
Kinderrechtswinkel	20
Ombudsdienst Frankrijk	1
TEJO (therapeuten voor jongeren)	2

Diensten voor iedereen

Centrum Algemeen Welzijnswerk	60
Centrum Geestelijke Gezondheidszorg	3
Gemeentelijke dienst Bevolking	1
Fara (informatiepunt zwangerschapskeuze)	1
Gezinsbond	2
Huisarts	2
Jeugd en Seksualiteit	1
Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi)	1
Kind en Gezin	1
Kinderbijslagfonds	2
Meldpunt geweld 1712	15
OCMW	3
Opvoedingstelefoon	1
Opvoedingswinkel	1
Sensoa	1
Slachtofferonthaal	2
Therapeut (psycholoog)	3
Vertrouwenscentrum Kindermishandeling	18
Vlaamse Infolijn	1
Ziekenfonds	1
Zelfmoordlijn	3

Bijzondere jeugdzorg

Comité Bijzondere Jeugdzorg	16
Directie voorziening	3
Dienst voor Pleegzorg	2
Jeugdrechtbank	8
JO-lijn	5
Ondersteuningscentrum Jeugdzorg	1
Sociale dienst jeugdrechtbank	2
Steunpunt Jeugdhulp	1

Juridische bijstand en justitie

Advocaat	89
Bureau voor juridische bijstand	1
Jeugdadvocaat	16
Justitiehuis	6
Notaris	2
Politie (alle diensten)	7
Vredegerecht	1

Onderwijs

Beroepscommissie	2
Centrum voor Leerlingenbegeleiding (CLB)	44
Commissie Zorgvuldig Bestuur	2
Departement Onderwijs	2
Informatiepunt voor Ouders en Leerlingen	3
Inrichtende macht school	11
Leerlingenbegeleider	9
Leerkracht	11
Leerlingenraad	2
LOP (Lokaal Overlegplatform voor gelijke onderwijskansen)	5
Onderwijsinspectie	1
Onderwijskoepel	4
Ouderraad	1
Pesten.net	1
Schooldirectie	27
Schoolraad	1
Vlaamse Scholierenkoepel (VSK)	1
Zorgleerkracht	2

Ombudsdiensten en klachtenlijnen

Federale Ombudsdienst	3
Hoge Raad voor Justitie	3
Ombudsdienst De Lijn	1
Ombudsman in financiële geschillen	1
Orde van Geneesheren	1
Politie (Dienst Intern Toezicht)	2
Stedelijke Ombudsdienst Antwerpen	2
Vlaamse Ombudsdienst	2

Vluchtelingen en minderheden

Consulaat	1
De Foyer	1
Fedasil	1

Kinderrechten in de media

Vorig werkjaar kwamen de standpunten van het Kinderrechtencommissariaat zo'n driehonderd-twintig keer aan bod in de media. In tijdschriften en dagbladen, gedrukt of online op radio en tv. Dit is een overzicht van wat tussen 1 september 2013 en 31 augustus 2014 verscheen:

Internet	3/9/2013	hln.be demorgen.be skynet.be msnbc.com	Expertengroep geweld in jeugdinstanties op de rails
Persagentschap	3/9/2013	Belga	Expertengroep geweld in jeugdinstanties op de rails
Internet	3/9/2013	kerknet.be	Expertengroep voor bestrijding grensoverschrijdend gedrag in onderwijs- en jeugdinstanties
Print	4/9/2013	Metro	Expertengroep over geweld in jeugdinstanties op de rails
Tv	10/9/2013	VTM – Telefacts	Reportage over de 15-jarige Giel, die vrijwillig naar een Tibetaans klooster trekt om er vijftien jaar te leven als monnik. Toch neemt hij zijn iPad mee. Volgens kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen is zoiets niet verkeerd – als de jongen tenminste volledig instaat voor zijn eigen daden.
Internet	10/9/2013	knack.be	Afgewezen asielzoekers: onze verantwoordelijkheid stopt niet bij een uitwijzingsbevel
Print	11/9/2013	De Standaard	Emotionele chantage of niet? 'Afghaanse kinderen weten alles over grotemenszaken'
Print	11/9/2013	Het Nieuwsblad De Gentenaar	'Zolang hij niet gedwongen wordt, is er geen probleem'
Print	11/9/2013	De Morgen	Privacycommissie kant zicht tegen vingerscans op school. Advies is niet bindend, ouders kunnen wel naar rechter trekken.
Print	12/9/2013	Gazet van Antwerpen	Mechelen – Voorwaardelijke straf kan voor minderjarigen. Werkgroep bereikt akkoord rond hervorming GAS-boetes.
Print	12/9/2013	Het Laatste Nieuws De Nieuwe Gazet	Nog niet zeker of gerecht Giel (15) laat vertrekken. Politie onderzoekt of moeder jonge monnik dwingt.
Print	12/9/2013	De Morgen	Waarom trekt Giel (15) naar klooster in India? Parket onderzoekt thuissituatie aspirant-monnik.
Internet	13/9/2013	knack.be	Stel uw vraag aan de kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen
Internet	13/9/2013	dewereldmorgen.be	Kafka op zijn best: debat over falende regularisatie minderjarigen
Internet	13/9/2013	nieuwsblad.be	Aarschot zet in op buitenschoolse opvang
Tv	15/9/2013	VRT – één – De zevende dag	Jongeren – beslissingsrecht: over het beslissingsrecht van jongeren, naar aanleiding van de heisa rond de vijftienjarige Giel die naar India wil vertrekken om er monnik te worden. Studiogesprek met kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen en pedagoog Hans Van Crombrugge over de minimumleeftijd om levensbelangrijke beslissingen te nemen.
Print	18/9/2013	Tertio	Minder zoete snoetjes, meer pittige projecten
Persagentschap	19/9/2013	Belga	Smet voorstander van verbod op missverkiezingen voor kinderen in heel België
Print	19/9/2013	Courier International	Réfugiés. Quand les enfants afghans prennent la parole.
Internet	19/9/2013	7sur7.be	Vers une interdiction à l'échelle nationale des concours de mini-miss

Internet	19/9/2013	vandaag.be	Ook Smet wil geen missverkiezingen meer voor kinderen
Internet	19/9/2013	nieuws.be	Smet wil missverkiezingen voor kinderen verbieden in heel België
Internet	19/9/2013	gva.be	Ook Smet wil geen missverkiezingen meer voor kinderen
Internet	19/9/2013	skynet.be	Smet wil missverkiezingen voor kinderen verbieden in heel België
Internet	19/9/2013	hbvl.be	Ook Smet wil geen missverkiezingen meer voor kinderen
Print	20/9/2013	Het Belang van Limburg	Franse senaat keurt verbod op minimissverkiezingen goed. Ook België wil geen jonge missen meer.
Print	20/9/2013	Metro	Debat over mini-missverkiezing steekt de grens over
Print	20/9/2013	Gazet van Antwerpen	Verkiezing. België wil geen jonge missen meer. Ons land wil net als Frankrijk schoonheidswedstrijden voor kinderen verbieden.
Print	20/9/2013	Het Nieuwsblad De Gentenaar	'Geen meisjes van 6 meer in bikini op het podium'. Ook België wil missverkiezingen voor kinderen aan banden leggen.
Print	20/9/2013	De Morgen	Zowel Vlaams als Waals minister van Jeugd gekant tegen mini-missverkiezingen. Straks is niemand nog het mooiste kindje van het land.
Print	20/9/2013	Métro	L'interdiction des mini-miss à l'étude
Print	20/9/2013	De Standaard	Frankrijk legt missverkiezingen voor kinderen aan banden. 'Kinderen moet je niet schminken als volwassenen'
Print	20/9/2013	Het Laatste Nieuws De Nieuwe Gazet	Verkiezingen met kinderen verboden in Frankrijk. Ook Milquet overweegt strengere regels. Geen mini-missjes meer.
Print	25/9/2013	Knack	Uw vragen aan kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen. 'Sociale media moeten kinderen respecteren'.
Internet	26/9/2013	stampmedia.be	Kinderpardon: Geef kinderen een stem!
Print	27/9/2013	Het Nieuwsblad De Gentenaar	In amper enkele minuten 60 kinderen en 140 volwassenen buitengezet
Print	27/9/2013	Het Nieuwsblad De Gentenaar	'Al heel hun leven rondgesleurd'
Print	27/9/2013	Het Laatste Nieuws	Opnieuw met hebben en houden op straat. Politie zet 300 Afghanen uit gekraakt huis in Elsene.
Tv	10/10/2013	Canvas – Panorama	Reportage over het leven van minderjarige asielzoekers in België met duiding door kinderrechtencommissaris
Audio	14/10/2013	VRT – Radio 1 – De ochtend	Vooruitblik op Hautekiet, waar later op de dag kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen te gast is. Aanleiding is een enquête in Het Nieuwsblad, waaruit blijkt dat zo'n 60% van de ouders vinden dat een 'pedagogische tik' wel moet kunnen.
Internet	14/10/2013	nieuwsblad.be standaard.be	Kinderrechtencommissaris Vanobbergen: 'Kinderen sla je niet'
Audio	14/10/2013	VRT Radio 1 – Hautekiet	Kinderrechtencommissaris over de pedagogische tik
Print	15/10/2013	De Standaard	Discussie van de dag
Print	15/10/2013	Metro	Drie op de vijf ouders vinden dat een pedagogische tik moet kunnen, blijkt uit een peiling in Het Nieuwsblad
Print	16/10/2013	Het Nieuwsblad De Gentenaar	Pedagogische tik
Print	19/10/2013	De Standaard	Spijt van het ouderschap. 'Ik benijd mensen die geen kinderen hebben'.

Internet	23/10/2013	vandaag.be	Aantal inbreuken op bezoekrecht daalt voor het eerst in 7 jaar.
Print	24/10/2013	Gazet van Antwerpen	Bezoekrecht. Minder ruzie over wie het kind krijgt. Aantal inbreuken daalt voor eerst in 7 jaar door bemiddeling.
Internet	24/10/2013	zita.be gva.be hbvl.be	Aantal inbreuken op bezoekrecht daalt voor het eerst in 7 jaar
Internet	24/10/2013	vief.be	Minder ruzie over wie het kind krijgt
Internet	28/10/2013	standaard.be	Kritiek op ADHD-etiket is doorgeschoten
Print	28/10/2013	De Standaard	Tien jaar na resolutie over ADHD is hulp nog altijd niet verzekerd. Kritiek op ADHD-etiket is doorgeschoten
Print	Nov 2013	Caleidoscoop	Wij zijn geen beesten die de andere kinderen opeten – over labeling, uitsluiten en insluiten
Print	8/11/2013	Het Kortrijks Handelsblad	'GAS-boete vanaf 16 jaar'
Print	8/11/2013	Het Laatste Nieuws	Geen GAS-boetes vanaf 14 jaar
Print	12/11/2013	Het Laatste Nieuws De Nieuwe Gazet	Opmerkelijk advies van rechter aan gescheiden vader. 'Geen voetbal als zoon niet naar zijn moeder wil'.
Print	15/11/2013	Het Laatste Nieuws	Papa en broertjes Jafari komen op kinderrechtendag in hoofdstad aan. Stille protestmars op Brussel.
Print	16/11/2013	Het Nieuwsblad	Stille mars naar Brussel als protest tegen uitwijzing
Print	19/11/2013	Kits	Kinderrechten
Audio	20/11/2013	Q-music – Nieuws 8u VRT – Radio 1 – Nieuws 8:00	Vanaf volgend jaar kunnen ouders een GAS-boete voor hun kind vermijden, door het een 'passende straf' te geven. Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen vreest dat dit kan leiden tot willekeur en wanpraktijken.
Persagentschap	20/11/2013	Belga	Vanaf volgend jaar kunnen ouders een GAS-boete voor hun kind vermijden door het een 'passende straf' te geven
Tv	20/11/2013	Libelle Tv – De eerste show Vijf – De eerste show	Gesprek met kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen naar aanleiding van kinderrechtendag
Tv	20/11/2013	VRT – één – Het journaal 1	Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen is niet gewonnen voor de nieuwe regelgeving over GAS-boetes voor minderjarigen. Vanaf 1 januari kunnen die omgezet worden in een educatieve maatregel opgelegd door de ouders. Vanobbergen zegt dat de nieuwe regelgeving kan leiden tot willekeur.
Tv	20/11/2013	VTM – Nieuws 13u	Vanaf volgend jaar kunnen in sommige gemeenten ouders een GAS-boete voor hun kind vermijden, door het een 'passende straf' te geven. Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen vreest dat dit kan leiden tot willekeur e ongelijkheid.
Persagentschap	20/11/2013	Belga	Ter gelegenheid van kinderrechtendag heeft Plan België woensdag het kinderrechtenlabel overhandigd aan basisschool 'De Zonnewijzer' in de Brusselse gemeente Sint-Pieters-Woluwe. De eerste kinderrechtenschool in Brussel werd gevierd in het bijzijn van kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen.
Audio	20/11/2013	VRT – Radio 2 – Inspecteur Decaluwé	Op de Internationale Dag van de Rechten van het kind stelt kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen zijn jaarverslag voor.
Audio	20/11/2013	VRT – Radio 1 – De ochtend	Het is vandaag kinderrechtendag. Basisschool 'De Zonnewijzer' in Sint-Pieters-Woluwe ontvangt het Kinderrechtenlabel uit handen van kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen.
Print	20/11/2013	Het Nieuwsblad De Gentenaar	De kinderrechten zijn jarig!

Print	20/11/2013	Het Laatste Nieuws De Nieuwe gazet	Alternatieve aanpak voor lichte inbreuken. Wie kind zelf straft, ontsnapt aan GAS-boete.
Persagentschap	20/11/2013	Belga	Straf van ouders mag GAS-boete vervangen
Persagentschap	20/11/2013	Belga	'Kinderen en jongeren vallen nog te vaak tussen de plooiën' (Kinderrechtencommissaris)
Persagentschap	20/11/2013	Belga	Plan België overhandigt Kinderrechtenlabel aan Brusselse basisschool 'De Zonnewijzer'
Internet	20/11/2013	nieuwsblad.be	Vorig jaar bijna 2.800 leerlingen van school gestuurd
Internet	20/11/2013	dewereldmorgen.be	Kinderrechtencommissaris: 'Vlaamse kinderen vallen te vaak tussen de plooiën'
Internet	20/11/2013	hbvl.be	Straf van ouders mag GAS-boete vervangen
Internet	20/11/2013	vtm.be	Geen GAS-boete als ouders kind straffen
Internet	20/11/2013	deredactie.be	Steeds meer leerlingen worden van school gestuurd
Internet	20/11/2013	dewereldmorgen.be	Kinderrechtencommissaris: 'Vlaamse kinderen vallen te vaak tussen de plooiën'
Internet	20/11/2013	stampmedia.be	Leerlingenvervoer in het buitengewoon onderwijs: een knelpuntnota
Internet	20/11/2013	hln.be	Geen GAS-boete als ouders kind straffen
Internet	20/11/2013	msn.be	'Kinderen en jongeren vallen nog te vaak tussen de plooiën'
Internet	20/11/2013	standaard.be	Geen GAS-boete als ouders kind straffen
Internet	20/11/2013	knack.be	Reflectie over plaats kinderrechten in onze sociale rechts- en verzorgingsstaat is nodig
Internet	20/11/2013	skynet.be	'Kinderen en jongeren vallen nog te vaak tussen de plooiën'
Internet	20/11/2013	standaard.be nieuwsblad.be	Vorig jaar bijna 2.800 leerlingen van school gestuurd
Internet	20/11/2013	deredactie.be	Une punition parentale plutôt qu'une amende?
Internet	20/11/2013	zita.be gva.be knack.be vandaag.be deredactie.be skynet.be	Straf van ouders mag GAS-boete vervangen
Internet	20/11/2013	standaard.be nieuwsblad.be	GAS-boete kan vervangen worden door 'passende straf' van ouders
Internet	20/11/2013	knack.be	Straf van ouders mag gasboete vervangen in Deerlijk, Harelbeke en Kortrijk
Audio	20/11/2013	VRT – Radio 2 – Inspecteur Decaluwé	N.a.v. de Internationale dag van de Rechten van het Kind stelt kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen zijn jaarverslag voor. Koningin Mathilde bezoekt daarom het kinderziekenhuis van Jette.
Audio	20/11/2013	VRT – Radio 1 – Vandaag	Steeds meer jongeren worden van school weggestuurd. Het jaarverslag van het kinderrechtencommissariaat noemt dat een verontrustende trend.
Audio	20/11/2013	VRT – Radio 1 – Nieuws 18:00	Volgens het jaarverslag van de kinderrechtencommissaris worden er steeds meer leerlingen weggestuurd van school. Afgelopen schooljaar ging het om meer dan 2.700 jongeren.
Tv	20/11/2013	VTM – Nieuws 18 u	Vanaf volgend jaar mogen gemeenten GAS-boetes voor minderjarigen kwijtschelden, als hun ouders een gepaste straf geven. Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen vreest dat dit de deur openzet naar wilkeur en ongelijkheid.
Tv	20/11/2013	VRT – één – Het journaal 6 en 7	Steeds meer jongeren worden van school weggestuurd. Het kinderrechtencommissariaat noemt dat een verontrustende trend.

Tv	20/11/2013	VRT – één – Het journaal 6 en 7	Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen is niet gewonnen voor de nieuwe regelgeving omtrent GAS-boetes voor minderjarigen. Vanaf 1 januari kunnen die omgezet worden in een educatieve maatregel opgelegd door de ouders. Vanobbergen zegt dat de nieuwe regelgeving kan leiden tot willekeur.
Tv	20/11/2013	VTM – Nieuws 19u	Vanaf volgend jaar mogen gemeenten GAS-boetes voor minderjarigen kwijtschelden, als hun ouders een gepaste straf geven. Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen vreest dat dit de deur opent naar willekeur en ongelijkheid.
Tv	20/11/2013	VTM – Nieuws 19u	Vorig jaar zijn volgens de kinderrechtencommissaris zo'n 2.800 leerlingen weggestuurd van school
Tv	20/11/2013	VRT – één – Het journaal L	Steeds meer jongeren worden van school weggestuurd. Het Kinderrechtencommissariaat noemt dat een verontrustende trend.
Tv	20/11/2013	VRT – één – Het journaal L	Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen is niet gewonnen voor de nieuwe regelgeving omtrent GAS-boetes voor minderjarigen. Vanaf 1 januari kunnen die omgezet worden in een educatieve maatregel opgelegd door de ouders. Vanobbergen zegt dat de nieuwe regelgeving kan leiden tot willekeur.
Print	21/11/2013	De Morgen	Wie vandaag jong is, heeft het niet onder de markt. En wie niet horen wil, moet voelen. Met GAS-boetes. We zijn streng, op straat en op school, of schorsingen. Wat is er aan de hand? 'Scholen straffen te streng.' Volgens kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen krijgen leerlingen te weinig krediet.
Print	21/11/2013	Het Belang van Limburg	Limburgse gemeenten niet gewonnen voor nieuwe. Straf van ouders in plaats van GAS-boete. Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen: 'Leidt tot willekeur en vriendjespolitiek'
Print	21/11/2013	De Standaard	Wet over GAS-boeten voorziet ook in rol voor ouders. Ouders kunnen het niet op akkoordje gooien. Bruno Vanobbergen (kinderrechtencommissaris): 'Dit is niet oké'
Print	21/11/2013	De Standaard	Jongeren die in de jeugdzorg zijn opgenomen, mogen niet in de media verschijnen, ook als ze dat zelf wel willen. Bruno Vanobbergen betreurt dat: 'Jongeren moeten vrij kunnen spreken'
Print	21/11/2013	Het Belang van Limburg	Meer scholieren van school gestuurd
Print	21/11/2013	Het Nieuwsblad De Gentenaar	2.793 leerlingen voorgoed van school gestuurd
Print	21/11/2013	Gazet van Antwerpen	Kinderrechtencommissaris luidt de alarmbel. Steeds meer scholieren van school gestuurd.
Print	21/11/2013	Metro	Steeds meer kinderen van school gestuurd
Print	21/11/2013	Het Laatste Nieuws	Steunactie op markt geplaagd door regen en wind. Gezin Jafari kent lot op 3 december.
Internet	21/11/2013	derelectie.be	Steeds meer leerlingen worden van school gestuurd
Internet	21/11/2013	derelectie.be	Straf van ouders kan GAS-boete vervangen
Internet	21/11/2013	nieuwsblad.be	Vorig jaar bijna 2.800 leerlingen van school gestuurd
Internet	21/11/2013	dewereldmorgen.be	Vlaamse kinderen vallen te vaak tussen de plooiën
Internet	21/11/2013	knack.be	GAS-boetes zijn niet meer dan het geïnstitutionaliseerd onvermogen
Print	22/11/2013	De Morgen	Rock-'n-roll aan de Reyerslaan
Print	22/11/2013	Het Laatste Nieuws De Nieuwe gazet	Reactie van lezer
Print	22/11/2013	De Bond	Gesprek met kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen. Tussen de plooiën.

Tv	24/11/2013	VRT – één – De zevende dag	Minderjarigen zullen in de toekomst mogelijk een GAS-boete kunnen ontlopen, als hun ouders een 'gepaste straf' opleggen. Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen vreest dat dit de deur openzet naar willekeur en ongelijkheid.
Print	27/11/2013	Wablieft	School sluit meer leerlingen uit.
Print	29/11/2013	Het Laatste Nieuws	Deinze, Kinderrechtencommissaris brengt bezoek aan Viblo-Leieland.
Print	30/11/2013	De Standaard	Sluiting van psychiatrische afdeling? Dat doet de deur dicht.
Print	1/12/2013	Klasse	Informatie over de nieuwe kinderrechtenbrochure 'De Bende van :P'
Print	4/12/2013	Moustique	Ces enfants quie veulent mourir. En Belgique, selon plusieurs médecins, L'euthanasie serait déjà pratiquée sur des mineurs.
Print	5/12/2013	Brussel Deze Week	De rechtenvechter
Persagentschap	11/12/2013	Belga	Uitgewezen jongeren moeten hun opleiding kunnen afwerken
Print	11/12/2013	Brussel Deze Week	Nood breekt wet. Kinderen op de vlucht: menswaardige oplossingen dringen zich op.
Internet	11/12/2013	derelectie.be	Uitgewezen jongeren moeten hun opleiding kunnen afwerken
Audio	11/12/2013	Q-music Joe FM Belga Audio	Interview met kinderrechtencommissaris over het nieuwe dossier 'heen en retour'
Print	18/12/2013	Wablieft	Commissaris voor kinderrechten spreekt over kinderen op de vlucht: 'Behandel hen eerst als kind, dan als vluchteling'
Internet	11/12/2013	knack.be	Minderjarige vluchtelingen: 'Vlaanderen wil ze integreren, België wil ze doen terugkeren'
Print	12/12/2013	Metro	Laat jonge asielzoekers school afmaken
Print	12/12/2013	De Standaard	'Uitgewezen jongeren moeten hun opleiding kunnen afmaken'
Print	12/12/2013	Het Belang van Limburg	'Uitgewezen jongeren moeten hun opleiding kunnen afwerken'
Print	12/12/2013	Het Laatste Nieuws De Nieuwe gazet	Uitgewezen jongeren moeten opleiding kunnen afwerken
Internet	12/12/2013	dewereldmorgen.be	Kinderrechtencommissaris: 'geef minderjarige vluchtelingen een stem'
Tv	12/12/2013	Libelle Tv Vijf	De eerste show
Internet	12/12/2013	Nieuwsbrief Klasse	'Uitgewezen jongeren moeten hun opleiding kunnen afwerken'
Print	17/12/2013	Het Laatste Nieuws	Hogeschool krijgt Anne Frank-auditorium
Print	18/12/2013	De Morgen	Brief van de dag. Mirsad zou Jozef spelen
Print	18/12/2013	Het Nieuwsblad	School bezorgd over mogelijke uitwijzing Mirsad
Print	18/12/2013	Kerk en Leven	Samenleving geeft tegengas tegen GAS-wet. Gemeentelijke administratieve boetes zijn geen zinvolle manier om gewenst gedrag bij jongeren te bewerkstelligen.
Print	19/12/2013	Het Laatste Nieuws	KHLim huldigt Anne Frank-auditorium in
Audio	19/12/2013	Radio 2 Oost-Vlaanderen	Kinderen op de vlucht. Gesprek met kinderrechtencommissaris.
Print	25/12/2013	Knack	Waar iedereen de grote verschillen tussen verschillende kinderen vandaag probeert te verkleinen, zet Walibi ze extra in de verf #speedypass
Internet	27/12/2013	standaard.be	Volwassenen mag je toch ook niet slaan?

Audio	27/12/2013	VRT – Radio 1 – De ochtend	Steeds meer Vlamingen moeten aankloppen bij een armoede-organisatie. Antwerpen vreest voor een massale toestroom van Roemenen.
Print	27/12/2013	De Standaard	Volwassenen mag je toch ook niet slaan?
Internet	27/12/2013	standaard.be	Mogen we onze kinderen een tik geven?
Print	27/12/2013	De Standaard	Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen: 'Het burgerlijk wetboek zou de pedagogische tik moeten verbieden'
Print	27/12/2013	Het Nieuwsblad De Gentenaar	België teruggefloten over pedagogische tik
Print	28/12/2013	dS Weekblad	Zijn naam is Amir
Persagentschap	8/1/2014	Belga	Decreet inclusief onderwijs zorgt voor rechtsonzekerheid
Print	10/1/2014	Le Soir	Enfants migrants: sans frontières mais pas sans droits!
Print	11/1/2014	De Morgen	Vanobbergen en De Vos: Humanitaire regularisatie voor Afghaanse families. 200 vluchtelingen beginnen vandaag aan een voettocht naar Gent. Hoor hun roep.
Web	11/1/2014	demorgen.be	Het belang van het kind moet bij elke beslissing van de overheid voorop staan
Print	13/1/2014	De Standaard	Verbetering jeugdbescherming opnieuw uitgesteld. Therapie jonge criminelen op lange baan geschoven.
Internet	13/1/2014	hln.be	Therapie jonge criminelen op lange baan geschoven
Persagentschap	13/1/2014	Belga	Therapie jongen criminelen op lange baan geschoven
Persagentschap	13/1/2014	Belga	Therapie jonge criminelen op lange baan geschoven
Persagentschap	13/1/2014	Belga	La thérapie pour jeunes criminels retardée de deux ans
Print	14/1/2014	Gazet van Antwerpen	Therapie jonge daders twee jaar uitgesteld
Print	14/1/2014	De Standaard	Bouwen is altijd politiek
Print	14/1/2014	Gazet van Antwerpen	Therapie jonge daders twee jaar uitgesteld
Print	15/1/2014	Het Nieuwsblad De Gentenaar	Nu ook GAS-boetes voor kinderen die op straat spelen. Nieuw reglement laat politie toe om proces-verbaal op te stellen.
Print	25/1/2014	Gazet van Antwerpen	Voorstel: 'Geef jonge drinkers GAS-boetes'
Print	25/1/2014	Het Belang van Limburg	Unizo wil GAS-boetes voor minderjarige drinkers
Audio	5/2/2014	BBC World New Radio	Interview met Vlaamse kinderrechtencommissaris naar aanleiding van euthanasie bij jongeren in België
Tv	11/2/2014	VRT – één – Het journaal 1 en 7	Safer Internet Day: reportage over de internetveiligheid van jongeren
Print	11/2/2014	Gazet van Antwerpen	Aankondiging debat tussen Kinderrechtencommissaris en lector Sociaal Werk Hogeschool van Gent
Print	13/2/2014	Gazet van Antwerpen	Nederlandse school verbiedt tikkertjesvariant
Print	18/2/2014	De Morgen	Is het verschil tussen kinderen en volwassenen achterhaald?
Print	18/2/2014	Humo	Dossier Donorkinderen – vader onbekend
Tv	25/2/2014	VTM – Nieuws 19u	Dubbele achternaam voor kinderen. Binnenkort krijgt elk kind een dubbele achternaam. De Vlaamse kinderrechtencommissaris heeft een pak twijfels bij de nieuwe regeling.
Print	26/2/2014	Het Belang van Limburg	Elk kind een dubbele achternaam
Print	26/2/2014	Het Nieuwsblad	Namen

Print	26/2/2014	Gazet van Antwerpen	Nieuwe wet – Dubbele familienaam voor elk kind
Print	26/2/2014	Het Nieuwsblad	Kinderrechtencommissaris vreest stigmatisering (dubbele familienaam)
Print	27/2/2014	De Standaard	'Leerling heeft recht op onafhankelijk beroep'
Print	27/2/2014	De Standaard	Niemand enthousiast over dubbele achternaam
Persagentschap	28/2/2014	Belga	Lancering van de eerste lokale Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat door de Gentse ombudsvrouw en de kinderrechtencommissaris
Audio	1/3/2014	Klara – Trio	Onze kinderen! Onze kinderen! Ze worden steeds vaker depressief, ze passen bijna allemaal in een of andere DSM-categorie. Ze kunnen om euthanasie vragen, ook al is hun brein nog niet dat van een volwassene. Ze worden vaak als volwassene gestraft, ook al is hun brein nog niet dat van een volwassene. Ze staan onder zware druk. Van wie? Van ons, geïnfantiliseerde volwassenen! Met Kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen en historicus van kind en opvoeding Marc Depaape
Print	1/3/2014	Bodytalk	Nooit binnen zonder kloppen
Print	5/3/2014	Knack	Bijzondere kinderen (1) het nieuwe buitengewoon onderwijs: 'Nietsdoen is geen optie meer'
Print	5/3/2014	Tertio	In de naam van de vader. Over dubbele familienaam.
Print	6/3/2014	Het Laatste Nieuws	Campagne pleit voor steun aan 40.000 jongeren met zieke ouders. Thuiskomen, boekentas opzij en voor mama zorgen.
Print	6/3/2014	Het Laatste Nieuws	Tot 40.000 jongeren zorgen voor hun zieke ouders
Print	6/3/2014	De Morgen	Na school voor mama zorgen
Tv	6/3/2014	VTM – Nieuws 19u	40.000 jongeren zorgen voor zieke ouders. De kinderrechtencommissaris vindt dat de problematiek van deze jongeren meer aandacht verdient
Audio	10/3/2014	VRT – Radio 1 – Nieuws 13:00	Kinderrechtencommissariaat opent lokale contactpunten
Audio	10/3/2014	Radio 2 Oost-Vlaanderen	Kinderrechtencommissariaat opent lokaal contactpunt in Gent
Tv	10/3/2014	AVS-nieuws	Gentse Klachtenlijn Kinderrechtencommissariaat. De Klachtenlijn is ondergebracht bij de Gentse ombudsvrouw. Het moet het voor kinderen gemakkelijker maken om de stap te zetten
Audio	10/3/2014	MNM Studio Brussel	Kinderrechtencommissaris spreekuren in steden Gent en Antwerpen
Persagentschap	10/3/2014	Belga	Gent en Antwerpen krijgen lokaal spreekuur van 'Klachtenlijn' Kinderrechtencommissariaat
Print	11/3/2014	Het Nieuwsblad	Kinderrechtencommissariaat opent lokaal contactpunt in Gent
Print	11/3/2014	De Gentenaar	Kinderen krijgen eigen Gentse klachtenlijn
Print	11/3/2014	Metro	Gent en Antwerpen krijgen contactpunten voor kinderrechten
Print	11/3/2014	De Standaard	'Dichter naar jongeren en kinderen gaan'
Persagentschap	11/3/2014	Belga	Raamwerk Seksualiteit en Beleid op school gelanceerd
Print	12/3/2014	Knack	Stemrecht voor alle kinderen en jongeren
Tv	14/3/2014	VRT – één – Het Journaal L	Kinderrechtencommissariaat opent lokale contactpunten voor kinderen en jongeren
Print	14/3/2014	Metro	Gent en Antwerpen krijgen lokaal spreekuur van 'Klachtenlijn' Kinderrechtencommissariaat
Print	20/3/2014	Het Nieuwsblad	'Anoniem donorschap is niet meer van deze tijd'
Print	20/3/2014	De Standaard	'Afstamming kennen is fundamenteel mensenrecht'

Print	24/3/2014	De Standaard	Het fundamentele recht om je genetische afkomst niet te kennen
Print	24/3/2014	Gazet van Antwerpen	Klaproos zet zich in voor kinderrechten
Print	25/3/2014	De Standaard	Generatie Diepvries stelt vragen
Print	26/3/2014	Knack	Stemrecht voor kinderen en jongeren
Print	27/3/2014	De Standaard	Klassenraad geeft beetje beslissingsmacht af
Print	31/3/2014	De Standaard	Flexibel jeugdsanctierecht nodig. Leeftijdsgrens jonge criminelen altijd geforceerd
Print	April 2014	deMens.nu Magazine	Privacy bij minderjarigen: een relatief begrip
Print	2/4/2014	Kerk en Leven	Wat als het helemaal vastzit? De Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat krijgt zetel in de stad.
Print	4/4/2014	De Bond	Het recht van de sterkste?
Persagentschap	7/4/2014	Belga	Gentse jeugdraad en kinderrechtencommissaris willen meer communicatie over GAS-beleid
Persagentschap	7/4/2014	Belga	Gentse burgemeester Termont gewonnen voor ontwikkelen app rond GAS-wetgeving
Audio	7/4/2014	VRT – Radio 1 – Nieuwe feiten	Over de veroordeling van ouders in Zweden voor slaan met stok van kinderen
Print	8/4/2014	De Standaard De Gentenaar Het Nieuwsblad	Kritiek op Gentse aanpak van jonge criminelen
Print	8/4/2014	Het Laatste Nieuws	Voor- en tegenstanders debatteren over nieuw sanctiebeleid. GAS-boetes zijn verlieslatend.
Print	8/4/2014	De Morgen	Daniël Termont wil app rond GAS-wetgeving
Audio	9/4/2014	VRT – Radio 1 – Hautekiet	Kinderrechtencommissaris over GAS
Audio	9/4/2014	Klara	Frank Albers praat over Romeo and Juliet met kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen en met theatercriticus en Shakespearekenner Johan Thielemans. Hoe gaan ouders en kinderen met elkaar om bij Shakespeare en hoe doen ze dat vandaag?
Print	10/4/2014	Het Laatste Nieuws	Experts uiten twijfels over Gents plan om brief te sturen naar jonge GAS-overtreders
Print	10/4/2014	De Standaard	Kritiek op aanpak Termont: 'Boze brief is paternalistisch'
Print	11/4/2014	De Morgen	Miserietaks kwam er onder chantage
Print	12/4/2014	De Standaard	Liever brief dan GAS-tarief
Print	15/4/2014	deredactie.be	Als werken een straf wordt
Print	15/4/2014	Dag Allemaal	Termont stuurt brief aan stoute kinderen – 'Mijn manier om aan hun oren te trekken'
Print	17/4/2014	De Standaard	Kinderrechtencommissariaat begint spreekuur in Antwerpen
Print	19/4/2014	Gazet van Antwerpen	Kinderen willen beter bereikbare speelplekken
Print	22/4/2014	De Standaard	Excuses in het Vlaams Parlement komen niet te vroeg. Sneller gezegd dan gedaan.
Print	22/4/2014	De Standaard	Opiniestuk: Vlaams Parlement erkent slachtoffers van geweld op school en in jeugdinstanties
Print	23/4/2014	Het Nieuwsblad	Ombudsvrouw helpt Kinderrechtencommissariaat
Persagentschap	24/4/2014	Belga	Staten-Generaal rond buitenschoolse kinderopvang: aanzet voor een nieuw beleid
Print	25/4/2014	De Standaard	Buitenschoolse opvang. 'Minister voor alle kinderen en jongeren meer dan welkom'
Print	29/4/2014	De Standaard	'Ook kwetsbare jongeren hebben recht op spreken'

Print	30/4/2014	Le Ligueur	Ado et police, duo de choc?
Print	1/5/2014	Klasse	Onrecht tegenover kinderen en jongeren? Klachtenlijn gaat lokaal
Print	8/5/2014	Het Nieuwsblad	Ask.fm, de site waar alles mogelijk was
Print	12/5/2014	Het Laatste Nieuws	Gesprek over kinderrechten.
Audio	20/5/2014	VRT – Radio 1 – Vandaag	Debat over migratie met verwijzing naar het belang van de kinderrechtencommissaris voor een menselijk beleid.
Print	1/6/2014	Mini Magazine	Maandelijks spreekuur.
Print	5/6/2014	Het Belang van Limburg Gazet van Antwerpen Het Nieuwsblad	Facebook mikt nu ook op jonge kinderen
Print	6/6/2014	Het Laatste Nieuws De Nieuwe Gazet	Facebook wil kinderen jonger dan 13 toelaten
Print	6/6/2014	Knack	Geweld en seksueel misbruik in Vlaamse weeshuizen
Print	14/6/2014	De Standaard	Elk jaar kloppen 600 jongeren meer bij Jeugdzorg aan
Tv	19/6/2014	TV Oost Nieuws	Onderwijskoepels doen oproep aan politiek. Ze wijzen op het algemeen recht op onderwijs. Ze stippen aan dat ook vluchtelingen recht hebben op onderwijs. Ook het Kinderrechtencommissariaat trekt aan de alarmbel. Interview met Mieke Van Hecke en Bruno Vanobbergen
Persagentschap	19/6/2014	Belga	Asielbeleid – Kinderrechtencommissariaat en onderwijskoepels vragen meer aandacht voor kinderen
Persagentschap	19/6/2014	Belga	Asielbeleid – Kinderrechtencommissariaat en onderwijskoepels vragen meer aandacht voor kinderen (2)
Audio	19/6/2014	Q-music Joe FM 4fm Radio 1 Radio 2	Kinderen op de vlucht en onderwijs
Online	19/6/2014	knack.be	Leerkrachten luiden alarmbel: Laat kinderen op de vlucht hun opleiding afmaken
Print	19/6/2014	Mo*	Recht op een rapport
Internet	19/6/2014	dewereldmorgen.be	Vluchten kan niet meer
Tv	20/6/2014	TV Brussel – Brussel Vandaag	Een tak van SamuSocial in Elsene sluit de deuren waardoor 30 gezinnen op straat komen te staan
Print	20/6/2014	De Morgen	Opiniestuk: Hoe ver kun je kinderen 'terug naar start' sturen?
Print	20/6/2014	Metro	'Laat belangen van kind sterker doorwegen bij uitwijzing'
Print	1/7/2014	Dag Allemaal	Kristel van K3 is best wel stoer: 'Ik hou van snelle auto's en zat vroeger in een rockgroep'
Audio	2/7/2014	Radio Bialystok	Interview kinderrechtencommissaris
Print	2/7/2014	Knack	Big mother
Print	4/7/2014	Gazet van Antwerpen	Opgepakt voor 'diefstal' eigen fiets. Jongeren beschuldigen politie van te hardhandige aanpak.
Print	5/7/2014	De Nieuwe Gazet Het Laatste Nieuws	Specialisten maken zich zorgen over aanbod KBC. 'Een 10-jarige met bankkaart van 5.000 euro, moet dat?'
Print	17/7/2014	De Standaard	660 verdachte internetpedofielen gearresteerd
Print	25/7/2014	De Nieuwe Gazet Het Laatste Nieuws	Afghaans gezin Jafari mag tóch blijven.
Print	1/8/2014	çava?	De pedagogische tik moet verboden worden. Pro Bruno Vanobbergen. 'Pedagogische tik heeft veel interpretaties'.

Print	6/8/2014	De Morgen	Ketnet wil moeilijke thema's bij jongeren bespreekbaar maken met de serie 'D5R'
Print	6/8/2014	Gazet van Antwerpen	Het leven zoals het is: pubers
Print	06/8/2014	Het Nieuwsblad De Gentenaar	Ketnet toont kinderen de 'hobbels van het leven'.
Print	6/8/2014	Het Belang van Limburg	Ketnet toont kinderen de 'hobbels van het leven' in nieuwe fictiereeks
Print	7/8/2014	Het Laatste Nieuws De Nieuwe Gazet	'D5R' volgt wel en wee van vijf jongeren
Print	12/8/2014	Het Nieuwsblad	Kinderpsychologe Klaar Hammenecker: 'Op die leeftijd leren kinderen wat goed en fout is'
Print	12/8/2014	TeVe-Blad	Ketnet werkt aan D5R: 'Gedurfde tv'
Print	13/8/2014	Het Laatste Nieuws	Jongeren Adviescentrum genegeerd door nieuwe Ketnet-reeks
Print	13/8/2014	Het Nieuwsblad	Nieuwe Ketnetserie laat jongerenadviescentrum links liggen.
Print	15/8/2014	De Bond	Opvoeding. Big mother?

Gevolgde studiedagen (september 2013 tot en met augustus 2014)

Het Kinderrechtencommissariaat woonde ook studiedagen bij om op de hoogte te blijven van onderzoek, wetgeving en ontwikkelingen.

- The Art of Becoming, Filmfestival, Oostende, 8 september 2013
- Startdag 2013: 'Duurzaam innoveren', Vlaamse Onderwijsraad, Brussel, 18 september 2013
- Voetbalvaders, Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen, 20 september 2013
- Lancering Kinderarmoedefonds, Ministerie van Armoedebestrijding, Brussel, 15 oktober 2013
- Symposium 'Kinderen en jongeren op zoek naar informatie', De Ambrassade, 16 oktober 2013
- Studiedag 'Terugkeerbeleid in de praktijk', Foyer, Brussel 17 oktober 2013
- Colloquium 'Pauvreté des Familles et Droits de l'Enfant', Délégué général aux droits de l'enfant, Brussel, 19 november 2013
- Pleegzorg anno 2014, Vrije Universiteit Brussel, Etterbeek, 22 november 2013
- Zes sprekers over jongeren en media, Apestaartjaren 4.3, Gent, 2 december 2013
- 15 jaar Child Focus, Brussel, 3 december 2013
- De wet op de jeugdbescherming in hervorming, NICC/ULB, Brussel, 5 december 2013
- Solidariteit en herverdeling in duet of duel, Jaarboek Armoede en Sociale uitsluiting, Antwerpen, 5 december 2013
- Verontrusting over preventie in de jeugdzorg, Contactcomité van Organisaties voor Jeugdzorg (COJ vzw) en UGent, Gent, 6 december 2013
- Onderwijspersoneelsbeleid: tucht, evaluatie en alternatieve geschillenbeslechting, die Keure, Gent, 6 december 2013
- Sociale staat van Vlaanderen, Studiedienst van de Vlaamse regering, Brussel, 9 december 2013
- Open Forum: De impact van crisis op kinderen en jongeren, Kinderrechtencoalitie, Brussel, 16 december 2013
- Jeugdsanctierecht voorgesteld, Jongerenbegeleiding-Informant, Brussel, 18 december 2013
- Studiedag 'De Trajecten van niet-begeleide buitenlandse minderjarigen: verwachtingen, agency en psychosociaal welzijn', UGent, Gent, 20 december 2013
- Presentatiedag armoede-initiatieven Vlaams-Brabant, Provincie Vlaams-Brabant, Leuven, 31 januari 2014
- Avondlezing Belinda Hopkins 'The Restorative Classroom', CGG De Pont en Stad Mechelen, Sint-Katelijne-Waver, 6 februari 2014

- Herstelgericht werken op school, Provinciaal Instituut voor Technisch Onderwijs, Stabroek, 7 februari 2014
- Seminarie over preventieconcept in onderwijs, Vlaamse Onderwijsraad, Brussel, 12 februari 2014
- De school als leer- en werkplek in 2030, Koning Boudewijnstichting, Vlaamse Onderwijsraad en Departement Onderwijs en Vorming, Brussel, 10 maart 2014
- Opgroeien en leren in een postmoderne tijd, Diocesane Pedagogische Begeleidingsdienst Bisdom Antwerpen, Blankenberge, 19 maart 2014
- Lezing Walter Lorenz 'Sociale pedagogiek en sociaal werk in hun historische en sociaal-politieke context', UGent, 20 maart 2014
- Listen ... I'm in trouble. Who cares? Zesde Internationale EFECT-Congres, Gent, 21 maart 2014
- Armoede in België: Jaarboek 2014, POD Maatschappelijke Integratie, Brussel, 25 maart 2014
- Jongerenmediadag, Ministerie van Media, Mechelen, 2 april 2014
- Seminarie 'Nationale kinderrechtenindicatoren: het recht op gezondheid', Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, Brussel, 4 april 2014
- Inhoudelijk Kompas, De Ambrassade, Brussel, 4 april 2014
- Child Poverty and Social Exclusion in Europe, Save the Children, Brussel, 24 april 2014
- Vorming vreemdelingenrecht, Foyer, Brussel, 24, 25 en 30 april 2014
- Sociale bescherming en armoede: om welke redenen zijn mensen in armoede onderbeschermd? Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, Brussel, 29 april 2014
- Jongeren in armoede tonen videoboodschap aan politici, Beweging voor Mensen met een Laag Inkomen en Kinderen, Gent, 6 mei 2014
- Conflicthantering op het werk: de kunst van communiceren in groep, Vlaams Vredesinstituut (in het kader van de talentenbeurs), Vlaams Parlement, Brussel, 13 mei 2014
- Kansengroepen bereiken, De Ambrassade, Brussel, 13 mei 2014
- Maak het verschil op de speelplaats, Kruispunt Migratie-Integratie, Brussel, 15 mei 2014
- Apestaartjaren, Mediawijs, Gent, 20 mei 2014
- Leerkracht van het Jaar 2014, Klasse, Brussel, 21 mei 2014
- #DeleteCyberbullying, Coface, Brussel, 4 juni 2014
- Ouders als onderzoekers, Contactcomité van Organisaties voor Jeugdzorg, Gent, 6 juni 2014
- Werken rond structurele oorzaken van kinderarmoede, Koning Boudewijnstichting, Brussel, 12 juni 2014
- Boekvoorstelling 'De becijferde school', Acco Uitgeverij, Leuven, 20 augustus 2014

Verdrag inzake de Rechten van het Kind

aangenomen door de Algemene Vergadering
van de Verenigde Naties op 20 november 1989 – Officiële Nederlandse vertaling

Officieuze samenvatting van
de belangrijkste bepalingen

Preambule:

De preambule:

herinnert aan de basisprincipes van de Verenigde Naties evenals aan specifieke bepalingen van sommige relevante mensenrechtenverdragen en verklaringen; herbevestigt het feit dat kinderen omwille van hun kwetsbaarheid nood hebben aan bijzondere zorg en bescherming; legt bijzondere nadruk op de primaire verantwoordelijkheid van het gezin voor de zorg voor en de bescherming van het kind, de noodzaak van wettelijke en andere bescherming voor het kind voor en na de geboorte, het belang van het respect voor de culturele waarden van de gemeenschap waarin het kind leeft, en de vitale rol van internationale samenwerking met het oog op de effectuering van de rechten van het kind.

Officiële tekst

Preambule:

De Staten die partij zijn bij dit Verdrag,

Overwegende dat, in overeenstemming met de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde beginselen, erkenning van de waardigheid inherent aan, alsmede van de gelijke en onvervreembare rechten van alle leden van de mensengemeenschap de grondslag is voor vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld,

Indachtig dat de volkeren van de Verenigde Naties in het Handvest hun vertrouwen in de fundamentele rechten van de mens en in de waardigheid en de waarde van de mens opnieuw hebben bevestigd en hebben besloten sociale vooruitgang en een hogere levensstandaard in grotere vrijheid te bevorderen,

Erkende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in de Internationale Verdragen inzake de Rechten van de Mens hebben verkondigd en zijn overeengekomen dat eenieder recht heeft op alle rechten en vrijheden die daarin worden beschreven zonder onderscheid van welke aard ook, zoals naar ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status,

Eraan herinnerende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens hebben verkondigd dat kinderen recht hebben op bijzondere zorg en bijstand.

Ervan overtuigd dat aan het gezin, als de kern van de samenleving en de natuurlijke omgeving voor de ontplooiing en het welzijn van al haar leden en van kinderen in het bijzonder, de nodige bescherming en bijstand dient te worden verleend opdat het zijn verantwoordelijkheden binnen de gemeenschap volledig kan dragen,

Erkende dat het kind, voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn (of haar) persoonlijkheid, dient op te groeien in een gezinsomgeving, in een sfeer van geluk, liefde en begrip.

Overwegende dat het kind volledig dient te worden voorbereid op het leiden van een zelfstandig leven in de samenleving, en dient te worden opgevoed in de geest van de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde idealen, en in het bijzonder in de geest van vrede, waardigheid, verdraagzaamheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit,

Indachtig dat de noodzaak van het verlenen van bijzondere zorg aan het kind is vermeld in de Verklaring van Genève inzake de Rechten van het Kind van 1924 en in de Verklaring van de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1959 en is erkend in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (met name in de artikelen 23 en 24), in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (met name in artikel 10) en in de statuten en desbetreffende akten van gespecialiseerde organisaties en internationale organisaties die zich bezighouden met het welzijn van kinderen,

Indachtig dat, zoals aangegeven in de Verklaring van de Rechten van

Definitie van het begrip kind

Elke persoon jonger dan 18 jaar, tenzij de meerderjarigheidsgrens volgens de wet vroeger valt.

Non-discriminatie

Het principe dat alle rechten van toepassing zijn op alle kinderen zonder enige uitzondering, en de verplichting van de Staat om kinderen tegen om het even welke vorm van discriminatie te beschermen. De Staat mag geen enkel recht schenden en moet positieve acties ondernemen om alle rechten te bevorderen.

Het belang van het kind

Alle acties met betrekking tot het kind dienen ten volle rekening te houden met zijn of haar belang. De Staat is verplicht adequate zorgen te verlenen wanneer ouders of andere verantwoordelijken ter zake in gebreke blijven.

het Kind, 'het kind op grond van zijn lichamelijke en geestelijke onrijpheid bijzondere bescherming en zorg nodig heeft, met inbegrip van geëigende wettelijke bescherming, zowel voor als na zijn geboorte',

Herinnerende aan de bepalingen van de Verklaring inzake Sociale en Juridische Beginselen betreffende de Bescherming en het Welzijn van Kinderen, in het bijzonder met betrekking tot Plaatsing in een Pleeggezin en Adoptie, zowel Nationaal als Internationaal; de Standaard Minimumregels van de Verenigde Naties voor de Toepassing van het Recht op Jongeren (de Beijingregels); en de Verklaring inzake de Bescherming van Vrouwen en Kinderen in Noodsituaties en Gewapende Conflicten,

Erkende dat er, in alle landen van de wereld, kinderen zijn die in uitzonderlijk moeilijke omstandigheden leven, en dat deze kinderen bijzondere aandacht behoeven,

Op passende wijze rekening houdend met het belang van de tradities en culturele waarden die ieder volk hecht aan de bescherming en harmonische ontwikkeling van het kind,

Het belang erkennende van internationale samenwerking ter verbetering van de levensomstandigheden van kinderen in ieder land, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden,

Zijn het volgende overeengekomen:

Deel I**Artikel 1**

Voor de toepassing van dit Verdrag wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt.

Artikel 2

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, vermogen, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn (of haar) ouder of wettige voogd.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de status of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

Artikel 3

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige

De effectuering van rechten

De verplichting van de Staat om de rechten uit dit Verdrag in werkelijkheid om te zetten.

De leiding door ouders en de groeiende capaciteiten van het kind

De plicht van de Staat tot respect voor de rechten en verantwoordelijkheden van ouders en de ruimere familie om het kind leiding te geven overeenkomstig zijn of haar groeiende capaciteiten.

Overleven en ontwikkelen

Het inherente recht op leven, en de plicht van de Staat het overleven en de ontwikkeling van het kind te garanderen.

Naam en nationaliteit

Het recht vanaf de geboorte een naam te hebben en een nationaliteit te verwerven.

Behoud van identiteit

De verplichting van de Staat om de basale aspecten van de identiteit van het kind (naam, nationaliteit en familiebanden) te beschermen en, zo nodig, te herstellen.

voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.

3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 4

De Staten die partij zijn, nemen alle nodige wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen om de in dit Verdrag erkende rechten te verwezenlijken. Ten aanzien van economische, sociale en culturele rechten nemen de Staten die partij zijn deze maatregelen in de ruimste mate waarin de hun ter beschikking staande middelen dit toelaten en, indien nodig, in het kader van internationale samenwerking.

Artikel 5

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

Artikel 6

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7

1. Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen de verwezenlijking van deze rechten in overeenstemming met hun nationale recht en hun verplichtingen krachtens de desbetreffende internationale akten op dit gebied, in het bijzonder wanneer het kind anders staatloos zou zijn.

Artikel 8

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.
2. Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn of haar identiteit, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming, teneinde zijn identiteit zo snel mogelijk te herstellen

Van de ouders gescheiden worden

Het recht van het kind om met zijn of haar ouders samen te leven, tenzij geoordeeld wordt in overeenstemming met de toepasselijke procedures dat dit onverenigbaar is met zijn of haar belang;
Het recht van alle betrokken partijen om aan deze procedures deel te nemen;
Het recht om contact te onderhouden met beide ouders, wanneer het kind gescheiden leeft van één of van beide ouders;
De plichten van de Staten in die gevallen waar een dergelijke scheiding het resultaat is van een actie door de Staat.

Gezinshereniging

Het recht van kinderen en hun ouders om het even welk land te verlaten en hun eigen land terug binnen te komen met het oog op hereniging of om de ouder-kindrelatie te onderhouden.

Artikel 9

1. De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijk recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.
2. In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.
3. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.
4. Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

Artikel 10

1. In overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, eerste lid, worden aanvragen van een kind of van zijn ouders om een Staat die partij is, voor gezinshereniging binnen te gaan of te verlaten, door de Staten die partij zijn met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandeld. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijke aanvraag geen nadelige gevolgen heeft voor de aanvragers of hun familieleden.
2. Een kind van wie de ouders in verschillende Staten verblijven, heeft het recht op regelmatige basis, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met beide ouders te onderhouden. Hiertoe, en in overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, tweede lid, eerbiedigen de Staten die partij zijn het recht van het kind en van zijn of haar ouders welk land ook, met inbegrip van het eigen land, te verlaten, en het eigen land binnen te gaan. Het recht welk land ook te verlaten is slechts onderworpen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn ter bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de rechten en vrijheden van anderen, en verenigbaar zijn met de andere in dit Verdrag erkende rechten.

Ongeoorloofde overbrenging en het niet doen terugkeren

De plicht van de Staat om te trachten kidnapping of het vasthouden van kinderen in het buitenland door een ouder of door derden te voorkomen of ongedaan te maken.

De mening van het kind

Het recht van het kind om zijn of haar mening te kennen te geven en het recht op het feit dat met deze mening rekening wordt gehouden in elke aangelegenheid of procedure die het kind betreft

Vrijheid van meningsuiting

Het kind heeft het recht informatie te verkrijgen of bekend te maken en zijn of haar mening uit te drukken, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst

Het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, onderworpen aan de passende leiding van de ouders en aan de nationale wetten.

Vrijheid van vereniging

Het recht van kinderen met anderen samen te komen en verenigingen op te richten of er zich bij aan te sluiten, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Artikel 11

1. De Staten die partij zijn, nemen maatregelen ter bestrijding van de ongeoorloofde overbrenging van kinderen naar en het niet doen terugkeren van kinderen uit het buitenland.
2. Hiertoe bevorderen de Staten die partij zijn het sluiten van bilaterale of multilaterale overeenkomsten of het toetreden tot bestaande overeenkomsten.

Artikel 12

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aan gelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.
2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

Artikel 13

1. Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht de landsgrenzen hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van andere media naar zijn of haar keuze.
2. De uitoefening van dit recht kan aan bepaalde beperkingen worden gebonden, doch alleen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn:
  - a) voor de eerbiediging van de rechten of de goede naam van anderen; of
  - b) ter bescherming van de nationale veiligheid of van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.

Artikel 14

1. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen de rechten en plichten van ouders en, indien van toepassing, van de wettige voogden, om het kind te leiden in de uitoefening van zijn of haar recht op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.
3. De vrijheid van eenieder zijn of haar godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen kan slechts in die mate worden beperkt als wordt voorgeschreven door de wet en noodzakelijk is ter bescherming van de openbare veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de fundamentele rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 15

1. De Staten die partij zijn, erkennen de rechten van het kind op vrijheid van vereniging en vrijheid van vreedzame vergadering.
2. De uitoefening van deze rechten kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke in overeenstemming met de wet worden opgelegd en die in een democratische samenleving geboden zijn in het belang van de nationale veiligheid, de openbare orde, de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden, of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Bescherming van de privacy

Het recht te worden beschermd tegen inmenging in de privacy, het gezinsleven, de woning en de correspondentie, evenals tegen smaad en laster.

Toegang tot passende informatie

De rol van de media inzake het verspreiden van informatie onder kinderen op een wijze die in overeenstemming is met het moreel welzijn, met wederzijdse kennis en begrip onder de volkeren en die de culturele achtergrond van het kind respecteert. De Staat dient maatregelen te treffen om dit aan te moedigen en om kinderen te beschermen tegen schadelijk materiaal.

Verantwoordelijkheden van ouders

Het principe dat beide ouders gezamenlijk de eerste verantwoordelijken zijn voor de opvoeding van hun kinderen, en dat de Staat hen bij deze taak dient te ondersteunen.

Bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing

De verplichting van de Staat om kinderen te beschermen tegen elke vorm van mishandeling door ouders of door andere personen die verantwoordelijkheid dragen voor de zorg voor het kind, en om in verband hiermee preventieve maatregelen

Artikel 16

1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privé-leven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 17

De Staten die partij zijn, erkennen de belangrijke functie van de massamedia en waarborgen dat het kind toegang heeft tot informatie en materiaal uit een verscheidenheid van nationale en internationale bronnen, in het bijzonder informatie en materiaal gericht op het bevorderen van zijn of haar sociale, psychische en morele welzijn en zijn of haar lichamelijke en geestelijke gezondheid. Hiertoe dienen de Staten die partij zijn:

- a) de massamedia aan te moedigen informatie en materiaal te verspreiden die tot sociaal en cultureel nut zijn voor het kind en in overeenstemming zijn met de strekking van artikel 29;
- b) internationale samenwerking aan te moedigen bij de vervaardiging, uitwisseling en verspreiding van dergelijke informatie en materiaal uit een verscheidenheid van culturele, nationale en internationale bronnen;
- c) de vervaardiging en verspreiding van kinderboeken aan te moedigen;
- d) de massamedia aan te moedigen in het bijzonder rekening te houden met de behoeften op het gebied van de taal van het kind dat tot een minderheid of tot de oorspronkelijke bevolking behoort;
- e) de ontwikkeling aan te moedigen van passende richtlijnen voor de bescherming van het kind tegen informatie en materiaal die schadelijk zijn voor zijn of haar welzijn, indachtig de bepalingen van de artikelen 13 en 18.

Artikel 18

1. De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.
2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kindzorg.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kindzorg waarvoor zij in aanmerking komen.

Artikel 19

1. De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, zolang het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.

te nemen en behandelingsprogramma's op te zetten.

Bescherming van kinderen buiten hun gezin

De plicht van de Staat om kinderen die niet in hun gezinsmilieu kunnen leven bijzondere bescherming te bieden, en om er voor te zorgen dat voor hen een beroep kan gedaan worden op gepaste alternatieve gezinsopvang of op plaatsing in een instelling. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de culturele achtergrond van het kind.

Adoptie

In landen waar adoptie wordt erkend en/of toegestaan mag het enkel worden toegepast in het belang van het kind, met alle noodzakelijke waarborgen voor het kind en mits goedkeuring door de bevoegde overheden. Interlandelijke adoptie kan worden overwogen nadat de mogelijkheden in het land van oorsprong van het kind zijn uitgeput. Ook in het geval van interlandelijke adoptie dienen alle noodzakelijke waarborgen te worden gerespecteerd

2. Deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van diegenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en voor opsporing, melding, verwijzing onderzoek, behandeling en follow-up van zodanige gevallen, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

Artikel 20

1. Een kind dat tijdelijk of blijvend het leven in het gezin waartoe het behoort moet missen, of dat men in zijn of haar eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.
3. Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafalah volgens het Islamitisch recht, adoptie, of, indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kindzorg. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn of haar achtergrond wat betreft de taal.

Artikel 21

De Staten die partij zijn en die de methode van adoptie erkennen en/of toestaan, waarborgen dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is, en:

- a) waarborgen dat de adoptie van een kind slechts wordt toegestaan mits daartoe bevoegde autoriteiten, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten en procedures en op grond van alle van belang zijnde en betrouwbare gegevens, bepalen dat de adoptie kan worden toegestaan gelet op de verhoudingen van het kind met zijn of haar ouders, familieleden en wettige voogden, en mits, indien vereist, de betrokkenen, na volledig te zijn ingelicht, op grond van de adviezen die noodzakelijk worden geacht, daarmee hebben ingestemd;
- b) erkennen dat interlandelijke adoptie kan worden overwogen als andere oplossing voor de zorg voor het kind, indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin kan worden geplaatst en op geen enkele andere passende wijze kan worden verzorgd in het land van zijn of haar herkomst;
- c) verzekeren dat voor het kind dat bij een interlandelijke adoptie is betrokken waarborgen en normen gelden die gelijkwaardig zijn aan die welke bestaan bij adoptie in het eigen land;
- d) nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat, in het geval van interlandelijke adoptie, de plaatsing niet leidt tot ongepast geldelijk voordeel voor de betrokkenen;
- e) bevorderen, wanneer passend, de verwezenlijking van de doeleinden van dit artikel door het aangaan van bilaterale of multilaterale regelingen of overeenkomsten, en spannen zich in om, in het kader daarvan te waarborgen dat de plaatsing van het kind in een ander land wordt uitgevoerd door bevoegde autoriteiten of instellingen.

Vluchtelingenkinderen

Kinderen die als vluchteling worden beschouwd of die de status van vluchteling hebben aangevraagd dienen een bijzondere bescherming te genieten. De Staat heeft de plicht samen te werken met bevoegde instanties die een dergelijke bescherming en bijstand bieden.

Gehandicapte kinderen

Het recht van gehandicapte kinderen op bijzondere zorg, onderwijs en training, bedoeld om hen te helpen de grootst mogelijke zelfstandigheid te bereiken en een volwaardig en actief leven te leiden in de samenleving.

Artikel 22

1. De Staten die partij zijn, nemen passende maatregelen om te waarborgen dat een kind dat de vluchtelingenstatus wil verkrijgen of dat in overeenstemming met het toepasselijke internationale recht en de toepasselijke procedures als vluchteling wordt beschouwd, ongeacht of het al dan niet door zijn of haar ouders of door iemand anders wordt begeleid, passende bescherming en humanitaire bijstand krijgt bij het genot van de van toepassing zijnde rechten beschreven in dit Verdrag en in andere internationale akten inzake de rechten van de mens of humanitaire akten waarbij de bedoelde Staten partij zijn.
2. Hiertoe verlenen de Staten die partij zijn, naar zij passend achten, hun medewerking aan alle inspanningen van de Verenigde Naties en andere bevoegde intergouvernementele organisaties of niet-gouvernementele organisaties die met de Verenigde Naties samenwerken, om dat kind te beschermen en bij te staan en de ouders of andere gezinsleden op te sporen van een kind dat vluchteling is, teneinde de nodige inlichtingen te verkrijgen voor hereniging van het kind met het gezin waartoe het behoort. In gevallen waarin geen ouders of andere familieleden kunnen worden gevonden, wordt aan het kind dezelfde bescherming verleend als aan ieder ander kind dat, om welke reden ook, blijvend of tijdelijk het leven in een gezin moet ontberen, zoals beschreven in dit Verdrag.

Artikel 23

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat een geestelijk of lichamelijk gehandicapt kind een volwaardig en behoorlijk leven dient te hebben, in omstandigheden die de waardigheid van het kind verzekeren, zijn zelfstandigheid bevorderen en zijn actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken.
2. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het gehandicapte kind op bijzondere zorg, en stimuleren en waarborgen dat aan het daarvoor in aanmerking komende kind en degenen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar verzorging, afhankelijk van de beschikbare middelen, de bijstand wordt verleend die is aangevraagd en die passend is gezien de gesteldheid van het kind en de omstandigheden van de ouders of anderen die voor het kind zorgen.
3. Onder erkenning van de bijzondere behoeften van het gehandicapte kind, dient de in overeenstemming met het tweede lid geboden bijstand, wanneer mogelijk, gratis te worden verleend, rekening houdend met de financiële middelen van de ouders of anderen die voor het kind zorgen. Deze bijstand dient erop gericht te zijn te waarborgen dat het gehandicapte kind daadwerkelijk toegang heeft tot onderwijs, opleiding, voorzieningen voor gezondheidszorg en revalidatie, voorbereiding voor een beroep, en recreatiemogelijkheden, op een wijze die ertoe bijdraagt dat het kind een zo volledig mogelijke integratie in de maatschappij en persoonlijke ontwikkeling bereikt, met inbegrip van zijn of haar culturele en intellectuele ontwikkeling.
4. De Staten die partij zijn, bevorderen, in de geest van internationale samenwerking, de uitwisseling van passende informatie op het gebied van preventieve gezondheidszorg en van medische en psychologische behandeling van, en behandeling van functionele stoornissen bij gehandicapte kinderen met inbegrip van de verspreiding van en de toegang tot informatie betreffende revalidatiemethoden, onderwijs en beroepsopleidingen, met als doel de Staten die partij zijn, in staat te stellen hun vermogens en

Gezondheid en gezondheidszorg

Het recht op de hoogst mogelijke graad van gezondheid en het recht op toegang tot gezondheidszorg en medische voorzieningen met bijzondere nadruk op eerstelijnsgezondheidszorg en preventieve gezondheidszorg, op gezondheidsvoorlichting en -educatie en op de vermindering van de kindersterfte. De verplichting van de Staat om te werken in de richting van het uitbannen van schadelijke traditionele praktijken. De nood aan internationale samenwerking met het oog op het realiseren van dit recht wordt beklemtoond.

Periodieke herziening van een plaatsing

Het recht van het kind, dat ter verzorging, bescherming of behandeling door de Staat geplaatst is, op een regelmatige evaluatie van alle aspecten ervan.

Sociale zekerheid

Het recht van kinderen om van sociale zekerheid te genieten.

vaardigheden te verbeteren en hun ervaring op deze gebieden te verruimen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 24

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekte en het herstel van de gezondheid. De Staten die partij zijn, streven ernaar te waarborgen dat geen enkel kind zijn of haar recht op toegang tot deze voorzieningen voor gezondheidszorg wordt onthouden.
2. De Staten die partij zijn, streven de volledige verwezenlijking van dit recht na en nemen passende maatregelen, met name:
  - a) om baby- en kindersterfte te verminderen;
  - b) om de verlening van de nodige medische hulp en gezondheidszorg aan alle kinderen te waarborgen met nadruk op de ontwikkeling van de eerstelijnsgezondheidszorg;
  - c) om ziekte, ondervoeding en slechte voeding te bestrijden, mede binnen het kader van de eerstelijnsgezondheidszorg, door onder andere het toepassen van gemakkelijk beschikbare technologie en door het voorzien in voedsel met voldoende voedingswaarde en zuiver drinkwater, de gevaren en risico's van milieuverontreiniging in aanmerking nemend;
  - d) om passende pre- en postnatale gezondheidszorg voor moeders te waarborgen;
  - e) om te waarborgen dat alle geledingen van de samenleving, met name ouders en kinderen, worden voorgelicht over, toegang hebben tot onderwijs over, en worden gesteund in het gebruik van de fundamentele kennis van de gezondheid en van de voeding van kinderen, de voordelen van borstvoeding, hygiëne en sanitaire voorzieningen en het voorkomen van ongevallen;
  - f) om preventieve gezondheidszorg, begeleiding voor ouders, en voorzieningen voor en voorlichting over gezinsplanning te ontwikkelen.
3. De Staten die partij zijn, nemen alle doeltreffende en passende maatregelen teneinde traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen af te schaffen.
4. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe internationale samenwerking te bevorderen en aan te moedigen teneinde geleidelijk de algehele verwezenlijking van het in dit artikel erkende recht te bewerkstelligen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 25

De Staten die partij zijn, erkennen het recht van een kind dat door de bevoegde autoriteiten uit huis is geplaatst ter verzorging, bescherming of behandeling in verband met zijn of haar lichamelijke of geestelijke gezondheid, op een periodieke evaluatie van de behandeling die het kind krijgt en van alle andere omstandigheden die verband houden met zijn of haar plaatsing.

Artikel 26

1. De Staten die partij zijn, erkennen voor ieder kind het recht de voordelen te genieten van voorzieningen voor sociale zekerheid, met inbegrip van sociale verzekering, en nemen de nodige maatregelen om de algehele verwezenlijking van dit recht te bewerkstelligen in overeenstemming met hun nationaal recht.

Levensstandaard

Het recht van kinderen om een passende levensstandaard te genieten, de primaire verantwoordelijkheid van de ouders hiervoor, en de plicht van de Staat om er voor te zorgen dat deze verantwoordelijkheid kan opgenomen worden en ook opgenomen wordt, zonodig door het innen van onderhoudsgeld.

Onderwijs

Het recht van het kind op onderwijs en de plicht van de Staat er voor te zorgen dat tenminste lager onderwijs gratis en verplicht is. De discipline op school moet gehandhaafd worden op een wijze die de menselijke waardigheid van het kind weerspiegelt. De noodzaak van internationale samenwerking met het oog op het realiseren van dit recht wordt benadrukt.

2. De voordelen dienen, indien van toepassing, te worden verleend, waarbij rekening wordt gehouden met de middelen en de omstandigheden van het kind en de personen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar onderhoud, alsmede iedere andere overweging die van belang is voor de beoordeling van een verzoek daartoe dat door of namens het kind wordt ingediend.

Artikel 27

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
2. De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.
3. De Staten die partij zijn, nemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, indien de behoefte daaraan bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.
4. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om het verhaal te waarborgen van uitkeringen tot onderhoud van het kind door de ouders of andere personen die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind dragen, zowel binnen de Staat die partij is als vanuit het buitenland. Met name voor gevallen waarin degene die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind draagt, in een andere Staat woont dan die van het kind, bevorderen de Staten die partij zijn de toetreding tot internationale overeenkomsten of het sluiten van dergelijke overeenkomsten, alsmede het treffen van andere passende regelingen.

Artikel 28

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe:
  - a) primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;
  - b) de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;
  - c) met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor een ieder naar gelang zijn capaciteiten;
  - d) informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;
  - e) maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.

Doel van het onderwijs

De erkenning door de Staat dat het onderwijs dient gericht te zijn op de ontplooiing van de persoonlijkheid en de talenten van het kind en op de voorbereiding van het kind op een actief leven als volwassene. Het onderwijs moet ook gericht zijn op het bevorderen van respect voor de grondrechten van de mens en op het ontwikkelen van respect voor de culturele en nationale waarden van het kind zelf en van anderen.

Kinderen van minderheden of de oorspronkelijke bevolking

Het recht van kinderen van minderheidsgroepen en de oorspronkelijke bevolking hun eigen cultuur en godsdienst te beleven en hun eigen taal te gebruiken.

Vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten

Het recht van het kind op vrije tijd, spel en deelname aan culturele en artistieke activiteiten.

3. De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aangelegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.

Artikel 29

1. De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient gericht te zijn op:
  - a) de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;
  - b) het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;
  - c) het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of de hare;
  - d) de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;
  - e) het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.
2. Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen om onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingen gegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgelegde minimumnormen.

Artikel 30

In de Staten waarin etnische of godsdienstige minderheden, taalminderheden of personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking voorkomen, wordt het kind dat daartoe behoort niet het recht ontzegd te zamen met andere leden van zijn of haar groep zijn of haar cultuur te beleven, zijn of haar godsdienst te belijden en ernaar te leven, of zich van zijn of haar eigen taal te bedienen.

Artikel 31

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van passende en voor ieder gelijke kansen op culturele, artistieke en creatieve bezigheden en vrijetijdsbesteding.

Kinderarbeid

De plicht van de Staat om kinderen te beschermen tegen tewerkstelling in werkzaamheden die een bedreiging vormen voor hun gezondheid, opvoeding en ontwikkeling, om minimumleeftijden voor toegang tot tewerkstelling voor te schrijven en om de arbeidsomstandigheden te reglementeren.

Drugmisbruik

Het recht van het kind te worden beschermd tegen het gebruik van narcotica en psychotrope drugs en tegen betrokkenheid bij hun productie of distributie.

Seksuele uitbuiting

Het recht van het kind te worden beschermd tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik, met inbegrip van prostitutie en betrokkenheid bij pornografie.

Verkoop, handel en ontvoering

De plicht van de Staat al het mogelijke te doen om verkoop, handel en ontvoering van kinderen te voorkomen.

Andere vormen van exploitatie

Het recht van het kind op bescherming tegen alle vormen van uitbuiting die niet vermeld zijn in de artikelen 32, 33, 34 en 35.

Foltering en vrijheidsberoving

Het verbod op foltering, wrede behandeling of bestraffing, doodstraf, levenslange gevangenisstraf en onwettige gevangen

Artikel 32

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind te worden beschermd tegen economische exploitatie en tegen het verrichten van werk dat naar alle waarschijnlijkheid gevaarlijk is of de opvoeding van het kind zal hinderen, of schadelijk zal zijn voor de gezondheid of de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke of maatschappelijke ontwikkeling van het kind.
2. De Staten die partij zijn, nemen wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein om de toepassing van dit artikel te waarborgen. Hiertoe, en de desbetreffende bepalingen van andere internationale akten in acht nemend, verbinden de Staten die partij zijn zich er in het bijzonder toe:
  - a) een minimumleeftijd of minimumleeftijden voor toelating tot betaald werk voor te schrijven;
  - b) voorschriften te geven voor een passende regeling van werktijden en arbeidsvoorwaarden;
  - c) passende straffen of andere maatregelen voor te schrijven ter waarborging van de daadwerkelijke uitvoering van dit artikel.

Artikel 33

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen, met inbegrip van wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein, om kinderen te beschermen tegen het illegale gebruik van verdovende middelen en psychotrope stoffen zoals omschreven in de desbetreffende internationale verdragen, en om inschakeling van kinderen bij de illegale productie van en de sluikehandel in deze middelen en stoffen te voorkomen.

Artikel 34

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik. Hiertoe nemen de Staten die partij zijn met name alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen om te voorkomen dat:

- a) een kind ertoe wordt aangespoord of gedwongen deel te nemen aan onwettige seksuele activiteiten;
- b) kinderen worden geëxploiteerd in de prostitutie of andere onwettige seksuele praktijken;
- c) kinderen worden geëxploiteerd in pornografische voorstellingen en pornografisch materiaal.

Artikel 35

De Staten die partij zijn, nemen alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen ter voorkoming van de ontvoering of de verkoop van of de handel in kinderen voor welk doel ook of in welke vorm ook.

Artikel 36

De Staten die partij zijn, beschermen het kind tegen alle vormen van exploitatie die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37

De Staten die partij zijn, waarborgen dat:

- a) geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing,

schap of vrijheidsberoving. De principes van gepaste behandeling, scheiding van volwassen gedetineerden, contact met de familie en toegang tot rechtshulp en andere bijstand.

Gewapende conflicten

De plicht van de Staat om de op kinderen van toepassing zijnde regels van humanitair recht te respecteren en te doen respecteren. Het principe dat geen enkel kind beneden de leeftijd van 15 jaar direct betrokken mag worden bij vijandelikheden of in het leger mag ingelijfd worden, en dat alle kinderen die slachtoffer zijn van gewapende conflicten moeten kunnen genieten van bescherming en verzorging.

Zorg voor herintegratie

De plicht van de Staat er voor te zorgen dat kinderen die het slachtoffer geweest zijn van gewapende conflicten, foltering, verwaarlozing, mishandeling of uitbuiting, een aangepaste behandeling krijgen met het oog op hun herstel en hun herintegratie in de maatschappij.

Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vervroegde invrijheidstelling wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar;

- b) geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur;
- c) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn of haar leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, en heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden;
- d) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheidsberoving te betwisten ten overstaan van een rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en op een onverwijld beslisting ten aanzien van dat beroep.

Artikel 38

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe eerbied te hebben voor en de eerbiediging te waarborgen van tijdens gewapende conflicten op hen van toepassing zijnde regels van internationaal humanitair recht die betrekking hebben op kinderen.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle uitvoerbare maatregelen om te waarborgen dat personen jonger dan vijftien jaar niet rechtstreeks deelnemen aan vijandelikheden.
3. De Staten die partij zijn, onthouden zich ervan personen jonger dan vijftien jaar in hun strijdkrachten op te nemen of in te lijven. Bij het opnemen of inlijven van personen die de leeftijd van vijftien jaar hebben bereikt, maar niet de leeftijd van achttien jaar, streven de Staten die partij zijn ernaar voorrang te geven aan diegenen die het oudste zijn.
4. In overeenstemming met hun verplichtingen krachtens het internationale humanitaire recht om de burgerbevolking te beschermen in gewapende conflicten, nemen de Staten die partij zijn alle uitvoerbare maatregelen ter waarborging van de bescherming en de verzorging van kinderen die worden getroffen door een gewapend conflict.

Artikel 39

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen ter bevordering van het lichamelijk en geestelijk herstel en de herintegratie in de maatschappij van een kind dat het slachtoffer is van welke vorm ook van verwaarlozing, exploitatie of misbruik, foltering of welke andere vorm ook van wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing, of gewapende conflicten. Dit herstel en deze herintegratie vinden plaats in een omgeving die bevorderlijk is voor de gezondheid, het zelfrespect en de waardigheid van het kind.

Aanpak van jeugdmisdadigheid

Het recht van kinderen, die worden verdacht van of veroordeeld wegens het plegen van een misdrijf, op respect voor hun mensenrechten en, in het bijzonder, op het genot van alle aspecten van een eerlijke rechtspleging, met inbegrip van rechtsbijstand en andere bijstand bij de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging.

Het principe dat het gebruik van gerechtelijke procedures en van plaatsing in een inrichting moeten worden vermeden telkens wanneer dit mogelijk en passend is.

Artikel 40

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.
2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:
  - a) geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van het handelen of nalaten;
  - b) ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft:
    - i. dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;
    - ii. dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, of indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;
    - iii. dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;
    - iv. dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelneming en ondervraging van getuigen à decharge onder gelijke voorwaarden kan doen geschieden;
    - v. indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die dientengevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;
    - vi. dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikelijke taal niet verstaat of spreekt;
    - vii. dat zijn of haar privé-leven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.
3. De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder:
  - a) de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;

Eerbied voor bestaande regels

Het principe dat, indien er in de nationale regelgeving of andere van toepassing zijnde internationale regels strengere normen gelden dan in het Verdrag, het de strengste norm is die geldt.

- b) de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.
- 4. Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht, adviezen, jeugdreclassering, pleegzorg, programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

Artikel 41

Geen enkele bepaling van dit Verdrag tast bepalingen aan die meer bijdragen tot de verwezenlijking van de rechten van het kind en die zijn vervat in:

- a) het recht van een Staat die partij is; of
- b) het in die Staat geldende internationale recht.

Uitvoering en inwerkingtreding

De bepalingen van de artikelen 42 tot 54 behandelen het volgende:

- i. de plicht van de Staat om de rechten uit dit Verdrag ruime bekendheid te geven bij volwassenen en kinderen.
- ii. de installatie van een Comité voor de Rechten van het Kind, bestaande uit tien experts, dat de rapporten moet behandelen die de Staten die partij zijn bij het Verdrag moeten indienen twee jaar nadat zij het Verdrag ratificeerden, en vervolgens elke vijf jaar. Het Verdrag treedt in werking nadat 20 landen het hebben geratificeerd. Vanaf dan vat ook het Comité zijn werkzaamheden aan.
- iii. staten die partij zijn moeten hun rapporten op ruime schaal bekend maken bij het publiek.
- iv. het Comité kan voorstellen dat gespecialiseerde studies worden uitgevoerd betreffende specifieke thema's die betrekking hebben op de rechten van het kind, en kan zijn bedenkingen formuleren ten aanzien van elke Staat die partij is en ten aanzien van de Algemene Vergadering van de VN. Met het oog op het bevorderen van een effectieve toepassing van dit Verdrag en om internationale samenwerking aan te moedigen, kunnen de gespecialiseerde organisaties (zoals de IAO, de Wereld Gezondheidsorganisatie, UNESCO, het Kinderfonds van de Verenigde Naties) de bijeenkomsten van het Comité bijwonen. Samen met om het even welke andere als competent erkende organisatie, met inbegrip van NGO's die een consultatieve status bij de Verenigde Naties hebben, en met andere VN-organen, zoals de Commissie Mensenrechten, kunnen ze het Comité relevante informatie verstrekken of om advies worden gevraagd betreffende een optimale toepassing van het Verdrag.

Deel II**Artikel 42**

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe de beginselen en de bepalingen van dit Verdrag op passende en doeltreffende wijze algemeen bekend te maken, zowel aan volwassenen als aan kinderen

Artikel 43

1. Ter beoordeling van de voortgang die de Staten die partij zijn, boeken bij het nakomen van de in dit Verdrag aangegane verplichtingen, wordt een Comité voor de Rechten van het Kind ingesteld, dat de hieronder te noemen functies uitoefent.
2. Het Comité bestaat uit tien deskundigen van hoog zedelijk aanzien en met erkende bekwaamheid op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt. De leden van het Comité worden door de Staten die partij zijn, gekozen uit hun onderdanen, en treden op in hun persoonlijke hoedanigheid, waarbij aandacht wordt geschonken aan een evenredige geografische verdeling, alsmede aan de vertegenwoordiging van de voornaamste rechtsstelsels.
3. De leden van het Comité worden bij geheime stemming gekozen van een lijst van personen die zijn voorgedragen door de Staten die partij zijn. Iedere Staat die partij is, mag één persoon voordragen, die onderdaan van die Staat is.
4. De eerste verkiezing van het Comité wordt niet later gehouden dan zes maanden na de datum van inwerkingtreding van dit Verdrag, en daarna iedere twee jaar. Ten minste vier maanden vóór de datum waarop de verkiezing plaatsvindt, richt de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties aan de Staten die partij zijn een schriftelijk verzoek hun voordrachten binnen twee maanden in te dienen. De Secretaris-Generaal stelt vervolgens een alfabetische lijst op van alle aldus voorgedragen personen, onder aanduiding van de Staten die partij zijn die hen hebben voorgedragen, en legt deze voor aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag.
5. De verkiezingen worden gehouden tijdens de vergaderingen van de Staten die partij zijn, belegd door de Secretaris-Generaal, ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties. Tijdens die vergaderingen, waarvoor twee derde van de Staten die partij zijn het quorum vormen, zijn degenen die in het Comité worden gekozen die voorgedragen personen die het grootste aantal stemmen op zich verenigen alsmede een absolute meerderheid van de stemmen van de aanwezige vertegenwoordigers van de Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen.
6. De leden van het Comité worden gekozen voor een ambtstermijn van vier jaar. Zij zijn herkiesbaar indien zij opnieuw worden voorgedragen. De ambtstermijn van vijf van de leden die bij de eerste verkiezing zijn gekozen, loopt na twee jaar af; onmiddellijk na de eerste verkiezing worden deze vijf leden bij loting aangewezen door de Voorzitter van de vergadering.
7. Indien een lid van het Comité overlijdt of aftreedt of verklaart om welke andere reden ook niet langer de taken van het Comité te kunnen vervullen, benoemt de Staat die partij is die het lid heeft voorgedragen een andere deskundige die onderdaan van die Staat is om de taken te vervullen gedurende het resterende gedeelte van de ambtstermijn, onder voorbehoud van de goedkeuring van het Comité.
8. Het Comité stelt zijn eigen huishoudelijk reglement vast.

9. Het Comité kiest zijn functionarissen voor een ambtstermijn van twee jaar.
10. De vergaderingen van het Comité worden in de regel gehouden ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties of op iedere andere geschikte plaats, te bepalen door het Comité. Het Comité komt in de regel eens per jaar bijeen. De duur van de vergaderingen van het Comité wordt vastgesteld en, indien noodzakelijk, herzien door een vergadering van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag, onder voorbehoud van de goedkeuring van de Algemene Vergadering.
11. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties stelt de nodige medewerkers en faciliteiten beschikbaar voor de doeltreffende uitoefening van de functies van het Comité krachtens dit Verdrag.
12. Met de goedkeuring van de Algemene Vergadering ontvangen de leden van het krachtens dit Verdrag ingesteld Comité emolumenten uit de middelen van de Verenigde Naties op door de Algemene Vergadering vast te stellen voorwaarden.

Artikel 44

1. De Staten die partij zijn, nemen de verplichting op zich aan het Comité, door tussenkomst van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, verslag uit te brengen over de door hen genomen maatregelen die uitvoering geven aan de in dit Verdrag erkende rechten, alsmede over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van het genot van die rechten:
  - a) binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag voor de betrokken Staat die partij is;
  - b) vervolgens iedere vijf jaar.
2. In de krachtens dit artikel opgestelde rapporten dienen de factoren en eventuele moeilijkheden te worden aangegeven die van invloed zijn op de nakoming van de verplichtingen krachtens dit Verdrag. De rapporten bevatten ook voldoende gegevens om het Comité een goed inzicht te verschaffen in de toepassing van het Verdrag in het desbetreffende land.
3. Een Staat die partij is die een uitvoerig eerste rapport aan het Comité heeft overgelegd, behoeft in de volgende rapporten die deze Staat in overeenstemming met het eerste lid, letter b, overlegt, basisgegevens die eerder zijn verstrekt, niet te herhalen.
4. Het Comité kan Staten die partij zijn verzoeken om nadere gegevens die verband houden met de toepassing van het Verdrag.
5. Het Comité legt aan de Algemene Vergadering, door tussenkomst van de Economische en Sociale Raad, iedere twee jaar rapporten over aangaande zijn werkzaamheden.
6. De Staten die partij zijn, dragen er zorg voor dat hun rapporten algemeen beschikbaar zijn in hun land.

Artikel 45

Teneinde de daadwerkelijke toepassing van het Verdrag te bevorderen en internationale samenwerking op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt aan te moedigen:

- a) hebben de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties het recht vertegenwoordigd te zijn bij het overleg over de toepassing van die bepalingen van dit Verdrag welke binnen de werkingssfeer van hun mandaat vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen die zij passend acht, uitnodigen deskundig advies te geven over de

toepassing van het Verdrag op gebieden die binnen de werkingsfeer van hun onderscheiden mandaten vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties uitnodigen rapporten over te leggen over de toepassing van het Verdrag op gebieden waarop zij werkzaam zijn;

- b) doet het Comité, naar zij passend acht, aan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen, alle rapporten van Staten die partij zijn, toekomen die een verzoek bevatten om, of waaruit een behoefte blijkt aan, technisch advies of technische ondersteuning, vergezeld van eventuele opmerkingen en suggesties van het Comité aangaande deze verzoeken of deze gebleken behoefte;
- c) kan het Comité aan de Algemene Vergadering aanbevelen de Secretaris-Generaal te verzoeken namens het Comité onderzoeken te doen naar specifieke thema's die verband houden met de rechten van het kind;
- d) kan het Comité suggesties en algemene aanbevelingen doen gebaseerd op de ingevolge de artikelen 44 en 45 van dit Verdrag ontvangen gegevens. Deze suggesties en algemene aanbevelingen worden aan iedere betrokken Staat die partij is, toegezonden, en medegedeeld aan de Algemene Vergadering, vergezeld van eventuele commentaren van de Staten die partij zijn.

Deel III

Artikel 46

Dit verdrag staat open voor ondertekening door alle Staten.

Artikel 47

Dit Verdrag dient te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 48

Dit Verdrag blijft open voor toetreding door iedere Staat. De akten van toetreding worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 49

1. Dit Verdrag treedt in werking op de dertigste dag die volgt op de datum van nederlegging bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding.
2. Voor iedere Staat die dit Verdrag bekrachtigt of ertoe toetreedt na de nederlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding, treedt het Verdrag in werking op de dertigste dag na de nederlegging door die Staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 50

1. Iedere Staat die partij is, kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de Staten die partij zijn, met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie van Staten die partij zijn, verlangen teneinde de voorstellen te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de Staten die partij zijn een dergelijke conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal de vergadering onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen. Iedere wijziging die door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen, wordt aangenomen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering.
2. Een wijziging die in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel wordt aangenomen, treedt in werking wanneer zij is goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is aanvaard door een meerderheid van twee derde van de Staten die partij zijn.
3. Wanneer een wijziging in werking treedt, is zij bindend voor de Staten die partij zijn die haar hebben aanvaard, terwijl de andere Staten die partij zijn gebonden zullen blijven door de bepalingen van dit Verdrag en door iedere voorgaande wijziging die zij hebben aanvaard.

Artikel 51

1. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties ontvangt de teksten van de voorbehouden die de Staten op het tijdstip van de bekrachtiging of toetreding maken, en stuurt deze rond aan alle Staten.
2. Een voorbehoud dat niet verenigbaar is met doel en strekking van dit Verdrag is niet toegestaan.
3. Een voorbehoud kan ten allen tijde worden ingetrokken door een daartoe strekkende mededeling gericht aan de Secretaris-Generaal van

de Verenigde Naties, die vervolgens alle Staten hiervan in kennis stelt. Deze mededeling wordt van kracht op de datum van ontvangst door de Secretaris-Generaal.

Artikel 52

Een Staat die partij is, kan dit Verdrag opzeggen door een schriftelijke mededeling aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De opzegging wordt van kracht één jaar na de datum van ontvangst van de mededeling door de Secretaris-Generaal.

Artikel 53

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties wordt aangewezen als de depositaris van dit Verdrag.

Artikel 54

Het oorspronkelijke exemplaar van dit Verdrag, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondertekenende gevolmachtigden, daartoe behoorlijk gemachtigd door hun onderscheiden Regeringen, dit Verdrag hebben ondertekend.

Interpretatieve verklaringen België

Bij de neerlegging van de bekrachtigingsoorkonde heeft België de volgende interpretatieve verklaringen afgelegd:

1. In verband met artikel 2, lid 1, legt de Belgische Regering niet-discriminatie op grond van nationale afkomst uit als niet noodzakelijk de verplichting voor de Staten inhoudend om aan vreemdelingen dezelfde rechten te waarborgen als aan de eigen onderdanen. Dit begrip moet worden verstaan als ertoe strekkende iedere willekeurige gedraging uit te bannen, doch niet verschillen in behandeling, stoelend op objectieve en redelijke overwegingen, overeenstemmend met de beginselen die in democratische samenlevingen gelden.
2. De artikels 13 en 15 zullen door de Belgische Regering worden toegepast in de context van de bepalingen en de beperkingen welke in de artikels 10 en 11 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, door gezegd Verdrag worden opgesomd of toegestaan.
3. De Belgische Regering legt lid 1 van artikel 14 in die zin uit, dat het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, overeenkomstig de geldende bepalingen van het artikel 18 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten van 19 december 1966 evenals van het artikel 9 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden van 4 november 1950, ook de vrijheid impliceert om zijn godsdienst of overtuiging te kiezen.
4. Met betrekking tot lid 2 b.(v) van artikel 40 is de Belgische Regering van oordeel dat de uitdrukking 'overeenkomstig de wet' in fine van deze bepaling betekent dat:
  - a) deze bepaling niet van toepassing is op minderjarigen die krachtens de Belgische wet in tweede aanleg schuldig zouden zijn bevonden en veroordeeld, tengevolge van een beroep ingesteld tegen hun vrijspraak in eerste aanleg;
  - b) deze bepaling niet van toepassing is op minderjarigen die krachtens de Belgische wet rechtstreeks verwezen worden naar een hoger rechtscollege zoals het Hof van Assisen.

Facultatief protocol bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind inzake een mededelingsprocedure

Aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 19 december 2011 – Officiële Nederlandse vertaling

De staten die partij zijn bij dit Protocol,

Overwegende dat, overeenkomstig de in het Handvest van de Verenigde Naties vervatte beginselen, de inherente waardigheid en de gelijke en onvervreembare rechten van alle leden van de mensheid worden erkend als de grondvesten van vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld,

Er nota van nemend dat de Staten die partij zijn bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (hierna 'het Verdrag' genoemd) de in het Verdrag voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid beschreven rechten erkennen, zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, vermogen, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn (of haar) ouder of wettige voogd,

Opnieuw het universele en ondeelbare karakter bevestigend van, alsmede de onderlinge afhankelijkheid en de nauwe samenhang tussen, alle mensenrechten en fundamentele vrijheden,

Opnieuw de status van het kind bevestigend als een drager van rechten en als mens met waardigheid en zich ontwikkelende capaciteiten,

Erkennend dat kinderen door hun bijzondere en afhankelijke status ernstige moeilijkheden kunnen ondervinden om tegen schending van hun rechten verhaal uit te oefenen,

Overwegende dat dit Protocol de nationale en regionale mechanismen die kinderen de mogelijkheid geven om schending van hun rechten aan te klagen, zal versterken en aanvullen,

Erkennend dat de belangen van het kind de eerste overweging moeten vormen bij het uitoefenen van verhaal voor schending van de rechten van het kind, en dat hierbij rekening moet worden gehouden met de noodzakelijke kindgevoelige procedures op alle niveaus,

Ter aanmoediging van de staten die partij zijn passende nationale mechanismen uit te werken om een kind van wie de rechten werden geschonden toegang te geven tot doeltreffende beroepsmogelijkheden op nationaal niveau,

Herinnerend aan de belangrijke rol die nationale mensenrechtenorganisaties en andere relevante gespecialiseerde organisaties die als taak hebben de rechten van het kind te bevorderen en te beschermen, ter zake kunnen vervullen,

Overwegende dat ter versterking en aanvulling van bedoelde nationale mechanismen en ter bevordering van de uitvoering van het Verdrag en, in voorkomend geval, van het Facultatief protocol bij het Verdrag inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie en het Facultatief protocol bij het Verdrag inzake de deelname van kinderen aan gewapende conflicten, het passend is het Comité voor de Rechten van het Kind (hierna te noemen 'het Comité') de mogelijkheid te geven om de taken uit te oefenen waarin dit Protocol voorziet,

Zijn het volgende overeengekomen:

Deel I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Bevoegdheid van het Comité inzake de Rechten van het Kind

1. Een staat die partij is bij dit Protocol erkent de bevoegdheid van het Comité zoals vastgelegd in dit Protocol.
2. Het Comité oefent zijn bevoegdheid niet uit ten aanzien van een staat die partij is bij dit Protocol voor zaken die te maken hebben met een schending van de rechten die zijn vastgelegd in een overeenkomst waarbij voornoemde staat geen partij is.
3. Het Comité verklaart een mededeling onontvankelijk wanneer ze betrekking heeft op een staat die geen partij is bij dit Protocol.

Artikel 2

Algemene beginselen betreffende de taken van het Comité

Bij het uitoefenen van de taken die op grond van dit Protocol aan het Comité worden toegewezen, zal het Comité zich laten leiden door het beginsel inzake de belangen van het kind. Het zal ook oog hebben voor de rechten en de meningen van het kind, waarbij passend belang wordt gehecht aan de mening van het kind in overeenstemming met zijn leeftijd en rijpheid.

Artikel 3

Procedureregels

1. Het Comité hecht zijn goedkeuring aan de procedureregels die moeten worden gevolgd bij de uitvoering van de taken die op grond van dit Protocol aan het Comité worden toegewezen. Het Comité zal zich daarbij dan ook specifiek laten leiden door artikel 2 van dit Protocol om kindgevoelige procedures te garanderen.
2. Het Comité bouwt in zijn procedureregels een aantal waarborgen in om te voorkomen dat het kind gemanipuleerd wordt door personen die namens het kind optreden. Het Comité kan ook weigeren een mededeling te onderzoeken wanneer het van mening is dat dit niet in het belang is van het kind.

Artikel 4

Beschermende maatregelen

1. Een staat die partij is doet het nodige om zeker te stellen dat personen onder zijn bevoegdheid niet het voorwerp zijn van schendingen van de mensenrechten, mishandeling of intimidatie als gevolg van mededelingen of van de samenwerking met het Comité op basis van dit Protocol.
2. De identiteit van de betrokken persoon of groep van personen wordt niet openbaar gemaakt zonder dat de persoon of de groep personen hiervoor zijn uitdrukkelijke toestemming heeft gegeven.

Deel II

Mededelingsprocedure

Artikel 5 Individuele mededelingen

1. Er kunnen aan het Comité mededelingen worden gedaan door personen of groepen van personen onder de rechtsmacht van een staat die partij is, die stellen het slachtoffer te zijn van schending door die staat van de rechten die worden genoemd in een van de volgende akten:
  - (a) Het Verdrag;
  - (b) Het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie;
  - (c) Het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de deelname van kinderen aan gewapende conflicten.
2. Personen of een groep van personen namens wie aan het Comité een mededeling wordt gedaan, moeten hiervoor hun toestemming geven, tenzij de persoon die de mededeling doet kan rechtvaardigen dat hij namens deze personen of groep van personen zonder hun toestemming optreedt.

Artikel 6 Voorlopige maatregelen

1. Na ontvangst van een mededeling en voor een beslissing ten gronde is getroffen, kan het Comité te allen tijde een dringend verzoek richten tot de betrokken staat die partij is om de nodige voorlopige maatregelen te treffen teneinde mogelijk onherstelbare schade voor het (de) slachtoffer(s) van de vermeende schending te voorkomen.
2. Wanneer het Comité gebruik maakt van zijn bevoegdheid overeenkomstig lid 1 van dit artikel, houdt dat niet in dat de mededeling als ontvankelijk of gegrond wordt beschouwd.

Artikel 7 Ontvankelijkheid

Het Comité beschouwt een mededeling als onontvankelijk wanneer:

- (a) de mededeling anoniem is;
- (b) de mededeling niet schriftelijk is;
- (c) baar is met de bepalingen van het Verdrag en de facultatieve protocollen bij het Verdrag;
- (d) dezelfde aangelegenheid reeds door het Comité werd onderzocht, dan wel in het kader van een andere internationale onderzoeks- of beslechtsprocedure werd of wordt onderzocht;
- (e) niet alle beschikbare nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput. Uitzonderingen op deze regel zijn mogelijk wanneer de toepassing van de rechtsmiddelen onredelijk lang op zich laat wachten of waarschijnlijk geen effectief herstel zal opleveren;
- (f) de mededeling duidelijk ongegrond is of onvoldoende is gestaafd;
- (g) de feiten waarop de mededeling betrekking heeft zich hebben voorgedaan vóór de inwerking-treding van dit protocol voor de betrokken staat die partij is, tenzij deze feiten na die datum voortduurden;
- (h) de mededeling niet wordt toegezonden binnen een jaar nadat alle beschikbare nationale rechtsmiddelen zijn uitgeput, tenzij degene die de mededeling doet kan aantonen dat het niet mogelijk was de mededeling binnen dat tijdsbestek te doen.

Artikel 8 Kennisgeving van de mededeling

1. Tenzij het Comité een mededeling onontvankelijk verklaart zonder zich daarvoor tot de betrokken staat die partij is te wenden, brengt het Comité alle toegezonden mededelingen zo snel mogelijk op vertrouwelijke wijze ter kennis van de betrokken staat die partij is.
2. De staat die partij is stuurt het Comité schriftelijke toelichtingen of verklaringen waarin hij nadere uitleg verschaft over de zaak en, in voorkomend geval, over de eventueel getroffen maatregel. Dit gebeurt zo snel mogelijk en uiterlijk binnen zes maanden.

Artikel 9 **Minnelijke schikking**

1. Het Comité biedt de betrokken partijen zijn goede diensten aan om tot een minnelijke schikking te komen op basis van de inachtneming van de verplichtingen zoals vastgelegd in het Verdrag en de bijbehorende Facultatieve Protocollen.
2. Een overeenkomst op basis van een minnelijke schikking die werd bereikt onder auspiciën van het Comité maakt een einde aan het onderzoek van de mededeling in toepassing van dit Protocol.

Artikel 10 **Onderzoek van mededelingen**

1. Het Comité onderzoekt de op basis van dit Protocol gedane mededelingen zo snel mogelijk in het licht van de toegezonden documentatie, op voorwaarde dat alle betrokken partijen in het bezit werden gesteld van deze documentatie.
2. Het Comité komt achter gesloten deuren bijeen om de mededelingen die op basis van dit Protocol werden toegezonden, te onderzoeken.
3. Wanneer het Comité om voorlopige maatregelen heeft verzocht, zal het het onderzoek van de mededeling zo snel mogelijk afhandelen.
4. Om mededelingen van vermeende schendingen van economische, sociale of culturele rechten te onderzoeken, onderzoekt het Comité of de stappen die de staat die partij is op basis van artikel 4 van het Verdrag heeft genomen, redelijk zijn. Het Comité houdt daarbij voor ogen dat de staat die partij is een aantal beleidsmaatregelen kan nemen voor de tenuitvoerlegging van de economische, sociale en culturele rechten waarin het Verdrag voorziet.
5. Na een mededeling te hebben onderzocht, stelt het Comité de betrokken partijen onverwijld in kennis van zijn standpunten en formuleert het, in voorkomend geval, een aantal aanbevelingen.

Artikel 11 **Opvolging**

1. De staat die partij is schenkt de nodige aandacht aan de standpunten en, in voorkomend geval, de aanbevelingen van het Comité en stuurt het een schriftelijk antwoord met meer uitleg over de stappen die hij heeft ondernomen en overwogen in het licht van de standpunten en aanbevelingen van het Comité. De staat die partij is stuurt zo snel mogelijk en uiterlijk binnen zes maanden een antwoord.
2. Het Comité kan de staat die partij is om nadere toelichting verzoeken over de maatregelen die hij als antwoord op de standpunten en aanbevelingen van het Comité heeft genomen of, in voorkomend geval, over de tenuitvoerlegging van een overeenkomst op basis van een minnelijke schikking. Naar gelang van de voorkeur van het Comité kan het de staat die partij is ook verzoeken hierover toelichting te verschaffen in de opeenvolgende rapporten die de staat die partij is moet overleggen op basis van artikel 44 van het Verdrag, artikel 12 van het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie of artikel 8 van het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de deelname van kinderen aan gewapende conflicten, indien van toepassing.

Artikel 12 **Interstatelijke mededelingen**

1. Een staat die partij is bij dit Protocol kan op eender welk tijdstip verklaren dat hij de bevoegdheid erkent van het Comité om een mededeling in ontvangst te nemen en te onderzoeken, waarin een staat die partij is verklaart dat een andere staat die partij is de verplichtingen niet nakomt die zijn vastgelegd in een van de volgende akten waarbij de staat partij is:
  - (a) het Verdrag;
  - (b) het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie;
  - (c) het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de deelname van kinderen aan gewapende conflicten.

2. Het Comité neemt geen mededelingen in ontvangst betreffende een staat die partij is die niet een zodanige verklaring heeft afgelegd dan wel mededelingen van een staat die partij is en die niet een zodanige verklaring heeft afgelegd.
3. Het Comité zal aan de betrokken staten die partij zijn zijn goede diensten aanbieden om ter zake een minnelijke schikking te treffen, met inachtneming van de verplichtingen die in het Verdrag en de bijbehorende Facultatieve Protocollen zijn vastgelegd.
4. De staten die partij zijn leggen een verklaring in de zin van het 1e lid van dit artikel neer bij de Secretaris-generaal van de Verenigde Naties, die een afschrift van deze verklaring naar de andere staten die partij zijn zendt. Een staat die partij is kan de Secretaris-generaal er op eender welk tijdstip van in kennis stellen dat de verklaring wordt ingetrokken. De intrekking van de verklaring betekent niet dat zal worden geraakt aan het onderzoek van een zaak die het voorwerp is van een mededeling die eerder op basis van dit artikel werd toegezonden; zodra de Secretaris-generaal kennis heeft genomen van de intrekking van de verklaring worden op basis van dit artikel geen verdere mededelingen door staten die partij zijn meer in ontvangst genomen, tenzij de staat die partij is een nieuwe verklaring heeft afgelegd.

Deel III

Onderzoeksprocedure

Artikel 13

Onderzoeksprocedure voor ernstige of systematische schendingen

1. Wanneer het Comité betrouwbare informatie ontvangt die wijst op ernstige of systematische schendingen door een staat die partij is van de rechten die zijn vastgelegd in het Verdrag of in het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie of het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de deelname van kinderen aan gewapende conflicten, zal het Comité de staat die partij is verzoeken aan het onderzoek van de informatie mee te werken en, te dien einde, onverwijld zijn opmerkingen in verband met de desbetreffende informatie toe te sturen.
2. Het Comité kan op grond van de eventueel geformuleerde opmerkingen van de betrokken staat die partij is, evenals van enige andere betrouwbare informatie waarover het beschikt, een of meer van zijn leden aanwijzen om een onderzoek te voeren en zo spoedig mogelijk verslag uit te brengen aan het Comité. Wanneer zulks gerechtvaardigd is, kan het onderzoek met instemming van de staat die partij is bezoeken op diens grondgebied omvatten.
3. Een dergelijk onderzoek is vertrouwelijk en in alle stadia van de procedure wordt de staat die partij is om medewerking verzocht.
4. Na de bevindingen van een dergelijk onderzoek te hebben onderzocht, deelt het Comité die bevindingen aan de betrokken staat die partij is mee, samen met eventuele opmerkingen en aanbevelingen.
5. Na ontvangst van de bevindingen en van de opmerkingen en aanbevelingen van het Comité dient de betrokken staat die partij is zijn opmerkingen binnen een termijn van zes maanden bij het Comité in.
6. Nadat de onderzoeksprocedure zoals bedoeld in het 2e lid van dit artikel is afgerond, kan het Comité na hierover met de betrokken staat die partij is overleg te hebben gepleegd, beslissen een samenvatting van de bevindingen van de onderzoeksprocedure op te nemen in het verslag, waarin artikel 16 van dit Protocol voorziet.
7. Elke Staat die partij is, kan bij de ondertekening of bekrachtiging van dan wel bij de toetreding tot dit Protocol verklaren dat hij de bevoegdheid van het Comité op basis van dit artikel niet erkent ten aanzien van de rechten die in sommige of in alle van de in het 1e lid opgesomde akten zijn vastgelegd.
8. Elke Staat die conform lid 7 van dit artikel een verklaring heeft afgelegd, kan deze op eender elk tijdstip weer intrekken middels kennisgeving aan de Secretaris-generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 14 **Opvolging van de onderzoeksprocedure**

1. Na het verstrijken van de in artikel 13, lid 5, bedoelde termijn van zes maanden kan het Comité, indien nodig, de betrokken staat die partij is verzoeken de maatregelen mee te delen die als gevolg van een dergelijk onderzoek zijn genomen.
2. Het Comité kan de staat die partij is om nadere toelichting verzoeken over de maatregelen die hij ingevolge een krachtens artikel 13 verricht onderzoek heeft genomen. Naar gelang van de voorkeur van het Comité kan het de staat die partij is ook verzoeken hierover toelichting te verschaffen in de opeenvolgende rapporten die de staat die partij is moet overleggen op basis van artikel 44 van het Verdrag, artikel 12 van het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie of artikel 8 van het Facultatief Protocol bij het Verdrag inzake de deelname van kinderen aan gewapende conflicten, indien van toepassing.

Deel IV **Slotbepalingen**

Artikel 15 **Internationale bijstand en samenwerking**

1. Het Comité kan, met de toestemming van de betrokken staat die partij is, naar de gespecialiseerde organisaties, fondsen en programma's van de Verenigde Naties en andere bevoegde organen zijn standpunten of aanbevelingen betreffende mededelingen en onderzoeken zenden, waaruit blijkt dat het behoefte heeft aan technisch advies of ondersteuning. In voorkomend geval worden ook de opmerkingen en voorstellen van de staat die partij is met betrekking tot de standpunten of aanbevelingen van het Comité doorgestuurd.
2. Het Comité kan, met de toestemming van de betrokken staat die partij is, ook zaken onder de aandacht van deze organen brengen die verband houden met mededelingen die op basis van dit Protocol werden onderzocht en die hen, elk in hun bevoegdheidsgebied, kunnen helpen de wenselijkheid te beoordelen van internationale maatregelen die kunnen bijdragen tot het bijstaan van de staten die partij zijn om vooruitgang te boeken bij de toepassing van de door het Verdrag en/of de bijbehorende Facultatieve Protocollen erkende rechten.

Artikel 16 **Verslag aan de Algemene Vergadering**

In het verslag dat het Comité om de twee jaar conform artikel 44, lid 5, van het Verdrag aan de Algemene Vergadering voorlegt, geeft het een samenvatting van zijn activiteiten op basis van dit Protocol.

Artikel 17 **Wijde verspreiding van en informatie over het Facultatief Protocol**

Elke staat die partij is verbindt zich ertoe dit Protocol zoveel mogelijk onder de aandacht te brengen en zo wijd mogelijk te verspreiden en de toegang tot informatie over de standpunten en aanbevelingen van het Comité te vergemakkelijken, met name betreffende zaken waarbij de staat die partij is betrokken is. Deze staat hanteert met het oog hierop passende en actieve middelen en formats die toegankelijk zijn voor zowel volwassenen als kinderen, met inbegrip van personen met een handicap.

Artikel 18 **Ondertekening, bekrachtiging en toetreding**

1. Dit Protocol staat open voor ondertekening door elke staat die het Verdrag of een van de eerste twee Facultatieve Protocollen bij het Verdrag heeft ondertekend, bekrachtigd of die tot het Verdrag of een van de eerste twee Facultatieve Protocollen bij het Verdrag is toegetreden.
2. Dit Protocol staat open voor bekrachtiging door elke staat die het Verdrag of een van de eerste twee Facultatieve Protocollen bij het Verdrag heeft bekrachtigd of die tot het Verdrag of een van de eerste

twee Facultatieve Protocollen bij het Verdrag is toegetreden. Akten van bekrachtiging worden neergelegd bij de Secretaris-generaal van de Verenigde Naties.

3. Dit Protocol staat open voor toetreding door elke staat die het Verdrag of een van de eerste twee Facultatieve Protocollen bij het Verdrag heeft bekrachtigd of die tot het Verdrag of een van de eerste twee Facultatieve Protocollen bij het Verdrag is toegetreden.
4. De toetreding gebeurt middels neerlegging van een akte van toetreding bij de Secretaris-generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 19 **Inwerkingtreding**

1. Dit Protocol treedt in werking drie maanden na neerlegging van de tiende akte van bekrachtiging of toetreding.
2. Ten aanzien van elke staat die dit Protocol bekrachtigt of tot het Protocol toetreedt na neerlegging van de tiende akte van bekrachtiging of akte van toetreding, treedt het Protocol in werking drie maanden na neerlegging door voornoemde staat van zijn eigen akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 20 **Schendingen die na de inwerkingtreding plaatshebben**

1. Het Comité is alleen bevoegd voor schending door een staat die partij is van de rechten zoals vastgelegd in het Verdrag en/of de eerste twee bijbehorende Facultatieve Protocollen, wanneer de schending plaatsheeft na de inwerkingtreding van het Protocol.
2. Wanneer een staat partij wordt bij het Protocol, gelden zijn verplichtingen jegens het Comité in verband met schending van de rechten zoals vastgelegd in het Verdrag en/of de eerste twee bijbehorende Facultatieve Protocollen alleen wanneer de schending plaatsheeft nadat het Protocol voor de betreffende staat in werking is getreden.

Artikel 21 **Wijzigingen**

1. Elke staat die partij is mag een wijziging aan het Protocol voorstellen en dit voorstel tot wijziging aan de Secretaris-generaal van de Verenigde Naties voorleggen. De Secretaris-generaal zendt de voorgestelde wijzigingen naar de staten die partij zijn met het verzoek hem ervan in kennis te stellen of ze wensen dat de staten die partij zijn bijeenkomen om de voorstellen te bestuderen en ter zake een beslissing te nemen. Als binnen vier maanden na de datum van deze mededeling ten minste een derde van de staten die partij zijn zulke bijeenkomst wenst, zal de Secretaris-generaal deze bijeenkomst onder auspiciën van de Verenigde Naties beleggen. Wijzigingen die met een tweederde meerderheid van de aanwezige en stemmende staten die partij zijn worden aangenomen, worden door de Secretaris-generaal aan de algemene vergadering ter goedkeuring en, daarna, aan alle staten die partij zijn, voor aanvaarding voorgelegd.
2. Wijzigingen die conform lid 1 van dit artikel zijn aangenomen en goedgekeurd, treden in werking op de dertigste dag nadat het aantal neergelegde akten van aanvaarding gelijk is aan tweederde van het aantal staten die partij zijn op de datum van de aanneming van de wijziging. Daarna treedt de wijziging ten aanzien van elke staat die partij is in werking op de dertigste dag na neerlegging door de staat die partij is van zijn eigen akte van aanvaarding. Wijzigingen zijn alleen bindend voor de staten die partij zijn voor zover deze ze hebben aanvaard.

Artikel 22 **Opzegging**

1. Elke staat die partij is kan het Protocol op eender welk tijdstip opzeggen middels een schriftelijke kennisgeving aan de Secretaris-generaal van de Verenigde Naties. De opzegging wordt van kracht een jaar na ontvangst van de kennisgeving door de Secretaris-generaal.
2. Onverminderd de opzegging, blijven de bepalingen van het Protocol van toepassing op mededelingen die worden gedaan op basis van artikel 5 of artikel 12 dan wel op onderzoeken die op basis van artikel 13 werden ingesteld voordat de opzegging daadwerkelijk van kracht werd.

Artikel 23

Neerlegging bij en kennisgeving door de Secretaris-generaal

1. De Secretaris-generaal van de Verenigde Naties is de depositaris van het Protocol.
2. De Secretaris-generaal stelt alle staten die partij zijn in kennis van:
  - (a) de ondertekeningen, bekrachtigingen en toetredingen in het kader van het Protocol;
  - (b) de datum van inwerkingtreding van het Protocol en van elke wijziging aan het Protocol conform artikel 21;
  - (c) elke opzegging van het protocol conform artikel 22.

Artikel 24

Talen

1. Dit Protocol is opgesteld in het Arabisch, het Chinees, het Engels, het Frans, het Russisch en het Spaans, alle teksten zijnde gelijkelijk authentiek, en zal in het archief van de Verenigde Naties worden neergelegd.
2. De Secretaris-generaal van de Verenigde Naties stuurt alle staten die partij zijn een gewaarmerkt afschrift van het Protocol.

België ratificeerde het klachtenprotocol op 3 mei 2014. Het is in werking in België sinds 30 augustus 2014.

Colofon

Jaarverslag Kinderrechtencommissariaat 2013-2014
Kinderen vragen tijd
November 2014

Redactie

Leen Ackaert
Hilde Cnudde
Lieven De Rycke
Isabel Moerman
Marjan Rom
Julie Ryngaert
Inge Schoevaerts
Maureen Van Canneyt
Dominique van den Akker
Alex Van Hecke
Els Van Hemelrijck
Bruno Vanobbergen
Jean Pierre Verhaeghe
Chris Vleugels

Eindredactie

Hilde Cnudde

Tekstredactie

Mark Van Bogaert

Concept & Vormgeving

CIBE communicatie

Foto team Kinderrechtencommissariaat

Koen Broos

Foto cover

Thinkstock

Druk

Drukkerij Artoos

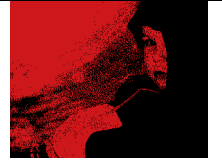
Verantwoordelijke uitgever

Bruno Vanobbergen
Kinderrechtencommissaris
Leuvenseweg 86
1000 Brussel

ISBN: 9789077021293

Wettelijk depotnummer: D/2014/9680/1

Dit jaarverslag staat ook online op www.kinderrechtencommissariaat.be.

Kinderen vragen tijd

Elke dag krijgt het Vlaams Kinderrechtencommissariaat signalen van kinderen, jongeren en professionals. We bemiddelen, onderzoeken klachten en adviseren het beleid. Altijd met het oog op de goede naleving en toepassing van de kinderrechten in Vlaanderen.

Dit jaar stelt het Kinderrechtencommissariaat vast dat kinderen en jongeren tijd vragen. Tijd voor zichzelf maar ook tijd van volwassenen.

Op school vragen kinderen met een beperking, met leerproblemen of met ADHD tijd en creativiteit van hun leerkrachten. Jongeren met problemen vragen tijd en een tweede kans als de school ze aan de deur wil zetten. Ook herstelgericht werken vraagt tijd en inzet van de school.

Bij een vechtscheiding van hun ouders vragen kinderen tijd van de rechter om hun verhaal te doen. Daar is het wachten tot de Familierechtbank echt uit de startblokken schiet. En ook kinderen op de vlucht vragen tijd en kansen om gehoord te worden over hun situatie en hun behoeften.

Soms draaien carroussels te snel. In de hulpverlening worden jongeren doorverwezen van het kastje naar de muur. Houvast van een trajectbegeleider die tijd voor ze neemt, zou ze al een heel eind vooruit helpen. Ook kinderen van woonwagendwoningbewoners vragen tijd om op dezelfde plek te mogen blijven. Dan kunnen ze naar school. Maar ze worden met hun gezin weggejaagd van de ene plek naar de andere.

Kinderen vragen tijd en engagement van volwassenen en van de overheid. Voor meer ontplooiingskansen, meer welzijn, meer welbevinden.

Elk kind heeft rechten. Die zijn onvoorwaardelijk. De overheid moet ervoor zorgen dat kinderen aanspraak kunnen maken op hun rechten. De nieuwe Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement spelen daar een sleutelrol in. Om te zorgen voor middelen en voor goede beleidslijnen die rekening houden met kinderen in kwetsbare situaties. Daarop valt niet te beknipten.

Kinderrechtencommissariaat

Leuvenseweg 86
1000 Brussel

Tel.: 02-552 98 00
Fax: 02-552 98 01

kinderrechten@vlaamsparlement.be
www.kinderrechtencommissariaat.be

Klachtenlijn van het Kinderrechtencommissariaat: www.kinderrechten.be

Het Kinderrechtencommissariaat is een onafhankelijke instelling van het Vlaams Parlement